

RIJKS MUSEUM
a m s t e r d a m

Rijksmuseum Amsterdam
Jaarverslag 2006

Rijksmuseum Amsterdam
Jaarverslag 2006

Doelstelling

Het Rijksmuseum is een museum van kunst en geschiedenis dat zich ten doel stelt voor het nationale en internationale publiek een representatief overzicht van de Nederlandse kunst en geschiedenis vanaf de middeleeuwen en belangrijke aspecten van Europese en Aziatische kunst te tonen.

Dit impliceert dat het Rijksmuseum voorwerpen van kunst en geschiedenis bewaart, beheert, conserveert, restaureert, wetenschappelijk onderzoekt en bewerkt, verzamelt, presenteert en toegankelijk maakt en tentoonstellingen organiseert.

Jaarverslag 2006

7 Schenkers en legatoren van (kunst)-
voorwerpen > 9 Begunstigers >
13 Patronen > 15 Verslag van de directie
> 41 Essays > 59 Aanwinsten > 77 Summa-
ries in English > 89 Bijlagen > 125 Finan-
cieel overzicht > 152 Fotoverantwoording
> 153 Colofon

Schenkers en legatoren van (kunst)voorwerpen

Beeldende kunst

Aziatische kunst

Kee Il Choi Jr., New York

Meubelen

Dhr. en mw. Meijers

Schilderijen

Jhr. mr. G. Hooft Graafland, Den Haag

Mw. S.M.E. Willink-Quiëll, Amsterdam

Geschiedenis

Jhr. F.W.A. Beelaerts van Blokland, Haarlem

Mw. D.A. Brand, Rotterdam

Centraal Museum, Utrecht

Erven W. van Hooff, Esch

Ministerie van Financiën, Den Haag

Mw. Annelies Romein, Amsterdam

Eric Slot, Amsterdam

Rijksprentenkabinet

Tekeningen

Mw. H.N. Bantzinger-Paërl, Amstelveen

Mr. J.M. Boll, Amsterdam

C.P. (Paul) Damsté, Arnhem

Mw. Emmy Eerdmans, Dodewaard

Erven Van Everdingen, via mw. T. van den Berg, Amsterdam

Erven Henk Henriët, via mw. H. Harder-Henriët, Almere

Erven Theo Kurpershoek, via mw. I. Kurpershoek, Amsterdam

Erven Dolf van Leggelo, via dhr. A. van Leggelo, Maastricht

Erven Han Wezelaar, Amsterdam

B. Leupen en P.H.D. Leupen, Almelo/Hilversum

Norbert Olthuis, Amsterdam

Henk Pander, Portland, Oregon (VS)

F. Reitsma, Bilthoven

Mw. A. Scharff, Zutphen

Dhr. en mw. M. Schuhmacher, Amsterdam

Prenten, documenten en objecten

E. Ariëns Kappers, Amsterdam

Dr. Ate Bloemsma, Haarlem

Centraal Museum, Utrecht

Prof. drs. J.E.G.C. Dibbitts, Amsterdam

Wally Elenbaas, Rotterdam

R. Engers, Amsterdam

Mw. G. Ensing, Amsterdam

Erven Henk Henriët, via mw. H. Herder-Henriët, Almere

Erven mw. D. de Hoop Scheffer, Amstelveen

Erven Theo Kurpershoek, via mw. I. Kurpershoek, Amsterdam

Fondation Custodia, Parijs (F)

Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam

Cor Hund, Amsterdam

Pieter Jonker, Haule

Ben Joosten, Dodewaard

Simon Koene, Den Haag

Kunsthandel Nicolaas Teeuwisse, Berlijn (BRD)

Huigen Leefflang, Amsterdam

J. Nieuwstraten, Zoetermeer

F. Reitsma, Bilthoven

R.J. te Rijdt, Amsterdam

Mw. A. Scharff, Zutphen

Dhr. en mw. Max en Wilma Schuhmacher, Amsterdam

Louk Tilanus, Leiden

Mw. P.L.M. Verhaak, Diemen

Dhr. en mw. E. van der Vossen, Amsterdam

Dhr. en mw. J.F. Westra, Heemstede

Karel Wetselaar, Krommenie

Fotografie

Academie voor Beeldende Vorming, Amsterdam

N.P. van den Berg, Amsterdam

Mw. Mattie Boom, Leiden

Dhr. en mw. Willem Diepraam en Shamanee Kempadoo,
Amsterdam

R. Engers, Amsterdam

Dhr. en mw. Jan Jaap Heij en Mieke van der Wal, Assen

ING Bank, Amsterdam

Steven F. Joseph, Brussel (B)

Ronald de Leeuw, Amsterdam

Vincent Mentzel, Rotterdam

Mw. E. Minder-van Buuren, Rüşchlikon (CH)

Mw. Saske Monster-Besselaar, Mijnsheerenland

Serge Plantureux, Parijs (F)

Hans Rooseboom, Amsterdam

Peter Schatborn, Amsterdam

Jan Wingender, Leusden

R.J.W. Winter, Bussum

Bibliotheek

C. Alberto Asfora, Den Haag

R. Engers, Amsterdam

Mw. G. Ensing, Amsterdam

J.W. Goslings, Epse

H. van Helsdingen, Amsterdam

Mw. J. Sieburgh-van den Bout, Heemstede

Stichting Egress Foundation, Amsterdam

Begunstigers

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het *Nieuwe* Rijksmuseum

De Staat der Nederlanden

Royal Philips Electronics

BankGiro Loterij

ING

Rijksmuseum 2006

Bugaboo

· Tentoonstelling Fashion DNA

Economische Zaken Amsterdam

· Promotiecampagne *Rijksmuseum, de Meesterwerken*

Fugro

· Tentoonstelling Fashion DNA

HGIS-C Ministerie van Buitenlandse Zaken en Ministerie van
OCW

· De Varia Collectie van het Bataviaasch Genootschap voor
Kunsten en Wetenschappen

ING

· Nightwatching by Peter Greenaway

· ‘Werken als Rembrandt’, webspel over het leven en werken
in de 17de eeuw, voor kinderen in groep 7 en 8 van het
basisonderwijs

Mexx

· Tentoonstelling Fashion DNA

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
(NWO)

· Onderzoeksproject Nederlandse Tekenkunst

Royal Philips Electronics

· Nightwatching by Peter Greenaway

F.G. Waller Fonds

· Aankopen Rijksprentenkabinet

Voorkeursleveranciers

Ahrend

Ivy Flowershop

Juliettes Home Catering

Maison van den Boer

Royal Philips Electronics

Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Verhaaf Party Catering

Waanders Uitgevers

Rijksmuseum Fonds en Fondsen op Naam

Het Rijksmuseum Fonds is een onafhankelijke stichting die
in de meest brede zin steun verleent aan het Rijksmuseum.

Elke schenking aan het Rijksmuseum Fonds is zeer welkom.

Particulieren die specifieke verzamelgebieden, collecties of
andere activiteiten van het Rijksmuseum willen versterken,
kunnen door middel van een financiële bijdrage een Fonds op
Naam oprichten. Het Rijksmuseum Fonds beheert de gelden
en wendt het rendement aan voor een door de schenker
bepaald specifiek doel, bijvoorbeeld aankoop, restauratie,
onderzoek of educatie. In alle communicatie rondom de
activiteit wordt het Fonds op Naam vermeld.

BankGiro Loterij

· Aankoop schilderij ‘Beeldenstorm in een kerk’, 1630, Dirck
van Delen

· Aankoop gouden penningdoos met ontwerp tekening uit
1784 van Johan Wener Gericke

· Aankoop schilderij ‘Rue Notre Dame Parijs’, 1866, J.B. Jongkind

· Aankoop schilderij ‘Johannes’, 1937-38, Carel Willink

· Aankoop drie wandtapijten van François Spiering naar ontwerp van Karel van Mander I, 1593

The Getty Foundation

· Onderzoeksbeurs ‘Nederlandse schilderkunst in het Rijksmuseum, deel II 1600-1624’

Jaffé-Pierson Stichting

· Aankoop zilveren bokaal naar ontwerp van Gerardus Willem van Dokkum, vervaardigd door de firma J.M. van Kempen, 1851

Familie Loudon

· Aankoop twee Bloempiramides van Delfts aardewerk in 2004 mede mogelijk gemaakt

Mondriaan Stichting

· Onderzoeksbeurs ‘Vroege Noord-Nederlandse schilderkunst in het Rijksmuseum 1480-1530’

· Realisatie nieuwe website en webinfrastructuur

Paccar Inc

· Restauratieateliers

· Digitalisering van het fotoatelier

Rijksmuseum Fonds

· Aankoop schilderij ‘Beeldenstorm in een kerk’, 1630, Dirck van Delen

· Aankoop schilderij ‘Rue Notre Dame Parijs’, 1866, J.B. Jongkind

· Aankoop terracotta beeldengroep, ‘Twee bierdrinkers’, ca. 1700, Jan Pieter van Bauscheit (de Oude)

· Aankoop schilderij ‘Het martelaarschap van de zeven broers, de zonen van de heilige Felicitas’, 1709, Francesco Trevisani (aankoop in 2007)

· Aankoop zilveren bokaal naar ontwerp van Gerardus Willem van Dokkum, vervaardigd door de firma J.M. van Kempen, 1851

Stichting Dr Hendrik Muller’s Vaderlandsch Fonds

· Aankoop gouden penningdoos met ontwerp tekening uit 1784 van Johan Wener Gericke

Vereniging Rembrandt, mede dankzij Prins Bernhard

Cultuurfonds

· Aankoop drie wandtapijten van François Spiering naar ontwerp van Karel van Mander I, 1593

· Aankoop schilderij ‘Rue Notre Dame Parijs’, 1866, J.B. Jongkind

Fondsen op Naam

Edwin Vom Rath Fonds

Aankoopfonds voor schilderijen, prenten of objecten in de categorie beeldhouwkunst en kunstnijverheid. Objecten mogen alleen in Amsterdam worden tentoongesteld.

M.J. Drabbe Fonds

Verwerving van kunstvoorwerpen voor de afdeling Aziatische kunst van het Rijksmuseum.

Paul Huf Fonds

Het realiseren van aankopen voor de Nationale Fotocollectie.

· Aankoop van Luke Swank, ‘Man in een deuropening, gezien door een autoportier’, 1934

Goslings NieuwBeerta Fonds

Het in stand houden en het uitbreiden van de collectie Japanse prenten, in het bijzonder Surimono prenten, voor het Rijksprentenkabinet.

· Aankoop Japanse prenten van Yashima Gakutei en Kitagawa Utamaro

Veluvine Molijn de Groot Fonds

Jongeren uit Nunspeet op een inspirerende wijze kennis laten maken met het nationaal cultureel erfgoed.

· Alle 8ste-groepers uit de gemeente Nunspeet zijn op 13, 14 en 16 februari 2006 in het Rijksmuseum ontvangen.

Suman Fonds

Het bevorderen van de toegankelijkheid van het Rijksmuseum voor Engelstalige kinderen.

Victor Muller Fonds

Het bevorderen van betrokkenheid van jongeren tot en met 25 jaar bij het nationaal cultureel erfgoed.

Scato Gockinga Fonds

Het ondersteunen van de collectie scheepsmodellen in het Rijksmuseum in de meest ruime zin van het woord.

· Aankoop gouden penningdoos met ontwerp tekening uit 1784 van Johan Wener Gericke

Bank ten Cate & Cie Fonds

Aankoop, restauratie en onderzoek ten behoeve van het textiel voor het interieur.

· Aankoop wandtapijt ‘Het offer van Iphigeneia’ van Pieter de Cracht

Frits en Phine Verhaaff Fonds

Aankoop en restauratie van, tentoonstellingen over en onderzoek naar middeleeuwse kunst.

Gerhards Fonds

Aankoop en behoud van Nederlandse schilderijen uit de 19de eeuw en de Romantische School.

Manfred & Hanna Heiting Fonds

De bevordering van fotohistorisch onderzoek door aankomende conservatoren uit binnen- en buitenland aan de hand van originelen uit de Nationale Fotocollectie in het Rijksmuseum.

· Twee fotohistorische onderzoeken, door:

1 Rakia Faber (Austin, Texas), *Louis Heldring, Amateur photographer in the Middle East, 1898*

2 Friedrich Tietjen (Wenen), *The Rijksmuseum Reproduced*

Johan Huizinga Fonds

De optimale presentatie van het cultureel historisch erfgoed van Nederland in het Rijksmuseum.

· Aankoop gouden penningdoos met ontwerp tekening uit 1784 van Johan Wener Gericke

Johanna Kast-Michel Fonds

Het ondersteunen van opleidingsmogelijkheden, onderzoek en uitvoering van projecten voor restauratoren.

Receptuurboeken Fonds

Aankoop, restauratie, onderzoek en onderwijs ten behoeve van de receptuurboeken en de handleidingen voor de kunstenaar.

(zie ook het overzicht in de lijst met Aanwinsten)

· Ackermann’s new drawing book on light and shadow, in imitation of Indian ink

· The collodion process, being a supplement to part I of Photogenic Manipulation

· Essai de perspective pratique pour rectifier ses compositions et dessiner d’après nature dédié a feu Jean-Thomas Thibault par son élève J.P. Thénot

· An essay on trees in landscape; or, an attempt to shew the propriety and importance of characteristic expression in this branch of art, and the means of producing it, Edward Kennion

· Freye Perspective, oder Anweisung, jeden perspectivischen Ausriss von freyen Stücken und ohne Grundriss zu verfertigen, J.H. Lambert

· Introduction to the art of painting in oil colours, John Cawse

· Instructions for the mixture of water-colours, adapted to Harding’s and other styles of miniature painting; also to landscape, flower, and fruit painting; with the elements of painting in water-colours: treated in a manner calculated to render the whole easy of attainment to every capacity, Henry Harrison

· Livre de portraiture. Second livre de portraiture de Io. François Barbier

· Modelbuch Welscher, Ober un(d) Niderländischer Arbeit, Chr. Egenolff

· A practical essay on the art of flower painting, comprehending

instructions in the drawing, charo-scuro, choice, composition, coloring, and execution or finishing of flowers; together with general observations and directions; and accounts of the lives and works of eminent flower painters, John Cart Burgess

- Practical perspective, exemplified on landscapes, Thomas Noble, engraved by John C[lark]
- Principles of effect and colour, as applicable to landscape painting: illustrated by examples for the amateur and professional student in art, G.F. Phillips
- Proeve der werkdadige doorzigtkunde, om voor zich de zamenstellingen te regelen en naar de natuur te teekenen, naar het Fransch door C. Kram
- De sekreten van den eerweerdigen heere Alexis Piemontois, inhoudende de seer excellente ende wel ghappobeerde remedien, teghen veelderhande crancheden, wonden, ende andere accidenten: met de manier van te distilleren, parfumeren, confituren maken, te verwen, coleuren, ende gieten. Wt den Françoysse overgheset, Alexis Piemontois
- Traité de géometrie théorique et pratique, a l’usage des artistes par Sébastien Le Clerc, chevalier romain, dessinateur et graveur du Cabinet du Toy, profgesseur de géometrie et de perspective dans l’Académie Royale de Peinture et Sculpture
- Vollständige Anleitung zur Lackirkunst, oder genaue, richtige und gründliche Beschreibung der besten bis jetzt bekannten Firnisse und Lackfirnisse auf alle nur mögliche Gegenstände, Christian Friedrich Gottlieb Thon

Sem Presser Fonds

Mogelijk maken van een educatief project voor jongeren waarbij het uitgangspunt is dat jaarlijks een actueel aspect van de Nederlandse samenleving in een serie foto’s wordt vastgelegd. Het project wordt verbonden en loopt parallel aan de jaarlijkse foto-opdracht Document Nederland.’

- Presentatie in Huis Marseille van foto’s van een groep jongeren over het onderwerp armoede.

A.E. van Kampen Fonds

Aankoop, restauratie, tentoonstellingen en onderzoek van zilver.

Bas ten Haaf Fonds

Ondersteunen van het optimaal toegankelijk maken van het museum voor minder validen en lichamelijk gehandicapten.

Schenkers

Mevrouw en meneer Van Hulsen-Ognibeni

Schenking voor de aankoop van Italiaanse prenten en tekeningen.

- Bijdrage inzake aankoop tekening ‘Venus beweent de dode Adonis’ van Giuseppe Cades
- Bijdrage inzake aankoop tekeningen ‘De moord op Julius Caesar’ en ‘De dood van Virginia’ van Vincenzo Camuccini

Cyril Humphris

- Aankoop bronzen beeld ‘Draailierspeler’, 1750

De heer H.B. van der Ven

- Aankoop schilderij ‘Het martelaarschap van de zeven broers, de zonen van de heilige Felicitas’, 1709, Francesco Trevisani (aankoop in 2007)
- Ondersteuning restauratie van twee schilderijen van Piero di Cosimo uit de Rijkscollectie

De heer M. Witteveen

- Aankoop gouden penningdoos met ontwerp-tekening uit 1784 van Johan Wener Gericke

en anonieme schenkers

Meer informatie

Voor meer informatie over sponsor- en partnerships, schenkingen, legaten en Fondsen op Naam kunt u contact opnemen met de afdeling Communicatie en Marketing, tel. 020 6747 192/335 of de website www.rijksmuseum.nl raadplegen.

Patronen

G.W.E.J Appels, Tilburg

F.J.G. Bakker, Antwerpen (België)

John Harvey S. Bergen, Amsterdam. Kunsthandel Schlichte Bergen

Notariskantoor Boerekamp & Sypkens, Amsterdam

Drs. J.H.E. Bok, Amsterdam. Wealth Management Partners N.V.

Jan-Maarten en Pauline Boll-Kruseman, Amsterdam

Samira Bouchibti, Amsterdam. Tweede Kamerlid PvdA

L.E. Bredius, Blaricum

Mw. mr. S.G. Brummelhuis, Londen (UK)

C.J.R. Capitain, Laren

Ceres Paragon Terminals Amsterdam

prof. Cees Dam, Aerdenhout

Christie’s, Amsterdam

Data Mail B.V, Mijdrecht

R. Dattatreya, Amsterdam

G.J.M. Derksen, Amsterdam

ir. J.D. Doets, Amsterdam

R. Drake, Wassenaar

Mw. J. Dreesmann, Brasschaat (België)

Alice Eddes WineConsultancy, Eindhoven

Arent Fock, Amsterdam

Mw. N. Friling, Brasschaat (België)

C.H. Gerritsen, Oosterbeek

W.A. Groen, Amsterdam

O.E. de Gruijter, Rotterdam

Hans & Manuschka de Haan-Koelega, Amsterdam. Willem van Nus stichting

Familie Han-Crebolder, Amsterdam

H. den Hartog, Arnhem

A.Ph.J. de Haseth Möller, Amsterdam

C.F. Hessing, Amsterdam

Dhr. en mw. Hoogendijk-Bol, Bussum

S. van Houten, Waalre

N.H.E. Jakobs, Amsterdam

J. Jas, Amsterdam. Studio Jas

Pieter Jonker, Oosterwolde

J.S. Klaver, Wormerveer

Koen Visser Group, Amsterdam

E. Margriet Langenberg, Virginia, USA

A.A.A.G.M.C. van Loon, Leiden

R.I. Loosen, Amsterdam

Jhr. mr. A.A. Loudon, Den Haag

Rudy M.J. van der Meer, Epe

Ton en Maya Meijer-Bergmans, Wassenaar

mr. Rien H. Meppelink, notaris, Amsterdam

C.S. de Meyere, Amsterdam. The Acacia Foundation

S. Minnee, Voorhout

E. Munnig Schmidt, Loenen

G.J. Nielsen, Amsterdam

Marijke van Oordt, Brussel (België)

C. Paulus van Pauwliet, Amsterdam

Marisa Polin, Den Haag

J.G.M. de Rijk-Heeren, Roosendaal

L.B. Romeyn, Sassenheim

E.B. Schep, Amsterdam

G. Schlick, Hilversum

Simonis & Buunk, Ede

C.P. van der Slikke, Amsterdam

G.J.R. Staal, Düsseldorf

A. Strating, Vinkeveen

F.D.E. Sulzer, Breda

Coen Teulings, Brussel

P. Toorenburgh, Amsterdam

W.B.I.M Vehmeyer, Amsterdam

H.B. van der Ven, ’s-Gravenhage

M.A.J. Voigt, Bussum

P.E. Wessels-van Houdt, Amsterdam

P.R. de Witte, Blaricum

Verslag van de directie

17 Het Rijksmuseum verkent zijn grenzen
> 17 Tentoonstellingen > 27 Aanwinsten
> 30 Onderzoek en publicaties > 31 Pu-
blieksinformatie > 32 Vrienden, sponsors
en andere weldoeners > 33 Bestuurlijk >
34 Personeel > 35 Vooruitblik > 38 Het
Nieuwe Rijksmuseum

Verslag van de directie

Het feestelijke en turbulente jaar 2006 deed ons in het Rijksmuseum bijna vergeten dat wij een museum in volle renovatie zijn. Niet eerder was het publieksbereik, zowel nationaal als internationaal, zo groot als in dit jaar. Het museum gaf niet alleen acte de présence in de Philipsvleugel en in het Rijksmuseum Amsterdam Schiphol, maar organiseerde ook spraakmakende tentoonstellingen in het Van Gogh Museum en De Nieuwe Kerk. In Wenen en in de Verenigde Staten waren reizende exposities van werk uit het Rijksmuseum te zien en er was geen Rembrandt-tentoonstelling in binnen- of buitenland of de collectie van het Rijksmuseum was er met belangrijke bruiklenen vertegenwoordigd. Gesteund door Royal Philips Electronics, ING en BankGiro Loterij beleefde het Rijksmuseum een schitterend Rembrandtjaar.

Nieuw is dat het Rijksmuseum het in 2006 niet liet bij het trekken van bezoekers op de meest uiteenlopende locaties, maar dat we steeds vaker ons publiek zelf opzochten. Zo landde onze *special* over de rijken van de Gouden Eeuw op de mat van de *Quote Magazine*-abonnees en de dikke *Who is Who in the Golden Age* die onze historicus Kees Zandvliet over ditzelfde onderwerp schreef, figureerde op hetzelfde moment prominent in de etala-

ges van de betere boekhandels en als speciale lezeraanbieding in de *NRC* (zie p. 50). Nieuwsgierig maakte ook zeker de orthodoxe inscenering die cineast Peter Greenaway in het kader van het Holland Festival rond de 'Nachtwacht' maakte. Zijn *J'accuse* aan het adres van de Amsterdamse regenten uit de Gouden Eeuw leverde nu en dan flink wat congestie in de zalen op, maar ook veel discussie en daar was het mede om te doen.

Het Rijksmuseum tijdens het jubileumjaar Rembrandt 400.
Foto: Vincent Mentzel/Hollandse Hoogte

Het Rijksmuseum verkent zijn grenzen

Voor wie overdag geen tijd had het museum te bezoeken, openen we onze deuren iedere vrijdagavond. De afdeling Educatie en publieksinformatie verzorgde daarbij een afwisselend programma, waarbij alle geledingen van het museum werden ingeschakeld en ook kunstenaars en experts van buiten werden binnengehaald. De bezoekersaantallen zijn nog niet overweldigend, gemiddeld net boven de 300 per avond, maar genoeg om in 2007 met vertrouwen dit initiatief voort te zetten. Ook de Rijksmuseumwebsite verkeert in een permanente staat van transformatie, met als opvallend nieuw item de RijksCanon, terwijl de gebruiksvriendelijkheid verder werd verbeterd.

Het is ronduit zuur te moeten constateren dat in een jaar waarin we zo veel overhoop haalden, en met zo veel succes, een jaar ook waarin we juist ook bij het Nederlandse publiek beter scoorden dan ooit, de Nederlandse politiek zo weinig blijk heeft gegeven oog te hebben voor wat het Rijksmuseum de afgelopen jaren heeft gepresteerd. De wens van de Tweede Kamer om een nieuw nationaal historisch museum te stichten, is gezien de gedeelde zorg om het geringe historische besef in Nederland niet verrassend. Het is echter zaak dat in een vroeg stadium van verdere plannenmakerij afstemming met het Rijksmuseum plaatsvindt. Dezelfde Kamer heeft immers – mede via een kamerbrede motie – in 1999 gestemd voor de renovatie van Het Nieuwe Rijksmuseum als geïntegreerd museum voor kunst en geschiedenis. Bovendien is het Rijksmuseum – met instemming van de vorige staatssecretaris voor Cultuur – doende met de creatie van een eigen plek voor recente geschiedenis in Den Haag. In het zicht van het Binnenhof willen we een forum voor actuele reflectie op de geschiedenis van de democratie zetten. Dit *venster op de democratie* hoopt het Rijksmuseum, samen met een aantal partners uit de wereld van de geschiedenis, de educatie en de politieke journalistiek, in de komende jaren van start te laten gaan. Ook hier is het motto dat we ons publiek opzoeken waar veel van de Nederlandse geschiedenis wordt gemaakt, en dat is in Den Haag zelf.

Met enige zorg volgt het museum ook de discussies rond het gratis maken van de toegang tot musea met rijkscollecties.

Samen met onze koepelorganisatie, de Vereniging van Rijksge-subsidieerde Musea (VRM), hebben we de argumenten aangedragen waarom dat in de Nederlandse situatie niet goed zal uitpakken en bovendien de zelfstandigheid van de musea als culturele ondernemers ernstig ondermijnt. Dat het goed is om voor de jeugd alle financiële drempels weg te nemen, staat ook voor ons als een paal boven water. Daartoe hebben we enkele jaren geleden, als eerste museum, het goede voorbeeld gegeven door de entree voor jongeren tot en met 18 jaar gratis te maken. Positief is dat de Kamer in 2006 heeft besloten de bekostiging van de rijksge-subsidieerde musea een langere tijdshorizon te geven en de financiering niet meer in de vierjaarlijkse Cultuurnota onder te brengen. Dit is een belangrijke stap voorwaarts die de musea meer armslag en meer ontwikkelingskansen kan geven in hun cultureel ondernemerschap. Tevens brengt het de erkenning dat erfgoedinstellingen vanuit hun constante zorg voor collecties aan een andere dynamiek onderhevig zijn dan de rest van het culturele veld.

Tentoonstellingen

In 2006 heeft een recordaantal buitenlandse toeristen Nederland bezocht, naar schatting van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen bijna 11 miljoen. Zonder overdrijving – de cijfers onderbouwen het – kan worden gesteld dat het Rijksmuseum het centrum van dit Rembrandtjaar is geweest. Meer dan 1,1 miljoen bezoekers werden geteld in de Philipsvleugel,

Op 27 januari werd de Rijksmuseumpublicatie *Lyrisch van Rembrandt* tijdens de Avonduren gepresenteerd en lazen diverse dichters hun bijdrage voor bij 'hun' schilderij. Anna Enquist was een van hen.
Foto: Taco Anema

van Kisho Kurokawa plaats in te ruimen voor wat hét *event* van het Rembrandtjaar is geworden: de confrontatie van de twee giganten van de Noordelijke en Zuidelijke barok, Rembrandt en Caravaggio. Hoewel de tentoonstelling door zijn ongewone concept niet onmiddellijk op ieders instemming kon rekenen, gaven de meesten die de tentoonstelling zagen zich graag gewonnen. De unieke kans om deze twee grootmeesters van het licht in een postuum artistiek duel gade te slaan werd mede mogelijk gemaakt door de steun van de Rabobank, sponsor van het Van Gogh Museum. En dat met bruiklenen van het allerhoogste niveau waarvoor internationale musea, in het bijzonder ook de Italiaanse, hun belangrijkste topstukken hebben willen afstaan.

Net als vorig jaar werd op 15 juli de verjaardag van Rembrandt gevierd met een feestelijk ontbijt in de museumtuin. Hiervoor was wederom grote belangstelling en de weergoden waren de jarige en zijn gasten goedgezind. Hoewel het Rijksmuseum gezien de beperkte tentoonstellingsruimte in de Philipsvleugel niet altijd echt zijn vleugels kon uitslaan, is Rembrandt in 2006 in het museum toch sterk vertegenwoordigd geweest.

hetgeen inhoudt dat hier in 2006 evenveel mensen kwamen als toen het gehele hoofdgebouw nog open was. Tellen we daar dan nog bij de 400.000 mensen die genoten van *Rembrandt – Caravaggio* (zie p. 42), de ruim 200.000 reizigers die de trap van onze vestiging op Schiphol opliepen en de 75.000, veelal jongere, bezoekers die zich vergaapten aan het spektakel van *Fashion DNA* in De Nieuwe Kerk (zie p. 48), dan kunnen we constateren dat in 2006 het Rijksmuseum meer bereik had onder zowel Nederlanders als buitenlanders dan ooit tevoren. En dan laten we daarbij de bezoekers aan de Rijksmuseum-gastpresentaties in tien musea elders in Nederland, België en Duitsland buiten beschouwing, evenals het bezoek aan de tentoonstelling van onze vroege bronzen in het Liechtenstein Museum in Wenen.

Het Rijksmuseum is het Van Gogh Museum zeer erkentelijk dat het bereid was gedurende drie maanden in het voorjaar in de fraaie tentoonstellingsvleugel

Weekblad *Donald Duck* wijdde in mei een heel nummer aan Rembrandt van Rijn en zijn schilderkunst, met onder meer een afbeelding van de 'Duckwacht', een werk van de schilder Rembrandt van Duck (illustrator en vormgever Harry Balm). De 'Duckwacht' was ook te zien op billboards langs de snelweg en te koop als poster in de Rijksmuseumwinkel.

Warenhuis De Bijenkorf in Amsterdam vierde Rembrandts 400ste verjaardag met een reusachtig portret van de schilder, dat was opgebouwd uit 5500 ansichtkaarten. Dit kunstwerk, naar Rembrandts 'Zelfportret als apostel Paulus' uit de collectie van het Rijksmuseum, werd vervaardigd door Matthew May. Foto: Richard Mouw

Het jaar werd geopend met een presentatie van nagenoeg alle Rembrandt-schilderijen in het bezit van het Rijksmuseum, in de wetenschap dat in de rest van het jaar veel werken zouden worden ingezet voor Rembrandt-tentoonstellingen elders, in het bijzonder in het Amsterdamse Rembrandthuis, de Leidse Lakenhal en in Berlijn.

Na de *frisson* waarvoor de spannende dialoog *Rembrandt – Caravaggio* had gezorgd, werd het publiek vanaf 2 juni opnieuw verrast door de installatie die cineast en tentoonstellingsmaker Peter Greenaway onder de titel *Nightwatching* met en rond de

'Nachtwacht' had gemaakt (zie p. 46). Hiermee werd tevens het Holland Festival 2006 geopend. In de visie van Greenaway is de 'Nachtwacht' 'geen heilig meesterwerk, maar een explosie van allerlei rauwe waarheden'. Voor het eerst kon men de 'Nachtwacht' niet alleen zien, maar zelfs beluisteren.

Daarnaast waren in de Philipsvleugel nog het hele jaar door andere Rembrandt-presentaties te zien. Alle 60 tekeningen van het prentenkabinet werden in twee afleveringen getoond, onder de titels *Rembrandt de waarnemer* en *Rembrandt de verteller*. Voorts werd met *Really Rembrandt?* een instructieve kleine tentoonstel-

ling gewijd aan de schilderijen die in de loop der eeuwen ooit door het museum aan Rembrandt waren toegeschreven, maar nu die illustere naam in het licht van het voortgeschreden Rembrandt-onderzoek niet meer mogen dragen. *Really Rembrandt?* werd in een iets kleinere variant ook in de vestiging op Schiphol getoond. Als bonus op dit al zo rijke Rembrandtjaar kon het museum in de maanden rond de jaarwisseling als bijzondere gast *Catharina Hooghsaet*, in 1657 door Rembrandt geportretteerd, als bruikleen verwelkomen (zie p. 39). Zou de wedstrijd wie de grootste Nederlander aller tijden was in 2006 zijn gehouden, dan had Rembrandt ongetwijfeld aanzienlijk hoger gescoord dan twee jaar geleden, toen hij nog op een zuinige negende plaats belandde.

Gedurende het gehele Rembrandtjaar was de media-aandacht voor het Rijksmuseum overweldigend, waarvoor naast de inspanningen van onze afdeling Communicatie en Marketing, ook die van de ondersteunende Stichting Rembrandt 400 met ere gememoreerd dient te worden. Helaas kwam het museum ook even op een trieste manier in het nieuws toen op 25 juni Bartholomeus van der Helsts 'Schuttersmaaltijd ter gelegenheid van de Vrede van Munster' door een onverlaat werd beschadigd.

Kurt Schwitters
'Teerose', 1924
Collage, 234 x 182 mm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. RP-T-2006-281
Schenking mr. J.M. Boll en mevrouw Pauline Boll-Kruseman ter nagedachtenis van Piet en Carla van Doormaal-Cabos

Gelukkig kon door alert en zeer adequaat ingrijpen van onze beveiligingsstaf de schade tot een minimum beperkt blijven, waarna onze voortreffelijke restauratoren het werk ongekend snel weer in presentabele staat terugbrachten. *En passant* maakten zij het werk ook nog licht schoon, waardoor Van der Helsts meesterwerk weer stralend in de Republiekzaal hangt.

Op 22 september ging in het museum van Dayton de Amerikaanse versie van de reeds eerder in Japan en Australië getoonde reizende tentoonstelling *Rembrandt and the Golden Age of Dutch Art* van start. Volgens hetzelfde concept, maar ingevuld met andere kunstwerken, wordt hier het Amerikaanse publiek een breed overzicht van kunst en cultuur in de Hollandse 17de eeuw getoond, waarbij ook een ruime keus aan kunstnijverheid is te zien. Ruud Priem verzorgde wederom de tekst van de catalogus. De tentoonstelling zal in 2007 ook nog worden getoond

in de musea van Phoenix en Portland.

Los van de festiviteiten in het kader van het Rembrandtjaar was er in eigen land weer een editie in de reeks tentoonstellingen *Document Nederland* die het Rijksmuseum jaarlijks in samenwerking met *NRC Handelsblad* organiseert. Voor de tweede maal was het Rijksmuseum daarbij te gast in het Huis Marseille. Onder de titel *Schraal* fotografeerde Geert van Kesteren in opdracht van het Rijksmuseum de verborgen armoede in ons land. De tentoonstelling wist bij velen een snaar te raken. Gedurende een week na de opening was het thema in iedere zich respecterende tv-talkshow geagendeerd.

In het Van Gogh Museum werd ons opnieuw de gelegenheid geboden een deel van de collecties van het prentenkabinet te tonen. Stond vorig jaar de Engelse 19de-eeuwse teken- en prentkunst centraal, ditmaal was het thema: *De straat*.

Cas Oorthuys
'...en herfst aan de Seine', ca. 1951
Ontwikkelgelatinezilverdruk, 316 x 311 mm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. RP-F-2005-107-21
Verworven met steun van de BankGiro Loterij, het Paul Huf Fonds en het Johan Huizinga Fonds. © Nederlands Fotomuseum Rotterdam
Een van de foto's uit de tentoonstelling *De straat* in het Van Gogh Museum, Amsterdam.

Pioniers van de 20se-eeuws fotografie. Hiervoor putte het Rijksmuseum ook dankbaar uit de nieuw verworven internationaal geïntereerde fotocollectie Diepraam-Kempadoo.

Het Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam presenteerde in 2006 de tentoonstelling *Van kunst tot kastpapier*, gewijd aan de toepassing van prenten in de Gouden Eeuw. Deze boeiende en baanbrekende tentoonstelling was door prentkenner Jan van der Waals met het Rijksmuseum voorbereid, maar kon door de sluiting van het hoofdgebouw voor de renovatie niet meer in de eigen tentoonstellingsplanning worden opgenomen. Het was verheugend dat onze Rotterdamse collega's zich liefdevol over de tentoonstelling hebben ontfermd.

Wonderen der natuur, 17de eeuw
Knipwerk, albumblad met diverse uitgeknipte prenten op blauw papier, 53,3 x 31,8 cm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. RP-P-2005-439
Aangekocht voor de tentoonstelling *Van kunst tot kastpapier* in Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam

Eugène Piot
Het Parthenon op de Acropolis in Athene, 1851-1852
Foto, zoutdruk, 231 x 327 mm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. RP-F-2005-19
Een van de foto's uit de tentoonstelling *Hellas - Visies op Griekenland in de 19de eeuw* in het Allard Pierson Museum, Amsterdam

Aanwinsten van het Rijksprentenkabinet

Het Rijksprentenkabinet bezit de grootste collectie prenten, tekeningen en foto's van Nederland. Het voert een actief verzamelbeleid waardoor de collectie op tal van terreinen voortdurend wordt uitgebreid. Gold de Tweede Wereldoorlog lange tijd als een begrenzing van de collectie, sinds enkele jaren legt het Rijksprentenkabinet zich nadrukkelijk toe op kunst uit de tweede helft van de 20ste eeuw. Dankzij het legaat van F.G. Waller, overige fondsen en schenkingen wordt de verzameling jaarlijks verrijkt met honderden nieuwe aanwinsten (zie pagina 90), waarvan hier een selectie te zien is.

Giuseppe Cammarano
Hercules met pijl en boog, ca. 1820
Ets, 134 x 132 mm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. RP-P-2006-84

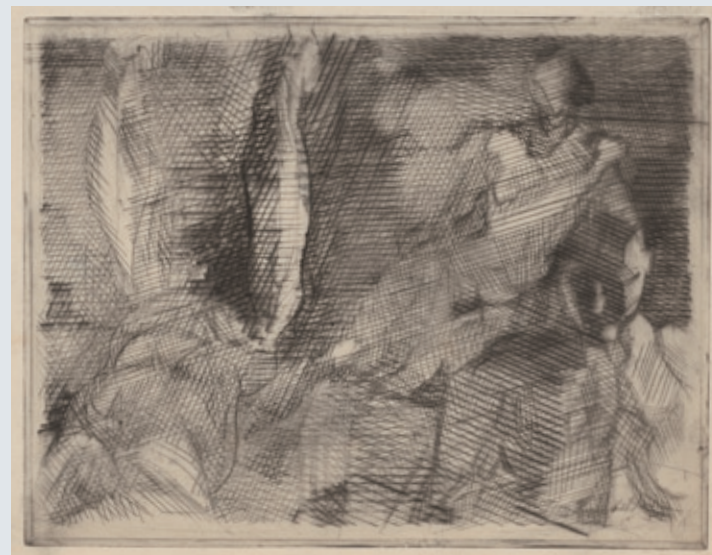
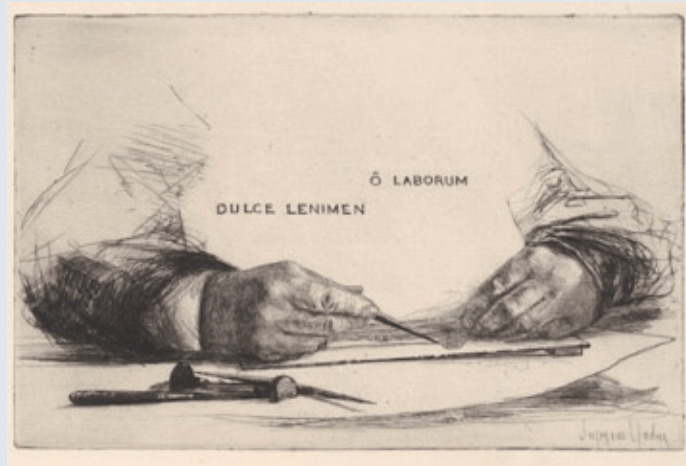
J.F. Cazenave, naar Louis-Léopold Boilly
'L'optique' (De opticaspiegel), ca. 1794
Ets en gravure, in kleur gedrukt, opgewerkt met penseel, 678 x 534 mm
Rijksmuseum Amsterdam, RP-P-2006-36
Aankoop uit het F.G. Waller Fonds

Vincenzo Camuccini
De moord op Julius Caesar, ca. 1790
Tekening, 560 x 990 mm
Rijksmuseum Amsterdam inv.nr. RP-T-2006-3
Aankoop met gelden van de heer en mevrouw Van Hulsen-Ognibeni

Kitagawa Utamaro
Pijprokende jonge man met courtesane, 1799
Kleurenhouwsnede, 255 x 385 mm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. RP-P-2006-272
Shunga-prent uit de reeks 'Het ontrafelen van de draden van verlangen', aankoop uit het F.G. Waller Fonds en het Goslings NieuwBeerta Fonds

François Aubertin
De kunstenaar Jean Baptiste Isabey met zijn familie in een roeiboot ('La Barque d'Isabey'), 1806,
Ets en aquatint, 772 x 943 mm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. RP-P-2006-35
Aankoop uit het F.G. Waller Fonds

Aanwinsten van het Rijksprentenkabinet (2)

Aanwinsten

Een museum dat niet actief verzamelt stagneert. In het geval van het Rijksmuseum vormen de plannen voor de toekomstige geïntegreerde opstelling een sterke nieuwe impuls voor het verzamelbeleid. Ook is er een krachtige band met de Nederlandse verzamelaars op de meest uiteenlopende gebieden, die ons steunen met schenkingen van kunstwerken of het stichten van een Fonds op Naam. Terugkijkend op 2006 is de oogst dan ook een rijke. Terwijl een miljoenenpubliek werd geboeid dankzij onze tentoonstellingen en publicaties, werkten onze conservatoren op een minder in het oog vallend front verder aan de verbreding en verdieping van de collecties. De aanwinsten volgden elkaar in 2006 zelfs in zo'n hoog tempo op dat het museum inmiddels ver achterligt met het houden van de aanwinstenpresentaties. Speerpunt in het verwervingsbeleid is thans de 20ste eeuw, maar ook op andere fronten zijn belangrijke aankopen of schenkingen te melden. Zo kreeg het museum op de valreep van het jaar door de heer Jan Maarten Boll en mevrouw Pauline Boll-Kruseman ter nagedachtenis van Piet en Carla van Doormaal-Cabos een schitterende collage uit 1924 van Kurt Schwitters geschonken. Het werk, waarin het motief van de theeroos is verwerkt, dateert uit de Hollandse tijd van Schwitters en is altijd in Nederland gebleven.

Sinds de publicatie van de monumentale bestandscatalogus wandtapijten in 2004 is het Rijksmuseum zich nog bewuster geworden van de prachtige collectie die het herbergt. In 2006 deed zich kort na elkaar tweemaal de gelegenheid voor de reeds unieke verzameling Nederlandse wandtapijten met belangrijke stukken aan te vullen. In september verwierf het museum op een veiling in New York een wandtapijt uit het atelier van Pieter de Cracht, naar een ontwerp toegeschreven aan Salomon de Bray. Het stelt het offer van Iphigeneia voor en behoort tot een reeks waarvan het museum reeds vijf exemplaren in de collectie heeft. De nieuwe aanwinst is des te welkomer omdat dit tapijt de apotheose van de reeks vormt en van een groter formaat is. Het Bank ten Cate & Cie Fonds, een door het Rijksmuseum Fonds beheerd fonds op naam, maakte deze aankoop mogelijk.

Een dergelijke kans deed zich in december nogmaals voor.

Nu betrof het niet minder dan drie laat-16de-eeuwse tapijten, delen uit de befaamde grote Diana-reeks van François Spiering, die op een Franse veiling werden gesignaleerd. Het museum bezat reeds drie andere tapijten uit deze serie die nu een prachtige aanvulling hebben gekregen. Het betreft hier zonder meer het fraaiste wat de tapijtkunst in de Noordelijke Nederlanden heeft gepresteerd. Het is dan ook met trots dat fraaie details uit de tapijten de schutbladen van dit jaarverslag sieren.

Het verlies van het grote riviergezicht van Salomon van Ruysdael, dat samen met elf andere bruiklenen van de Nederlandse Staat in 2006 werd teruggegeven aan de erven van de kunsthandelaar Goudstikker, werd verzacht door een prachtig bruikleen van een soortgelijk werk van de meester uit particulier bezit. Een kloek paneel van Dirck van Delen werd verworven omdat het naast een fraai kerkinterieur, het specialisme van de kunstenaar, ook een zeldzame uitbeelding van de Beeldenstorm toont (zie p. 62). De Beeldenstorm is een van de belangrijkste 'vensters' in de nieuwe canon van de Nederlandse cultuur en Van Delens werk bezit alle kwaliteiten om van dit thema het visuele icoon te worden. Het paneel is de komende jaren als bruikleen van het Rijksmuseum in het Haags Historisch Museum te zien, alwaar het ook in februari 2007 aan de pers werd gepresenteerd.

Met een heftig historiestuk van de in Venetië geschoolde, maar vooral in Rome werkzame schilder Francesco Trevisani betreden we de 18de eeuw. Het in 1709 geschilderde werk verbeeldt het martelaarschap van de heilige Felicitas (zie p. 68). Met deze aankoop werd na de recente aanwinsten van werken van Claude Lorrain en Pietro Longhi wederom een fraaie oude buitenlandse meester aan de verzameling toegevoegd. Daarnaast ontving het Rijksmuseum een prachtig bloemstilleven van de laat-18de-eeuwse Vlaamse meester Jan Frans van Dael ten geschenke. Ook het prentenkabinet richt zich al enige jaren met succes op de internationale kunst uit de periode rond 1800. Dit jaar werden dankzij de heer en mevrouw Van Hulsen-Ognibeni twee kapitale tekeningen van de Italiaanse neoclassicist Vincenzo Camuccini verworven.

Even fraai als historisch interessant is het gouden penning-

foedraal dat het museum op de TEFAF van 2006 verwierf. Het betreft een luxueus geschenk, door de dankbare VOC in 1784 aangeboden aan de Franse admiraal De Suffren, die de Engelsen versloeg voor de oostkust van Ceylon en daarmee de Nederlandse belangen in Ceylon zeker stelde (zie p. 64).

In november kocht het museum ter veiling in New York het zonovergoten 'Rue Notre Dame Paris' van Johan Barthold Jongkind, een meesterwerkje waarin de Nederlander Corot naar de kroon steekt. Het doek is als bruikleen uit Nederlands particulier bezit op vele belangrijke overzichtstentoonstellingen van Jongkinds oeuvre getoond en stond al jaren op het verlanglijstje van het museum. Diens werk was weliswaar al met enkele

schilderijen en tekeningen in de verzameling van het Rijksmuseum redelijk vertegenwoordigd, maar niet op het niveau van dit sprankelende doek uit 1866.

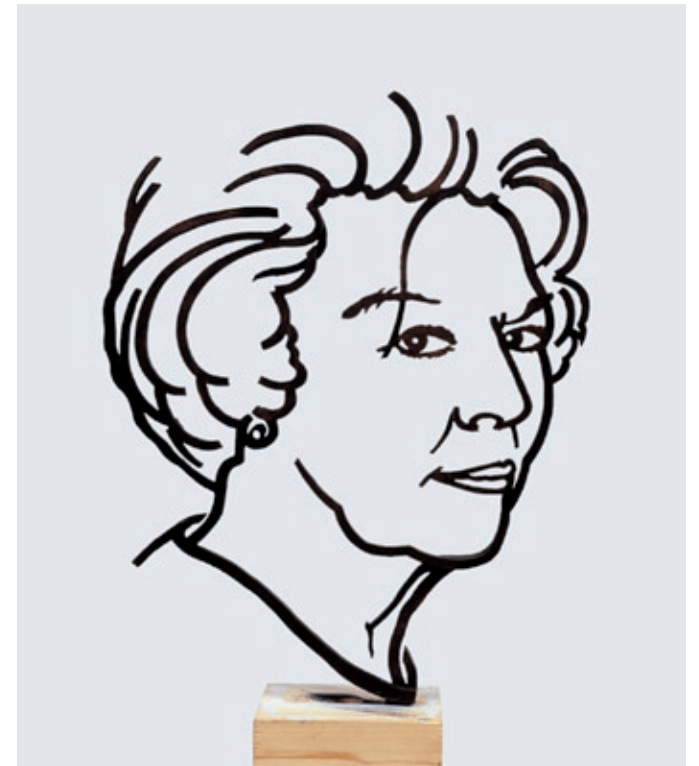
Op het terrein van de 19de-eeuwse kunstnijverheid werd de verzameling aangevuld met een fraaie zilveren bokaal, vervaardigd door de firma J.M. van Kempen, die in 1851 behoorde tot de Nederlandse inzending op de eerste wereldtentoonstelling, *The Great Exhibition* in Londen. Het renaissancestische voorwerp vormt een welkome aanvulling op het ensemble historische kunstnijverheid dat het Rijksmuseum sinds de tentoonstelling *De Lelijke Tijd* van 1994/95 heeft bijeengebracht.

Het prentenkabinet werd verder verblijd met het nage-

Johan Barthold Jongkind
Rue Notre Dame Paris
Olieverf op doek, 39 x 47 cm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. SK-A-4996
Aangekocht met steun van BankGiro Loterij, Vereniging Rembrandt en het Rijksmuseum Fonds

noeg complete grafische oeuvre, bibliothele boeken en documentatie van Kees van Dongen, een collectie die is bijeengebracht door R. Engers uit Amsterdam. Sylvia Willink-Quiëll deed voor ons afstand van het prachtige schilderij 'Johannes' uit 1937-38 van Carel Willink (zie p. 72). Beide verwervingen vonden plaats deels als schenking, deels via aankoop. Perfect passend in deze context is de gouache van een wolkenstudie door Pyke Koch, een decorontwerp uit 1936 voor het toneelstuk *In Holland staat een huis* (zie p. 73). Het bouwen aan de collectie 20ste eeuw van het Rijksprentenkabinet werd het afgelopen jaar ondersteund door tal van particulieren en (erven van) kunstenaars. Zo verwierven we ensembles van de grafiek en tekenkunst van Theo Daamen, Theo Kurpershoek, Willem den Ouden, Wally Elenbaas, Henk Pander, Engelina Reitsma-Valença, Henk Henriët en Karel Wetseelaar. De laatste schonk zijn vroege etsen als aanvulling op de reeds aanwezige verzameling.

Een wat macabere aanwinst is die van het schilderij 'De Nieuwe Mensch' van de schilder Van de Velde, dat ooit de werkkamer van

Jeroen Henneman presenteert het ontwerp voor zijn kunstwerk 'De Schreeuw', het monument ter nagedachtenis van de vermoorde Theo Van Gogh.
Foto: Marco Okhuizen/Hollandse Hoogte

Jeroen Henneman
Ontwerp voor een portret van koningin Beatrix, 2000
Multiplex, hoogte 55 cm
Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. NG-2006-69

NSB-leider Mussert sierde en om die reden voor onze historische presentatie van evident belang is (zie p. 74).

Van groot actueel belang was de aankoop van het ontwerp van het monument 'De Schreeuw', door Jeroen Henneman vervaardigd ter herinnering aan de moord op Theo van Gogh. De aanwinst werd in aanwezigheid van de ouders van Theo van Gogh gepresenteerd. Het museum verwierf van Henneman ook diens ontwerp voor het opmerkelijke portret van koningin Beatrix.

Voor al deze aanwinsten geldt dat zij – naast directe schenkingen – tot stand kwamen dankzij de genereuze steun van zowel vaste weldoeners als via individuele steun van particulieren en fondsen. Wederom was hierbij de rol van de, vaak in combinatie financierende, Vereniging Rembrandt, de BankGiro Loterij en het Rijksmuseum Fonds doorslaggevend. Shell heeft in 2006 aangekondigd het Rijksmuseum via het Nationaal Fonds Kunstbezit € 1.500.000 te zullen geven om een topkunstwerk naar onze eigen smaak te kunnen aankopen. Deze aankoop memoreert het einde van de 'Koninklijke', de N.V. Koninklijke Nederlandsche Petroleum Maatschappij die eind 2005 in het kader van de herstructurering van de vennootschapsstructuur van Shell ophield te bestaan. Van PACCAR Foundation Europe kreeg het museum onverwacht een groot cadeau. Voor het aanzienlijke bedrag van € 500.000 mocht het museum belangrijke apparatuur voor onze restauratoren en digitale camera's voor de afdeling Beeld aanschaffen. Hiermee kan zowel de zorg voor de collectie als de registratie ervan in beeld een kwantsprong vooruit maken (zie p. 57).

Zulke genereuze giften, waarom het Rijksmuseum niet heeft verzocht, maar waarmee deze gulle gevers ons spontaan bedenken, stemmen diep dankbaar en interpreteren wij als een weerspiegeling van de centrale plek die we in de harten van velen als nationaal museum innemen.

Onderzoek en publicaties

Ook in 2006 rolden er weer talrijke grote en kleinere publicaties van de persen. In de reeks Rijksmuseum-Dossiers verscheen bij de nieuwe uitgeefpartner van het museum, Uitgeverij Nieuw

Amsterdam, *De Oranjes. Van Willem van Oranje tot erfprinses Amalia*. Het boekje *De koning, de schilder en de leeuw*, gewijd aan het schilderij van de leeuw uit de dierentuin van koning Lodewijk Napoleon door Pieter Gerardus van Os, kwam tot stand in samenwerking met hoofdsponsor ING. De catalogus voor de tentoonstelling *Rembrandt – Caravaggio* was in vele talen beschikbaar en kende ook via de internationale boekhandel een wijde en succesvolle verspreiding. Zowel deze catalogus als het Rijksmuseum-Dossier *Rembrandt en de kunst van het tekenen*, van de hand van conservator Marijn Schapelhouman, en *Nederlandse kunst 1700-1800*, het derde in een reeks van vier die aan de hand van de Rijksmuseumcollectie een overzicht van de Nederlandse beeldende kunst en kunstnijverheid biedt, verschenen nog bij Waanders Uitgevers. Auteur Hella S. Haasse nam het eerste exemplaar van *Nederlandse kunst 1700-1800* in ontvangst en beleed in een even doorwrochte als spirituele speech haar grote liefde voor deze vaak veronachtzaamde eeuw.

Voor 2007 staat de publicatie van het eerste deel van de bestandscatalogus van de 17de-eeuwse schilderijen in het Rijksmuseum op stapel. Hieraan is al vele jaren noest gewerkt, met name ook door jonge onderzoekers die hiervoor speciaal zijn aangetrokken. In 2006 ontvingen we het heugelijke bericht dat het Getty Institute de financiering van het onderzoek van het tweede deel van deze reeks boeken wil financieren.

Op 16 augustus ontving Hella S. Haasse uit handen van hoofddirecteur Ronald de Leeuw het eerste exemplaar van de Rijksmuseumpublicatie *Nederlandse kunst 1700-1800*.
Foto: ANP Foto/Rick Nederstigt

Om de band met de universitaire wereld te bestendigen werd ook in 2006 een honorair conservator aan het Rijksmuseum benoemd. Na de kunsthistoricus Volker Manuth was het nu prof. dr. Niek van Sas, hoogleraar geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, die deze eer te beurt viel. De laatstgenoemde was samen met prof. dr. Frans Grijzenhout verantwoordelijk voor een geslaagd onderzoek naar de werkelijke identiteit van Jan Steens zogenoemde *Burgemeester van Delft en zijn dochter*, de belangrijkste aanwinst van 2004. Van hun succesvolle speurtocht, die hen naar Delftse, Franse en Engelse archieven voerde, gaven zij een spannend verslag in een speciaal hieraan gewijd boekje, dat aan het eind van het jaar ook als geschenk aan de relaties van het Rijksmuseum werd gestuurd. Aan de ontdekking van de identiteit van de geportretteerden – de Delftse graanhandelaar Adolf Croeser en zijn dochter Catharina – werd in de door Evelyn Merckx nieuw ingerichte aanwinstzaal een presentatie gewijd, waarbij ook enkele relevante archiefstukken werden getoond.

In het kader van de tweejarige masteropleiding tot museumconservator liepen in het afgelopen jaar wederom twee studenten stage. Zij waren de derde 'lichting' sinds de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit in 2004 met deze op-

leiding startten. Gedurende hun stagejaar maken de studenten kennis met alle facetten van het conservatorschap en doen zij zo veel mogelijk praktische werkervaring op. De ervaringen binnen het Rijksmuseum zijn zeer positief. De stagiairs leveren op diverse terreinen (registratie, onderzoek) substantiële bijdragen en zij schrijven ook artikelen voor tentoonstellingscatalogi en het *Bulletin van het Rijksmuseum*. Hun aanwezigheid wordt door de begeleidende afdelingen als stimulerend ervaren.

Publieksinformatie

Het Rijksmuseum bood zijn publiek ook in 2006 zowel binnen als buiten de muren van het gebouw een breed en gevarieerd aanbod aan activiteiten, die nu eens als 'educatie', dan weer als cultureel entertainment kunnen worden omschreven. Het cursusaanbod van het museum kan de vraag niet meer bijhouden en is voortdurend zwaar overtekend. De geringe omvang van de tijdelijke behuizing legt ons hier simpelweg beperkingen op. Leden van de wetenschappelijke staf, educatoren zowel als conservatoren en restauratoren, hielden daarom hun verhalen ook niet zelden buiten de muren van het museum, op zulke uiteenlopende locaties als het veilinghuis Sotheby's en de Westerkerk. De hoofddirecteur maakte van zijn drie maanden *sabbatical* aan

Omslag van twee Rijksmuseum-Dossiers die in 2006 zijn verschenen.
Ontwerp: Berry Slok

Omslag van de Rijksmuseumpublicatie *De Burger van Delft: Een schilderij van Jan Steen*.
Ontwerp: Sander Pinkse

de Universiteit van Melbourne gebruik om ook elders in Australië, zoals in Canberra en Adelaide, lezingen over Rembrandt en Het *Nieuwe* Rijksmuseum te houden.

Vrienden, sponsors en andere weldoeners

In het kader van de TEFAF ontving het Rijksmuseum een aantal belangrijke schenkers voor een diner in het Bonnefantenmuseum. Het Maastrichtse museum bood tevens gastvrijheid voor een succesvolle *afterparty* op de avond van de openingsdag van de TEFAF. De kunstbeurs was ook de plaats waar het Rijksmuseum van start ging met het werven van Vrienden.

Op 15 maart overhandigde de hoofddirecteur tegen de achtergrond van Rembrandts 'Nachtwacht' het eerste Vriendenlidmaatschap aan Prinses Máxima. Sinds het startschot van de Vriendenwerving begin maart hebben zich al 1600 Vrienden gemeld. Meteen werden voor hen enkele speciale ontvangsten georganiseerd, zoals een rondleiding door de modetentoonstelling *Fashion DNA* in De Nieuwe Kerk. Een groot succes was de introductie van het Vriendenblik, waarmee een jaar Vriendschap cadeau kan worden gedaan. Zowel Philips DAP als Baker &

McKenzie besloten om al hun medewerkers een blik te geven.

Het Rijksmuseum Fonds ontwikkelt zich steeds duidelijker als de koepel voor de Fondsen op Naam. In 2006 werden drie nieuwe Fondsen op Naam opgericht: het Bas ten Haaf Fonds richt zich op het toegankelijk maken van het museum voor minder validen en lichamelijk gehandicapten, het Sem Presser Fonds stimuleert jongeren van 13 tot 16 jaar om actuele aspecten van de Nederlandse samenleving te fotograferen en het A.E. van Kampen Fonds draagt bij aan aankoop, restauratie, onderzoek en tentoonstelling van zilver.

Met de founder (Philips) en hoofdsponsors van Het *Nieuwe* Rijksmuseum (BankGiro Loterij en ING) zijn verschillende activiteiten ondernomen. Zo bood de Postbank, een ING-dochter, haar klanten de mogelijkheid om een eigen bankpas te maken met een afbeelding van Rembrandt. Philips en ING hebben het spectaculaire *Nightwatching* van Peter Greenaway mede mogelijk gemaakt en dankzij de BankGiro Loterij konden ook dit jaar een aantal hoogwaardige aankopen worden gedaan, zoals het schilderij 'Rue Notre Dame Paris' van Jongkind. Op 14 juli organiseerde de Bankgiro Loterij bovendien op het Museumplein en in de tuin

van het Rijksmuseum een *Rembrandt Event* waarbij kunstenaars zich door werken van Rembrandt lieten inspireren.

Bestuurlijk

Hoe belangrijk vrienden zijn, werd sterk gevoeld toen ons in 2006 onverwacht Dries Fransen van de Putte ontviel. Als lid van de Raad van Toezicht was hij in 2003 Jaap Glasz opgevolgd. Tevens vormde hij de link van de Raad met het bestuur van het Rijksmuseum Fonds. Dries Fransen van de Putte had zich in korte tijd zeer gezien gemaakt om de voortreffelijke raad en daad waarmee hij ons bijstond en de grote betrokkenheid die hij toonde bij alle activiteiten die het museum ontplooidde.

Vanwege zijn vertrek naar de Wereldbank legde Herman Wijffels eind 2006 het voorzitterschap van de Raad van Toezicht neer. Het Rijksmuseum is hem zeer veel dank verschuldigd voor zijn jarenlange inzet en milde wijsheid. Thony Ruys nam de voorzittershamer van Herman Wijffels over. De gelederen van de

Raad zijn inmiddels verder versterkt met Aysim Deveci-Kesmer, directeur van Rhythm and Reason. De Raad van Toezicht kwam in 2006 zesmaal bijeen. Op de agenda van de vergaderingen stonden naast de gebruikelijke jaar- en begrotingsstukken actuele punten als de voortgang van Het *Nieuwe* Rijksmuseum, de discussie rondom gratis toegang tot de rijksgesubsidieerde musea en verbreding van het publieksbereik.

Bij het Rijksmuseum Fonds volgde Henk Rottinghuis de in 2005 overleden Wim Duisenberg op. Het bestuur neemt actief deel aan tal van speciale ontvangsten ten behoeve van fondsenwerving, zoals ontvangsten van het notariaat, private bankers en het Paul Huf Gala ten bate van de nationale fotografiecollectie dat dit jaar wederom met groot succes werd georganiseerd. Het Rijksmuseum Fonds publiceert over zijn activiteiten een eigen jaarverslag.

Ook de vorig jaar ingestelde Marketing Adviesraad stond ons weer met waardevolle adviezen en pittige kritiek terzijde, als

Hoofddirecteur Ronald de Leeuw overhandigde op 15 maart de eerste officiële Vriendenpas aan prinses Máxima, die daarmee Vriend werd in de categorie Schutter.
Foto: ANP Photo/Capital Photos

enthousiaste *sparring partner* bij het zoeken naar nieuwe wegen om ons publiek beter te bereiken en te bedienen. De leden van de Marketing Adviesraad zijn Muriel Arts (directeur new business, Talpa Media Holding), Johan Brand (consultant Egon Zehnder International), Diederik Karsten (chief executive officer, UPC Nederland), Bert Meerstadt (directeur commercie, Nederlandse Spoorwegen), Eugène Randag (consultant) en Chris Vogelzang (directeur global private banking, ABN AMRO Bank). Het is een bron van trots dat zo veel vooraanstaande Nederlanders zich steeds weer voor onze nationale schatkamer willen inzetten.

Personeel

Intussen timmerden we ook nog rustig verder aan de verbetering van de interne organisatie. Het *Nieuwe* Rijksmuseum houdt niet alleen een vernieuwd gebouw in, ook de organisatie dient

te worden aangepast aan de eisen van een nieuwe tijd. De in 2005 ingezette reorganisatie van de sector Collecties werd afgerond, waarbij de registrarfunctie een belangrijke nieuwe rol is toebedacht. De restauratoren zijn nu bijeengebracht in een eigen afdeling en de opzet van de afdeling Beeld werd aangepast aan de eisen die het digitale tijdperk stelt. De groep van de conservatoren is verder versterkt met enkele nieuwe collega's, onder wie enkele historici, waarmee het karakter van het Rijksmuseum als museum van kunst en geschiedenis evenwichtiger in de personele bezetting wordt weerspiegeld.

Ook bij de sector Presentatie is inmiddels een reorganisatie in voorbereiding. Deze heeft als voornaamste doel te komen tot een aparte uitgeefafdeling, als *sparring partner* voor onze externe uitgeefpartner. Daarbij zal meer dan voorheen aandacht zijn voor het publiceren via de nieuwe media. Ook wordt aan-

Een impressie van het feestelijke diner in de tuin van het Rijksmuseum, voor alle medewerkers van het Van Gogh Museum en het Rijksmuseum als feestelijke afsluiting van de geslaagde tentoonstelling *Rembrandt – Caravaggio*.
Foto: Elles Kamphuis

dacht besteed aan een transparantere programmering van de tentoonstellingen en planning van de publicaties.

Na een jaar waarin het overleg in het kader van de medezeggenschap met een door de directie ingestelde medezeggenschapscommissie was gevoerd, trad in april weer een voltallige Ondernemingsraad aan. Tijdens de zes overlegvergaderingen werd veel aandacht besteed aan de nieuwe organisatie van de sector Presentatie, Het *Nieuwe* Rijksmuseum, de samenwerking met het Van Gogh Museum op het gebied van de meldkamer en de arbeidsomstandigheden.

Vooruitblik

De eerste tentoonstelling in 2007 zal zijn gewijd aan een overzicht in de Philipsvleugel van het werk van de 17de-eeuwse stadsgezichtschilder Jan van der Heyden, die tevens wordt

Trompenburg, de buitenplaats van Cornelis Tromp in 's-Graveland.
Foto: Arie de Leeuw

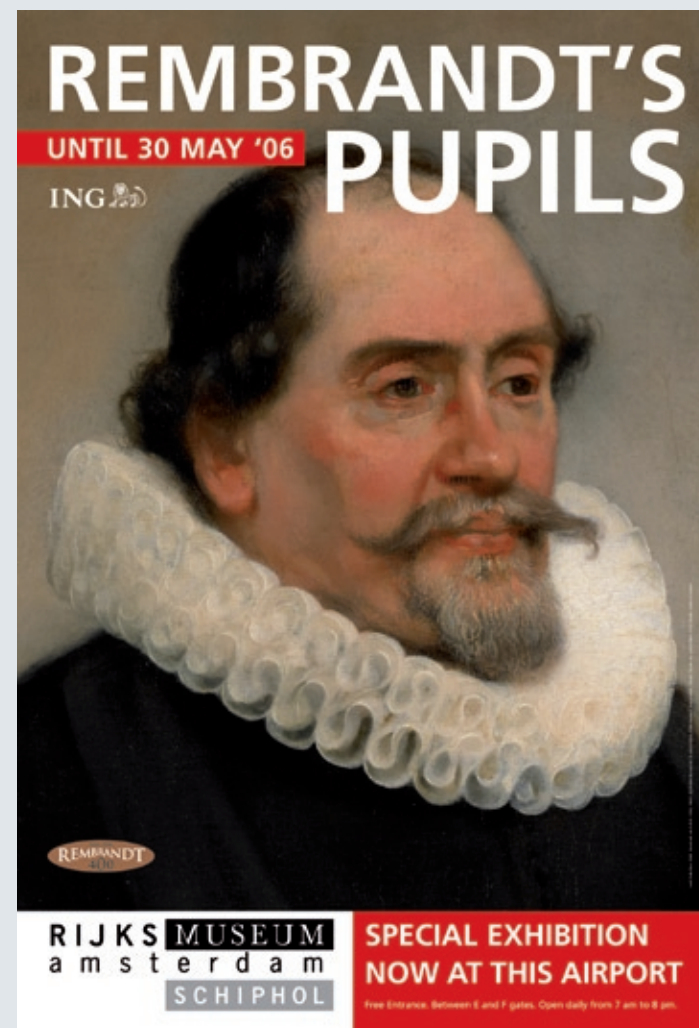
belicht als uitvinder van de straatlantaarn en de brandspuit. Verder reist een nieuwe versie van onze tentoonstelling *Rembrandt and the Golden Age of Dutch Art* langs drie musea in de Verenigde Staten en daarna, in het najaar, naar Shanghai. Vermeers 'Melkmeid' vormt, eveneens in het najaar, het middelpunt van een speciale tentoonstelling in Tokio. In het najaar van 2007 presenteert het Rijksmuseum in De Nieuwe Kerk de expositie *Held*. Vertrekpunt is de herdenking van het 400ste geboortjaar van Michiel de Ruyter, wiens praalgraf in De Nieuwe Kerk het epicentrum van de activiteiten zal vormen. Maar de tentoonstelling zal veel verstrekkender zijn in haar thematiek en ook onze behoefte aan hedendaagse helden, van Johan Cruyff tot Pim Fortuyn, in beeld brengen.

Eind 2006 kwam in de pers dat het Rijksmuseum een poging wil doen het unieke 'Portret van Catharina Hooghsaet' door Rembrandt uit Engels particulier bezit te verwerven. Zonder overheidssteun is een dergelijke majeure aankoop natuurlijk niet denkbaar. Helaas maakte de demissionaire status van het Kabinet eind 2006 rijkssteun voor dit felbegeerde meesterwerk vooralsnog niet haalbaar. Het Rijksmuseum – en met ons vele Nederlandse kunstliefhebbers – hebben nu hun hoop op het volgende Kabinet gevestigd. De verwerving van dit magistrale vrouwenportret zou een prachtige bekroning van het Rembrandtjaar zijn.

Wel een heel bijzondere aanwinst, en een novum in onze geschiedenis, is die van het buiten Trompenburg bij 's-Graveland. Dit opmerkelijke buitenhuis dat admiraal Cornelis Tromp in de tweede helft van de 17de eeuw ter herinnering aan de heldendaden van zijn vader Maarten Harpertsz Tromp en natuurlijk ook tot meerdere glorie van hemzelf neerzette, is aan onze zorgen toevertrouwd door de Rijksgebouwendienst. We verheugen ons erop dit fraaie bouwwerk vanaf het voorjaar van 2007 in te zetten voor allerlei activiteiten, zoals kleine symposia en ontvangsten van Vrienden, donateurs en sponsors. Vanwege het bijzondere en deels ook kwetsbare karakter van de buitenplaats is het historische monument slechts beperkt voor het publiek toegankelijk.

Rijksmuseum Amsterdam Schiphol

Ruim 200.000 reizigers namen dit jaar de tijd om het Rijksmuseum Amsterdam Schiphol te bezoeken. In deze dependance waren weer vier tentoonstellingen te zien. *Flowers* presenteerde weelderige bloemstillevens, porseleinen tulpenvazen, glaswerk, textiel en de beroemde tekeningen van Jacob Marrel. En op 2 maart ging ook hier het Rembrandtjaar van start met achtereenvolgens *Rembrandt's Pupils* en *Really Rembrandt?*. In de laatste tentoonstelling waren negen schilderijen te zien die door het Rijksmuseum ooit verworven zijn als 'echte' Rembrandts, maar waar in de loop der jaren twijfel over is ontstaan. En op 10 november opende *Maritime Power*, met schilderijen en tekeningen van Willem van de Velde de Oude en Willem van de Velde de Jonge. Zij legden op zee de zeeslagen vast die de Republiek in de 17de eeuw met Engeland voerde: de vroegste voorbeelden van oorlogsjournalistiek.

Het Nieuwe Rijksmuseum

Het is voor de tiende maal dat ik een inleiding tot een jaarverslag van het Rijksmuseum onderteken. Een enorme weg is afgelegd sinds mijn aantreden als hoofddirecteur in 1996. De wens voor Het Nieuwe Rijksmuseum leefde toen al, maar het zou tot 1998 duren voor de verwoording van het ideaal vorm kreeg in de notitie *Het Rijksmuseum in de 21ste eeuw. Beleidsvisie Masterplan Rijksmuseum Amsterdam*. Aan de vooravond van het Rijksmuseum-jubileumjaar 2000 viel het regeringsbesluit om – met instemming van de volledige Kamer – de eerste honderd miljoen gulden aan het project te voteren. Na de keuze van de Spaanse architecten Cruz y Ortiz in april 2001 en hun Franse collega Jean-Michel Wilmotte ten behoeve van de museuminrichting in 2004, kreeg het ontwerp snel vorm. In december 2003 werd het hoofdgebouw gesloten en begon de ontmanteling van het interieur.

Sindsdien zijn op alle fronten grote vorderingen geboekt. Zo is de wetenschappelijke staf nu in het afrondende stadium ten aanzien van de concepten voor de nieuwe inrichting van de zalen. Anne van Grevenstein en haar studenten van Stichting Restauratie Atelier Limburg reconstrueerden al grote delen van de oorspronkelijke decoratie van het interieur, waaronder de Cuypersbibliotheek en de monumentale trappenpartijen.

Onder koppen als *Het vergeten goud van Cuypers* en *Rijksmuseum krijgt weer kleur* besteedde de pers veel aandacht aan de wedergeboorte van Cuypers' decoraties. In december 2006 werd het diepste punt in de ontgraving van de weer opengelegde binnenplaatsen bereikt. Alleen het vergunningentraject is de afgelopen jaren steeds opnieuw weerbarstig gebleken, met soms meer *downs* dan *ups*. Diverse aanpassingen aan het oorspronkelijk ontwerp werden gevegd en deze zijn het project inmiddels op een flinke vertraging komen te staan. Hierdoor is de heropening inmiddels verschoven naar het najaar van 2010. Maar eind 2006 staat het museum toch aan de vooravond van de vergunningverlening voor dat *Nieuwe* Rijksmuseum waarnaar al zo lang en zo reikhalzend wordt uitgekeken. Het definitieve ontwerp en het bestek zijn rond, de aannemers aangeschreven. In 2007 zal bovendien het Ateliergebouw in gebruik worden genomen, het nieuwe thuis voor onze restauratoren aan de Museumpleinzijde dat op dit moment achter de statige gevel van het oude Veiligheidsinstituut verrijst. Het publiek wordt over de ontwikkelingen op de hoogte gehouden via de website, een periodiek verschijnende nieuwsbrief en actuele presentaties en een lezingenprogramma in het Infocentrum in de tuin van het museum.

In 2006 is met het ingaan van de nieuwe uitvoeringsfase na het afronden van het definitieve ontwerp, de aansturing van het project aangepast. In de plaats van het Principalenoverleg is een nieuw Opdrachtgevers-Opdrachtnemer-Overleg gekomen onder voorzitterschap van de directeur-generaal Cultuur en Media van het ministerie van OCW, en de Stuurgroep is vervangen door een Afstemmingsoverleg. Daarmee werd ook onder dank afscheid genomen van de heer Jan Veraart die de Stuurgroep sinds 2001 heeft voorgezeten. De rol van de Rijksgebouwendienst als voornaamste verantwoordelijke voor de uitvoering van de bouw is daarbij eveneens opnieuw geformuleerd, terwijl het Rijksmuseum zelf het voortouw heeft gekregen in het traject van de museale inrichting. Onze handen jeuken!

Ronald de Leeuw
Hoofddirecteur

Rembrandt van Rijn
Portret van Catrina Hooghsaet, 1657
Olieverf op doek, maten
Ter afsluiting van het Rembrandtjaar was het 'Portret van Catrina Hooghsaet' te gast in het Rijksmuseum, een bruikleen van Penrhyn Castle, Bangor, Wales.

Essays

42 Rembrandt – Caravaggio, ‘A once in a lifetime exhibition’ > 46 Nightwatching by Peter Greenaway > 48 Fashion DNA > 50 De Rijksanon en de rijksten van de Gouden Eeuw > 53 Robert van Langh: ‘Door restauratie komt een object laag voor laag tot leven’

Rembrandt – Caravaggio, 'A once in a lifetime exhibition'

Ter viering van Rembrandts 400ste geboortjaar besloot het Rijksmuseum de grootste kunstenaar van de Gouden Eeuw op een geheel nieuwe, verfrissende en visueel bijzonder spannende wijze te tonen. Zo kwam een unieke ontmoeting tot stand tussen Hollands belangrijkste oude meester en zijn Italiaanse evenknie Michelangelo Merisi da Caravaggio. De tentoonstelling, die van 24 februari tot 18 juni duurde, werd gerealiseerd in samenwerking met het Van Gogh Museum, dat zijn tentoonstellingsvleugel als locatie ter beschikking stelde. De Rabobank steunde het evenement als hoofdsponsor.

Caravaggio (1571-1610) en Rembrandt (1606-1669) worden beschouwd als de grootste vernieuwers van de Europese schilderkunst van hun tijd. Hoewel zij uit zeer verschillende schildertradities kwamen, ontwikkelden zij een vergelijkbare beeldtaal die direct tot de emotie spreekt. De tentoonstelling

bood voor het eerst de gelegenheid werken van de twee meesters naast elkaar te zien. In een unieke visuele confrontatie van een vijftiental paren, trio's of kwartetten kreeg de bezoeker onbetwiste hoogtepunten van de kunst van Noord- en Zuid-Europa gepresenteerd. Van Caravaggio waren onder meer de

'Emmaüsgangers' van The National Gallery te Londen, 'Omnia vincit Amor' uit Berlijn en de 'Judith en Holofernes' uit Rome te zien, van Rembrandt onder andere 'Het joodse bruidje' van het Rijksmuseum zelf, 'De blindmaking van Simson' uit Frankfurt en 'Ganymedes' uit Dresden.

De krachtmeting tussen de meesters betrof vooral hun dramatische gebruik van licht en donker en hun nieuwe manier om intense emoties uit te drukken. Caravaggio was de eerste die sterke lichtcontrasten gebruikte om het drama dat zich op zijn schilderijen afspeelt te benadrukken. Met zijn gebruik van *chiaroscuro* had hij veel invloed. Caravaggio stierf vier jaar na Rembrandts geboorte, dus zij hebben elkaar nooit in levende lijve ontmoet. De Hollandse meester heeft wellicht kennis gemaakt met de beeldtaal van de Italiaan via het werk van de Utrechtse 'Caravaggisten' die diens werk bestudeerden en

navoldden tijdens hun studiereis in Rome. Rembrandt profiteerde in ieder geval van Caravaggio's vindingrijke belichting, en ontwikkelde zijn eigen manier om door licht en schaduw de innerlijke emoties van zijn figuren door te laten schijnen. Het realisme dat hun tijdgenoten al schokte, heeft nog steeds enorme kracht: door het hoge werkelijkheidsgehalte van hun picturale beschrijving gaven zij extra kracht en mysterie aan de grote thema's van de mensheid: seks, religie, geweld en liefde.

Leven en werk van de beide meesters zijn diepgaand beschreven in de rijk geïllustreerde catalogus *Rembrandt – Caravaggio* van de hand van Duncan Bull, Taco Dibbits, Margriet Eikema Hommes, Volker Manuth en Ernst van de Wetering. De catalogus werd uitgegeven in vijf talen, in een oplage van 60.000 exemplaren, en bereikte via een samenwerking met diverse uitgeverij een groot nationaal en internationaal publiek.

Inrichting en publieksbegeleiding

De inrichting werd verzorgd door Jean-Michel Wilmotte, de architect die ook het interieur van Het *Nieuwe* Rijksmuseum ontwerpt. De Parijzenaar realiseerde een theateraal ontwerp van schaars verlichte ruimtes met sterke lichtaccenten op matgrijze wanden. Hierop kwamen de werken optimaal uit. De bezoekers werden de wereld van de twee 17de-eeuwse meesters binnen- en uitgeleid via de gebogen corridors van de tentoonstellingsvleugel. Deze waren voorzien van enorm uitvergroete details uit de werken van beide meesters waardoor hun werkwijze en unieke 'handschrift' treffend werden uitgelicht. Victor Levie was verantwoordelijk voor de grafische vormgeving van de tentoonstelling, alsook voor de merchandise.

Voor de bezoekers was er een gratis audiotour (met keuze uit vijf talen) beschikbaar en tweemaal per week werden gratis instaprondleidingen onder leiding van gespecialiseerde museumdocenten georganiseerd. Ook waren er interactieve rondleidingen voor scholieren.

Aan het eind van het tentoonstellingscircuit was een ruimte ingericht met computers en een leestafel. Hier kon het publiek catalogi inkijken, een videoboodschap over hun dierbaarste kunstwerk inspreken en de speciaal voor de tentoonstelling ontwikkelde website raadplegen. Deze website gaf achtergrondinformatie over de schilders, maar bood ook de gelegenheid de schilderijen in detail te vergelijken. Bovendien werd de mogelijkheid geboden om een reactie achter te laten bij het favoriete werk. Uit de vele reacties bleek dat Nederlandse bezoekers een grote voorkeur hadden voor de kunst van Rembrandt ('Het joodse bruidje'), terwijl buitenlanders vaker kozen voor een werk van Caravaggio ('Judith en Holofernes').

De website speelde ook buiten het museum een belangrijke rol in de informatievoorziening: hij werd ruim 250.000 keer bezocht. Voor de fraaie vormgeving en soepele interactie (ontwikkeld door Fabrique) won de site bovendien drie prestigieuze prijzen: de Amerikaanse Best of the Web Award, ('Fascinating comparison of two great artists that takes

wonderful advantage of one aspect of the web interface: the visual image'), de Duitse IF Communication Design Award en de Nederlandse Designprijs (onderdeel Interaction Design). Volgens het juryrapport van laatstgenoemde instelling was de website *Rembrandt – Caravaggio* een sprekend voorbeeld van de toegevoegde waarde van internet aan de beleving van en het inzicht in kunst, op een manier die zelfs het echte museum niet kan bieden.

Media

De belangstelling van de pers, nationaal en internationaal, was overweldigend; noch in het Rijksmuseum, noch in het Van Gogh Museum had een tentoonstelling ooit zo veel media-aandacht gekregen. *Rembrandt – Caravaggio* haalde in veel landen zelfs het journaal, onder meer in Italië (Rai Uno) en Frankrijk (TV1 en TV2). Ook werd in diverse documentaires van de tentoonstelling melding gemaakt, *The Culture Show* van de BBC voorop. De tentoonstelling werd veelal in superlatieven beschreven, met als strekking, zoals *The Financial Times* het in zes woorden kernachtig samenvatte: 'A once in a lifetime exhibition'.

Het groothertogelijk paar van Luxemburg bracht tijdens hun staatsbezoek in gezelschap van kroonprins Willem-Alexander en prinses Máxima een bezoek aan de tentoonstelling, waar zij werden rondgeleid door conservator Duncan Bull.

Foto: ANP Photo Benelux Press/Marcel Antonisse

Reeds bij het inrichten van de tentoonstelling was de belangstelling van de pers zeer groot, dit zou gedurende de hele looptijd zo blijven.

Omslag van de tentoonstellingscatalogus. Ontwerp: Victor Levie.

Nightwatching by Peter Greenaway

Naast de coproductie *Rembrandt – Caravaggio* met het Van Gogh Museum was het Rembrandtjaar de aanleiding voor nog een unieke samenwerking. Voor het eerst nam het Rijksmuseum deel aan het Holland Festival. De avant-gardistische Britse filmmaker en beeldend kunstenaar Peter Greenaway (1942) maakte in de Philipsvleugel de theatrale installatie *Nightwatching* als openingsact van de 59ste editie van dit culturele evenement.

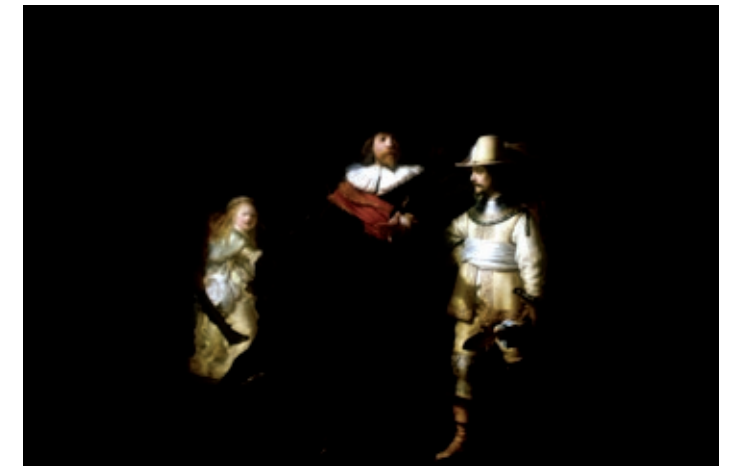
Peter Greenaway blies de ‘Nachtwacht’ nieuw leven in door middel van audiovisuele middelen – met dank aan *founder* Royal Philips Electronics en hoofdsponsor ING. Hij plaatste het schilderij in het licht van een complottheorie waarin Rembrandt zijn meesterwerk als aanklacht tegen een vermeende moord schilderde. In Greenaways eigen woorden: ‘De ‘Nachtwacht’ is Rembrandts *J'accuse*’. Op de ‘Nachtwacht’ wordt een musketschot gelost, er is een vlam te zien achter het hoofd van luitenant Willem van Ruijtenburch, de gele figuur op de voorgrond. Greenaways fantasie werd hierdoor aangewakkerd. Rembrandts dramatische enscenering en belichting boden de regisseur ideale aanknopingspunten waardoor hij als het ware in gesprek kon gaan met zijn illustere voorganger. ‘De ‘Nachtwacht’ is als een *film still*, een in beeld gestolde fractie van een seconde. Rembrandt heeft, zou je kunnen zeggen, drie eeuwen voordat het werkelijk gebeurde, de cinema uitgevonden’, aldus Greenaway.

Greenaway schetste zijn complotverhaal in twee delen. In de zaal voor de Nachtwachtzaal vertelde de kunstenaar over de achtergronden van de hoofdfiguren en over de moord. Op een 40-tal beeldschermen werden de geschilderde personages op de ‘Nachtwacht’ letterlijk door acteurs in beweging gebracht en kwamen Rembrandts figuren en tijd tot leven. Tegelijkertijd droeg de verbeelding van de scènes uit het dagelijkse leven van de schutters, hun vrouwen en gezinnen de typische Greenaway-signatuur, zoals we die kennen uit zijn films als *Drowning by numbers* (1988) en *The cook, the thief, his wife and her lover* (1989).

Voor de hoofdvoorstelling was de Nachtwachtzaal ingericht als een klein theater, inclusief een tribune en rode gordijnen. De ‘Nachtwacht’ werd voorzien van veranderend licht, bewegende

beelden en zelfs een *soundtrack*. ‘De hond blaft onbedaarlijk, de trommel roffelt, een flits, onweer, regen over het schilderij, een schot en er kruipt bloed over de grond.’ Het publiek reageerde vaak spontaan met applaus, waarmee bereikt is wat zowel de kunstenaar als het Rijksmuseum voor ogen had, namelijk om de ‘Nachtwacht’ tot leven te brengen.

Een dergelijke *cross-over* tussen de schone en de podiumkunsten, en tussen toen en nu, past in het Rijksmuseumbeleid van vernieuwing. Bovendien sluit dit initiatief aan bij de ambitie om hedendaagse kunst in de programmering te betrekken, als opmaat naar de presentatie in Het *Nieuwe* Rijksmuseum die doorgaat tot het heden. Ondanks de soms heftige kritieken is de durf om ‘te spelen met het hoofdaltaar’ een belangrijk signaal naar zowel de binnen- als de buitenwereld. Hieruit spreekt immers de overtuiging van het Rijksmuseum om te innoveren, zodat opnieuw aansluiting wordt gerealiseerd met het publiek van vandaag en morgen.

Beelden uit de theatrale installatie *Nightwatching* by Peter Greenaway.
Foto: Joost van den Broek/Hollandse Hoogte

Fashion DNA

Het Rijksmuseum in De Nieuwe Kerk in Amsterdam

De rijke kostuumcollectie van het Rijksmuseum was het uitgangspunt voor *Fashion DNA*, een unieke tentoonstelling in De Nieuwe Kerk in Amsterdam over het lichaam, identiteit en imago. Ruim 75.000 mensen bezochten deze tentoonstelling, die liet zien dat de zoektocht naar identiteit universeel en van alle tijden is.

Bijna iedereen meet zich een identiteit aan om zo onder meer geaccepteerd, gerespecteerd en geliefd te worden. Iedere dag staan we voor de keuze: welk beeld wil ik projecteren naar de buitenwereld? Kleding speelt daarbij uiteraard een belangrijke rol. De meesten van ons worden in onze keuzemogelijkheden 'beperkt' door factoren als geld, werk, sociale achtergrond, etiquette en klimaat. Alleen de superrijken en machtigen der aarde kunnen zich onbeperkt (laten) stylen en re-stylen.

De tentoonstelling *Fashion DNA* liet zien dat de zoektocht naar identiteit van alle tijden is. Ijdelheid, zelfprojectie, machtsvertoon, onzekerheid, groepsgedrag en sociale mobiliteit zijn universele menselijke gedragskenmerken. En al is de samenleving voortdurend in beweging, zelfs actuele ontwikkelingen hebben vaak een parallel in het nabije of verre verleden. Migratie en de daaruit voortvloeiende integratie, hang naar status, sociale mobiliteit, technologische ontwikkelingen, globalisering: het is allemaal al eens de revue gepasseerd, zij het op een andere schaal.

De begrippen identiteit en imago werden uitgewerkt aan de hand van thema's als lichaamsvorming, sport, gezondheid, rituelen en erotiek. Naast de topstukken uit de kostuumcollectie van het Rijksmuseum werden ontwerpen getoond van bekende hedendaagse couturiers. Bovendien werden de thema's geïllustreerd met tientallen filmfragmenten, videoclips, advertenties en oude Polygoonjournaals. Ook de invloed van stijliconen als Madonna en Robbie Williams bij de vorming van een identiteit kreeg ruime aandacht. De bezoeker werd uitgenodigd om, gekleed in historiserende kleding, zichzelf

Diverse Rijksmuseum-objekten waren tijdens de tentoonstelling *Fashion DNA* te zien in een *blister*, een op maat gemaakt doorschijnend plastic omhulsel dat geïnspireerd was op verpakking voor speelgoed.
Foto: Klaas Fopma/Hollandse Hoogte

in een spiegel te bekijken en na te denken over zijn identiteit.

De spectaculaire en eigentijdse vormgeving van de tentoonstelling was van Italo Rota, de Italiaanse architect die bekend is van zijn werk voor Roberto Cavalli en Dior en van zijn ontwerpen voor de Olympische Winterspelen in Turijn. Rota is gewend te werken in historische omgevingen, die hij nadrukkelijk respecteert. Hij maakte gebruik van het hele interieur van De Nieuwe Kerk, dat tijdens de tentoonstelling ook helemaal te zien bleef – uitzonderlijk voor een tentoonstelling op die locatie. Tevens ontwikkelde Rota voor bijzondere stukken in de tentoonstelling zogenoemde *blisters*, doorzichtige plastic omhulsels, die als voordeel hadden dat de bezoekers heel dicht bij de voorwerpen konden komen.

Bij de tentoonstelling werd een passende publicatie ontwikkeld in de vorm van een modeglossy. Voor deze *magalogue*, een kruising tussen het eigentijdse magazine en de traditionele catalogus, werden een art director en een stylist uit de modewereld

aangetrokken, die van al hun contacten gebruikmaakten om bij de vernieuwende tentoonstelling een vernieuwende publicatie te produceren. Vooral de modereportages rond de kostuumcollectie en andere schatten van het Rijksmuseum springen in deze publicatie in het oog, evenals de opvallende manier waarop de tentoongestelde objecten in beeld zijn gebracht: liggend in kartonnen dozen op een bed van gekleurd satijn. Van de *magalogue* werden ruim 11.000 exemplaren verkocht.

Fashion DNA werd mogelijk gemaakt door de founders – Fortis Bank en Buhrmann NV – en hoofdsponsors – Gertronics Pink-Roccade en KPMG – van De Nieuwe Kerk, en door Bugaboo, Fugro, Mexx en *nrc.next*. Mexx was tevens verantwoordelijk voor de grafische vormgeving en de reclamecampagne. De creatieve inzet van dit kledingconcern werd beloond met de Sponsorjaarring, dé vakprijs op het gebied van sponsoring.

Bezoekers van de tentoonstelling konden jurken uit vroeger tijden passen, wat een groot succes bleek.
Foto: Herman Wouters/Hollandse Hoogte

Omslag van de *magalogue* (magazine-catalogue) bij de tentoonstelling *Fashion DNA*.
Art direction: Anneke Krull, fotografie: Carmen Kemmink, fashion director: Françoise Bussièrès

De RijksCanon en de rijksten van de Gouden Eeuw

Het jaar 2006 kende in oktober twee nogal verschillende historische momenten waarbij het Rijksmuseum betrokken was: de commissie Van Oostrom bracht het rapport *entoen.nu, de canon van Nederland* uit en in dezelfde maand kwamen 'de 250 rijksten van de Gouden Eeuw' in de aandacht.

De RijksCanon

Het rapport van de canoncommissie Van Oostrom onderstreept dat het vernieuwde Rijksmuseum een zeer belangrijke rol kan spelen waar het gaat om de beleving en de kennis van het Nederlandse verleden: 'de teneur van de herinrichtingoperaties in deze beide musea [het Rijksmuseum en het Letterkundig Museum] ademt in belangrijke opzichten dezelfde geest als

ons ontwerp: de keuze voor markante selectie, met niet al te besmuikte aandacht voor erkende hoogtepunten; de chronologische lijn; het accent op het verhaal, en een contextuele benadering' (deel A, p. 68).

Het Rijksmuseum heeft in 1998 met het besluit tot een nieuwe, chronologische presentatie als het ware een voorschot genomen op de voorstellen van de canoncommissie. Aansluitend

is tevens besloten extra aandacht te besteden aan de verrijking van de collectie betreffende de recente geschiedenis. Daardoor kan het museum na de heropening in 2010 via zowel de collectie als de presentatie uitzicht bieden door maar liefst 48 van de 50 vensters van de canon. Slechts de eerste twee vensters, die de vroegste geschiedenis betreffen, vallen buiten beeld. In Het Nieuwe Rijksmuseum kunnen de bezoekers een inspirerende visuele reis van de middeleeuwen tot het heden maken. Ze worden op die reis geconfronteerd met grote verhalen, prachtige kunstwerken en objecten met grote zeggingskracht, die door generaties voor ons zijn gekoesterd.

De museale canon van het Rijksmuseum is nu al virtueel te zien op www.rijksmuseum.nl/canon. Deze 'RijksCanon' biedt enerzijds een verbinding met de canon van het Nederlandse verleden en anderzijds met de museale ervaring. Daarmee staat de RijksCanon ten dienste van met name het onderwijs en degenen die het museum willen gaan bezoeken of hebben bezocht.

De RijksCanon is in november van start gegaan met de tijdvakken tussen de jaren 1100 en 2000. Daarna is er een selectie 'personen' aan toegevoegd. In 2007 worden nieuwe selecties opgenomen onder de kopjes 'jaartallen' en 'thema's'. Naar verwachting zullen tussen de 1000 en 1500 thema's, personen, gebeurtenissen en combinaties daarvan een plaats in de RijksCanon krijgen. De reacties van gebruikers op de site zijn zeer positief: 'Even gekeken naar uw canon, prachtig geïllustreerd met tekeningen, schilderijen en beeldhouwwerken. Ga hier mee door want geschiedenis met afbeeldingen uit de tijden die u bespreekt maakt het tastbaarder en vooral, het leert speels onze geschiedenis beter te begrijpen. Gebeurtenissen weer even opfrissen of gewoon genieten van de mooie kunst uit uw museum, alles kort en bondig omschreven, heel mooi en interessant', en: 'De canon bekeken en ontzettend leuk. Helder en goed van uiterlijk. Goed geïllustreerd en heldere, korte uitleg. Prima. Goed naslagwerk om even te kijken en te lezen wie, wat, waar en in welke tijd. Leuk'.

De 250 rijksten van de Gouden Eeuw

Jan Willem Sieburgh, zakelijk directeur van het Rijksmuseum, kwam in de zomer van 2005 op het idee om een publicatie te maken over de rijkste mensen van de Gouden Eeuw, een 'Quote 500' van die tijd. Zijn inval werd hem ingegeven door de rijke 17de eeuwse collectie van het museum, in combinatie met het gegeven dat die rijkdom voor een belangrijk deel was geproduceerd in opdracht van particulieren. Kunnen wij, zo was zijn vraag, de mecenasen van toen niet ten voorbeeld stellen aan de potentiële mecenasen van nu, en zou zo'n 'Quote-lijst' kunnen helpen bij het vinden van nieuwe Vrienden van het Rijksmuseum? Het zakenblad *Quote Magazine* werd benaderd met de vraag of het geïnteresseerd was een bijlage uit te brengen met daarin een overzicht van de rijkste mensen van de Gouden Eeuw.

Robert van Langh: 'Door restauratie komt een object laag voor laag tot leven'

Het Rijksmuseum beschikt over een team van bijna 30 restauratoren die samen vrijwel alle disciplines beslaan: van schilderijen tot meubelen en scheepsmodellen, van boek en papier, glas en keramiek tot metaal en textiel. Zij worden bovendien ondersteund door een natuurwetenschappelijk conservator. Robert van Langh, hoofd van de afdeling Conservering en Restauratie, is trots op deze diversiteit in de breedte: 'Dat maakt ons uniek in Nederland.'

Tegelijkertijd werd in het museum verkennend onderzoek gedaan of een 'Quote-lijst' van de 17de eeuw te maken was en of een dergelijke lijst de toets van betrouwbaarheid kon doorstaan.

Quote ging vrijwel meteen enthousiast op het voorstel in, en het verkennend onderzoek wees uit dat het mogelijk moest zijn een 'top 250' op te stellen die de toets der kritiek kon doorstaan. Een team van acht mensen tekende voor het onderzoek dat voor het project noodzakelijk was. Alles werd in een sneltreinvaart uitgevoerd, met als eindresultaat een 114 pagina's tellende bijlage van het jubileumnummer van *Quote Magazine* en een boek van ruim 550 pagina's en meer dan 350 full color illustraties getiteld *De 250 rijksten van de Gouden Eeuw: Kapitaal, macht, familie en levensstijl*. Magazine en boek zorgden, mede door de publiciteit in diverse media, voor een aanwas van 200 nieuwe Vrienden van het Rijksmuseum.

Met deze 'top 250' zijn degenen die het in de Republiek voor het zeggen hadden op een bijzondere manier en in samenhang tevoorschijn gebracht. Of zoals het in *nrc.next* werd verwoord: 'Een historische biografie van het grote geld. De *Who is Who?* van de Gouden Eeuw. De rijkste periode in de Nederlandse geschiedenis is ongetwijfeld de Gouden Eeuw. De enorme

welvaart in deze periode maakte Amsterdam de machtigste stad van de wereld in de 17de eeuw. Van de geweldige kwantitatieve en kwalitatieve productie van met name schilderkunst en architectuur is in het huidige Nederland nog altijd veel te zien. Waarmee werd het grote geld verdiend? Bij wie kwam het terecht? Hoe was het kapitaal geografisch verdeeld? En hoe groot was het belang van familiebanden? Op deze en andere vragen wordt in dit boek een antwoord gegeven. [...] Dit unieke werk geeft een overzicht van geld, macht en relaties in de Gouden Eeuw en inzicht in de levensstijl van de toenmalige rijken. Een zeer waardevolle aanvulling op uw boekencollectie, voor iedereen die geïnteresseerd is in deze roemruchte periode uit ons verleden.'

Het boek heeft nog meer uitgebreide en positieve recensies gekregen en is inmiddels aan een tweede druk toe.

Bij de reorganisatie van de sector Collecties in 2006 zijn alle restauratieafdelingen uit de verzamelafdelingen gehaald en in de nieuwe afdeling Conservering en Restauratie ondergebracht. Robert van Langh vertelt wat het oogmerk was van deze verandering: 'Vóór de reorganisatie had niet elke verzamelafdeling een eigen team restauratoren. Een schilderij van de afdeling Geschiedenis werd bijvoorbeeld met medewerking van de afdeling Schilderijen gerestaureerd. Nu gaan we juist disciplinegericht te werk: we behandelen de objecten binnen de gespecialiseerde restauratieafdelingen en kunnen de collectie daardoor beter behouden en beheren.'

De restauratieafdeling schilderijen werd al meteen behoorlijk op de proef gesteld door de trieste aanval op 'De Schuttersmaaltijd' van Bartholomeus van der Helst uit 1648. 'Het schilderij was zeer ernstig beschadigd, maar de restauratoren zijn erin geslaagd het vrijwel helemaal te herstellen. Een bijzonder knap staaltje werk', aldus Van Langh, maar hij voegt er meteen aan toe dat hij en zijn medewerkers hun kennis en kunde bij voorkeur in dienst stellen van op de toekomst gericht conserverend en kennisvergroterend restauratiewerk.

Hij vertelt dan ook liever over de restauratie van drie interieurstukken van Melchior d'Hondecoeter uit het derde kwart van de 17de eeuw: 'De filosoferende ekster', 'Jachtbuit bij een

Senior restaurator Laurent Sozzani bij de 'Schuttersmaaltijd' van Bartholomeus van der Helst, direct na de aanval op dit schilderij op 25 juni.
Foto: Maurice Boyer/Hollandse Hoogte

bordes' en 'De Menagerie'. 'We hebben in 2006 een begin gemaakt met het onderzoek naar de vraag of deze interieurstukken ooit een ensemble hebben gevormd. 'De Menagerie' is vermoedelijk voor het laatst in de 19de eeuw gerestaureerd, terwijl de beide andere schilderijen in de jaren '50 van de vorige eeuw zijn behandeld. Dat heeft tot gevolg gehad dat de vernislagen in verschillende mate zijn vergeeld, waardoor een groot verschil in uiterlijk is ontstaan. We hebben de restauratieproblematiek in kaart gebracht en de vernislaag verwijderd. Nu kunnen we verder wetenschappelijk onderzoek uitvoeren, waarbij we gebruikmaken van röntgenfotografie en andere natuurwetenschappelijke technieken. Door het schilderij 'kaal' te maken, krijg je een goed beeld van de manier waarop de kunstenaar

het werk heeft vervaardigd.' Dat geeft niet alleen meer inzicht in dit specifieke genre van schilderijen, aldus Van Langh: 'Met de nieuw verworven inzichten kunnen we ons vervolgens richten op andere interieurstukken uit de collectie, zoals de werken van Gerard de Lairesse, die net als Hondecoeter speciaal voor Soestdijk enkele stukken vervaardigde.'

De Doornenkroning

In 2006 kon ook de ingrijpende en langdurige restauratie van 'De Doornenkroning' uit ca. 1622 van de Utrechtse Carravaggist Gerard Honthorst worden afgerond. Van Langh: 'Dit schilderij konden we in 1986 met steun van de Vereniging Rembrandt aankopen en we wisten toen al dat het in een zorgelijke staat

verkeerde. Uit onderzoek bleek dat op veel plaatsen de verf zo was versleten dat de grondering en zelfs het linnen zichtbaar waren. Daardoor was de kleurstelling uit balans, maar ook de samenhang tussen de compositieonderdelen. Honthorst was in Italië geweest, waar hij was beïnvloed door het werk van Caravaggio, met name diens *chiaroscuro*, het gebruik van licht-donkercontrasten. De effecten die Honthorst daarmee wist te bereiken, waren in de loop der jaren in 'De Doornenkroning' teloorgegaan. Het uitgangspunt van de restauratie was: hoe kunnen we het schilderij zo veel mogelijk in de staat brengen die het zou hebben gehad als gevolg van een natuurlijk verouderingsproces. Onze restaurator Laurent Sozzani verwijderde eerst alle ingrepen aan het verfoppervlak van de restauratoren vóór hem. Vervolgens begon hij met de reconstructie van het verfoppervlak. Puntje voor puntje bracht hij donkere verf in de *impresatura* – de donkere laag die zich op de grondering bevindt – aan. Toen alle lichte puntjes van de ondergrond waren gevuld, bleek dat het schilderij oorspronkelijk veel donkerder was geweest, een heus nachtelijk tafereel. Ook werd de nog aanwezige originele verf van de toplaag nu beter zichtbaar en kon hij de vlak naast elkaar liggende 'eilandjes' verf weer met elkaar verbinden.' Het resultaat is, aldus Van Langh, dat 'De Doornenkroning', zonder dat de geschiedenis van zijn bestaan is ontkend, weer het licht

terugheeft dat Honthorst uit Italië meenam en dat zo'n grote invloed had op de ontwikkeling van de Nederlandse kunst in de 17de eeuw. De bezoekers van de tentoonstelling *Rembrandt – Caravaggio* konden meteen profiteren van dit unieke restauratieproces: daar hing 'De Doornenkroning' in volle glorie naast Carravaggio's 'De gekruisigde heilige Andreas'.

Onderzoek

Dit brengt Van Langh op de tweede belangrijke verandering in de werkwijze van de restauratoren: onderzoek heeft een prominentere plaats gekregen. 'We werken nauw samen met conservatoren en natuurwetenschappers, waardoor het object in een bredere onderzoekscontext komt te staan. Door de bundeling van krachten krijgen we meer inzicht in het object.' Als voorbeeld noemt hij het karton 'De landing van Scipio Africanus bij Carthago', een 'model' voor een wandtapijt

dat het Rijksmuseum in 2004 heeft verworven. Het papier is eerst diagnostisch onderzocht, met behulp van reflecterend en doorvallend licht, infrarood en technieken als zuurgraadbepaling en spottesten om mogelijke discrepanties tussen oud en ‘nieuw’ papier op het spoor te komen. Van Langh: ‘Dit enorme karton – 2,48 x 2,57 meter – is een fascinerend object. Het bestaat uit twee soorten papier en de ene papiersoort is ruim anderhalve eeuw ouder dan de andere. We hebben namelijk op allebei de papiersoorten een watermerk gevonden: op het oudere, meer poreuze papier is dat een tweehoofdige adelaar, een watermerk dat is herleid tot 1559-1585, en op het minder oude papier een figuur van acht druiven en de tekst ‘Auvergne 1740’. We weten nog niet precies hoe dit geïnterpreteerd moet worden, maar het voorbeeld maakt wel duidelijk dat restauratie een schat aan informatie kan opleveren waar de conservatoren mee verder kunnen.’

Melchior d'Hondecoeter
De Menagerie, ca. 1670 (detail)
Olieverf op doek, 135 x 116,5 cm
Rijksmuseum Amsterdam, inv. nr. SK-A-173
Het schilderij tijdens restauratie. Aan de linkerkant is de oude, vergeelde vernis reeds verwijderd.

Tot op het bot

Na de opening van het nieuwe Ateliergebouw in 2007 zal er in de afdeling Conservering en Restauratie nog meer nadruk komen te liggen op onderzoek. Daarvan getuigen de samenwerkingsverbanden die de afdeling nu al heeft gelegd met de Universiteit van Amsterdam en de Technische Universiteit Delft. Van Langh: ‘Met de huidige geavanceerde analysetechnieken kunnen we haarfijn verschillen tussen materialen aantonen en daarmee informatie ontsluiten die in het object verborgen zit. Neem een verguld zilveren beker: is de vergulding aangebracht met behulp van een traditionele techniek van kwikvergulden die tot in het midden van de 19de eeuw veelvuldig werd toegepast, of gaat het om een galvanische vergulding?’

Deze informatie is van belang bij de bepaling of een object in zijn huidige staat tentoongesteld zal worden, en draagt bij aan de beslissing of de galvanische verguldingslaag al dan niet moet worden verwijderd. Tevens bepaalt zij hoe het onderschrift in een catalogus moet luiden.’

Voor dergelijk onderzoek is geavanceerde – en kostbare – apparatuur noodzakelijk, vertelt Van Langh. ‘In 2006 hebben we een substantiële bijdrage uit het PACCAR fonds gekregen, waarvan we onder andere een röntgenfluorescentiespectrometer hebben aangeschaft. Daarmee kunnen we in het geval van het verguldingsvraagstuk bijvoorbeeld uitvinden of er wel of niet kwik in het oppervlak van de zilveren beker aanwezig is. Als dat zo is, dan is er hoogstwaarschijnlijk sprake van een kwikvergulding – hoogstwaarschijnlijk, want de ervaring heeft ons geleerd dat we nog meer gegevens moeten verzamelen om met 100% zekerheid deze conclusie te kunnen

trekken, maar het is een belangrijke stap. Door een object zo intensief te onderzoeken, tot op het bot als het ware, komt het tot leven, dring je laagje voor laagje door in zijn ontstaansgeschiedenis, met hoogte- én dieptepunten. Dat maakt het vak van restaurator zo enorm interessant.’

Hoofddirecteur Ronald de Leeuw en de heer A.L. Goudriaan, president-directeur van DAF Trucks N.V. namens de PACCAR Foundation Europe, gefotografeerd bij gerestoreerde Cuypers-decoraties in de Eregalerij van het hoofdgebouw van het Rijksmuseum.

Aanwinsten

60 De Meester W met de sleutel:

volmaakt middeleeuws vormgevoel >

62 Een uniek schilderij over de Beelden-

storm > 64 Eerbetoon aan een Franse

admiraal > 68 Een topstuk van Romeinse

laatbarok schilderkunst > 72 Kunst en

geschiedenis in het interbellum

De Meester W met de sleutel: volmaakt middeleeuws vormgevoel

De kansen om iets toe te voegen aan de collectie 15de-eeuwse prentkunst zijn dun gezaaid. Des te verheugder zijn we dat het in 2006 is gelukt om een unieke, wonderschoon bewaarde afdruk te verwerven van een gravure door de Meester W met de sleutel, die werkzaam was in Brugge tussen omstreeks 1465 en 1490.

Het is een gravure van een distelornament waarin de kunstenaar de mogelijkheden heeft verkend om de groeikracht en de grilligheid van een distel vast te leggen. Hij lijkt te hebben ontdekt hoe hij overlappingsen kan suggereren en hoe stippels en krasjes en variatie in lijnrichting en arcering kunnen helpen bij de stilering van een ingewikkeld motief. De zin voor ritmiek die hij daarbij aan de dag heeft gelegd in dit en enkele andere bladen is verbluffend. Het resultaat is niet een op zichzelf staand kunstwerk, maar een ornamentprent dienstbaar aan zilversmeden, schrijnwerkers, tapijntwerpers, beeldhouwers en schilders. Er zijn meer graveurs geweest die een distel tot onderwerp hebben gekozen, omdat deze zo veelvuldig werden toegepast in gebeeldhouwde altaren en in de ornamentiek van de middeleeuwen, maar, zo schreef de kunsthistoricus Harold Joachim, 'most ornamental plates by contemporary engravers, including Schongauer, seem innocuous against the dynamic quality of the master's leaf designs which appear to be sinister live organisms in perpetual twisting motion'. Het is alsof het laatmiddeleeuwse vormgevoel hier op een volmaakte manier uitdrukking heeft gekregen.

De kunstenaar, die zijn naam dankt aan het door hem gebruikte monogram, heeft men wegens de aard van zijn prenten geprobeerd te plaatsen in het milieu van edelsmeden. Hij is wel geïdentificeerd met de goudsmid Willem Vanden Cruce (of a Cruce) die in 1480 staat vermeld in de portersboeken van het Brugse gilde. De gravures van de meester bestaan uit ontwerpen voor wapenschilden en objecten van kunstnijverheid als monstransen, een kruisstaf, een wierookvat en een miskelk, gedecoreerde baldakijnen, vensters, een fontein en decoratieve details. Precies twintig jaar geleden slaagde het Rijksmuseum erin uit de verzameling van de hertog van Devonshire in Chatsworth een afdruk van zijn

'Gotisch kerkinterieur' aan de al indrukwekkende groep prenten van de Meester W met de sleutel in de collectie toe te voegen. Ook dit is een gravure waar andere kunstenaars hun voordeel mee konden doen, in dit geval als zij een voorbeeld zochten van een ruimte om figuren in te plaatsen.

Speciaal in het Rijksmuseum, waar de beeldhouwkunst en kunstnijverheid zo'n belangrijke rol spelen, zijn deze aanwinsten zeer op hun plaats: het zijn superieure uitingen van de vroegste prentkunst en ze werpen tegelijk licht op het ontstaan van kunstwerken in andere media.

Een uniek schilderij over de Beeldenstorm

De Beeldenstorm is zelden vastgelegd. Er zijn enkele prenten van gemaakt, maar voor zover bekend heeft alleen de architectuurschilder Dirck van Delen dit sleutelmoment in de Nederlandse geschiedenis als onderwerp voor een schilderij gekozen. Zijn 'Beeldenstorm in een kerk' is een unieke aanwinst, die staat voor de nieuwe koers van het Rijksmuseum waarin de relatie tussen kunst en geschiedenis centraal staat.

We kijken bij een kerk naar binnen, in de richting van het hoogaltaar. De plattegrond van het gebouw is wat raadselachtig. Voor het in gotische stijl gebouwde godshuis zien we een soort voorportaal – een klooster misschien? –, alleen twee traptreden scheiden beide delen. Het schip van de kerk lijkt eindeloos lang. Door de boog aan de linkerkant zien we een ruimte waar een altaar staat, maar of deze ruimte tot de kerk hoort, is de vraag. Rechts moet nog een ruimte zijn, maar het zicht hierop wordt ons ontnomen door een trap, waarvan onduidelijk is waarheen die leidt. Dirck van Delen (1605-1671) kreeg bekendheid als architectuurschilder van paleizen en kerken, maar lijkt in 1630 nog veel te moeten leren.

Wij zijn niet de enigen die de kerk inkijken. Links beziet een monnik vanachter een pilaar de tafereelen die zich hier afspelen en die ronduit onaangenaam zijn. Allerlei mensen zijn bezig de kerk te ontheiligen: beelden worden van hun sokkel getrokken, ook het kruisbeeld van Christus in de verte, of liggen al om. Terwijl links enkelen de vernielingen op hun gemak bekijken, zijn anderen verderop bezig schilderijen en misgerei op een hoop te gooien en slaan zij die voorwerpen met een hamertje kapot. Hier wordt niet willekeurig vandalisme getoond, hier is door de in Heusden geboren en in Arnemuiden werkende Van Delen een historische gebeurtenis afgebeeld: de Beeldenstorm, die in augustus 1566 gedurende tien dagen in de toenmalige Nederlanden woedde. Met deze actie wilden vervolgde protestantse groepen, wier religieuze bijeenkomsten tot dan toe in het open

veld hadden plaatsgevonden, zich de (katholieke) kerken toe-eigenen. Hiertoe moesten alle beelden, schilderijen, relieken en andere voorwerpen worden vernietigd, want zij streefden een zuivere kerk na, waarin zonder tussenkomst van 'beelden' direct via het Woord Gods – de Bijbel – het geloof werd beleden. In veel dorpen en steden namen protestanten inderdaad kerken in bezit, elders zou dat nog jaren duren. Uiteindelijk werden overal in het huidige Nederland de kerken protestants en verdween de hele katholieke 'santenkraam'. Veel kunst werd toen vernield, zoals op dit schilderij is te zien. De woede was echter niet gericht tegen de kunst, maar tegen de betekenis van de voorwerpen, met als doel de 'besmette' katholieke kerk om te vormen naar een 'zuivere' protestantse kerk.

Achteraf was de Beeldenstorm een cruciaal moment in de ontwikkeling die zo'n twintig jaar later leidde tot een onafhankelijk, calvinistisch Nederland. Het was tevens een episode waaraan protestanten al in de 17de eeuw liever niet werden herinnerd: de Beeldenstorm stond inmiddels voor een religieus fanatisme en fundamentalisme waarvan afstand was genomen. Om die reden zijn van de Beeldenstorm vrijwel geen afbeeldingen gemaakt. Van Delens schilderij is, hoewel geen feitelijke weergave, daarom een uniek schilderij, het enig bekende schilderij waarin deze cruciale canonieke gebeurtenis uit de Nederlandse geschiedenis is vastgelegd. Dat maakt het tot een uitzonderlijk werk en een heel belangrijke toevoeging aan de Rijksmuseumcollectie.

Eerbetoon aan een Franse admiraal

Bij de meeste Nederlanders zal er geen bel gaan rinkelen als zij de naam De Suffren horen. In Frankrijk ligt dat anders. Daar is Pierre André Bailly de Suffren de Saint Tropez (1729-1788) een zeeheld van hetzelfde kaliber als bij ons Michiel de Ruyter of Maarten Tromp. Maar dat het hier om een zeeheld gaat, rechtvaardigt nog niet dat de afdeling Geschiedenis van het Rijksmuseum een gouden doos aankocht die aan De Suffren heeft toebehoord. Er is dus meer aan de hand.

J.W. Gericke
Gouden penningdoos geschonken aan de Franse viceadmiraal De Suffren voor bewezen diensten
Goud en diamant, diam. 8,9 cm
Rijksmuseum Amsterdam, inv. nr. NG-2006-30-A
Aangekocht met steun van BankGiro Loterij, Stichting Dr Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds, schenking de heer Witteveen, Fondsen op Naam ondergebracht bij het Rijksmuseum Fonds: Johan Huizinga Fonds en Scato Gockinga Fonds.

In 1780 raakte de Republiek tegen haar zin voor de vierde keer in haar bestaan in oorlog met Engeland. De gouden tijden van de 17de eeuw, toen de Nederlandse vloot de Engelsen vele malen wist te verslaan, waren al lang vervlogen. De slag bij de Doggersbank in 1781 liep nog wel onbeslist af, maar de hegemonie ter zee lag onmiskenbaar bij de Engelsen, die ook de Nederlandse vestigingen in Azië bedreigden. De VOC was daar machteloos.

De Fransen waren in deze periode in heftige strijd gewikkeld met Engeland om het bezit van koloniën in Noord-Amerika en India en in die hoedanigheid was Frankrijk onze bondgenoot. In de Indische Oceaan stond de Franse vloot onder commando van vice-admiraal De Suffren. Hoewel de Fransen ter zee in het algemeen de mindere waren van de Engelsen, was De Suffren ongemeen succesvol. Eerst versloeg hij de Engelsen in april 1781 bij Kaap de Goede Hoop, waarmee hij voorkwam dat dit cruciale verversingsstation van de VOC op de zeeweg naar Indië in Engelse handen viel, en daarna wist hij dit huzarenstukje nog liefst vier keer te herhalen door de Engelsen ook voor de kusten van India en Ceylon te verslaan. Hij heroverde voor de VOC het strategische Trincomali aan de oostkust van Ceylon waardoor het eiland in Nederlandse handen kon blijven.

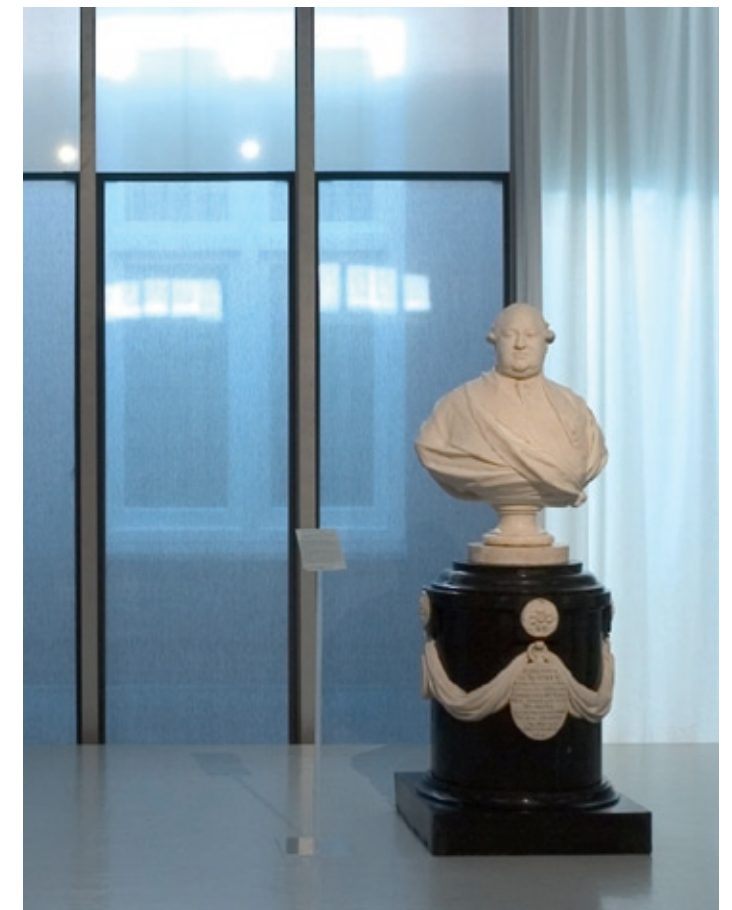
Als dank kreeg de admiraal van de Staten-Generaal een gouden degen ter waarde van 18.000 gulden. Het Rijksmuseum bezit twee tekeningen van Jacob Buys waarop de overhandiging van dit geschenk door gezanten van de Staten-Generaal is afgebeeld. Ook de VOC liet zich niet onbetuigd. Op 14 mei 1784 besloten de Heeren XVII De Suffren te begiftigen met een gouden penning in een doos, een borstbeeld en jaarlijks een aam (150 liter) Zuid-Afrikaanse Constantiawijn. De Middelburgse Kamer van de VOC kreeg opdracht dit besluit uit te voeren.

Voor het borstbeeld werd een beroep gedaan op Jean-Antoine Houdon, een van de meest vooraanstaande beeldhouwers van die tijd. Hij vervaardigde een indrukwekkende buste en presenteerde die op de Salon van 1787. De Suffren is in 1788 gestorven; waarschijnlijk is het witmarmeren eerbetoon – op de sokkel wordt de admiraal onder andere vermeld als de *Verdediger van de Nederlandse Colonien in Oost-Indien* – nooit bij hem terechtgekomen. Na de opheffing van de VOC in 1798

is het borstbeeld via de Middelburgse Kamer in Den Haag terechtgekomen, vervolgens in het Mauritshuis en sinds een aantal jaren als langdurig bruikleen in het Rijksmuseum.

Gouden doos

Op de TEFAF 2006 in Maastricht werd door een Franse handelaar een sierlijke gouden doos aangeboden met daarbij een ontwerptekening. Het Rijksmuseum werd hierop attent gemaakt door Marjan Scharlo, directeur van het Teylers Museum in Haarlem, en is haar hiervoor zeer erkentelijk. Uit het opschrift op de tekening bleek dat het ging om de doos waarin de gouden erepenning zich had bevonden die de VOC aan De Suffren had aangeboden. De penning ontbrak en is waarschijnlijk verloren gegaan. We weten dat de penning is vervaardigd door de hofmedailleur Johan Heinrich Schepp, in samenwerking met Frans Hemsterhuis en Pieter van Damme, en dat er op 's Lands

Jean-Antoine Houdon
Buste van marmer van viceadmiraal Pierre André Bailly de Suffren de Saint-Tropez, 1781, te zien in de opstelling van het *Rijksmuseum aan de Grens* in Enschede
Marmer, hoogte 179 cm
Rijksmuseum Amsterdam, inv. nr. BK-C-2003-3

medaillepers in Den Haag slechts tien exemplaren zijn geslagen: 1 van goud (voor De Suffren), 6 van zilver (3 voor de VOC, 3 voor stadhouder Willem V) en 3 van brons. Daarna brak het stempel vanwege het gewicht en het formaat van de penning, die een diameter van 8 centimeter had. De Middelburgse dichter Pieter Kakenberg maakte op 23 maart 1785 – wellicht de dag waarop de penning aan De Suffren werd aangeboden – een gedicht op dit gouden prachtexemplaar, dat bij een gravure ervan werd afgedrukt:

*Zoo ziet ge, o Zeevoogd, Uw helthafte zeededden,
Door de Ooster Maatschappij [VOC] geklonken in goud
En door mijn oog met lust in dees plaat bescouwt
In dank erkend: uw hoofd omkransd met lauwerbladen
Geluk Suffren, geluk, met deese pronksieraden*

Zoals gezegd, de gouden penning ontbrak, maar kort na de aankoop van de doos kon het museum een van de drie bronzen exemplaren verwerven, waarschijnlijk uit het bezit van Pieter

van Damme. De afbeelding op de voorzijde van de penning laat een klassiek vrouwenprofiel zien dat staat voor de VOC als koningin van het Oosten, en een olifantskop die verwijst naar India en/of Ceylon. De Latijnse inscriptie op de achterzijde luidt in vertaling: ‘Aan de roemruchte held, de heer De Suffren, zeer dapper admiraal van de koning van Frankrijk, wegens het verdedigen en behouden der koloniën der Oostindische Compagnie der Vereenigde Nederlanden 1784’.

Minstens zo bijzonder is de verpakking van de penning, het doosje. Uit de ontwerptekening blijkt dat het in Middelburg is vervaardigd door Johan Werner Gericke. Gericke werd in 1746 geboren in het Duitse Hildesheim, maar vestigde zich al op jonge leeftijd in Middelburg waar hij zich een vooraanstaande plaats wist te verwerven. Zo werd hij in 1785 directeur van de Teekenacademie.

Gericke heeft het doosje naar de laatste mode uitgevoerd in neoclassicistische stijl en, conform beroemde Franse voorbeelden, met verschillende kleuren goud gewerkt. Een randje diamanten maakt het tot een bijzonder kostbaar voorwerp.

Zo is het doosje niet alleen een prachtig object met hoge kunsthistorische kwaliteiten maar heeft het tevens een bijzonder interessante historische dimensie. Samen met de buste vormt het een bijzonder ensemble dat duidelijk maakt wat de positie was van de Republiek aan het eind van de 18de eeuw. De Republiek had een Franse admiraal en een Franse vloot nodig om de overzeese belangen te verdedigen. Dat laatste zou overigens van korte duur blijken te zijn. Het ensemble markeert een cruciale periode in de geschiedenis van Nederland – op de drempel tussen de vermolmde Republiek en de Franse tijd – en zal als zodanig zeker een plaats krijgen in de nieuwe presentatie van het Rijksmuseum.

Een topstuk van Romeinse laatbarok schilderkunst

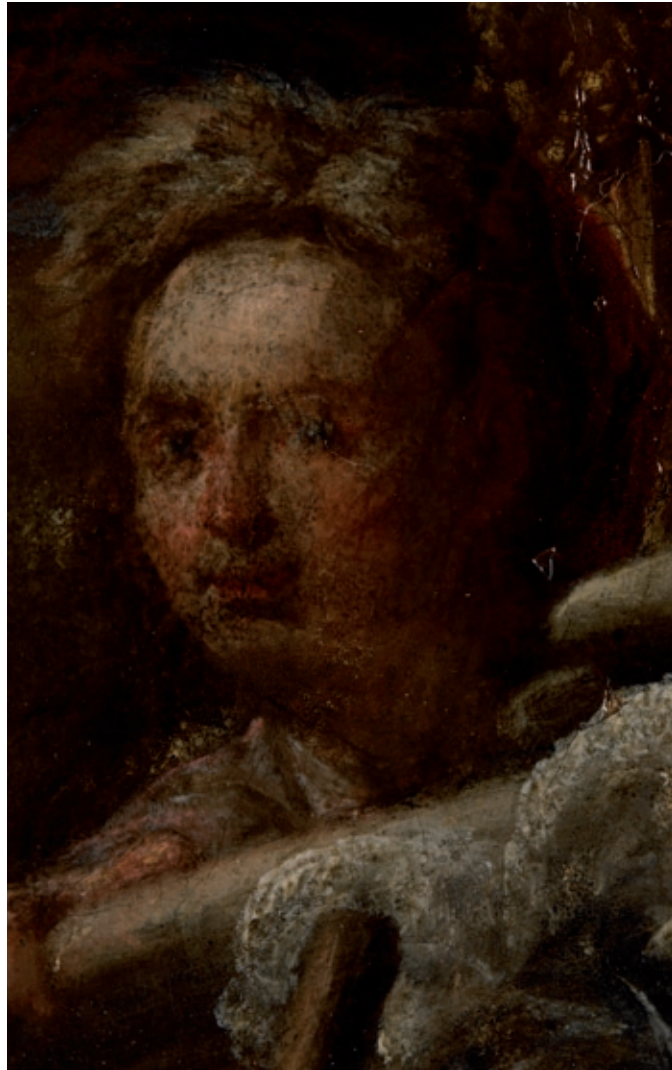
Het Rijksmuseum heeft een laatbarok Italiaans schilderij van opvallend hoge kwaliteit kunnen verwerven: 'Het martelaarschap van de zeven broers, de zonen van de heilige Felicitas' van Francesco Trevisani. Het is een topstuk uit Trevisani's rijpe periode, toen zijn vindingrijke genie gelijke tred hield met zijn meesterlijke uitvoerende talenten. Deze prachtige aanwinst is bovendien een historiestuk van een type dat tot nu toe in de verzameling van buitenlandse meesters ontbrak.

De in Slovenië geboren Francesco Trevisani (1656-1746) vestigde zich in ca. 1678 in Rome waar hij zich al snel tot de meest vooraanstaande schilder van de Romeinse school ontpopte. Zijn Venetiaanse scholing vormde een stevig en kleurrijk fundament voor de eigen stijl die hij ontwikkelde, onder invloed van de grote meesters van het Romeinse *Seicento* en in concurrentie met de oudere en toen beroemdere Carlo Maratta. Trevisani's werk vormde het voorbeeld voor de meesters van de Romeinse *barocchetto* en had ook grote invloed op de ontwikkeling van de rococo schilderstijl in Frankrijk. Gedurende zijn lange carrière was hij de beeldbepalende kunstenaar in Rome, veel gevraagd door Romeinse kardinalen, de adel en de kerk. Ook buitenlandse vorsten en *Grand Tourists*, onder wie Lodewijk XIV (die ruim 60 schilderijen van Trevisani bezat), de Prins-bisschop Lothar Franz von Schönborn, Carlos III van Spanje en João V van Portugal hebben zijn werken verzameld. Pas vanaf ca. 1735, toen hij 80 was, werd zijn positie als Romeinse *caposcuola* door de opkomende ster Pompeo Batoni overgenomen.

Zoals de agent van het Turijnse hof opmerkte, was Trevisani een *'bravo inventore di buon disegno e colorito, diligente, e grazioso di idee, migliore in piccolo'*, en dat is goed te zien in dit schilderij van tamelijk klein formaat. 'Het martelaarschap van de zeven broers' is uitgevoerd met losse toets, speelse penseelstreken en prachtige kleuren, die dankzij de uitstekende conditie van het schilderij uitstekend zijn te bewonderen. Een beter voorbeeld van Romeinse schilderkunst uit het begin van de 18de eeuw is nauwelijks te vinden.

Het onderwerp is afkomstig uit de martelaarskalender van de katholieke kerk. Felicitas, een vroegchristelijke Romeinse matrone, weigerde haar geloof te ontkennen en moest als straf het martelen van haar zeven zonen aanschouwen voordat zij ook zelf ter dood werd gebracht.

Dit verhaal bood Trevisani de gelegenheid om een grote variëteit aan houdingen af te beelden, die hij met een door-dachte en gedurfde *mise-en-scène* heeft samengesmeed tot een schitterende compositie waarin zich niet minder dan zeven gewelddaden tegelijkertijd afspelen. Omringd door haar dode en stervende zonen probeert Felicitas, in gele rok, haar jongste zoon, Martialis, te troosten terwijl zij naar boven wijst om het onsterfelijke hemelse leven aan te duiden. De engel die vanuit de hemel komt aanvliegen met zeven martelaarskronen en zeven palmtakken is een prachtig *bravura* stuk. Rechts op de voorgrond ligt de oudste zoon, Januarius, die door een gesel met metalen ballen werd doodgeslagen. Naast hem liggen de lichamen van Felix en de onthoofde Alexander; hierachter is één beul bezig is om kokende olie in de mond van Vitalis te gieten en een andere om de borst van de knielende Philipus te doorboren. Helemaal achteraan wordt Silvanus vanaf de hoge toren gegooid. Op de achtergrond is een menigte van toeschouwers te zien: de voornaamste getuigen zijn de keizer op zijn troon, met daaronder de kunstenaar zelf. Dit zelfportret functioneert als aanvullende signatuur: Trevisani heeft ook zijn naam in inkt op de achterkant van de doek geschreven.

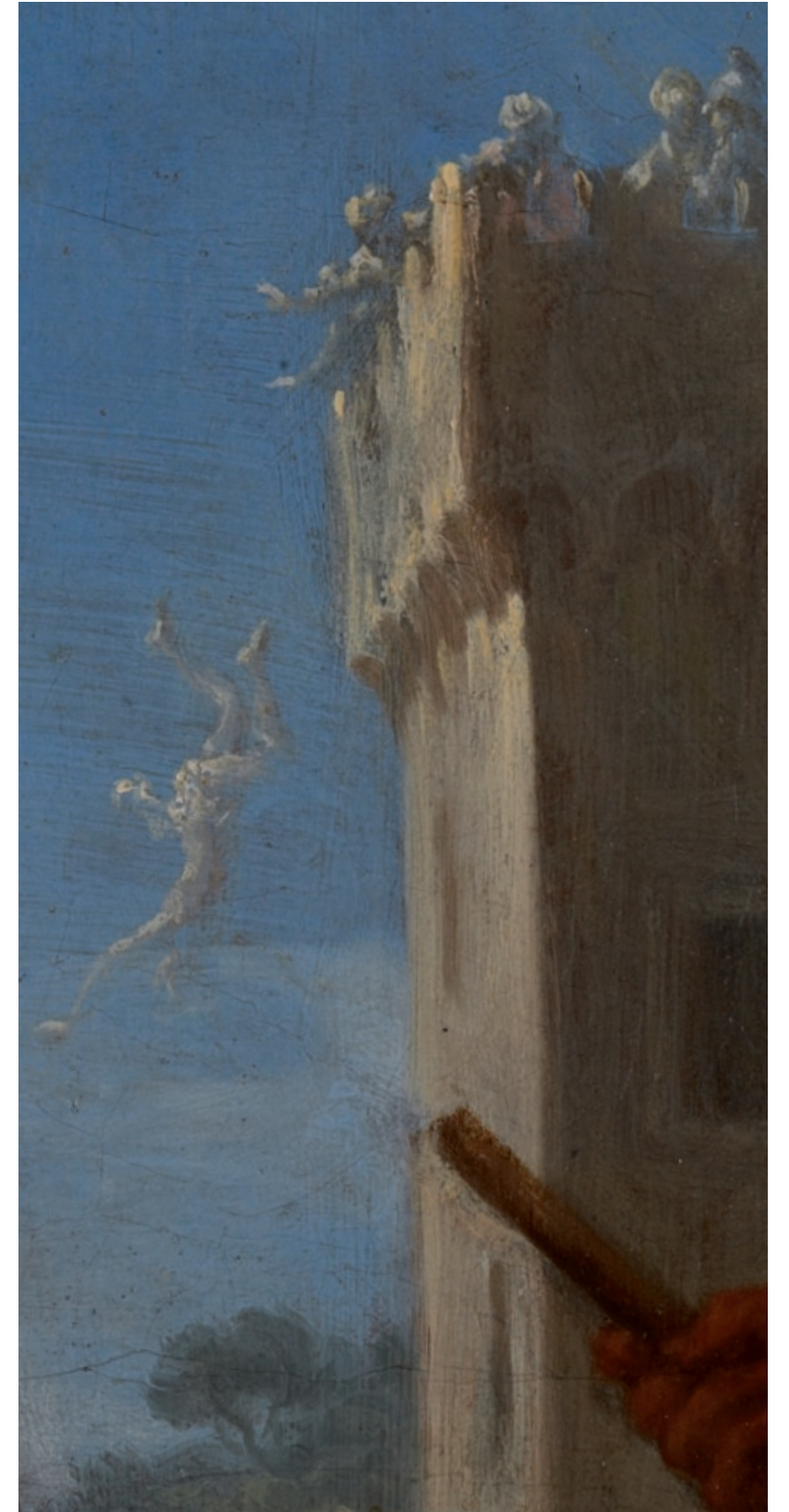
Geschenk

Naast de linkerrand, op hetzelfde niveau als Trevisani's hoofd, bevinden zich twee familiewapens onder een markiezenkroon, Colbert en Arnauld, die deel uitmaken van de plint van het keizersbeeld. Deze wapens wijzen erop dat het werk is gemaakt voor Jean-Baptiste Colbert, marquis de Torcy (neef van de grote Colbert), en zijn vrouw Catherine-Félicité, geboren Arnauld de Pomponne. Vandaar het, verder zeldzaam uitgevoerde, onderwerp Felicitas! Torcy was minister van buitenlandse zaken onder Lodewijk XIV tussen 1696 en 1715 en onder andere verantwoordelijk voor de onderhandelingen rond de vrede van Utrecht van 1713.

De omstandigheden van de opdracht zijn goed te achterhalen. In juli 1709 werd, na veel politiek gekonkel, kardinaal Pietro Ottoboni tot beschermheer van Frankrijk aan het pauselijke hof benoemd. Dat was een grote eer, zelfs voor Ottoboni, die een neef was van paus Alexander VIII en al geruime tijd de belangrijke functie van pauselijke kanselier had uitgeoefend. Hij was de machtigste onder de Italiaanse kardinalen en ook de voornaamste Romeinse kunstkenner en mecenas van zijn tijd: Trevisani, de musici Händel en Corelli en de architect Juvarra maakten deel uit van zijn vorstelijke huishouding in de palazzo Cancelleria. Begin augustus 1709 raadpleegde Ottoboni Charles-François Poerson, directeur van

de Franse kunstacademie in Rome, over geschikte geschenken om Torcy te bedanken voor zijn rol in het verkrijgen van de functie. In zijn verslag aan Parijs schreef Poerson dat Ottoboni had besloten om een schilderij van Guido Reni te sturen en ook *'deux petits tableaux du Trevisano, qu'il aime et qu'il feroit au moins chevalier'*. Op 23 augustus overhandigde Ottoboni de drie schilderijen voor transport naar Parijs, en op 5 november schreef Torcy hem in een dankbrief dat met de twee schilderijen Trevisani *'s'en encore surpasse lui mesme'*.

Gezien het onderwerp en de familiewapens kan er vrijwel geen twijfel over bestaan dat het nieuw verworven schilderij deel uitmaakte van Ottoboni's cadeau. Het werk kan dus tussen 20 juli en 23 augustus 1709 worden gedateerd. Deze ontstaansgeschiedenis verklaart ook de hoge kwaliteit en eigenhandigheid: voor zo'n belangrijke opdracht heeft Trevisani zeker zijn best gedaan, vooral als hij ook nog heeft geweten dat Ottoboni een Frans ridderschap voor hem op het oog had.

Details uit het schilderij 'Het martelaarschap van de zeven broers, de zonen van de heilige Felicitas' van Francesco Trevisani. Van links naar rechts: zelfportret van de schilder, de wapens van de families Colbert en Arnauld, en de dood van de jongste zoon, Silvanus.

Kunst en geschiedenis in het interbellum

Schilderijen van Carel Willink en Henry van de Velde, een tekening van Pyke Koch

‘Johannes’, ‘De Nieuwe Mensch’ en ‘Wolkenlucht’; deze aanwinsten van respectievelijk Carel Willink, Henry van de Velde en Pyke Koch zijn alle op hun manier uitzonderlijk voor de Nederlandse kunst in het interbellum. Bovendien geven ze samen een beeld van Nederland aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog.

Carel Willink

Carel Willink (1900-1983) schilderde zijn zelfportret als Johannes in 1937-38. Het schilderij maakt deel uit van een serie uit de periode 1936-1939 met bijbelse personages – behalve Johannes ook Prediker, Job, Simeon de zuilenheilige en een kluisenaar. De naakte, biddende en in afzondering levende figuren drukken het gevoel van ondergang uit. ‘Johannes’ heeft geen attributen om hem te identificeren; het is dan ook onbekend of het gaat om Johannes de Doper of Johannes de Evangelist op Patmos. Voor Willinks boodschap is de identificatie minder van belang, het ging hem om de ascese, als bestrijding van de crisis van zijn tijd.

Evenals de houding en betekenis van de figuur Johannes is de hyperrealistische stijl waarin deze is geschilderd een oproep tot verinnerlijking en perfectie. Willink hanteerde deze stijl sinds het einde van de jaren '20. Aanvankelijk was hij een andere richting ingeslagen: tijdens zijn verblijf in Berlijn (1920-1924) experimenteerde hij met moderne abstracte stijlen. In die stad ondervond Willink echter ook de dreiging van het nationaal-socialisme van nabij. Zijn angst voor een naderende ondergang bracht hem ertoe schilderijen van oude meesters te bestuderen en zijn eigen schilderstechniek te verfijnen om tot eenzelfde perfectie en duurzaamheid te komen. Tegelijkertijd was die keuze een protest: ‘Ik tracht de typische onrust van dezen tijd op te vangen in de techniek’.

‘Johannes’ werd voor het eerst tentoongesteld in 1938

in Kunstzaal Van Lier in Amsterdam. Sommige critici hadden moeite door de gladde huid van het schilderij heen te kijken, maar anderen zagen Willinks werk juist als de meest extreme expressie van hun tijd, in de woorden van Jan Engelman: ‘eenlijden-aan-den-tijd’.

Pyke Koch

Van Pyke Koch (1901-1991) wist het Rijksmuseum een zeldzaam gekleurd werk op papier te verwerven. Kochs getekende oeuvre is klein, maar intrigerend. Het bestaat vooral uit portretkoppen, in close-up gezien. Een aantal is uitgevoerd op gekleurd papier waarop met wit tempera is gearceerd en gehoogd, in navolging van de tekenaars uit de renaissance. Daarnaast zijn er enkele klassiek aandoende ontwerpen voor postzegels van zijn hand

Henry van de Velde
De Nieuwe Mensch, 1938-39
Tempera en olieverf op multiplex, 230 x 175 cm
Rijksmuseum Amsterdam, inv. nr. SK-A-4994

bewaard gebleven en een paar ontwerpen voor theaterdecors. De onstuimige wolkenlucht waar de zon doorheen breekt, maakte Koch in november 1936 voor het theaterstuk *In Holland staat een huis* dat werd geschreven en opgevoerd naar aanleiding van de ondertrouw (19 december 1936) en het huwelijk (7 januari 1937) van Prinses Juliana en Prins Bernhard. Martinus Nijhoff, met wie Koch bevriend was, en Anton van Duinkerken waren de auteurs. Regisseur was August Defresne. Het indrukwekkende ontwerp was bedoeld voor de proloog geschreven door Nijhoff.

In de wolken voeren de Geest van het Goede en de Geest van het Kwade een dialoog:

Kwaad

‘wie daar? – Zijt gij het? – Dat is sterk
dat wij hier midden in het zwerk
elkander tegen moeten komen!
men zei me, gij hadt rust genomen’

Goed

‘geen rust voor mij. Ik zal niet slapen
zolang de wolf loert op de schapen,
zolang al wie een ander deert
niet weet dat hij zichzelf onteert’

Al klinkt dit alsof de personages aan schommels tussen de wolken hebben gezweefd, gezien de regieaanwijzingen (‘knielt’, of: ‘Kwaad gaat naast Goed liggen’) moeten ze zich op de planken tussen de als coulissen uitgevoerde wolken hebben bewogen.

De wolkenlucht is behoedzaam geschilderd met tamelijk droge penselen. Op veel plaatsen is met fijne streken gemodelleerd, met witte tempera op een donkere ondergrond. Koch was bedreven in het schilderen van wolken. Ze vormen een wezenlijk onderdeel in verscheidene van zijn schilderijen. Vergelijkbaar met de wolkenpartij op de tekening, zij het minder gestileerd van vorm, zijn de wolkenformaties in zijn ‘Staande schoorsteenveger’ uit 1943 en 1944 en in ‘Daphne’ uit ca. 1946.

Henry van de Velde

Henry van de Velde (1896-1969) – niet te verwarren met de gelijknamige Belgische architect en schilder – liet zich als kunstenaar inspireren door oude meesters als Breughel en Bosch en hoorde qua stijl bij magisch realisten als Willink en Pyke Koch. Maar terwijl Willink zich terugtrok in een gesublimeerde schilderkunst, koos Van de Velde voor het nationaalsocialisme. Tijdens een verblijf in Italië was hij geïnspireerd geraakt door de relatie tussen kunst en fascisme en in 1933 was hij lid van de NSB geworden. Hij zou het icoon van de NSB-beweging schilderen: ‘De Nieuwe Mensch’.

In 1937 kreeg hij de opdracht hiervoor van de NSB’er Louis van Leeuwen Boomkamp. In oktober 1939 werd het schilderij geëxposeerd in de al eerder genoemde Kunstzaal Van Lier, die het eigendom was van Van de Veldes joodse zwager, de kunsthandelaar Carel van Lier. Kort daarna vertrok Van Leeuwen Boomkamp naar Nederlands Oost-Indië. Voor zijn vertrek schonk hij het schilderij aan NSB-leider Anton Mussert die het een prominente plaats gaf in zijn werkkamer op het NSB-hoofdkwartier in Utrecht.

Naar het schilderij werden propagandistische affiches gemaakt die in januari 1943 de voorpagina van de krant haalden. Van de Velde voorzag de affiches van een verklarende tekst met als strekking: de nieuwe, fascistische mens vertrapt het gedachtegoed van de Verlichting en trekt, intussen het kapitalisme en communisme bestrijdend, op naar een nieuwe maatschappelijke orde.

Van de Velde bleef ook tijdens de oorlog loyaal aan de NSB, was lid van de Kultuurkamer en maakte, naast veel stillevens en landschappen, enkele propagandistische werken. Zijn opstelling bleef niet zonder gevolgen. Zijn zus Elisabeth, Van Liers echtgenote, distantieerde zich van hem. Van Lier zelf werd in 1943 opgepakt en overleed in Duitsland in het laatste oorlogsjaar. Van de Velde werd direct na de bevrijding gearresteerd en zat twee jaar gevangen in Kamp Amersfoort.

Summaries in English

78 Director's Report 2006 > 83 Essays

> 85 Acquisitions

Director's Report 2006

The celebratory and turbulent Rembrandt Year 2006 almost made us forget that the Rijksmuseum is undergoing a full renovation. Never before was the audience reach, national or international, as high as in 2006, with the Rijksmuseum organising high-profile exhibitions in the Van Gogh Museum and the Nieuwe Kerk, as well as in the Philips Wing and at Schiphol Amsterdam. Exhibitions with works from the museum travelled to both Vienna and the USA, and there was not a single Rembrandt exhibition in the Netherlands or abroad that did not feature an important work on loan from the Rijksmuseum. Supported by Royal Philips Electronics, ING and BankGiro Loterij, the Rijksmuseum experienced a magnificent Rembrandt Year.

In 2006, the Rijksmuseum did not rest by simply drawing visitors to the most divergent locations, but took it upon itself to go in search of our audience more frequently. As a result, our special supplement about the rich and famous of the Golden Age ended up on the doormats of *Quote Magazine* subscribers, and *Who is Who in the Golden Age*, a voluminous book on the same subject by our historian Kees Zandvliet, came to figure prominently in the shop windows of the more reputable bookstores, as well as being a special offer to readers of the *NRC Handelsblad* (see page 50). Curiosity was certainly aroused by Peter Greenaway's unorthodox production *Nightwatching*, which opened the 59th Holland Festival. His *J'accuse* to the address of the Governors of Amsterdam from the Golden Age more than once created serious congestion in the Rijksmuseum galleries, but also generated significant debate, which was also what it was all about. Our current activities are, after all, marked by transformation and experiment; the Rijksmuseum is exploring its boundaries.

We opened our doors on Friday evenings for those people who didn't have time to visit the museum during the day. The Education and Public Information Department created a diverse programme, which involved every branch of the museum and brought in artists and experts from outside as well. Visitor numbers were not overwhelming, averaging out at a little over 300 per evening, but still offered enough perspective to continue this initiative in 2007. The museum website, with the exciting new addition of the National History Canon, was also in a permanent state of transformation whilst its user-friendliness was further improved.

It is with a bitter taste that we must also acknowledge that a year in which we overcame substantial problems, and with so much success, a year in which we scored better than ever with the Dutch public, is also a year in which Dutch politicians have shown so little proof of recognising what the Rijksmuseum has

achieved over the last few years. The Lower House's wishes to establish a new National History Museum are not surprising, given the shared concerns for the scant historical awareness in our country, but it would have been better had all plans been co-ordinated with the Rijksmuseum from the early stages on. After all, that same Lower House, via an encompassing motion in 1999, voted for the renovation of The *New* Rijksmuseum as an integrated museum for Art and History. Furthermore, with the endorsement of the former Secretary for Culture, the Rijksmuseum is busy working on a specific site for recent history in The Hague, where we are hoping to set up a forum, within sight of the Binnenhof, for reflection on the history of democracy. The Rijksmuseum, in collaboration with a number of partners from the worlds of history, education and political journalism, would like to launch this *window on democracy* in the years to come. There, too, our motto is to go in search of our audience in the very place where much of Dutch history is made – The Hague.

The museum is also following with some concern the discussions surrounding the plan to introduce free entrance to museums with national art collections. Together with our umbrella organisation, the Association of State Subsidised Museums (VRM), we have put forward arguments why this will not be conducive to the Dutch situation and why, moreover, this will seriously undermine the independence of museums as cultural entrepreneurs. We are in agreement that it is good to remove financial barriers for youngsters, and that is why, several years ago, we were the first museum in the country to offer free entry to anyone under the age of 18.

A positive development is that the Lower House decided in 2006 to give the funding of state-subsidised museums a longer timeframe and to no longer include the funding in the four-yearly Policy Document on Culture. This is an

important step forward that will offer museums greater scope and more opportunities for development in their cultural entrepreneurship. Furthermore, it is an acknowledgement that heritage institutions with their continuous care for their collections are subject to a different dynamic than the rest of the cultural domain.

Exhibitions

In 2006, a record number of foreign visitors came to the Netherlands, with the Netherlands Board of Tourism and Conventions estimating the number at around 11 million. Since the numbers back up the facts, it is no exaggeration to say that the Rijksmuseum was the focal point for the Rembrandt Year 2006. More than 1.1 million people visited the Philips Wing, meaning that as many people visited in 2006 as when the whole building was still open. If we add the 400,000 people who enjoyed the *Rembrandt – Caravaggio* exhibition (see page 42), the more than 200,000 travellers who took a look at our Schiphol exhibits, and the 75,000 mostly younger visitors who marvelled at the spectacular *Fashion DNA* exhibition in the Nieuwe Kerk (see page 48), we can easily ascertain that in 2006 the Rijksmuseum reached a greater audience, both national and international, than ever before. And this does not include the visitors to Rijksmuseum guest presentations in ten other museums in the Netherlands, Belgium and Germany, nor those to the exhibition of our early bronzes in the Liechtenstein Museum in Vienna.

The Rijksmuseum is extremely grateful to the Van Gogh Museum for its willingness to accommodate, over a three-month period in the spring, the exhibition that would become the seminal event of the Rembrandt Year: a clash between the two titans of Northern and Southern baroque, Rembrandt and Caravaggio, which was held in the beautiful Kisho Kurokawa Wing. Although due to its unusual concept, the exhibition could not count on immediate

universal appreciation, most visitors who saw it conceded defeat. The unique opportunity to witness these two grandmasters of light in a posthumous artistic duel was made possible in part through the support of the Rabobank, sponsor of the Van Gogh Museum. International museums, especially those in Italy, willingly lent their most important works.

As in 2005, on 15 July, Rembrandt's birthday was celebrated with a festive breakfast in the museum garden. There was once again considerable interest and the weather gods were kind to the birthday boy and his guests.

Although the Rijksmuseum could not always spread its metaphorical wings because of the limited exhibition space in the Philips Wing, Rembrandt was nevertheless well represented in the museum in 2006. The year began with a presentation of almost every single Rembrandt piece in the Rijksmuseum, in the knowledge that, for the rest of the year, many of them would be on loan to Rembrandt exhibitions elsewhere, most especially the Amsterdam Rembrandt House, the Leiden Lakenhal and in Berlin.

After the thrill provided by the engrossing dialogue between Rembrandt and Caravaggio, the audience was treated anew by film and visual artist Peter Greenaway's *Nightwatching*, made with and about the 'Nightwatch' (see page 46), which began on 2 June. It also opened the 59th Holland Festival 2006. In Greenaway's vision, the 'Nightwatch' is 'not a sacred masterpiece, but an explosion of all kinds of harsh truths' and it was the first time that people could not only see the painting, but also listen to it.

In addition to this, other Rembrandt presentations were organised throughout the year in the Philips Wing. All 60 drawings from the Rijksmuseum's holdings were shown in two instalments, entitled *Rembrandt the Observer* and *Rembrandt the Narrator. Really Rembrandt?* was a small, instructive exhibition dedicated to the paintings that the museum had attributed to Rembrandt over the centuries but that now, in light of progressive research into the painter's work, are no longer allowed to carry his illustrious name. A smaller version of *Really Rembrandt?* was also shown at the Schiphol location. As a bonus in this already lavish Rembrandt Year, the museum was able to welcome on loan a special guest in the form of 'Catharina Hooghsaet', a Rembrandt portrait from 1657.

Throughout the Rembrandt Year, media attention for the Rijksmuseum was overwhelming, for which a special mention needs to be made regarding the efforts of the Stichting Rembrandt 400 alongside those of our own Communications and Marketing Department. Unfortunately, however, the museum also made headlines for all the wrong reasons when, on 25 June, Bartholomeus van der Helst's 'The Celebration of the Peace of Münster' was severely vandalised in an attack. Luckily, through the attentive and very efficient intervention of our security personnel, the damage was limited. Our fantastic team of restorers was able to return it to a respectable state with unprecedented speed, at the same time gently cleaning the work, and Van der Helst's masterpiece is once again hanging majestically in the Republic Room.

On 22 September, an American version of *Rembrandt and the Golden Age of Dutch Art*, the travelling exposition that had already been exhibited in Japan and Australia, opened at the Dayton Art Institute. Following the same format, but complemented with other works, the American public were shown a broad overview of 17th-century art and culture in the Netherlands, with a plentiful choice of arts and crafts also on show. Ruud Priem once again wrote the catalogue, and the exhibition will also travel to Phoenix and Portland in 2007.

Aside from the Rembrandt Year festivities, 2006 saw yet another edition in the series of the *Document Nederland* exhibitions that the Rijksmuseum organises every year in collaboration with the *NRC Handelsblad*. For the second time, the Rijksmuseum was a guest in Huis Marseille, with an exhibition of photography by Geert van Kesteren. Entitled *Schraal*, it was an assignment by the museum for Van Kesteren to photograph the hidden poverty in our country, and it struck a chord with many visitors.

The Van Gogh Museum once again offered us the opportunity to exhibit a selection of our print collection. Whilst last year's theme was 19th-century English drawing and engraving, this year the theme was *The Street: Pioneers of 20th-century Photography*, for which the Rijksmuseum also gratefully drew on the newly acquired, internationally oriented photography collection of Diepraam-Kempadoo.

In 2006, the Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam presented the

exhibition *From Art to Shelf Paper*, dedicated to the utilisation of prints in the Golden Age. This fascinating and groundbreaking exhibition had been prepared by print expert Jan van der Waals in collaboration with the Rijksmuseum, but it could not be included in our exhibition schedule due to the closure of the main building for renovation purposes. It was gratifying therefore that our colleagues from Rotterdam were willing to take over the exhibition so lovingly.

Acquisitions

A museum that fails to collect actively stagnates, and in the case of the Rijksmuseum, the plans for a prospective integrated set-up form a strong, new impulse in our acquisition policy. There is also a powerful affiliation with Dutch collectors of a wide diversity of backgrounds who support us with donations of artwork or by establishing nominal purchasing trusts. Looking back on 2006, the harvest was a good one. Whilst over a million visitors were enthralled by the exhibitions and publications, our curators were working behind the scenes on further broadening and improving the collections. The acquisition policy's spearhead is currently pointed at the 20th-century. Accordingly, at year's end, Mr Jan Maarten Boll and Mrs Pauline Boll-Kruseman presented the museum with a magnificent collage by Kurt Schwitters from 1924, in memory of Piet and Carla van Doormaal-Cabos. The work, in which a tea rose motif is incorporated, dates from Schwitters' Dutch period and has always remained in the Netherlands.

Since the publication of the monumental tapestry catalogue in 2004, the Rijksmuseum is still more conscious of the wonderful collection that it houses. On two separate occasions in 2006, this unique collection of Dutch tapestries was complemented by other important works. In September, the museum acquired a tapestry in a New York auction of a design from Pieter de Cracht's atelier attributed to Salomon de Bray. The tapestry depicts the 'Sacrifice of Iphigenia' and is part of a series of which the museum already has 5 examples in its collection. The new acquisition is even more welcome because it is the apotheosis of the series and is of a larger format. This purchase was made possible through the Bank ten Cate & Cie Fund, a registered fund managed by the Rijksmuseum Fund.

A similar opportunity presented itself once again in December. This acquisition concerned three sections of the famous late 16th-century series of tapestries by François Spiering devoted to the goddess Diana, which were spotted in a French auction. The museum already had three other tapestries from this series that have now been wonderfully complemented by this purchase. They are perhaps the most beautiful tapestries that have ever been made in the Northern Netherlands and it is with some pride that exquisite details from the tapestries adorn the endpapers of this annual report.

The loss of Salomon van Ruysdael's large river view that, together with eleven other State loans in 2006, were given back to the heirs of the art dealer Jacques Goudstikker, was softened by the loan of a similar work from Van Ruysdael from a private collection. A substantial panel by Dirck van Delen was acquired because, aside from the beautiful church interior, it also portrays a rare depiction of the *Beeldenstorm*, or Iconoclastic Fury (see page 62), which is one of the most important windows into the new canon of Dutch culture. This work has all the qualities to make it a visual icon for the entire theme and it will be on loan to the Historical Museum in The Hague for the coming years. It was presented to the press in February 2007.

We enter the 18th-century with an intense historical piece from Francesco Trevisani, the Venetian-schooled painter who worked predominantly in Rome. The work, painted in 1709, portrays the martyrdom of St. Felicity (see page 68). This acquisition adds, alongside the recent acquisitions of works by Claude Lorrain and Pietro Longhi, another fine, old foreign master to the collection. The Rijksmuseum also received a donation of an outstanding floral still life by the late-18th-century Flemish master Jan Frans van Dael. The print collection, which for several years has successfully established itself with international art from the period around 1800, was expanded with the addition of two excellent drawings by the Italian neo-classicist Vincenzo Camuccini, thanks to Mr and Mrs Van Hulsen-Ognibeni.

The gold medallion case that the museum acquired at the TEFAF Fair in 2006 is as beautiful as it is historically important. It was an opulent gift to the French Admiral De Suffren from a grateful Dutch East India Company (VOC), after De Suffren's fleet defeated the British off the east coast of Ceylon in 1784, thus

helping to preserve Dutch interests there (see page 64).

In November, at an auction in New York, the museum bought the sun-drenched 'Rue Notre Dame' by Johan Barthold Jongkind, a small masterpiece with which the Dutchman vies with Corot. The canvas has, as a Dutch private loan, been on view in many important exhibitions of Jongkind's oeuvre and had been on the museum's wish-list for many years.

In the field of 19th-century arts and crafts, the collection was expanded with a silver goblet made by the firm of J.M. van Kempen, which was part of the Dutch contribution to the first World's Fair, The Great Exhibition of 1851, in London. This neo-renaissance object is a welcome addition to the ensemble of historical arts and crafts that the Rijksmuseum has brought together since 'De Lelijke Tijd' exhibition in 1994/95.

The print collection was further gladdened by the almost complete graphic oeuvre, bibliophile books and documents of Kees van Dongen, a collection that was put together by R. Engers from Amsterdam. Sylvia Willink-Quiëll parted company with Carel Willink's wonderful painting 'John' from 1937-38 (see page 72), with both of these acquisitions being part donation, part purchase. In the same vein is the gouache study of a cloudy sky by Pyke Koch, a 1936 set design for the play *In Holland staat een huis* (*A House in Holland*) (see page 73). The expansion of the print collection was further aided in the past year by scores of individuals and (heirs of) artists, and we were able to acquire ensembles of graphic and artwork by Theo Daamen, Theo Kurpershoek, Willem den Ouden, Wally Elenbaas, Henk Pander, Engelina Reitsma-Valença, Henk Henriët and Karel Wetselaar; the latter donating his early etchings as an addition to the collection we already have of his.

A somewhat more macabre acquisition is 'The New Man' by Henry van de Velde, which once decorated the office of Anton Mussert, leader of the Dutch National Socialist Movement (NSB), and is for this reason of significant historical importance (see page 74).

The purchase of the draft for 'The Scream', the monument by Jeroen Henneman in memory of the murdered Theo van Gogh, is of contemporary importance, and the acquisition was presented in the presence of Van Gogh's

parents. The museum also acquired a draft of Henneman's striking portrait of Queen Beatrix.

It can be said of all of these acquisitions – with the exception of the direct donations – that they came about due to the generous support from permanent donors as well as the support of individuals and trusts. Once again, the Rembrandt Association, the BankGiro Loterij and the Rijksmuseum Fund, often making combined donations, played an important role. Shell announced in 2006 that it would be giving the Rijksmuseum € 1,500,000 via the National Art Collection Fund to buy a piece of work of our choice. This purchase is to remind us of the demise of the 'Koninklijke', the Royal Dutch Petroleum Company that ceased to exist at the end of 2005 due to the corporate reorganisation at Shell. The PACCAR Foundation Europe presented the museum with an unexpectedly large gift of € 500,000 with which the museum could buy important equipment for our restorers and digital cameras for the Photography Department. With these purchases, the care of the collection and its photographic registration can take a quantum leap forward. Such generous gifts, which the Rijksmuseum did not ask for but which these benevolent donors spontaneously provided are reason for profound thanks and we interpret them as a reflection of the central place that we occupy in the hearts of many as the country's national museum.

Research and Publications

Once again in 2006, numerous publications, large and small, rolled off the presses. In the Rijksmuseum-Dossiers series, the museum's new publishing partner, Uitgeverij Nieuw Amsterdam, published *The House of Orange: From William of Orange to Crown Princess Amalia*. The booklet *The King, the Painter and the Lion*, dedicated to the lion from King Louis Napoleon's zoo painted by Pieter Gerardus van Os, was brought out in collaboration with our principal sponsor, ING. The *Rembrandt – Caravaggio* catalogue was available in various languages and sold well, also via the international book trade. This catalogue, as well as the Rijksmuseum-Dossier *Rembrandt and the Art of Painting* by curator Marijn Schapelhouman, and *Dutch Art in the Rijksmuseum 1700-1800*, the third in a four-part series that offers an overview of Dutch visual arts and arts and crafts based on the

collection in the Rijksmuseum, were published in collaboration with Waanders Uitgevers. The renowned Dutch author, Hella S. Haasse, received the first copy of *Dutch Art in the Rijksmuseum 1700-1800* and confessed her great love of this often neglected century with a well-wrought and witty speech.

On the agenda for 2007 is the publication of the first part of a comprehensive catalogue of the Rijksmuseum's 17th-century paintings. Many years of diligent work has already been done, especially by junior researchers brought in especially to do the job, and it was great news when we learned in 2006 that the Getty Institute would be financing the research for the second book in this series.

In order to strengthen the affiliation with the academic world, an honorary curator of the Rijksmuseum was appointed in 2006. Following the art historian Volker Manuth, the honour this time befell Prof. Dr. Niek van Sas, Professor of History at the University of Amsterdam, who together with Prof. Dr. Frans Grijzenhout, was responsible for the successful research into discovering the true identity of Jan Steen's 'The Burgomaster of Delft and His Daughter', the Rjksmuseum's most important acquisition of 2004. Their successful quest led them into archives in Delft, France and England, and their thrilling report of this journey resulted in a special booklet that was also given to all the museum's patrons as a year-end gift. A presentation of the discovery of the subject's identities – the Delft grain merchant Adolf Croeser and his daughter Catharina – and other relevant archival material was held in the acquisitions gallery, newly decorated by Evelyne Merkk.

As part of the two-year Master's Programme in Museum Curatorship, two students were once again doing a work placement in 2006. They were members of the third batch of students since the University of Amsterdam and the Free University began running this programme in 2004, and throughout the year the students were made familiar with every facet of curatorship as well as being involved in as many practical working environments as was possible. The experiences in the Rijksmuseum were very positive and the students contributed substantially in such diverse areas as registration and research as well as writing articles for exhibition catalogues and the *Rijksmuseum Bulletin*.

Public Information

In 2006, the Rijksmuseum offered its public a broad and varied range of activities both within the museum and outside, which could just as easily be described as education or as cultural entertainment. The courses on offer can no longer keep pace with the demand and are continuously over-subscribed, with the scale of our temporary accommodation imposing limitations on us. This is why members of our academic staff, educators as well as curators and restorers, often took their stories beyond the walls of the museum into such diverse spaces as Sotheby's and the Westerkerk. The Director also seized the opportunity of using his 3-month sabbatical at the University of Melbourne to hold lectures on Rembrandt and The *New* Rijksmuseum, which he also took to other Australian cities such as Canberra and Adelaide.

Friends, Sponsors and Other Benefactors

As part of The European Fine Art Foundation, the Rijksmuseum received a number of important donors for a dinner in Maastricht's Bonnefanten Museum, which also provided the hospitality for a successful afterparty on TEFAF's opening evening. The Art Fair was also the place where the Rijksmuseum began to attract potential 'Friends', and on 15 March, the museum's director handed over the first of these memberships to Princess Maxima, against the backdrop of Rembrandt's 'Nightwatch'. Since the campaign began at the beginning of March, 1,600 people registered as a Friend and special receptions such as a guided tour of the *Fashion DNA* exhibition in the Nieuwe Kerk were immediately organised for them. Another big success was the introduction of the Friends Tin, which is the gift of a year's Friendship. Philips DAP and Baker & McKenzie were among the companies who chose to give all their employees one.

The Rijksmuseum Fund developed itself more clearly as the umbrella for the Named Funds. In 2006, three new Named Funds were set up: the Bas ten Haaf Fund was established with a view to making the museum more accessible to the less able-bodied or physically handicapped; the Sem Presser Fund, which encourages 13- to 16-year-olds to photograph current aspects of Dutch society; and the A.E. van Kampen Fund, which supports the purchase of, restoration of, research into and exhibitions about silver.

Different activities have been undertaken with our founder, Philips, and the principal sponsors of The *New* Rijksmuseum, BankGiro Loterij and ING. The Postbank, a subsidiary of ING, offered its clients the possibility of having a bankcard with an image of Rembrandt on it; Philips and ING were jointly responsible for Peter Greenaway's spectacular *Nightwatching*; and, thanks to the BankGiro Loterij, we were able to make a number of eminent purchases, including Jongkind's 'Rue Notre Dame'. Furthermore, on 14 July, the BankGiro Loterij organised a Rembrandt Event in both the Museumplein and the gardens, at which artists were inspired by Rembrandt's work.

Administration

The importance of friends was strongly felt in 2006 with the sudden death of Dries Fransen van de Putte, who succeeded Jaap Glasz as a member of the Supervisory Board in 2003. He also formed the link between the Board and the Rijksmuseum's Fund and became very well respected in a short period of time on account of the excellent way in which he advised us and the level of commitment that he showed to all the activities that the museum undertook.

At the end of 2006, the chairmanship of the Supervisory Board was relinquished by Herman Wijffels, who left to work for the World Bank. The Rijksmuseum owes him a considerable debt for his many years of dedication and mild wisdom. Thony Ruys has taken over from Wijffels as chairman, and the ranks of the Board have been further strengthened by Aysim Deveci-Kesmer, director of Rhythm and Reason. The Supervisory Board met six times in 2006, with points on the agenda including the progress of The *New* Rijksmuseum, the discussion surrounding free entry to State-subsidised museums and the broadening of our exposure to the public, as well as the customary annual accounts and expenditure.

Henk Rottinghuis succeeded Wim Duisenberg, who died in 2005, as chairman of the Rijksmuseum Fund. Management took an active role in many of the special fund-raising receptions, such as receptions for public notaries, private bankers and the Paul Huf Benefit Gala for the National Photograph Collection, which was once again successfully organised this year. The Rijksmuseum Fund publishes an independent report concerning its activities.

The Marketing Advisory Board, which was established last year, once again assisted us with valuable advice and lively criticism, as an enthusiastic sparring partner in the search for new ways to reach and serve the public. The members of the Marketing Advisory Board are Muriel Arts (director of new business, Talpa Media Holding), Johan Brand (consultant, Egon Zehnder International), Diederik Karsten (chief executive officer, UPC Nederland), Bert Meerstadt (director of commerce, Nederlandse Spoorwegen), Eugène Randag (consultant) and Chris Vogelzang (director of global private banking, ABN AMRO Bank).

Personnel

Meanwhile, we have been quietly working on the improvement of our internal organisation. The *New* Rijksmuseum is not only about a rejuvenated building, but is also about adapting the organisation to the current demands of the day. The reorganisation of the Collections sector, which was begun in 2005, was completed, and the registrar’s function will occupy an important new role there. The restorers have now been brought together into their own department and the structure of the Image Department was also adapted to serve the demands of the digital age. The team of curators was further strengthened with several new colleagues, a number of historians amongst them, to reflect the character of the Rijksmuseum as a museum of Art and History with a well-balanced complement of staff.

Preparations are also underway for the reorganisation of the Presentation sector, with the primary goal being to achieve a separate publishing department, a sparring partner as it were for our external publishers. Publishing via new media will receive more attention than before, while attention will also be paid to the more transparent programming of exhibitions and planning of publications.

After a year in which consultations were held with the so-called participation committee established by management, a complete Works Council once again took office in April. During the six consultative meetings, much attention was paid to the new organisation of the Presentation sector, The *New* Rijksmuseum, and the working conditions.

Looking Ahead

The first exhibition of 2007 will be in the Philips Wing and is dedicated to an overview of the work of the 17th-century cityscape painter Jan van der Heyden, who will also be shown as being the inventor of the lamppost and the fire engine. A new version of our exhibition *Rembrandt and the Golden Age of Dutch Art* will travel to three museums in the USA, after which it will move on to Shanghai in the autumn. Also in the autumn, Vermeer’s ‘Milkmaid’ will be the pivotal image in a special exhibition in Tokyo. In the autumn of 2007, the Rijksmuseum will present *Hero*, an exposition in the Nieuwe Kerk, the starting point of which is the commemoration of the 400th birthday of the famous admiral Michiel de Ruyter, whose mausoleum in the church will be the epicentre for the activities. The exhibition will, however, be more far-reaching in its subject matter and will also portray our need for contemporary heroes, from Johan Cruyff to Pim Fortuyn.

Towards the end of 2006, it was widely reported in the press that the Rijksmuseum was attempting to acquire Rembrandt’s unique ‘Portrait of Catharina Hooghsaet’, which is currently in a private collection in Great Britain. Without government support, however, such a major purchase is unthinkable, and unfortunately, at the end of 2006, the outgoing status of the Cabinet rendered such State support for this highly sought-after masterpiece unfeasible. The Rijksmuseum as well as countless Dutch art lovers have now pinned their hopes on the next Cabinet, as the acquisition of this majestic portrait would be the crowning of the Rembrandt Year.

A very special acquisition, and also a first in our history, is Trompenburg near ’s-Graveland, just outside Amsterdam. This impressive country estate was built by Admiral Cornelis Tromp in the second half of the 17th century in memory of the heroic deeds of his father, Maarten Harpertsz. Tromp, and of course his own further glorification, has been entrusted into our care by the Government Buildings Agency. We are very much looking forward to being able to use the building from the spring of 2007 for such activities as small-scale symposiums and receptions for friends, donors and sponsors. However, due to the extraordinary, yet fragile, character of the country estate, there will only be limited public access to this historical monument.

The New Rijksmuseum

This is the tenth time that I have signed my name to an introduction for the Rijksmuseum’s annual report, and giant steps have been taken since my appointment as Director in 1996. The desire for a *New* Rijksmuseum was alive then, but it would take until 1998 before the articulation of the idea took shape in the memorandum *The Rijksmuseum in the 21st-century. Policy Visions of Rijksmuseum Amsterdam Masterplan*. On the eve of the Rijksmuseum’s anniversary in 2000, the government decided to grant, with the consent of the entire House, the first 100,000,000 guilders to the project. After the choice was made in April 2001 to involve the Spanish architects Cruz and Ortiz and, in 2004, their French colleague Jean-Michel Wilmotte for the layout of the museum, the design quickly took shape. In December 2003, the main building was closed and the dismantling of the interior began.

Since then, progress has been made on all fronts and the academic staff are now in the final stages with regard to drafting the new layout of the rooms. Anne van Grevenstein and her students from the Limburg Conservation Institute (SRAL) have already reconstructed large parts of the original interior decor, including the Cuypers Library and monumental sections of the staircases. The press paid a great deal of attention to the rebirth of Cuypers’ decor with such headers as *Cuypers’ Forgotten Gold* and *The Rijksmuseum is coloured again*. In December 2006, the excavation of the newly uncovered inner courtyards reached its goal and only the permit procedure has proved to be continually problematic in the last few years, with sometimes more *downs* than *ups*. Various adjustments were made to the original design and these have caused the project to be significantly hindered, as a result of which the reopening has now been postponed until autumn 2010. However, at the end of 2006, the museum was on the verge of having the permit granted to which The *New* Rijksmuseum has been so desperately looking forward. Besides this, the Atelier building, which is currently springing up from behind the stately façade of the old Safety Institute, will be used in 2007 as the new home for our restorers on the side of the Museumplein. The public is being kept up to speed with developments via the website, a periodical newsletter, existing presentations and a lecture programme in the Info centre in the museum’s garden.

In 2006, the control of the project was adapted with a new implementation phase taking effect after the completion of the definitive design. A new client-contractor-consultation, under the chairmanship of the Director General of Culture and Media from the Ministry of Education, Culture and Science, has taken the place of the previous consultation

Essays

Rembrandt – Caravaggio,

‘A Once in a Lifetime Exhibition’

In celebration of Rembrandt’s 400th birthday, the Rijksmuseum decided to display this greatest artist of the Golden Age in a new and visually exciting way, which resulted in a unique meeting between Holland’s most important old master and his Italian peer, Michelangelo Merisi da Caravaggio. The exhibition, which ran from 24 February until 18 June, was held in association with the Van Gogh Museum, which made its exhibition wing available, and the Rabobank, the principal sponsor of the event.

The exhibition offered the opportunity to view works by Caravaggio (1571-1610) and Rembrandt (1606-1669) alongside each other for the very first time, in a visual confrontation of some 15 pairs, trios or quartets. Amongst the works by Caravaggio were the ‘The Supper at Emmaus’ from The National Gallery in London, ‘Amor Victorious’ from the Gemäldegalerie in Berlin and ‘Judith and Holofernes’ from the Galleria Nazionale di Arte Antica in Rome. Rembrandt’s works included ‘The Jewish Bride’ from the Rijksmuseum itself, ‘The Blinding of Samson’ from the Städtisches Kunstinstitut in Frankfurt and ‘Ganymedes’ from the Staatliche Kunstsammlungen in Dresden. The exhibition was designed by Jean Michel Wilmotte, the architect who is also responsible for the interior of the *New* Rijksmuseum, while Victor Levie was responsible for the graphic design. The lavishly illustrated catalogue, *Rembrandt – Caravaggio*, compiled by Duncan Bull, Taco Dibbits and others, was published in 5 languages and reached a large national and international audience.

Visitors could take free audio tours with a choice of 5 languages. Twice a week free, guided tours were organised, led by specialised museum instructors. The website also played an important role in supplying information,

amongst principals, and the steering committee has been replaced by a Co-ordinating Consultation. At the same time, Mr Jan Veraart, who put forward the aforementioned consultation amongst principals in 2001, was thanked for his services. The role of the Government Buildings Agency as being principally responsible for the execution of the

being visited more than 250,000 times. Based on its beautiful design and easy interaction, which was developed by Fabrique, the site won 3 prestigious awards: the American Best of the Web Award, the German IF Communication Design Award and the Dutch Design Award, which is part of Interaction Design. According to the latter’s jury report, the *Rembrandt – Caravaggio* website was a clear example of the added value of the internet in the perception and understanding of art.

Press interest, both national and international, was tremendous with neither the Rijksmuseum nor the Van Gogh Museum ever having had such media attention for an exhibition before, being described for the most part in superlatives. As *The Financial Times* summarised so concisely in six words, it was ‘a once in a lifetime exhibition’.

Nightwatching by Peter Greenaway

The co-production of the *Rembrandt – Caravaggio* exhibition with the Van Gogh Museum was not the only unique collaboration during the 2006 Rembrandt 400th anniversary year. To open the 59th edition of the Holland Festival, British avant-garde filmmaker and visual artist Peter Greenaway (1942) created a theatrical installation in the Philips Wing of the museum entitled *Nightwatching* by *Peter Greenaway*.

Greenaway breathed new life into the ‘Night Watch’ by using audio-visual means – with thanks to founder Royal Philips Electronics and principal sponsor ING. He placed the painting at the centre of a conspiracy theory in which Rembrandt paints his masterpiece as an accusation against an alleged murder. Rembrandt’s dramatic production and lighting offered the director ideal points of departure with which to enter, as it were, into a dialogue with his illustrious predecessor.

building work has also been reformulated, while the Rijksmuseum itself has been given the lead in what course this museological institution should take. And we are itching to start!

Ronald de Leeuw

Director General

Greenaway sketched his conspiracy theory in two parts. In the room leading up to the ‘Night Watch’ gallery, the artist narrated the stories of the leading characters and told of the murder. On 40 screens, the painted figures in the ‘Night Watch’ were animated by actors, literally bringing Rembrandt’s characters and his era to life. At the same time, the representation of the scenes of the everyday life of the marksmen and their wives and children bore Greenaway’s unmistakable signature, as we have come to recognise it from such films as *Drowning by Numbers* (1988) and *The Cook, the Thief, his Wife and her Lover* (1989). For the main performance, the ‘Night Watch’ gallery was furnished like a small theatre and the painting was provided with different light, moving images and even a soundtrack. The public often reacted with spontaneous applause, realising the intention of both the Rijksmuseum and the artist – to bring the ‘Night Watch’ to life.

Such crossovers between the fine arts and the performing arts, and between past and present, fit in with our policy of renewal. Moreover, this initiative is linked with the ambition to bring more contemporary art into our programming, as a prelude to the presentation in The *New* Rijksmuseum that continues until the present day. Despite the often heavy criticism, the courage to play with the high altar is an important signal for both the museum and the outside world. It is indicative of the conviction to innovate, to create a new link between the visitors of today and those of tomorrow.

Fashion DNA: The Rijksmuseum in Amsterdam’s Nieuwe Kerk

The Rijksmuseum’s lavish costume collection was the starting point for *Fashion DNA*, a unique exhibition in the Nieuwe Kerk in Amsterdam

on body, identity and image. Well over 75,000 people visited the exhibition, which showed that the search for identity is timeless and that vanity, self-projection, shows of strength, uncertainty, group behaviour and social mobility are universal human behavioural traits.

The notions of identity and image were elaborated on using such themes as body distortion, sport, health, rituals and eroticism. Alongside the primary pieces from the Rijksmuseum’s costume collection were designs by well-known contemporary fashion designers. The themes were further illustrated using dozens of film fragments, video clips, adverts and old *Polygoon* newsreels. Attention was also paid to the influence of such style icons as Madonna and Robbie Williams on the formation of identity.

The exhibition’s spectacular design was by Italo Rota, the Italian architect who is accustomed to working in historic surroundings, which he emphatically respects. He made use of the entire interior of the Nieuwe Kerk, which remained entirely visible during the exhibition – phenomenal for an exhibition at a venue like this. For special pieces, Rota also developed transparent, plastic cases, or *blisters*, that allowed visitors to get very close to the objects.

The exhibition was accompanied by a fashion glossy, or *magalogue*, a cross between a modern fashion magazine and a traditional catalogue made with the help of an art director and a stylist from the fashion industry. More than 11,000 copies of the *magalogue* were sold.

Fashion DNA was made possible through the founders - Fortis Bank and Buhrmann NV – and the Nieuwe Kerk’s principal sponsors – Getronics PinkRocade and KPMG – and through Bugaboo, Fugro, Mexx and *nrc.next*. Mexx was also responsible for the graphic design and the advertising campaign. Their creative effort was rewarded with the most important Dutch awards for sponsors, the SponsorRing.

The National History Canon and the Golden Age’s Richest People

In October 2006, the Rijksmuseum was involved in two quite different historical events: the publication of the Van Oostrom Commission’s report *entoen.nu - the Dutch History Canon*, and Kees Zandvliet’s *The Golden Age’s 250 Richest People*.

The report by the Van Oostrum Canon Commission underlined the importance of

the role that The *New* Rijksmuseum can play with respect to the perception and knowledge of the Dutch past, particularly through ‘the choice of a prominent selection, without overly furtive attention to recognised highlights; the chronological line; emphasis on the story, and a contextual approach’ (part A, p.68). In The *New* Rijksmuseum, visitors will be able to take a rousing visual journey through the Middle Ages to the present day, and on the way, they will be confronted with giant tales, beautiful artworks and objects of grand eloquence that have been cherished by generations before us.

The museological canon can already be seen, in the virtual sense, at www.rijksmuseum.nl/canon. This Canon started with a selection of people from between 1100 and 2000, and in 2007, new selections will be made under the headings ‘Years’ and ‘Themes’. It is expected that somewhere between 1000 and 1500 themes, people, events and combinations thereof will be included.

The Rijksmuseum’s lavish 17th-century collection is to some extent the result of assignments by wealthy individuals, giving Business Director Jan Willem Sieburgh the idea of publishing a book on the richest people of the Golden Age. The goal was to hold up the Maecenases of yesteryear as examples to the potential Maecenases of today, and to find new Friends for the museum. A team of 8 people conducted research in the museum into the ‘top 250’, resulting in a 114-page supplement to the anniversary edition of business magazine *Quote* and the publication of *The Golden Age’s 250 Richest People. Capital, power, family and lifestyle*. This ‘top 250’ shows uniquely and coherently who were in charge of the Republic. Or as *NRC Next* wrote: ‘This unique work gives both an overview of the money, power and relationships in the Golden Age and an insight into the lifestyles of the rich and famous of those days.’ The book has had both extensive and positive reviews and is about to be reprinted. The magazine and the book, along with publicity in the media, generated 200 new Friends for the Rijksmuseum.

Robert van Langh: ‘Restoration brings an object to life, layer by layer’

The Rijksmuseum houses a team of almost 30 restorers that together cover very nearly every relevant discipline: from paintings to furniture, model ships to books and paper, and glass and

ceramics to metal and textile. They are also supported by a curator of Natural Sciences. Robert van Langh, head of the Conservation and Restoration Department, is proud of such wide diversity: ‘It makes us unique in the Netherlands’.

In 2006, the department was severely tested after the terrible attack on Bartholomeus van der Helst’s ‘The Celebration of the Peace of Münster’ from 1648. ‘The painting was very badly damaged but the restorers managed to almost fully repair it; a clever piece of work,’ Van Langh says. Also, a start was made with research to find out whether or not three 17th-century interior pieces by Melchior d’Hondecoeter ever formed an ensemble. ‘We’ve mapped out the restoration issues and have removed the coat of varnish. By stripping the paintings, you get a good idea of the way in which the artist made them, and this knowledge can also be used for other interior pieces from the collection’.

2006 also saw the lengthy and radical restoration of ‘Christ Crowned with Thorns’ (c.1622) by Utrecht Caravaggist Gerard van Honthorst. The painting was in alarming condition when it was purchased in 1986. In many places, the foundation coat and even the linen were visible. Consequently, the composition was unbalanced and the *chiaroscuro* effect Honthorst had achieved, an effect inspired by the work of Caravaggio during a trip to Italy, was lost. Curator Laurent Sozzani has taken the utmost care to restore the painting to a condition as close as possible to how it would have been given the natural ageing process. Visitors to the *Rembrandt – Caravaggio* exhibition were among the first to benefit from this unique restoration process and could admire ‘Christ Crowned with Thorns’ hanging in its full glory alongside Caravaggio’s ‘The Crucifixion of St Andrew.’

Research plays an important role in the activities of the restorers, and this is bound to increase with the opening of the new Atelier building in 2007. Evidence of this can be seen in the collaborations that the Conservation and Restoration Department has already established with the University of Amsterdam and Delft University of Technology. Van Langh: ‘By combining powers, we are able to widen the research context and get more of an insight into the object’. Diagnostic research on ‘The Landing of Scipio Africanus near Carthage’ has shown

that this model for a tapestry was made from two types of paper, with one being more than 150 years older than the other. ‘We don’t yet know how this should be interpreted but it was a clear example that restoration can provide a wealth of information for the curator to build on’.

Acquisitions

A thistle ornament by ‘Master W with the key’

The chances of adding something to the Rijksmuseum’s collection of 15th-century prints are slim. We are therefore delighted that in 2006 we were able to acquire a unique print of an engraving by ‘Master W with the key’, who worked in Bruges between roughly 1465 and 1490. It is a thistle ornament with which the artist explored the possibilities of recording the vitality and capriciousness of the thistle. He seems to have discovered how to suggest overlaps and how dots and scratches and variations in linear direction and hatching can help with the composition of a complicated motif. Whilst the result cannot stand alone as an artwork, it is an ornamental print useful to silversmiths, cabinetmakers, tapestry designers, sculptors and painters. Due to the nature of his engravings, the artist, whose name comes from the monogram that he used, has been identified as the goldsmith Willem Vanden Cruce (or a Cruce), who was mentioned in the burgess register of the Bruges Guild in 1480.

Exactly 20 years ago, the Rijksmuseum acquired a print by Master W with the key’s ‘Gothic Church Interior’, which was also useful for other artists to use as an example of a space in which to place figures. These acquisitions are especially at home in the Rijksmuseum, where sculpture and arts and crafts play such an important role: they are superior manifestations of the earliest prints and they shed light on the emergence of artworks in other media.

A unique painting of the Beeldenstorm

The *Beeldenstorm*, the Iconoclastic Fury that raged throughout the Netherlands in the 16th-century, has seldom been captured. Several prints have been made, but as far as is known, only the architectural painter Dirck van Delen (1605-1671) chose this pivotal moment in Dutch history as the subject for a painting. His ‘Iconoclasts in a Church’ is therefore a unique

Such research requires the use of advanced, and expensive, equipment. The department therefore counted itself very lucky to receive a substantial contribution in 2006 from the PACCAR Foundation Europe, enabling it to buy such equipment. ‘This is what makes it possible

acquisition representing the Rijksmuseum’s new course that focuses on the relationship between art and history.

The *Beeldenstorm* swept through the Low Countries during a 10-day period in August 1566, with Protestant groups whose religious gatherings had until then taken place in open fields wanting to appropriate the Catholic churches. For this, every Catholic sculpture, painting, relic or other object had to be destroyed because they believed in a purified church, in which faith could be achieved only through direct contact with God’s word – or the Bible – and without iconic intervention. Ultimately, every church in the Netherlands became Protestant and all that was Catholic disappeared. As can be seen in this painting, countless artworks were destroyed, yet the anger was directed not at the works themselves but at their meaning. The goal was to convert the ‘contaminated’ Catholic church into the ‘purified’ Protestant one.

In retrospect, the *Beeldenstorm* was a crucial moment in a development that would lead to an independent, Calvinist Netherlands twenty years later. It was also a period of which Protestants as early as the 17th-century would rather not be reminded, signifying as it did religious fanaticism and fundamentalism from which they wanted to distance themselves. It is for this very reason that there are hardly any depictions of the Beeldenstorm and that is why Van Delen’s painting, although not a factual rendering, is so unique; it is the sole example in which these crucial canonical events in Dutch history are recorded. That makes it an exceptional work and a worthy addition to the collection of the Rijksmuseum.

Homage to a French Admiral

In 1780, against its wishes, the Republic was drawn into war with Britain for the fourth time. France was fighting with Britain over the

to research an object right down to the bone, bringing it to life, and penetrating its personal history layer by layer to show both its highlights and its low points. This is what makes the restorer’s job so incredibly interesting’.

possession of colonies in both North America and India, and was, in this capacity, our ally. The French fleet, under the command of Vice-Admiral Pierre André Baille de Suffren de Saint Tropez (1729-1788), recaptured the strategic port of Trincomalee on the east coast of Ceylon for the VOC, and it was decided on 14 May 1784 to give De Suffren various gifts, amongst which was a gold medallion in a gold box. In 2006, the Rijksmuseum was able to purchase the elegant gold box complete with an accompanying draft. The medallion, however, was missing, presumed lost. We know that the medallion was made by chief medallist Johan Heinrich Schepp and that only 10 were produced: 1 in gold (for De Suffren), 6 in silver (3 for the VOC and 3 for Stadtholder Willem V) and 3 in bronze. Shortly after the purchase of the box, the museum acquired one of the bronze medallions, which, on the front, has a classic female profile signifying the VOC as Queen of the East and an elephant’s head that alludes to India and/or Ceylon, whilst the back bears a Latin inscription that, translated, reads: ‘To the illustrious hero, Mr De Suffren, valiant Admiral of the King of France, on account of the defence and preservation of the colonies of the East Indies Company of the Seven United Netherlands, 1784’.

The accompanying draft shows that the box was made in Middelburg by Johan Werner Gericke, who was born in 1746 in the German town of Hildesheim, but established himself in Middelburg at a young age. Gericke made the box after the latest fashion in neo-classicist style, in which in accordance with French examples different colours of gold were used. It was made yet more sumptuous by the addition of a diamond border.

The box is a beautiful object with great art-historical qualities as well as an interesting historical dimension. Together with the medallion, it forms a special ensemble that

exemplifies what the position of the Republic was at the end of the 17th-century, when it needed a French Admiral and a French fleet to defend its overseas interests. The ensemble further marks a crucial period in Dutch history – on the cusp between the decaying Republic and the French era – and will as such undoubtedly find a place in the Rijksmuseum’s new presentation.

A masterpiece of Roman late-baroque painting

In 2006 the Rijksmuseum was able to acquire a late baroque Italian painting of exceptionally high quality, the ‘Martyrdom of the Seven Brothers, the Sons of St Felicity’ by Francesco Trevisani (16560-1746). Trevisani, who was born in Istria, settled in Rome in c.1678, and soon established himself as the most prominent painter of the Roman school. The newly-acquired work is a masterpiece of his early maturity when his inventive genius was matched by his masterful technical expertise. In addition to its intrinsic qualities, it is also a superb example of a type of Italian history-painting that has hitherto been absent from the Museum’s collection of Italian paintings.

The martyrdom of the seven brothers is described in the Martyrology of the Roman Church: Felicity, an early Christian matron, refused to renounce her faith and was condemned to witness the execution of her seven sons before she herself was put to death. Trevisani seized the opportunity provided by the tale to represent the dramatis personae in a variety of different poses, combining them in a daring mise-en-scène in which no fewer than six gruesome acts of violence are simultaneously shown, while in the centre Felicity comforts her youngest son with the promise of eternal life.. In the background he has shown a crowd of witnesses, the most prominent of whom are the Emperor on his throne, and below it the artist himself. This self-portrait acts as a supplementary signature: Trevisani also inscribed his name in ink on the verso of the unlined canvas.

The inclusion of the arms of Colbert and Arnauld beneath a marquis’s coronet at left indicate that the work was painted for Jean-Baptiste Colbert, marquis de Torcy, and his wife Catherine Félicité, née Arnauld de Pomponne. Not only does this explain the choice of the otherwise rare subject, but it allows the painting’s origins to be established

with some certainty. In 1709 Cardinal Pietro Ottoboni, the most outstanding maecenas of his day, was appointed Protector of France at the papal court with help from Torcy. As a mark of gratitude he presented the marquis with ‘deux petits tableaux’ by his protégé Trevisani, of which the newly acquired work must be one. The correspondence concerning this present allows the painting to be dated to between 19th July and 23rd August 1709. The importance and urgency of the commission do much to explain the exceptional quality of this freely painted and obviously autograph work: Trevisani would certainly have given of his best, with the added incentive that he was probably aware that Ottoboni was seeking a French knighthood for him.

Art and History in the interbellum period

‘John’ by Carel Willink, ‘The New Man’ by Henry van de Velde and ‘Cloudy Sky’ by Pyke Koch, are all acquisitions that are, in their own way, exceptional examples of Dutch art between the First and Second World Wars. Moreover, they collectively provide an image of the Netherlands on the eve of World War II. Carel Willink (1900-1983) painted his self-portrait as John in 1937-38. As his subject has no attributes with which to identify it, it is unknown whether it was John the Baptist or John the Evangelist on Patmos. Willink’s message is less about the identification, however, and more about ascetics as a means of combating the crisis of his times. The hyper-realistic way in which John is painted is also an appeal to internalisation and perfection. Willink’s fear of an approaching destruction led him to study the work of the old masters and to fine-tune his own technique to achieve similar perfection and durability, whilst at the same time protesting that ‘I endeavour to capture the typical unrest of these times in the technique.’

The Rijksmuseum was also able to acquire a rare coloured work on paper by Pyke Koch (1901-1991). The turbulent clouds through which the sun breaks was painted by Koch in November 1936 for a theatrical piece, *In Holland staat een huis* (*A House in Holland*), that was written and performed on the occasion of the engagement (on 19 December 1936) and wedding (on 7 January 1937) of Princess Juliana and Prince Bernhard. The impressive subject matter was meant for the prologue. Koch was extremely adept at painting clouds and they formed an

essential component in several of his works. Comparable with the clouds in this drawing, although less stylised, are the cloud formations in ‘Standing Chimney Sweep’ from 1943 and 1944, and ‘Daphne’ from around 1946. In terms of style, Henry van de Velde (1896-1969) belongs among such magical realists as Willink and Pyke Koch, but whereas Willink withdrew into sublimated art, Van de Velde opted for National Socialism. He was a member of the National Socialist Movement (NSB) and in 1937 was commissioned by fellow NSB member Louis van Leeuwen Boomkamp to paint ‘The New Man’, which was to become the icon of the NSB movement. Boomkamp in turn presented the painting to NSB leader Anton Mussert in 1939 who gave it a prominent place in his office in their Utrecht headquarters. Van de Velde remained loyal to the NSB throughout the war, was a member of the Kultuurkamer (an organisation that propagated national socialism in the Dutch art world) and made several works of propaganda alongside his many still lifes and landscapes. Immediately after the war, he was arrested and imprisoned for two years in Camp Amersfoort.

Bijlagen

90 Aanwinsten > 98 Conservering en restauratie > 99 Bruiklenen aan tentoonstellingen > 101 Tentoonstellingen en presentaties > 103 Publicaties van het Rijksmuseum > 104 Publicaties van medewerkers > 107 Externe activiteiten > 111 Voordrachten en lezingen > 116 Bezoekcijfers > 118 Organogram > 119 Personeelsgegevens

Aanwinsten

Tenzij anders vermeld zijn de aanwinsten door aankoop verworven.

Beeldende kunst

Aziatische kunst

Shuko Rolschildering Japan, eerste kwart 20ste eeuw AK-RAK-2006-1

Anoniem Beeld van een Europese tribuutbren-ger China, Qianlong-periode AK-RAK-2006-4

Zilveren vork en lepel met bamboemotief en ‘W’ China, ca. 1850 Schenking Kee II Choi Jr, New York AK-RAK-2006-5-A en B

Dansmasker, voorstellend prinses Srikan*di*, echt-genote van Arjuna Java, 19de eeuw AK-RAK-2006-2

Dansmasker, voorstellend de reus Kumbakarna Java, 19de eeuw AK-RAK-2006-3

Beeldhouwkunst

Anoniem Draailierspeler, brons Zuidelijke Ne-derlanden (Antwerpen?), ca. 1750 Aankoop met steun van Cyril Humphris, Londen BK-2006-25

Baurscheit (de Oude), Jan Pieter van Twee bier-drinkers, terracotta Antwerpen, ca. 1700 Aankoop met steun van het Rijksmuseum Fonds BK-2006-19

Righetti, Francesco Zes loden tuinbeelden naar klassieke voorbeelden: Ganymedes en de adelaar; Bacchus en Amphelos; Cupido met boog; Apol-lino; Euterpe; Laocoön Rome, 1781-1782, 1798 Overdracht van de Provincie Noord-Holland BK-2006-7 t/m 12

Giambologna (naar) Loden tuinbeeld: Mercu-rio volante Rome, ca. 1780 Overdracht van de Provincie Noord-Holland BK-2006-13

Edele metalen

Kempen, J.M. van Zilveren bokaal in renaissan-cestijl naar ontwerp van Gerardus Willem van Dokkum Utrecht, 1851 Aankoop met steun van de Jaffé-Pierson Stichting en het Rijksmu-seum Fonds BK-2006-26

Meubelen

Kroese, J.P. Tafelklok van eikenhout belijmd met schildpad, koper en tin, de wijzerplaat gesigneerd door Kroese Amsterdam, ca. 1770 Schenking dhr. en mw. Meijers BK-2006-16

Schilderijen

Dael, Jan Frans van Stilleven met rozen en een vogelnestje Schenking Jhr. mr. G. Hooft Graaf-land, Den Haag SK-A-4993

Jongkind, J.B. Rue Notre Dame Parijs, 1866

Aankoop met steun van de BankGiro Loterij, de Vereniging Rembrandt, mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, en het Rijksmuseum Fonds SK-A-4996

Trevisani, Francesco Het martelaarschap van de zeven broers, de zonen van de heilige Felicitas, 1709 Aankoop met steun van het Rijksmuseum Fonds en dhr. H.B. van der Ven, ’s-Gravenhage (2007) SK-A-4995

Willink, Carel Johannes, 1937-38 Aankoop met steun van de BankGiro Loterij en mw. S.M.E. Willink-Quiëll, Amsterdam SK-A-4991

Langdurig bruikleen

Ruysdael, Salomon van Rivierlandschap met een veerboot Particuliere collectie (USA) SK-C-1698

Textiel

Cracht, Pieter de Wandtapijt met Het offer van Iphigeneia naar Salomon de Bray Nederland, ca. 1648-1662 Aankoop met steun van het Bank ten Cate & Cie Fonds BK-2006-24

Spiering, François Drie wandtapijten met respec-tievelijk De geschiedenis van Jupiter en Callisto, De geschiedenis van Actaion en De geschiedenis van Meleager en Atalanta Delft, vermoedelijk 1593 Aankoop met steun van de BankGiro Lo-terij en de Vereniging Rembrandt, mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds BK-2006-25

Geschiedenis

Foto’s

Besnyö, Eva Scheepswerf in Alkmaar, 1950 NG-2006-31

Bennekom, Kors van 20 foto’s betreffende actuele gebeurtenissen in Nederland in de jaren ’50 en ’60 van de 20ste eeuw NG-2006-34

Elsken, Ed van der Simon Vinkenoog in Frank-rijk (Sèvres), 1954 NG-2006-32

Kesteren, Geert van Foto-opdracht Document Ne-derland: ‘Schraal’ Nederland, 2006 NG-2006-81

Keuken, Johan van der Remco Campert, 1956 NG-2006-33

Olaf, Erwin Nieuwe meesters, 8 (groeps)-portretfoto’s van adellijke en niet-adellijke invloedrijke Nederlanders, september 2006 NG-2006-80-A t/m H

Oorthuys, Cas en Kuiler, Kees Foto’s in PTT Kantooragenda, toebehoord hebbend aan Chris

Werkman Nederland, 1941 NG-2006-82

Suschitzky, Wolfgang Boulevard in Schevenin-gen, 1934; De pier in Scheveningen, 1934 NG-2006-46 en 47

Fotoalbums

Album 70 foto’s betreffende verwoestingen van Nederlandse steden en infrastructuur in het be-gin van de Tweede Wereldoorlog, o.a. Deventer, Rotterdam, mei 1940 NG-2006-24

Album ‘Kriegserinnerungen’ 96 zwart-witfoto’s en ansichtkaarten en 87 losse foto’s, gemaakt door een Duitse militair in Duitsland, Neder-land, België, Frankrijk en Tsjechoslowakije, 1940-1945 NG-2006-29

Album ‘Emden helpt Holland’ 12 pagina’s met 17 foto’s Emden, 1953-1954 NG-2006-63

Album Kriegsmarine Nederland, Frankrijk, 1940-1945 NG-2006-64

Album Kriegsmarine 47 pagina’s met 199 foto’s Nederland, Frankrijk, België, Duitsland, 1941-1950 NG-2006-79

Album 135 foto’s m.b.t. opiumsmokkel Neder-lands-Indië, 1930-1931 NG-2006-65

Album 100 foto’s m.b.t. politie op Java Neder-lands-Indië, 1930-1931 NG-2006-66

Album Bewaking bunkers Nederland, 1940-1945 NG-2006-67

Twee albums met vakantiefoto’s ‘Met de Fiat 500 cabriolet op vakantie’ Beekbergen, Frank-rijk, Italië, Zwitserland, Duitsland, Utrechtse Heuvelrug, Benelux, Schwarzwald, Tirol, Neder-land, 1951-1959; ‘Met de Daf op vakantie’ Karinthië, Oostenrijk, Nederland, Italië, 1961-1969 NG-2006-35 en 36

Familiealbum Rotterdam, 1933-1944 NG-2006-37

Familiealbum Rotterdam, Zandvoort, 1938-1939 NG-2006-38

Vakantiealbum Athene, Split, Egypte (reis langs de Nijl), 1936 NG-2006-39

Familiealbum Indonesië, China, ca. 1935- ca. 1936 NG-2006-40

Familiealbum Den Haag, 1940-1947 NG-2006-85

Familiealbum Nederland, 1900-1912 NG-2006-86

Studentenalbum (Indologen?) Antwerpen, Was-senaar, Groningen, Waddenzee, Betuwe, Doorn, 1930-1932 NG-2006-41

Duits album Deutsche Reichsbahn Utrecht (prov.), 1943-1944 NG-2006-42

Duits album Duitse bezetting van Nederland, mei 1940-1943 NG-2006-43

Duits militair album Eenjarig bestaan van het Luft Nachrichten Regiment 211 Breda, 1942-1943 NG-2006-44

Duits militair album Nederland, 1940-1945 NG-2006-45

Duits militair album Nederland, september 1939-augustus 1940 NG-2006-54

Hitlerjugend album Duitsland, 1938 NG-2006-62

Fotoseries e.a.

Knackstedt & Näther Serie van 19 foto’s Zandvoort, 1900-1905 NG-2006-48

Polygoon, Nederland Serie van 31 foto’s uit de NV Polygoon collectie WO II, 1940 NG-2006-49-1 t/m 31

Ons Vrije Nederland Serie van 93 foto’s Neder-land, 1940-1950 NG-2006-50

Verzuiling in Nederland/Propaganda in Duits-land Serie van 16 foto’s Nederland/Duitsland, 1920-1940 NG-2006-52-1 t/m 16

Romein, Annelies Vier ordners met contact-afdrukken en grote foto’s Nederland, 1940-1960 Schenking Annelies Romein NG-2006-55-1 t/m 4

Munten en penningen

Anoniem Penning De pil Nederland, 1950-1960 NG-2006-23

Boom, Irma Eerste slag: Het Australië Vijfje Koninklijke Nederlandse Munt, Utrecht, 17 maart 2006, met bijbehorend houten doosje Schenking ministerie van Financiën NG-2006-87-A en B

Damme, Pieter van, Hemsterhuis, Franciscus en Schepp, Johann Heinrich Penning, geschonken aan de Franse vice-admiraal De Suffren de Saint Tropez voor bewezen diensten in opdracht van de Verenigde Oostindische Compagnie Middel-burg 1784; bijbehorende gouden penningdoos, ontwerp J.W. Gericke; ontwerptekening voor de penningdoos Aankoop met steun van de Bank-Giro Loterij, het Stichting Dr Hendrik Muller’s Vaderlandsch Fonds, het Scato Gockinga Fonds, het Johan Huizinga Fonds en dhr. M. Witteveen NG-2006-57; NG-2006-30-A en B

Dom, Pol Penning Hulde aan Schout bij Nacht Karel Doorman, naar aanleiding van de Slag in de Javazee, 27 februari 1942 Koninklijke Utrechtsche Fabriek van Zilverwerken van C.J. Begeer Utrecht, 1945 NG-2006-21

Kutterink, Marinus (vz) en Fleur, M.P.J (az) Penning Terugkeer van de Uiver, 1934 Konink-lijke Utrechtsche Fabriek van Zilverwerken van C.J. Begeer Utrecht, 1934 NG-2006-20

Pieters, Ian Jacob Penning Oprichting standbeeld ‘De verwoeste stad’ van Ossip Zadkine, Rotterdam 1953 Koninklijke Utrechtsche Fabriek van Zilver-werken van C.J. Begeer, Utrecht, 1953 NG-2006-22

Strik, Berend Eerste slag: Het Rembrandt Vijfje Koninklijke Nederlandse Munt, Utrecht, 7 juli 2006, met bijbehorend houten doosje Schenking ministerie van Financiën NG-2006-88-A en B

Schilderijen

Delen, Dirck van Beeldenstorm in een kerk, 1630 Aankoop met steun van de BankGiro Loterij en het Rijksmuseum Fonds NG-2006-25 (SK-A-4992)

Hund, Cor Soldaten rond een kachel, 1940 NG-2006-61 (SK-A-4990)

21 voorwerpen, meest (miniatuur)portretten, betrekking hebbend op het geslacht Frederici Schenking Jhr. F.W.A. Beelaerts van Blokland, Haarlem NG-2006-89 t/m 109

Tekeningen

Hooff, Wim van 60 aquarellen betreffende het krijgsgevangenenkamp Stalag IVB in Mühlberg aan de Elbe, 1944-1945; Tekening krijgsgevan-genenkamp Stalag IVB, 1944-1945 Schenking erven W. van Hooff, Esch NG-2006-26 en 27

Varia

Henneman, Jeroen De Schreeuw, houten schaalmodel van het gedenkteken voor Theo van Gogh, 2005; voorontwerp voor De Schreeuw, 2005 NG-2006-51 en NG-2006-68; houten ont-werp portret Koningin Beatrix, 2000 NG-2006-69

Affiche ‘Onafhankelijkheid Suriname’, 1975 Schenking Centraal Museum, Utrecht NG-2006-53

Identiteitsplaatje van Wim van Hooff, krijgsge-vangene in Stalag IVB in Mühlberg aan de Elbe Nederland, 1938; Speld van een bewaker in Stalag IVB Schenking erven W. van Hooff NG-2006-28-A en B

Nationale feestrok 1945-1951 Schenking mw. D.A. Brand, Rotterdam NG-2006-71

Plak hash Afkomstig van de viskotter ‘Lammie’ waarmee hash uit Libanon werd gesmokkeld Libanon, 1974 Schenking Eric Slot, Amsterdam NG-2006-70

Rijksprentenkabinet

Tekeningen

Nederland, 17de eeuw

Leupenius, Johannes Mansportret, ten halve lijve, en face, 1670 Schenking B. Leupen, Alme-lo en P.H.D. Leupen, Hilversum RP-T-2006-5

Nederland, 18de eeuw

Schouman, Aert, naar een schilderij van Joris van der Haagen Gezicht op Middachten en Dieren Overgedragen door het Koninklijk Kabinet van Schilderijen ‘Het Mauritshuis’, Den Haag RP-T-2006-152

Nederland, 19de eeuw

Pieneman, Nicolaas Portret van Jean Zacharias Mazel, 1842 Overgedragen door het Koninklijk Kabinet van Schilderijen ‘Het Mauritshuis’, Den Haag RP-T-2006-153

Rappard, Anthon van Portret van een vrouw, ca. 1875-1879; Kop van een blinde man in pro-fiel, zittende man en oude vrouw; Gezicht op de boerderij Sinneveld te Santpoort, 1891 RP-T-2006- 28 t/m 30

Nederland, 20ste eeuw

Bantzinger, Cees Schetsboek met 83 bladen, bevat-tende studies van koorzangers, cafébezoekers en scènes uit opera’s, 1980-81; Zelfportret met hand voor de mond, 1978 Schenking mw. H.N. Bantzin-ger-Paërl, Amstelveen RP-T-2006-274 en 275

Bayens, Hans Schrijvend meisje Schenking N.N. RP-T-2006-25

Bellefroid, Edmond Hoofd van een vrouw RP-T-2006-33

Bendien, Jacob Lopende figuur RP-T-2006-151

Berkhout, Nico Getekende oorkonde, behoren-de bij de eremedaille van de gemeente Bergen (NH), toegekend aan Engeliën Reitsma-Valenca in 1964 Schenking F. Reitsma, Bilthoven RP-T-2006-6

Daamen, Theo Meisjes op vlonder, 1967 RP-T-2006-31

Damsté, Christiaan Paul (‘Paul’) 21 tekeningen en een collage, onder andere landschappen, ge-zichten op een vuilnisbelt en abstracte composi-ties; ‘Kleine schrootjes’, serie van 64 miniatuur-tekeningen van vuilnisbelten; Schetsboek met 21 bladen, bevattende ‘écritures automatiques’; Schetsboek met 32 bladen, bevattende composi-ties van geometrische figuren Schenking van de kunstenaar, Arnhem RP-T-2006-126 t/m150

Eerdmans, Emmy Drie popmuzikanten; Orkest-repetitie; Slappende Afrikaanse vrouw in een leun-stoel; Sloop van een fabriekshal; Afrikaanse vrou-wen aan het werk op het land Schenking van de kunstenaars, Dodewaard RP-T-2006-185 t/m 189

Everdingen, Maria van Mussen; Korenaren; ‘Gesloten poorten’ Schenking erven Van Ever-dingen, via mw. T. van den Berg, Amsterdam RP-T-2006-270 t/m 272

Haan, Albert Jan de Zeven tekeningen, waaronder gezichten op nieuwbouw in Amsterdam West, stillevens en figuurstudies 1959-1986 Schenking mw. A. Scharff, Zutphen RP-T-2006-17 t/m 23
Henriët, Henk 20 tekeningen, voor het merendeel portretten, figuurstudies en interieurs; 34 tekeningen, voor het merendeel studies voor zijn illustraties bij François Rabelais’ ‘Gargantua en Pantagruel’; Ontwerp voor een politieke spotprent: ‘De Jood is ons ongeluk’, 1936; Schets voor een politieke spotprent op Hitler en Göring; ‘De laars’, ontwerp voor het omslag van een illegaal tijdschrift (?) Schenking erven Henk Henriët, via mw. H. Harder-Henriët, Almere RP-T-2006-35 t/m 50 en RP-T-2006-86 t/m 89; RP-T-2006-51 t/m 84; RP-T-2006-90; RP-T-2006-92; RP-T-2006-91

Jong, Gooitzen de Liggend vrouwelijk naakt RP-T-2006-280

Klaase, Piet Stierengevecht, 1963 RP-T-2006-32

Koch, Pyke Ontwerp voor het decor van de proloog van ‘In Holland staat een huis’, door Martinus Nijhoff en Anton van Duinkerken, geschreven ter ere van de ondertrouw (19 december 1936) en het huwelijk (7 januari 1937) van H.K.H. Prinses Juliana en Prins Bernhard van Lippe-Biesterfeld, 1936 RP-T-2006-2
Kurpershoek, Theo 42 tekeningen, landschapen, stadsgezichten, portretten en figuurstudies; 28 tekeningen, alle voorstudies voor het schilderij ‘Zelfportret in kapsalon’ Schenking erven Theo Kurpershoek, via mw. I. Kurpershoek, Amsterdam RP-T-93 t/m 116 en RP-T-2006-224 t/m 241; RP-T-2006-242 t/m 269

Leggelo, Dolf van Zelfportret, 1949 RP-T-2006-275; Vier landschappen Schenking erven Dolf van Leggelo, via A. van Leggelo, Maastricht RP-T-2006-276 t/m 279

Olthuis, Norbert 17 tekeningen, landschappen in Twenthe en Frankrijk, portretten, studies van paarden, een olifant en een neushoorn Schenking van de kunstenaar, Amsterdam RP-T-2006-168 t/m 184

Pander, Henk Zeven aquarellen, geschilderd met behulp van schetsen die de kunstenaar maakte tijdens zijn tochten met de Fire Guards in zijn woonplaats Portland, 2004-05; 17 aquarellen, onder andere Amerikaanse landschapen, stillevens en portretten, 1979-2004; Twee schetsboeken met studies, getekend tijdens de tochten van de kunstenaar met de Fire Guards in zijn woonplaats Portland, 2004-2005 Schenking van de kunstenaar, Portland, Oregon (VS) RP-T-2006-192 t/m 198; RP-T-2006-203 t/m 219;

RP-T-2006-220 en 221; Vier aquarellen: ‘Rhododendrons’, ‘Tulips and lilies with sketchbook’, ‘Jail Yard’ en ‘Abandoned Bus’ 2004-2006 RP-T-2006-199 t/m 202
Pander, Jacob Henk Pander (vader van de kunstenaar), schilderend, 1962 Schenking Henk Pander, Portland, Oregon RP-T-2006-191
Reitsma-Valença, Engeliën Negen tekeningen, portretten, een stadsgezicht, figuur- en dierstudies; Schetsboek met 23 bladen, met studies van straattypen, landschappen, stadsgezichten en studies naar ornamentiek, getekend in Zuid-Italië, op Capri en Sicilië in 1915 Schenking F. Reitsma, Bilthoven RP-T-2006-7 t/m15; RP-T-2006-16

Roos, Sjoerd Hendrik de Rocher Montjoie, Mortain, 1937 Schenking N.N. RP-T-2006-27
Veldhoen, Aat Portret van de kunstenaar met zijn vrouw Kabul en hun dochtertje Venus, 1972 RP-T-2006-24

Vos, Peter Zelfportret, 1966; Kalkoen in een landschap; Zeven ontwerpen voor boekillustraties Schenking dhr. en mw. M. Schuhmacher, Amsterdam, uit de nalatenschap van Alje Olthof RP-T-2006-117 en 118; RP-T-2006-119 t/m 125
Wezelaar, Han Negen tekeningen, alle met schetsontwerpen voor penningen; Studie voor zijn beeld van Rembrandt bij Ouderkerk aan de Amstel Schenking erven Han Wezelaar, Amsterdam RP-T-2006-157 t/m 165; RP-T-2006-166
Wezelaar-Dobbelmann, Liesbeth Han Wezelaar, tekenend; De kunstenaar Bob ten Hoope, zittend, naar links Schenking erven Han Wezelaar, Amsterdam RP-T-2006-155 en 156
Onbekende kunstenaar Interieur van het Mauritshuis, 1949 Overgedragen door het Koninklijk Kabinet van Schilderijen ‘Het Mauritshuis’, Den Haag RP-T-2006-154

Zuid-Nederland, 18de eeuw

d’ Heur, Cornelis Joseph Kopie naar een beeldengroep van Hercules en Antaeus Schenking erven Han Wezelaar, Amsterdam RP-T-2006-167

Schwitters, Kurt ‘Teerose’, Collage, 1924 Schenking mr. J.M. Boll, Amsterdam RP-T-2006-281

Duitsland, 20ste eeuw

Lalanne, Maxime Gezicht op de achtergevels van huizen, vanuit Oudezijds Voorburgwal 162, 1880 Schenking N.N. RP-T-2006-26

Frankrijk, 19de eeuw

Italië, 18de eeuw

Cades, Giuseppe Venus beweent de dode Adonis, 1780 Aankoop met gelden van dhr. en mw. Van Hulsen-Ognibeni, Amsterdam RP-T-2006-1
Camuccini, Vincenzo De moord op Julius Caesar; De dood van Virginia Aankoop met gelden van dhr. en mw. Van Hulsen-Ognibeni, Amsterdam RP-T-2006-3 en 4

Langdurig bruikleen

Pellegrini, Giovanni Antonio De gewonde Porus (of Darius?) voor Alexander de Grote, ca. 1708-1710 Bruikleen van het Koninklijk Kabinet van Schilderijen ‘Het Mauritshuis’, Den Haag RP-T-BR-2006-1

Prenten

De met een * gemerkte werken zijn aangekocht met steun van het F.G. Waller Fonds

Nederlanden, 15de-16de eeuw

***Meester W met de sleutel** Distelornament, ca. 1485 Unicum RP-P-2006-117
***Furnius, Pieter Jalhea** De tijd redt de Waarheid van de Duivel en de Afgoderij onder toeziend oog van Mercurius en vertegenwoordigers van de Kunsten RP-P-2006-78

Nederlanden, 17de eeuw

***Anoniem** Titelprent ‘Nederduytsche Poëmata’ van Adrianus Hofferus, uitg. Broer Jansz., 1635 RP-P-2006-122
***Anoniem** ‘Een wonderlijkce ende van-selfs-loopende wagen te sien’ RP-P-2006 262
***Muller, Jan Harmensz.**, naar Michiel Jansz. van Mierevelt Portret van Maurits, prins van Oranje-Nassau Proefdruk RP-P-2006-53
***Passe, Magdalena van de**, naar Roelant Savery Vier landschappen met scènes uit de geschiedenis van de profeet Elia RP-P-2006-79 t/m 82
***Schut I, Cornelis** De ontvoering van Proserpina RP-P-2006-879
***Vaillant, Wallerant**, naar Jacques Vaillant De H. Hieronymus RP-P-2006-492
Wierix, Hieronymus Piëta; Het Laatste Oordeel Schenking Huïgen Leefflang, Amsterdam RP-P-2006-299 en RP-P-2006-318

Nederland, 18de eeuw

***Anoniem** Brand op de Haagse kermis, 9 mei 1758 RP-P-2006-119
***Anoniem** Bewijs van Lidmaatschap van het gilde der boekverkopers, boekdrukkers en kunstverkopers RP-P-2006-123

Vinne, Jan Vincentsz. van der Half wegen Overveen en ‘t Dorp Overveen, uit: ‘Gezichten in de omgeving van Haarlem’ Schenking Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam RP-P-2006-263 en 264

Nederland, 19de eeuw

Anoniem, gedrukt bij de steendrukker P.W. van de Weijer Titelblad: ‘Alphabeths voor Steenhouwers, Schoonschrijvers, Schilders’ Schenking R.J. te Rijdt, Amsterdam RP-P-2006-491
***Bauer, Marius** Ontwerp voor titelblad ‘Akëdyséiril’, London 1905 RP-P-2006-121 en136
***Trap, P.W.M** Aan mijn kleine lezers; Het innerlijk geluk RP-P-2006-128 en 129
***Verhuell, Alexander** Neem dit boek… (interieur boekwinkel); Gevoel ! Gedachte ! (schilderijentoonstelling) RP-P-2006-126 en RP-P-2006-133.

Nederland, 20ste eeuw

Anoniem Twee affiches voor de tentoonstelling ‘Les Peintres Témoins de leur Temps’ in Musée Galliera, Parijs, 1955, met afbeeldingen van litho’s van Kees van Dongen, gedrukt bij Mourlot, Parijs Schenking R. Engers, Amsterdam RP-P-2006-916 en 917
Bakker, Nico Gezichten in Grevelingendam en Haringvliet Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-307 en 308
***Damen, Theo** Groep van 62 etsen RP-P-2006-161 t/m 222
***Dongen, Kees van** ‘Mannequins’; ‘Le Renard argente’; ‘Le Collier de perles’ RP-P-2006-912 t/m 914; Affiche voor de tentoonstelling ‘Salon d’Automne’ in het Grand Palais, Parijs 1929, gedrukt door Picard, Parijs RP-P-2006-918; Negen portretten van o.a. Anatole France, Emile Zola en de drukker Mourlot, ingebonden en los ingevoegd in boeken RP-P-2006-943 t/m 951 Schenking R. Engers, Amsterdam
Elenbaas, Wally Groep van 30 prenten, gemaakt tussen 1947 en 1985 Schenking Wally Elenbaas, Rotterdam RP-P-2006-230 t/m 259
***Elzinga, Rob** ‘Where is das gesicht der herrschenden klasse?’ RP-P-2006-154
***Essen, Hein von** Schaap en varken; Vrouwenkop RP-P-2006-260 en 261
Gieling, Ramon ‘Er schijnt veel veranderd, veel is niet veranderd’ Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-313
Haan, Albert Jan de Bouw in Amsterdam-West Schenking van de weduwe van de kunstenaar, mw. A. Scharff , Zutphen RP-P-2006-887

Henriët, Henk Schrijvende jongeman; Man met houten been en stok in dorpsstraat Schenking erven Henk Henriët, via mw. H. Herder-Henriët, Almere RP-P-2006-885 en 886
Hund, Cor Hoofd van een vrouw; Don Quichotte en Sancho Pancha Schenking Cor Hund, Amsterdam RP-P-2006-489 en 490
Ikelaar, Ben Geknield naakt Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-306
Joosten, Ben Negen drukken Schenking van de kunstenaar, Dodewaard RP-P-2006-290 t/m 298
Koene, Simon ‘What is happening all the time’ Schenking van de kunstenaar, Den Haag RP-P-2006-331

Kurpershoek, Theo Verzameling van 252 prenten; groep van 66 prenten Schenking erven Theo Kurpershoek, via mw. I. Kurpershoek, Amsterdam RP-P-2006-495 t/m 746 en RP-P-2006-813 t/m 878
Lazarov, Peter Rembrandtjaar 2006 Koppermaandagprent, grafisch centrum Groningen Schenking Pieter Jonker, Oosterwolde RP-P-2006-288
Lokhorst, Bob Zes houtgravures Schenking dhr. en mw. J.F. Westra, Heemstede RP-P-2006-224 t/m 229
***Meij, Wim van der** Boekhandelaar op een binnenplein RP-P-2006-127

Otte, Rob Haringvliet I en II Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-309 en 310
***Ouden, Willem den** Groep van 31 prenten, gemaakt tussen 1979 en 1992 RP-P-2006-1 t/m 31
***Reeven, Jan van** Notstandsgesetze 1978; Ulrike; Chili-Spanje; Notstandsgesetze 1968; ‘Wir Müssen die Terroristen mit Würzel und allem vernichten’; Huilende vrouw; Liberté RP-P-2006-147 t/m153
Reitsma-Valença, Engelina Verzameling vrije grafiek, ex librissen en gelegenheidsgrafiek Schenking F. Reitsma, Bilthoven RP-P-2006-319 t/m 488

Röling, Marthe Afwachting Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-314
Rueter, Pam Pas de quatre Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-205
Strik, Lou De Stad Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-315
Valk, Hendrik Map gevouwen tot vijf pagina’s ‘God in Ons’; map met vijf losse bladen ‘Oorlog en Vrede’ Schenking prof. drs. J.E.G.C. Dibbits, Amsterdam RP-P-2006-493 en 494
Voskamp, Geert Vier zeefdrukken Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-301 t/m 304

Voskamp, Geert en Bert Lambrigts Het Vertrek Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-317
Vries, Auke de Haringvliet I en II Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-311 en 312
***Vroom, Jean Paul** Serie Romeinse landschappen; Een perzik geplaatst in een nis RP-P-2006-138 t/m 145; RP-P-2006-146
Wetselaar, Karel 14 polderlandschappen, gemaakt in 2006 Schenking van de kunstenaar, Krommenie RP-P-2006-888 t/m 901
Worm, Wim Processie Schenking Centraal Museum, Utrecht RP-P-2006-316

Duitsland

***Anoniem** Hout zagende gevangenen in het Rasphuis Anno 1663 RP-P-2006-131
***Greuter, Matthäus** Der Fuchsschwântzer, spotprent op de huichelarij RP-P-2006-118
***Ramboux, Johann Anton** ‘Innere Ansicht der Porta Martis’ uit ‘Malerische Ansichten merkwürdigsten Alterthümer und vorzüglicher Naturanlangen im Moselthale bey Trier’ RP-P-2006-223
***Schmidt, J.A.** Interieur van een wetenschappelijke bibliotheek RP-P-2006-120.
***Siegenthaler, Fred** Ex libris Fred Siegenthaler RP-P-2006-132
***Sintzenich, Heinrich**, naar Johann Gottfried Schadow Grafmonument voor graaf Moritz Alexander van der Mark RP-P-2006-116
***Spiegl, Joseph** Hercules brengt Alcestis terug uit de onderwereld RP-P-2006-76
***Wrenk, Franz**, naar Friedrich Heinrich Füger Portret van de chirurg Johann Hunczovsky RP-P-2006-77

Engeland

***Burke, Thomas**, naar Angelica Kauffmann Lady Rushout & Daughter From an Original Picture in the Collection of George Bowles Esq RP-P-2006-137
***Hardie, Martin** The Hay barn, Veere RP-P-2006-160
***Menpes, Mortimer L.** Under the bridge, Japan; A Glimpse of Amsterdam RP-P-2006-156 en 159
Morghen, Rafael, naar Louis Ducros De grotten van Neptunus bij Tivoli Schenking E. Ariens Kappers, Amsterdam RP-P-2006-911
***Seymour-Haden, Francis (Sir)** Mytton Hall; On the Test; A sunset in Ireland; Hands etching; Hands holding a crayon; Hands folded; The Amstel, No I (A Memorandum); Hands dry-pointing; The Test at Longparish, No I RP-P-2006-42 t/m 49, RP-P-2006-51 en 52

Twee affiches voor tentoonstellingen van het werk van E. Reitsma-Valença in resp. Galerie Zijlstraat, Haarlem, 15 juni-13 juli 1969 / Galerie Tholen, Bergen, 19 mei-7 juni 1974 Schenking F. Reitsma, Bilthoven RP-D-2006-90 en 91 **Brochure**, programma, briefpapier en ander gebruiksgrafiek naar ontwerpen van Fré Cohen; telegramformulieren naar ontwerp van Nicolaas de Koo en Fokke Mees Schenking Gerrit Rietveld Academie RP-D-2006-20 t/m 33

Uitnodiging voor bijeenkomst ‘J'accuse’ in grote zaal Krasnapolsky met informatie over Drees jr. aan ’t Krentenkabinet op 19 okt. 1971, getekend door Opland Schenking mw. G. Ensing, Amsterdam, uit de collectie Tamis Weva RP-D-2006-34

Vijf nieuwjaarswensen met illustraties door Wally Elenbaas, ca. 1976-1985 Schenking Wally Elenbaas, Rotterdam RP-D-2006-26 t/m 40 **Reitsma-Valença, Engelina** Vijf ex librissen voor Louis Ginsberg, een voor J.C. Meerendonk van Os en een voor Gijsbert Reitsma Schenking F. Reitsma, Bilthoven RP-D-2006-82 t/m 88

Erediploma, uitgereikt aan Mme Reitsma-Valença, dec. 1946, vanwege haar deelname aan de Exposition Internationale d'Exlibris.... te Nancy Schenking F. Reitsma, Bilthoven RP-D-2006-89

Band met 115 bladzijden met 112 prenten, in houtsnede, ets en gravure, voorstellende adreskaarten e.d. van de tabaksverkoper Frederik Moritz Bruggemeyer te Amsterdam Aan de binnenzijde ex librissen van J.J.M.E. Muysen en Douwe Egberts Schenking N.N. RP-D-2006-95 **Herdenkingsplaat** met ill. van Jenny Dalenoord, gedateerd 4 mei 1955, t.g.v. 10 jaar bevrijding Schenking mw. G. Ensink, uit collectie Tamis Weva RP-D-2006-35

Brieven

***Tien brieven aan Willem Sandberg**, van Paul Citroen, Piet Wiegman, F. Bobeldijk, H. Campendonk, J. Dooijewaard, J. Havermans, Germ de Jong, P. Ouborg, Charles Roelofsz en Piet van Wijngaerdt RP-D-2006-1 t/m 10

***Brief van Frederik Muller aan onbekende**, d.d. 7 mei 1880 RP-D-2006-13

Twee brieven van R.N. Roland Holst aan J.S. Sjollema Schenking L. Tilanus, Leiden RP-D-2006-18 en 19

***Brief van G.H. Breitner aan K. Groesbeek** RP-D-2006-41

***Correspondentie J. Siedenburg - Ernst van den Bosch** RP-D-2006-42 t/m 46

***Twee brieven van G. I. Michaelis** aan resp. een onbekende vriend en dhr. Eymen RP-D-2006-47 en 48

***Brief van J. Immerzeel aan Henriëtte Knip**, d.d. 8 maart 1841 RP-D-2006-49

***Brief van J.W. Musschenbroek aan J. Bodel Nijenhuis**, d.d. 27 febr. 1825 RP-D-2006-50

***Vijf brieven en een briefkaart** van J.F.M. Sterck aan J.J.W.R. van Dijck (1933/1934) RP-D-2205-51 t/m 56

Tien brieven, twee tekeningen en een krantenknipsel van Peter Vos aan de grafisch ontwerper Alje Olthof Schenking Max en Wilma Schuhmacher, Amsterdam RP-D-2006-104 t/m 115

Vijf brieven van K.J.M. Wetselaar e.a. aan dr. J.W. Niemeijer en Peter Schatborn RP-D-2006-116 t/m 120

Correspondentie (2005-2006) Chr. Paul Damsté - Ger Luijten RP-D-2006-121 t/m 129

Brief van K.J. M. Wetselaar aan Peter Schatborn, z.d., met 19 foto’s en illustraties Schenking P. Schatborn, Amsterdam RP-D-2006-131

Chalcografie en instrumenten

Daamen, Theo Etsplaat voor de ets ‘Op weg’ en etsplaat voor de ets ‘Dulle Griet biedt Dolle Mina een ei aan I’ Schenking J. Nieuwstraten, Zoetermeer RP-D-2006-79 en 80

***Geelkoperen tekenstift** uit 17de-eeuwse put te Goes, gemerkt S.S. RP-D-2006-93

Chinees schrijfmateriaal: oefenboekjes, blanco vellen, schetsboekjes, plankjes, penselen, inktstaafjes en inktbakjes Schenking dr. J.W. Niemeijer, Broek in Waterland RP-D-2006-57 t/m 78

Diversen

***Aandeel Drukker Plantijn** te Leiden RP-D-2006-11

***Kalligrafie** ‘Tijdelijk’ van Puck Kooij op marmer van Karli Frigge, 1989 RP-D-2006-12

***Nota (3 bladen)** voor verkoop van boeken bij veilingbedrijf J.H. Dunk, Rotterdam, 27-07-1886 RP-D-2006-14.

***Commissiebriefje** van Jhr. Cassien van ’s-Gravesloot, Amersfoort, 18-12-1865 RP-D-2006-15 **Schets (inhoudsopgave) van een uitvoerige catalogus** Schenking van L. Tilanus, Den Haag RP-D-2006-16

Schuifdoos bestaande uit omslag en bijbehorende cassette, omslag met titel en palet in reliëf in goud gedrukt voor Paul Valéry, ‘Les Bucoliques’, uitg. in Parijs 1953 met illustraties van

Jacques Villon (behorend bij RP-P-2006-884) Schenking dhr. en mw. E. van der Vossen, Amsterdam RP-D-2006-94 1/b

Dossier m.b.t. André van der Vossen, afkomstig van dr. Ate Bloemsma Schenking dr. Ate Bloemsma, Haarlem RP-D-2006-103

***Documentatiecollectie** ornamenttekeningen Lodewijk Houthakker, Amsterdam RP-D-2006-92 a/d

Documentatieboek over Jan Meine Jansen (1908-1994) Schenking Peter Schatborn, Amsterdam RP-D-2006-132

Bibliotheek

Selectie van bijzondere aanwinsten

The artist’s repository and drawing magazine exhibiting the principles of the polite arts in their various branches ed. by Francis Fitzgerald London (C. Taylor), 1785-1788 BI-2006-3217 **A catalogue of Chinese pottery and porcelain in the collection of Sir Percival David** by R.L. Hobson London (The Stourton Press), 1934 BI-2006-0227

Beschryving der heidensche goden en godinnen, getogen uyt de fabelschryveren en oude dichteren door D. van Hoogstraten 3e druk, ’s-Gravenhage (Pieter van Thol), 1761 Schenking H. van Helsingen, Amsterdam BI-2006-3842

Compositions d’après les tragédies d’Eschile Dessinées par John Flaxman, sculpteur anglais Paris (Nitot Dufresne), ca. 1800 BI-2006-2969 **Compositions from the Works [and] Days and Theogony of Hesiod** Designed by John Flaxman, engraved by William Blake London (Longman, Hurst, Rees, Orme and Brown), 1817 37 engravings BI-2006-3007

Koga soran : Maruyama Shijo-ha kei = Koga-soran : photographic archive of Japanese paintings Masako Sasaki Tokyo (Kokusho Kankokai), 2000-2006 BI-2006-0380

Oeuvres de Flaxman, sculpteur anglais Paris (Nitot Dufresne), 1803 BI-2006-3011

Principali vedute di Roma e suoi d’intorni disegnate e incise da valenti artisti Rome (F[ilippo] Ducró), 1851 BI-2006-3010

Ragionamento di M. Giuseppe Betussi sopra il Cathaio, luogo dello ill. S. Pio Enea Obizzi Giuseppe Betussi Padova (Lorenzo Pasquati), 1573 BI-2006-3825

Aanwinsten aangekocht uit het

Receptuurboeken Fonds

Ackermann’s new drawing book on light and shadow, in imitation of Indian ink. Part V London (R. Ackermann), 1812 BI-2006-1803

The collodion process, being a supplement to part I of Photogenic Manipulation London (George Knight and Sons), 1852 Collection Robert Murray BI-2006-4051

Essai de perspective pratique pour rectifier ses compositions et dessiner d’après nature dédié a feu Jean-Thomas Thibault par son élève J.P. Thénot Paris, chez l’auteur (Pancoucke, Goujonet Formentin), 1826 Handexemplaar van Christiaan Kramm voorzien van zijn aantekeningen BI-2006-1993a

An essay on trees in landscape; or, an attempt to shew the propriety and importance of characteristic expression in this branch of art, and the means of producing it Edward Kennion London (T. Bensley for C.J. Kennion), 1815 BI-2006-1996

Freye Perspective, oder Anweisung, jeden perspectivischen Ausriss von freyen Stücken und ohne Grundriss zu verfertigen J.H. Lambert Zweyte Aufl. Mit Anmerkungen und Zusätzen vermehrt Zürich (Orell, Gessner, Fuesslin und Compagnie), 1774 BI-2006-1994

Introduction to the art of painting in oil colours John Cawse London (R. Ackermann), 1822 With 7 hand-coloured plates explanatory of the different pallets used in the process of painting a portrait or landscape BI-2006-1107

Instructions for the mixture of water-colours, adapted to Harding’s and other styles of miniature painting; also to landscape, flower, and fruit painting; with the elements of painting in water-colours: treated in a manner calculated to render the whole easy of attainment to every capacity Henry Harrison 2nd edition, London (J. Souter), ca. 1830 BI-2006-1106

Livre de portraiture. Second livre de portraiture de Io. François Barbier [Francesco Barbieri = Guercino] Paris, de l’impression de Mariette, 1642-1643 BI-2006-0153

Modelbuch Welscher, Ober un(d) Niderländischer Arbeit Chr. Egenolff Franckfurt (C. Egenolff), ca. 1535 BI-2006-1521

A practical essay on the art of flower painting, comprehending instructions in the drawing, charo-scuro, choice, composition, coloring, and execution or finishing of flowers; together with general observations and directions; and accounts of the lives and works of eminent flower painters John Cart Burgess London (D. Jacques), 1811 BI-2006-1802 **Practical perspective, exemplified on landscapes** Thomas Noble, engraved by John C[lark] London (Edward Orme), 1805 BI-2006-1104

Principles of effect and colour, as applicable to landscape painting: illustrated by examples for the amateur and professional student in art G.F. Phillips London (F.G. Harding), 1833 BI-2006-1105

Proeve der werkdadige doorzigtkunde, om voor zich de zamenstellingen te regelen en naar de natuur te teekenen, naar het Fransch door C. Kram Utrecht (N. van der Monde), 1830 BI-2006-1993b

De sekreten van den eerwaardigen heere Alexis Piemontois, inhoudende de seer excellente ende wel ghappobeerde remedien, teghen veelderhande crancheden, wonden, ende andere accidenten: met de manier van te distilleren, parfumeren, confituren maken, te verwen, coleuren, ende gieten. Wt den Françoyse overgheset Alexis Piemontois Amstelredam, by Cornelis Claesz, 1602 BI-2006-0737

Traité de géometrie théorique et pratique, a l’usage des artistes par Sébastien Le Clerc, chevalier romain, dessinateur et graveur du Cabinet du Toy, profgesseur de géometrie et de perspective dans l’Académie Royale de Peinture et Sculpture Paris, Quay des Augustins, chez Ch. Ant. Jombert, 1744 BI-2006-1369

Vollständige Anleitung zur Lackirkunst, oder genaue, richtige und gründliche Beschreibung der besten bis jetzt bekannten Firnisse und Lackfirnisse auf alle nur mögliche Gegenstände Christian Friedrich Gottlieb Thon. 6. sehr verbesserte und umgearbeiete Aufl. nach des Verfassers Tode abermals revidirt und vermehrt von Chr. H[einrich] Schmidt Weimar (B.F. Voigt), 1855 BI-2006-1995

Lijst van nieuwe lopende tijdschriften

Art Conservator (2006-)

Athanor (1981-)

Berichten en rapporten over het Antwerps Bodemonderzoek en Monumentenzorg (1996-) Bibliotheek- en archiefgids (1984-)

Conservation: the Getty Conservation Institute newsletter (1986-)

Cuypersbulletin: nieuwsbrief van het Cuypersgenootschap (1995-)

Dossier de l’art (1991-)

Hermitage (2006-) (voortzetting van Hermitage Magazine)

Historisch nieuwsblad (1992-)

Informatie professional (1997-)

Jaarboek voor Nederlandse boekgeschiedenis (1994-)

Millennium: tijdschrift voor middeleeuwse studies (1987-)

Nationaal Archief magazine (2003-)

Origine (1991-)

Sculptuurstudies (2005-)

Tijdschrift voor mediageschiedenis (1998-)

Zeemagazijn (1975-)

Overzicht

Totaal aantal ingeschreven boeken, tijdschriften en veilingcatalogi inclusief de projecten: 6992 titels

Totaal aantal ingeschreven boeken, tijdschriften en veilingcatalogi exclusief de projecten: 5315 titels

Totaal aantal ingeschreven boek- en tijdschrift-titels: 4183

• 4139 boektitels

• 44 tijdschrifttitels, waarvan:

- 4 jaarverslagen

- 2 afgesloten jaarverslagen

- 17 tijdschriftabbonementen

- 21 afgesloten tijdschriften

Totaal aantal ingeschreven veilingcatalogi: 1132 Aantal titels binnen projecten: 1677

Totaal aantal tijdschrifttitels en jaarverslagen: 3327 (records in tijdschriftendatabase)

Aantal zoekacties in Picarta via webtoegang: 6231

Aantal zoekacties in de Nederlandse Centrale Catalogus via WinIBW en webtoegang: 58

Totaal aantal aanvragen in het kader van interbibliotheccair leenverkeer ingediend via Nederlandse Centrale Catalogus en WinIBW: 64; waarvan gehonoreerd 52 (27 kopieën, 25 boeken)

Totaal aantal aanvragen in het kader van interbibliotheccair leenverkeer ontvangen van derden: 23 (3 monografieën, 20 artikelen); waarvan gehonoreerd 13

Conservering en restauratie

Schilderijen

Bartholomeus van der Helst De Schutters-maaltijd restauratie na aanslag SK-C-2

Rembrandt Tobias, Anna en het bokje SK-A-4717
Rembrandt (omgeving van) Lachende jonge man SK-A-3934

Aert de Gelder Portret van Ernst van Beveren SK-A-3969

Dirck Dircksz Santvoort Portret van Martinus Alewijn SK-A-1310

Dirck Dircksz Santvoort Portret van Clara Alewijn SK-A-1311

Nicolaes Maes Meisje aan het venster, bekend als ‘De peinzende’ SK-A-245

Nicolaes Maes De spinster SK-C-176

Frans Hals Portret van Maritge Vooght Claesdr SK-C-139

Gerard van Honthorst De doornenkroning van Christus SK-A-4837

Emanuel de Witte Interieur van de Portugese Synagoge SK-A-3738

Giorgio Schiavone Madonna met kind SK-A-3120

14 miniaturen: SK-A-4418, SK-A-4480; SK-A-4658; SK-A-4364; SK-A-4320;SK-A-4376; SK-A-431; SK-A-4295; SK-A-4784; SK-A-4782; SK-A-4800; SK-A-4802; SK-A-2173; BK-NG-418

Schilderijtjsten

lijst van De Schuttersmaaltijd van Bartholomeus van der Helst (door vandalisme beschadigd)
lijst bij Ernestus van Beveren van Aert de Gelder
lijst bij Liggende koe van Anton Mauve

Meubelen

Sittekist Noordelijke Nederlanden, 1500-1525 BK-NM-1971

Dressoir uit het hofje van Paling en Van Foreest Noordelijke Nederlanden, 1520-1530 BK-KOG-656

Schuttersstoel van een Sint-Jorisgilde Noordelijke Nederlanden, 1550-1600 BK-NM-11160

Armstoel, zogenaamd van Jacoba van Beieren Noordelijke Nederlanden, 1550-1575 BK-NM-1009

Kunstkabinet met in spiegels gegraveerde schepen Noordelijke Nederlanden, 1675-1700 BK- NM-5671

Kinderledikant Noordelijke Nederlanden, 1620-1650 BK-KOG-1810

Rots, Wilhelm de Kabinet van Amalia van Solms Den Haag, 1650-1660 BK-2005-19

Heijmuijs, Adam (uurwerkmaker) Staand

horloge Amsterdam, 1755-1766 BK-1967-144

Roentgen, David Ovale schrijftafel met voorstelling van de vlucht van Aeneas uit het brandende Troje Neuwied, 1780-1785 BK-16677

Roentgen, David Ovale schrijftafel met voorstelling van een Chinese visser Neuwied, 1775-1780 BK-16678

Meunier, Etienne Bureaustoel Frankrijk, 1750-1760 BK-16654

Riesener, Jean-Henri Bonheur-du-jour Parijs, 1775-1780 BK-16667

Textiel

Trouwjapon, zijde Nederland, 1902 BK-2003-10

Japon, crêpe georgette Nederland, 1930 BK-TN-1575

Bruidsbuidel, fluweel Nederland, 1600-1625 BK-NM-11110

Galajapon, crêpe georgette, kant en kralen Nederland, 1911-1912

Kolder van Hendrik Casimir I, graaf van Nassau Dietz, leer Nederland, 1630-1640

Ca. 150 kleine voorwerpen t.b.v. de tentoonstelling ‘Fashion DNA’, waaronder chemisettes, devant de gorges, halsdoeken, zakdoeken, kousen, kant, doopjurken en kapmantels

Glas en keramiek

6 spiegels, onderdeel van een kunstkast Nederland, 1675-1700 BK-NM-5671

Schotel van veelkleurig beschilderde faience Haarlem, ca. 1660 BK-NM-2606

Bord van veelkleurig beschilderde majolica Italië, 1545 BK-NM-7434

Onderschotel van porselein Loosdrecht, ca 1783 BK-15558-C

Beeldhouwkunst

Buste van biscuit voorstellende Napoleon Sèvres, 1805 BK-15530

Slapende Nimf van albast op een houten sokkel Zuidelijke Nederlanden, ca. 1560 BK-1979-7

Boeken

42 boeken gerestaureerd

146 reparaties

44 boeken ingebonden

72 portefeuilles gemaakt

Overige werkzaamheden

Begeleiding externe restauratie

Scholencollectie

Begeleiding externe restauraties (Restauratie-atelier Mooie Boeken)

5900 ronde etiketten gestanst

74 x plak- en snijwerk

473 stofomslagen ingezet

360 conserveringmappen voor veilingcatalogi gemaakt

Tape van Scholencollectie verwijderd ± 500

22 boekjes gekartonneerd

Bestandfiches gesneden en ingezaagd

Papier

Onderhoud aan de prentencollectie, o.a. de Rembrandt-kopieën, Duitse houtsneden, Belgische school, in totaal ca. 1750 stuks
Aanwinsten prenten opgezet en waar nodig behandeld: ca. 1000 stuks

Onderhoud aan tekeningen, vooral 19de-eeuwse: ca. 1900 stuks

Aanwinsten tekeningen opgezet en waar nodig

behandeld: ca. 100 stuks

Ca. 800 bruiklenen voorbereid, ingelijst, verpakt, uitgelijst en waar afgesproken van conditierapporten voorzien

Foto's

Voor de tentoonstellingen ‘Hellas’ en ‘De straat’ objecten opgezet, passe-partouts gesneden, ingelijst en uitgelijst, conditieformulieren gemaakt

Voor Fondswerfdiner/veiling Huf Fonds objecten voorbereid, naar de veiling begeleid, verpakt voor transport naar koper

4 dozen Japanse fotografie e.a. foto’s uit de collectie opgezet

Diverse objecten (ca. 25/30 stuks) actief geconserveerd; kleine reparaties zoals verwijderen oude lijm-/taperesten, scheurtjes repareren, droogreïnigen, etc.

Bruiklenen aan tentoonstellingen

In 2006 werden 191 schilderijen, 146 voorwerpen van beeldhouwkunst en kunstnijverheid, 93 voorwerpen van Nederlandse geschiedenis, 24 voorwerpen van Aziatische kunst, de Hartochschotel, een model van een onderzeeboot, 12 voorwerpen uit de Nova-Zemblacollectie, 269 prenten, 128 tekeningen, 1 schetsboek, 18 boeken, 4 documenten, 71 foto’s, een lithosteen en lithomaterialen in bruikleen afgestaan aan 105 tentoonstellingen in binnen- en buitenland:

A		
Amersfoort, Museum Flehite: Adolphe van Weezel Errens	Aosta, Museo Archeologico: Cielo Terra e Acque	Enschede, Rijksmuseum Twenthe: Tibout Regters. Het gezicht van de 18de eeuw
Amsterdam, Allard Pierson Museum: Hellas - Visies op Griekenland in de 19de eeuw	Apeldoorn, Nationaal Museum Paleis het Loo: Lodewijk Napoleon. Aan het hof van onze eerste koning (1806-1810)	F
Amsterdam, Amsterdams Historisch Museum: Grootzilver van Bennewitz en Bonebakker 1800-1850	Arnhem, Museum voor Moderne Kunst: John Rädecker	Florence, Galleria dell’ Accademia: Lorenzo Monaco 1370-1425
Amsterdam, Bijbels Museum: Rembrandt en de bijbel, alle etsen		Frankfurt, Städtelsches Kunstinstitut: Lucas van Leyden Druckgraphik
Amsterdam, Joods Historisch Museum: De ‘joodse’ Rembrandt, mythen en feiten	B	G
Amsterdam, Nederlands Scheepvaartmuseum: Het Scheepvaartmuseum viert feest! 350 jaar Amsterdams monument	Barcelona, Caixa Forum: Jean-Honoré Fragonard (1732-1806)	Gouda, MuseumgoudaA: Doorvaart door Gouda
Amsterdam, Nieuwe Kerk: Istanbul	Berlijn, Gemäldegalerie: Rembrandt - Ein Genie auf der Suche	’s-Gravenhage, Gemeentemuseum: Geeft Acht!
Amsterdam, Rembrandthuis: Rembrandt - Zoektocht van een Genie	Berlijn, Kunstgewerbemuseum: Höhepunkte romanischer Schatzkunst	’s-Gravenhage, Gemeentemuseum: Jan Toorop en Gustav Klimt
Amsterdam, Rembrandthuis: Rembrandt, de etser: kijkend over de schouder van de meester	Berlijn, Neue Nationalgalerie: Génie et Folie en Occident	’s-Gravenhage, Louis Couperus Museum: Hommage aan Couperus
Amsterdam, Rembrandthuis: Rembrandt en Uylenburgh, handel in meesterwerken	Brugge, Gruuthuse Museum: Geloof & Geluk.	’s-Gravenhage, Mauritshuis: Droom van Italië
Amsterdam, Rembrandthuis: Tour de France 1646	Sieraad en devotie in middeleeuws Vlaanderen	’s-Gravenhage, Mauritshuis: Een zomer met Rembrandt - recente restauraties in het Mauritshuis
Amsterdam, Stichting de Appel: Mercury in Retrograde	Budapest, Szépművészeti Múzeum: Vincent van Gogh	’s-Gravenhage, Museum Mesdag: De werken van Gustave Courbet uit Nederlands bezit
Amsterdam, Van Gogh Museum: Vrouwen van Tokio & Parijs	Burgos, Casa del Cordon: De Schoonheid en de Waanzin	Greenwich Connecticut, Bruce Museum: Jan van der Heyden
Amsterdam, Van Gogh Museum: Rembrandt & Van Gogh		Groningen, Groninger Museum: De Zilveren Eeuw in Groningen
Amsterdam, Van Gogh Museum: Van Experiment tot prent	D	
Amsterdam, Van Gogh Museum: Amice Rappard. Brieven van Vincent van Gogh (1881-1885)	Dayton, Dayton Art Institute: Rembrandt and the Golden Age of Dutch Art	H
Amsterdam, Van Gogh Museum: De straat. Pioniers van de 20ste-eeuwse fotografie	Delft, Stedelijk Museum het Prinsenhof: Jan van Huysum	Haarlem, Frans Halsmuseum: Nicolaas Pietersz Berchem
Amsterdam, Verzetsmuseum: Rembrandt in de propaganda 1940-1945	Den Helder, Marinemuseum: Nederlandse Onderzeedienst 100 jaar	Haarlem, Historisch Museum Haarlem: Haarlem 1795-1813
Antwerpen, Koningin Fabiolazaal: Verbeeld land. De provincie Antwerpen in tekeningen 1600-1900	Dijon, Musée Magnin: Déluge et Catastrophes	Halle, Kunstmuseum des Landes Sachsen-Anhalt: Der Kardinal
Antwerpen, Rockoxhuis: Uitstekend! een historisch verhaal van formaat	Dordrecht, Dordrechts Museum: De St. Elisabethsvloedpanelen	Hannover, Niedersächsisches Landesmuseum: Max Liebermann
	Dordrecht, Dordrechts Museum: Rederijkers Douai, Musée de la Chartreuse: Invention, interprétation et reproduction - gravures des anciens Pays-Bas (1550-1700)	’s-Hertogenbosch, Noordbrabants Museum: Bij wijze van spreken
	Dublin, National Gallery of Ireland: Samuel Beckett: A passion for paintings	’s-Hertogenbosch, Noordbrabants Museum: De Brabantse periode van Vincent van Gogh
		’s-Hertogenbosch, Noordbrabants Museum: Kunst rond 1900, Idealisten en Gelukzoekers 1890-1915
	E	
	Eelde, Museum de Buitenplaats: Omzien in bewondering	

9 december 2006 – 4 maart 2007

Document Nederland: Schraal Geert van Kesteren fotografeert verborgen armoede in Nederland
Foto-opdracht afdeling Nederlandse Geschiedenis & *NRC Handelsblad*
projectleiding Roosmarijn Ubink, Ellen Borger
conservator Jet Baruch

De Nieuwe Kerk, Amsterdam

1 augustus – 22 oktober 2006

Fashion DNA
Samenwerkingsproject Rijksmuseum en De Nieuwe Kerk
projectleiding Jan Rudolph de Lorm, Wendela Brouwer, Roosmarijn Ubink, Ellen Borger
conservator Bianca du Mortier

Van Gogh Museum, Amsterdam

14 oktober 2005 – 8 januari 2006

De eeuw van Turner
projectleiding Simone van Elst
conservator Irene de Groot

24 februari – 18 juni 2006

Rembrandt 400
Rembrandt – Caravaggio
projectleiding Jan Rudolph de Lorm, Wendela Brouwer, Roosmarijn Ubink
conservatoren Taco Dibbits, Duncan Bull

8 september – 3 december 2006

De straat. Pioniers van de 20ste-eeuwse fotografie
projectleiding Simone van Elst
conservatoren Mattie Boom, Hans Roosenboom

Kunsth​al, Rotterdam

8 oktober 2005 – 8 januari 2006

Meesters van de Romantiek, Nederlandse kunst 1800-1850
conservatoren Ronald de Leeuw, Jenny Reynaerts, Benno Tempel (Kunsth​al)

Coda Museum, Apeldoorn

16 december 2005 – 18 maart 2006

Prenten op porselein
projectleiding Simone van Elst
conservator Jan van Campen

16 december 2006 – augustus 2007

Japanse theeceremoniekeramiek en Japans lakwerk
projectleiding Simone van Elst
conservatoren Menno Fitski, Jan van Campen

Liechtenstein Museum, Wenen

6 april – 31 juli 2006

From Vulcan’s Forge. Bronzes from the Rijksmuseum

projectleiding Simone van Elst

conservator Frits Scholten

Hyogo Prefectural Museum of Art, Kobe, Japan

The Golden Age: Highlights from the Rijksmuseum Amsterdam

25 oktober 2005 –15 januari 2006

projectleiding Wendela Brouwer,

Simone van Elst

conservatoren Jan Piet Filedt Kok, Taco

Dibbits

gastconservator Ruud Priem

Dayton Art Institute, Dayton, USA

22 september 2006 – 7 januari 2007

Rembrandt and the Golden Age of Dutch Art: Treasures from the Rijksmuseum

projectleiding Wendela Brouwer,

Simone van Elst

conservatoren Jan Piet Filedt Kok,

Taco Dibbits

gastconservator Ruud Priem

Publicaties van het Rijksmuseum

Bulletin van het Rijksmuseum

Jrg. 53 (2005), nrs. 3 en 4

Jrg. 54 (2006) nr. 1, nr. 2, nr. 3

Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle:

Waanders Uitgevers

Rijksmuseum Kunstkrant

Jrg. 32 (2006), nrs. 1-6

Amsterdam: Rijksmuseum, afdeling

Educatie en publieksinformatie

Jaarverslag Rijksmuseum 2005

Amsterdam: Rijksmuseum

136 p.

De 250 rijksten van de Gouden Eeuw: Kapitaal, macht, familie en levensstijl
Kees Zandvliet e.a.
Amsterdam: Rijksmuseum; Nieuw Amsterdam 550 p.
ISBN 90-8689-0067
€ 39,95

De Burger van Delft: Een schilderij van Jan Steen
The Burgher of Delft: A Painting by Jan Steen
Frans Grijsenhout, Niek van Sas
Amsterdam: Rijksmuseum; Nieuw Amsterdam 126 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90-8689-018-7 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-8689-021-7 (Engelse ed.)
€ 19,95

Fashion DNA: Rijksmuseum in De Nieuwe Kerk
red. Bianca du Mortier, Ninke Bloemberg e.a.
Amsterdam: Rijksmuseum; Nieuw Amsterdam 120 p.
ISBN 90-8689-004-0 (Nederlands/Engelse ed.)
€ 9,95

Lyrisch van Rembrandt: twintig nieuwe gedichten naar de oude meester
Amsterdam: Rijksmuseum; Nieuw Amsterdam 47 p.
ISBN 90-468-0063-6
€ 12,50

De koning, de schilder en de leeuw
The king, the painter and the lion
Jenny Reynaerts, Michel van de Laar, Herman van Putten
Amsterdam: Rijksmuseum; Nieuw Amsterdam 56 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90-8689-002-4 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-8689-003-2 (Engelse ed.)
€ 14,95

Nederlandse kunst in het Rijksmuseum 1700-1800
Netherlandish Art in the Rijksmuseum 1700-1800
Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt, Frits Scholten e.a.
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders Uitgevers 263 p. (Nederlandse kunst in het Rijksmuseum, 3; Netherlandish Art in the Rijksmuseum, 3)
ISBN 90-400-9017-3 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-400-9018-9 (Engelse ed.)
€ 49,95

De Oranjes: van Willem van Oranje tot erfprinses Amalia
The House of Orange: from William the Silent to Crown Princess Amalia
Han van Bree, Piet Lekkerkerk
Amsterdam: Rijksmuseum; Nieuw Amsterdam 64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90-8689-000-8 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-8689-017-2 (Engelse ed.)
€ 14,95

Rembrandt – Caravaggio
Duncan Bull, Taco Dibbits e.a.
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders Uitgevers 208 p.
ISBN 90-400-9129-3 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-400-9136-6 (Engelse ed.)
ISBN 90-400-8244-8 (Italiaanse ed.)
ISBN 90-400-8242-1 (Duitse ed.)
ISBN 90-400-8243-X (Franse ed.)
€ 29,95

Rembrandt en de kunst van het tekenen
Rembrandt and the art of drawing
Marijn Schapelhouman
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders Uitgevers 112 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90-400-9149-8 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-400-8235-9 (Engelse ed.)
€ 19,95

Publicaties van medewerkers

R.J. Baarsen

‘Kunst voor het interieur, het interieur als kunst’, pp. 7-19; [met Robert-Jan te Rijdt] ‘Uit de schaduw: het verzamelen van 18de-eeuwse kunst in het Rijksmuseum’, pp. 243-253; entry’s 1, 6, 10, 11, 21, 30, 43, 45, 55, 57, 63, 66, 75, 81, 82, 93, 94 en 97, in: Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt en Frits Scholten (red.), *Nederlandse Kunst in het Rijksmuseum 1700-1800*, Amsterdam/Zwolle 2006; ‘Kabinet, Wilhelm de Rots (geboren ca. 1616), 1650-1660’, *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* 16 (2006), nr. 2, pp. 20-23.

Mw. H.J. Baruch

keuze uit de aanwinsten: Portret van Stalin, SK-A-4974 en Collectie Joseph Luns, NG-C-2004-14, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 4, pp. 461-466.

D.P.J. Biemond

‘Een kandelaar van Adam Loofs’, *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* 16 (2006), nr. 2, pp. 13-15.

J. Bikker

‘The Town Bookkeeper and Fellow Mennonites: Notes on Some of the Original Owners of van der Heyden’s Paintings’, in: Peter C. Sutton e.a, cat. tent. *Jan van der Heyden (1637-1712)*, Greenwich, Connecticut (Bruce Museum), Amsterdam (Rijksmuseum) 2006-2007, pp. 83-89; ‘Een gruwelijke en goedkope “Rembrandt”’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 183-189; ‘Vragen bij het *Portret van een man uit de familie Wtenbogaer'*, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 191-195; ‘Is the Rijksmuseum’s first “Rembrandt” a Fabritius? Some Notes on *The Beheading of John the Baptist*, *Oud Holland* 119 (2006), nr. 2/3, pp. 110-119.

Mw. M.M. Boom

[met Hans Rooseboom en Fleur Roos Rosa de Carvalho] ‘Keuze uit de aanwinsten 20ste-eeuwse fotografie’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 3, pp. 299-326; ‘De 20ste eeuw in fotografie: de collectie Diepraam-Kempadoo’, *Rijksmuseum Amsterdam Jaarverslag 2005*, pp. 64-67;

‘Photography 1839-1914’, in: *Encyclopedia of Modern Europe: the Age of Industry and Empire. The History of Europe, 1789-1914*, Farmington Hills 2006, sub photography.

D. Bull

[met V. Manuth, E. van de Wetering, M. van Eikema Hommes en T. Dibbits, red.] cat. tent. *Rembrandt – Caravaggio*, Amsterdam (Rijksmuseum en Van Goghmuseum) 2006; 24 entry’s in: Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt en Frits Scholten (red.), *Nederlandse Kunst in het Rijksmuseum 1700-1800*, Amsterdam/Zwolle 2006;

‘Rembrandt – Caravaggio’, in: *The European Fine Art Fair*, Maastricht 2006, pp. 12-20 (ook in het Italiaans uitgegeven in *Art e Dossier*, maart 2006 en in het Frans in *Dossier de l’Art*, april 2006).

J. van Campen

[met Carolien van Es] ‘De restauratie van een 18e-eeuwse spiegelstandaard’, *Aziatische Kunst* 36 (2006), nr. 1, pp. 9-18.

J.D. van Dam

entry’s 4, 5, 25, 26, 46, 61, 62, 64, 67-70, 91 en 92 in: Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt en Frits Scholten (red.), *Nederlandse Kunst in het Rijksmuseum 1700-1800*, Amsterdam/Zwolle 2006.

T.D.W. Dibbits

in: D. Bull e.a., cat. tent. *Rembrandt – Caravaggio*, Amsterdam (Rijksmuseum en Van Gogh Museum) 2006: pp. 31-51, 94, 104, 114, 134-136; in: cat. tent. *Rembrandt, ein Genie auf der Suche*, Berlijn (Gemäldegalerie, Staatliche Museen zu Berlin) 2006: cat. nrs. 3, 16 en 73; in: Peter C. Sutton e.a, cat. tent. *Jan van der Heyden (1637-1712)*, Greenwich, Connecticut (Bruce Museum), Amsterdam (Rijksmuseum) 2006-2007: entry’s 1, 3, 14, 18, 19 en 31; ‘De Doornenkroning’, *Bulletin van de Vereniging Rembrandt*, 16 (2006), nr. 1, pp. 24-27; ‘Ooit Rembrandts ‘vermaarde schilderij’: de receptiegeschiedenis van De Heilige Familie bij avond’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 100-121.

J.P. Filedt Kok

De heilige Lucas tekent en schildert de Madonna (rede uitgesproken bij de aanvaarding van

het ambt van hoogleraar Atelierpraktijken en materieel-technisch kunsthistorisch onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam op dinsdag 6 december 2005), Amsterdam 2006; [met Marieke de Winkel], ‘Een portret van een zwarte Afrikaanse man door Jan Mostaert’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 3, pp. 381-411; Exhibition review: ‘Antwerp mannerism - Antwerp and Maastricht (ExtravagANT: forgotten chapter of Antwerp painting 1500-1530)’, *The Burlington Magazine* 148 (2006), pp. 287-289.

M. Fitski

[met Eveline Kamstra] ‘Een verzameling van opiumpijpen’, *Aziatische Kunst* 36 (2006), nr. 1, pp. 3-8; ‘Een Chinees beeld van een zittende *Lohan*’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 1, pp. 3-7.

G. van der Ham

‘Die eeuwige onderdoorgang’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 4, pp. 434-441; recensie van J. Perry, *Ons fatsoen als natie. Victor de Stuers (1843-1916)*, Amsterdam 2004, *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* (2006), nr. 1, pp. 157-158; ‘Amsterdam: het Rijksmuseum. Een gebouw voor het nationaal geheugen’, in: Jan Bank en Marita Mathijsen (red.), *Plaatsen van herinnering. Nederland in de negentiende eeuw*, Amsterdam 2006; recensie van W. Frijhoff, M. Prak (red.), *Geschiedenis van Amsterdam II-1, II-2*, Amsterdam 2004, *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* (2006), nr. 3, pp. 500-504; ‘No. 100. *f* 392.000. Cornelis Tromp’, pp. 180-183; ‘No. 116. *f* 350.000. Michiel Adriaensz de Ruyter’, pp. 207-209, in: Kees Zandvliet e.a., *De 250 rijksten van de Gouden eeuw. Kapitaal, macht, familie en levensstijl*, Amsterdam 2006;

Mw. E. Hartkamp-Jonxis

‘Scandinavische connectie. Nederlandse wandtapijten en andere tapisserieweefsels in relatie tot hun Deense en Zweedse afnemers, 1615 tot 1660’, *Textielhistorische Bijdragen* 46 (2006), pp. 45-72; ‘Sitsen in miniatuur’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 5, pp. 20-23.

J.F. Heijbroek

‘Het carillon van het Rijksmuseum’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 55-63; ‘Van eenvoudig prentenkoopman tot gerenommeerde kunsthandelaar: Frans Buffa & Zonen in Amsterdam (ca. 1785-1951)’, *De Boekenwereld* 23 (2006-2007), pp. 50-66.

A.J. Hoving

‘De walvisvaardersfluit de “Paerel”’, *Cachet* (2006), nr. 24, pp. 6-11; boekbespreking van J. Moore en J. Dodds, *Building the Wooden Walls, Tijdschrift voor Zeegeschiedenis* (2006), nr. 25, p. 75.

Mw. E.L. van Kaam

‘Bibliografie van L.C.J. Frerichs’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 4, pp. 376-379.

W.T. Kloek

‘Batalla en el mar. La pintura como *memento*’, in: Bernardo J. García García, *La imagen de la guerra en el arte de los antiguos Países Bajos*, Madrid 2006, pp. 63-92; ‘De zichtbare Rembrandt’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2 , pp. 202-209.

G.J.M. Koot

‘Een ‘receptenboek’ en een bundel over de gebroeders De Witt: twee zeldzame 17de-eeuwse aanwinsten voor de bibliotheek’, in: *Rijksmuseum Amsterdam Jaarverslag 2005*, pp. 57-59; ‘Aanwinsten van de bibliotheek’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 3, pp. 18-21; ‘Kijkboeken’, *Oog* (2006), nr. 0, pp. 86-87.

M.A.A.M. van de Laar

[met Herman van Putten] bijdrage aan: Jenny Reynaerts, *De koning, de schilder en de leeuw*, Amsterdam 2006, pp. 48-53; [met Arie Wallert] ‘De schildertechniek van Willem Roelofs: binnen en buiten’, in: M. van Heteren en R.J te Rijdt (red.), cat. tent. *Willem Roelofs 1822-1897. De adem der natuur*, Bussum 2006, pp. 80-91.

H. Leeflang

‘Willem van Haecht en Agostino Carracci of de lotgevallen van een obscene inventie’, *Kunstlicht* 27 (2006), nr. 2/3, pp. 12-16; ‘Een echte Rembrandt... of toch iets anders?’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 6, pp. 4-9.

R. de Leeuw

verslag directie in *Rijksmuseum Amsterdam Jaarverslag 2005*, pp. 14-33; ‘Het saaië museum’, column in *Financieele Dagblad*, 21 januari; ‘Mijn Rembrandt: de blik naar binnen’, *NRC Handelsblad*, special 7 januari, p. 56; bijdrage ter ere van Martijn Sanders, *Preludium Concertgebouw*, ‘Di tutto un po’, *Incontri. Rivista europea di studi italiani* (2006), nr. 2, pp. 190-200; ‘Het DO in 33 dozen’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 4; ‘Sabbatical’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 7.

Interviews

‘Rembrandt, de tovenaar’, *Algemeen Dagblad*, Weekendfocus, 21 januari, pp. 6-7; ‘Kunstkenners op zoek naar realisme’, *Residence*, nr. 3, pp. 44-48; ‘Een hoofd vol kunst’, *Values*, lente 2006, pp. 6-7; ‘Towards an inclusive national narrative’, *The Australian*, 8 september; ‘Verzamelen: ook een kunst’, *Gewoon Bijzonder* (Vrije Universiteit), september, pp. 26-27; ‘Gallery builds on a solid past for better future’, *Canberra Times*, 13 oktober.

G.C.M. Luijten

‘Lieneke Frerichs (1916-2004)’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 4, pp. 370-372; ‘Prenten in de maak’, in: M. Haveman e.a. (red.), *Ateliiergeheimen. Over de werkplaats van de Nederlandse kunstenaar vanaf 1200 tot heden*, Lochem/Amsterdam 2006, pp. 60-81; ‘Het prentwerk van Cornelis Schut’, in: H. Pauwels e.a. (red.), *Liber Memorialis Erik Duverger. Bijdragen tot de kunstgeschiedenis van de Nederlanden*, Wetteren 2006, pp. 131-152; ‘Il progetto di Giovanni Volpato: i disegni olandesi della Biblioteca Reale di Torino’, in: B. Anna Kowalczyk en G. Luijten (red.), *L’Età di Rembrandt, I disegni Olandesi della Biblioteca Reale di Torino*, Turijn, Londen, Venetië, New York 2006, pp. 13-21; ‘Voorwoord’, in: *Han van Hagen. Elsen*, Marum 2006, p. 6; ‘De tijdloze aantrekkingskracht van Rembrandt’, in: H. Heideveld, *Rembrandt in Zwolle. Verkenningen van een kunstenaar*, Kampen 2006, pp. 6-7;

redactie van: H. Mielke en U. Mielke, *Peeter van der Borch, Book illustrations, part 3 and 4. The New Hollstein. Dutch & Flemish Etchings, Engravings*

and Woodcuts 1450-1700, Ouderkerk aan den IJssel 2006; [met P. van der Coelen] redactie van: J. van der Waals, *Prenten in de Gouden Eeuw. Van kunst tot kastpapier*, Rotterdam (Museum Boijmans Van Beuningen) 2006.

Mw. P.C.M. Lunsingh Scheurleer

‘De Vlaggen van het VOC-gezantschap naar de Mughal-keizer in 1689’, *Vlaggentijdschrift Vexilla Nostra* dl. 248, pp. 10-15; ‘Een ivoren paneeltje’, *Aziatische Kunst* 36 (2006), nr. 2, pp. 14-20; ‘Map of Hindustan with portrait of the Mughal Emperor Jahangir’ en ‘Audience of the Mughal Emperor Shah Jahan’, in: Peter van der Krogt en Erlend de Groot, *The Atlas Bleau Van der Hem of the Austrian National Library*, dl. 5, ‘t Goy-Houten, pp. 265 en 326.

Mw. B.M.A.M. du Mortier

‘À la Mode, Het uiterlijk in de 18de eeuw’, in: Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt en Frits Scholten (red.), *Nederlandse Kunst in het Rijksmuseum 1700-1800*, Amsterdam/Zwolle 2006, pp. 232-41; ‘Fashion DNA’, *magalogue* (magazine-catalogus) bij de gelijknamige tentoonstelling.

Mw. J.A.H. Reynaerts

De koning, de schilder en de leeuw, Rijksmuseum-Dossier, Amsterdam 2006; ‘Portret van Marie Jeanette de Lange’, *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* 16 (2006), nr. 3, pp. 18-21; ‘Een gestippeld portret. Marie Jeanette de Lange geschilderd door Jan Toorop’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 5, pp. 18-19; ‘Op de drempel van de 20ste eeuw: Jan Toorop en Piet Mondriaan’, in: *Rijksmuseum Amsterdam Jaarverslag 2005*, pp. 60-63; ‘Oostzijdse molen bij maanlicht. Weer een Mondriaan in het Rijksmuseum’, in: *Jaarverslag 2005* van het Rijksmuseum Fonds, pp. 12-13; [met Marguerite Tuijn] ‘Naturalisme als uitgangspunt. Piet Mondriaan, *Oostzijdse molen bij maanlicht*’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 3, pp. 246-265; ‘Das anschauliche Kunstwerk: Zur gemischte Präsentation von Kunst und geschichte in neuen Rijksmuseum Amsterdam’, in: V. Kittlausz und W. Pauleit (hrs.g.), *Kunst – Museum – Kontexte. Perspektiven der Kunstund Kulturvermittlung*, Bielefeld 2006, pp. 97-113.

R.J.A. te Rijdt

[met Reinier Baarsen] ‘Uit de schaduw: het verzamelen van 18de-eeuwse kunst in het Rijksmuseum’, pp. 243-253; entry’s 2, 3, 17, 22, 23, 36, 41, 47, 50, 52, 53, 71, 74, 80, 85, 86, 87, 90, 96, 98, 99, in: Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt en Frits Scholten (red.), *Nederlandse kunst in het Rijksmuseum 1700-1800*, Amsterdam/Zwolle 2006; ‘Aquarellen en tekeningen’, pp. 52-69; [met Marjan van Heteren] entry’s 77-95; ‘Biografie’, pp. 8-19; Bijlagen I-III, pp. 174-186; in: M. van Heteren en R.J. te Rijdt (red.), *Willem Roelofs 1822-1897. De adem der natuur*, Bussum 2006 ‘Tekeningen door Tibout Regters’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 1, pp. 8-39; “Wij hebben gezien”: een *vidimus*-tekening afgebeeld op een regentenportret door Jacobus Luberti Augustini’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006) nr. 1, pp. 40-43.

P.J.A. Roelofs

‘Bij de 350ste geboortedag van Jan van Call’, *Jaarboek Numaga*, LIII (2006), pp. 144-154.

H.T. Rooseboom

‘Het zilveren tangetje van Multatuli’, *Nieuwsbrief Nederlands Fotogenootschap* (2006), nr. 52, pp. 16-17; [met Mattie Boom] ‘Fotografen van de straat’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 6, pp. 10-13; *De schaduw van de fotograaf. Positie en status van een nieuw beroep: fotografie in Nederland, 1839-1889*, proefschrift Rijksuniversiteit Utrecht; ‘Keuze uit de aanwinsten: 20ste-eeuwse fotografie’ (nrs. 1-6), *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 3, pp. 298-308.

M. Schapelhouman

‘Rembrandt als regisseur’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 4, pp. 4-7; *Rembrandt en de kunst van het tekenen*, Amsterdam/Zwolle 2006 (Engelse editie: *Rembrandt and the art of drawing*, Amsterdam/Zwolle 2006); ‘Rembrandt als toeschouwer’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 6, pp. 10-11; entry’s 39-54 in: Peter C. Sutton e.a., cat. tent. *Jan van der Heyden (1637-1712)*, Greenwich, Connecticut (Bruce Museum), Amsterdam (Rijksmuseum) 2006-2007, pp. 210-235.

Mw. K.E.M.B. Schiermeier

[met Matthi Forrer] cat. tent. *Pronkstukken uit keizerlijk Japan. Meiji-kunst uit de Khalili collectie*, Amsterdam (Van Gogh Museum) 2006 [met Matthi Forrer] cat. tent. *Japan, Meiji-Kunst & Japonismus. Aus der Sammlung Khalili*, Kunsthalle Krems, Amsterdam/Zwolle 2006; ‘Tentoonstelling: Pronkstukken uit keizerlijk Japan, Meiji-kunst uit de Khalili collectie’, *Aziatische Kunst* 36 (2006), nr. 2, pp. 32-35; ‘Meraviglie Imperiali’, *Art e Dossier* (2006), nr. 224, pp. 34-40; ‘Vincent van Gogh, Meiji Art from the Khalili Collection’, *Antiques & Fine Art*, Autumn/Winter 2006, pp. 224-228.

F.T. Scholten

‘Nederlandse beeldhouwkunst in de 18de eeuw’, pp. 220-231; entry’s 12, 18, 28, 39, 40, 76, in: Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt en Frits Scholten (red.), *Nederlandse kunst in het Rijksmuseum 1700-1800*, Amsterdam/Zwolle 2006; ‘Rubens’ werkplaats-academie of *de ghemeynschap die onse Consten van schildry ende Belthouwery t’samen hebben*’, in: *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek* 2004, pp. 35-53; recensie ‘Giambologna, Florence and Vienna’, *The Burlington Magazine* 148 (oktober 2006), pp. 712-715; ‘Beeldhouwpraktijken’, in: M. Haveman e.a. (red.), *Ateliergeheimen. Over de werkplaats van de Nederlandse kunstenaar vanaf 1200 tot heden*, Lochem/Amsterdam 2006, pp. 40-59.

J.W. Sieburgh

‘Wanneer was je voor het laatst in het Rijksmuseum?’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 2; ‘Over de gevoelstemperatuur van cijfers. Over kille cijfers, maar vooral over warme cijfers’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 5; ‘BRIC’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 8; ‘Afstand’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 11.

J.P. Sigmond

‘Cultural Heritage and a Piece of Pewter’, in: L. Shaw, W. Wilkins (red.), *Dutch Connections. 400 Years of Australian-Dutch Maritime Links 1606-2006*, Sydney 2006, pp. 72-86; Voorwoord in catalogus *De Collectie Compleet. Een hedendaagse verzameling Hollands Realisme*,

Venhuizen (Museum Rob Mohlmann) 2006; ‘With a little help from our friends’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 3; ‘Internationale verplichtingen’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 6; ‘De Canon van de Nederlandse Geschiedenis en Cultuur’, column *Rijksmuseum Nieuws* 15 (2006), nr. 9.

Mw. E. Sint Nicolaas

‘Feest in Moskou. Op bezoek in de schatkamer van het Kremlin’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 4, pp. 22-24; [met H.J. Stevens] ‘Kolders. Van modieus militair kledingstuk tot slagveldreliëk’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 3, pp. 267-289; entry’s van de schilderijen door J.B. Vanmour in: A. de Groot e.a., cat. tent. *Istanbul. De stad en de sultan*, Amsterdam 2006: nrs. 1, 106, 230, 233-235 en 262.

L. Sozzani

[met Christopher McGlinchey] ‘Portrait of a Lady and the Painting Techniques in the Late Paintings of Nicolaes Maes’, in: *Study and Conserving Paintings, Occasional Papers on the Samuel H. Kress Collection*, februari 2006; [met Manja Zeldenrust] ‘De “Schuttersmaaltijd” wordt gerestaureerd’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 5, pp. 6-7; [met Manja Zeldenrust] ‘Schutters onder vuur, de aanval in het Rijksmuseum’, *Cr, interdisciplinair tijdschrift voor Conservering en Restauratie* 7 (2006), nr. 4, pp. 22-26.

A. Wallert

‘Refined Technique or Special Tricks: Painting Methods of Jan van der Heyden’, in: Peter C. Sutton e.a. cat. tent. *Jan van der Heyden (1637-1712)*, Greenwich, Connecticut (Bruce Museum), Amsterdam (Rijksmuseum) 2006-2007, pp. 91-103;

‘*Rembrandt gereucee...Lieve?*’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 123-129; [met W. Verbakel] ‘Rembrandt lachend?’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 131-143; ‘Drie halen, één betalen’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 145-153; ‘Een onopgelost probleem: *Samson en Delila*’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 155-161; ‘Twee helden van het vaderland’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 54 (2006), nr. 2, pp. 197-201;

[met Michel van de Laar] ‘De schildertechniek van Willem Roelofs: binnen en buiten’, in: M. van Heteren en R.J. te Rijdt (red.), cat. tent. *Willem Roelofs 1822-1897. De adem der natuur*, Bussum 2006, pp. 80-91.

C.J. Zandvliet

De 250 rijksten van de Gouden eeuw. Kapitaal, macht, familie en levensstijl, Amsterdam 2006 (een populaire bewerking van een deel van dit boek verscheen als bijlage van *Quote Magazine*, oktober 2006);

Externe activiteiten

Mw. M.T.W. Albers

· bestuurslid Stichting Textielcommissie Nederland (vanaf mei).

R.J. Baarsen

· bestuurslid Stichting Huis Doorn;
· bestuurslid Stichting Museum van Loon;
· lid Kern Interieur Adviesgroep van Kasteel Amerongen;
· voorzitter Stichting Van Pallandt van Eerde;
· bestuurslid Stichting tot bevordering van de bestudering van de kunstnijverheid (tevens jury Mr J.W. Frederiksprijs);
· bestuurslid Stichting Hollands Porselein;
· lid Raad van Advies Stichting het Nederlandse Interieur;
· lid adviesraad Stichting Nederlands Centrum voor Dendrochronologie (sinds september);
· lid Arts Panel, the National Trust, Engeland (sinds juli);
· redactielid *Leids Kunsthistorisch Jaarboek* 2007;
· reviews editor *Newsletter* van de Furniture History Society (sinds oktober).

H. Baija

· assistent-coördinator van ICOM-CC Wood, Furniture and Lacquer group;
· docent ‘Conservation of Gilded Wooden Objects’, Campbell Center for Historic Preservation Studies, Mount Carroll, Illinois (september);
· deelname aan Peer Review committee voor de International ICOM-CC Conference on Icons and Portraits, Cairo (juli-augustus);
· docent ‘Conservation of Frames and Gilded Wooden Objects’, EVTEK Institute, Finland (maart);

‘De geschiedenis van Nederland in de 18de eeuw’, in: Reinier Baarsen, Robert-Jan te Rijdt en Frits Scholten (red.), *Nederlandse kunst in het Rijksmuseum 1700-1800*, Amsterdam/Zwolle 2006, pp. 20-31; recensie van Dirk de Vries (e.a.), *The Van Keulen Cartography, Amsterdam 1680-1885*, Alphen aan den Rijn 2005, *Amstelodamum* 93 (2006), nr. 6, pp. 24-28; recensie van Renée E. Kistemaker (e.a.), *The Paper Museum of the Academy of Sciences in Peters-burg, c. 1725-1760*, Chicago 2004, *Sehepunkte* -

Referenties

· docent cursus ‘Het inlijsten van schilderijen’, ICN, Amsterdam (april);
· docent conservering en restauratie, Universiteit van Amsterdam (februari);
· adviseur Mauritshuis over herinlijsting van laat *Zelfportret* van Rembrandt.

Mw. A.M.F. Barth

· lid organisatiecomité van Stichting Ebenist voor het 8th International Symposium on Wood and Furniture Conservation, Felix Meritis, Amsterdam, 17-18 november.

Mw. H.J. Baruch

· adviseur werkgroep voor tentoonstelling ‘Spoor en Moderniteit’, t.g.v. de opening van de HSL in 2007, organiserende instelling: Ateliers HSL.

W.A. de Bell

· bestuurslid Jan Wagenaar Stichting, Amsterdam;
· bestuurslid Stichting IJbeeld, Amsterdam.

D.P.J. Biemond

· woordvoerder Commissie Zilver, Keuringscommissie PAN Amsterdam;
· lid Commissie Zilver, Keuringscommissie Antiekbeurs Den Bosch.

Mw. M.M. Boom

· redactielid *Lexicon Geschiedenis van de Nederlandse Fotografie*, Universiteit Leiden;
· lid redactieraad *Dutch Eyes, Engelstalige Geschiedenis van de Nederlandse fotografie*,
· lid adviescommissie foto-opdrachten Hoge Snelheidslijn, Amsterdam;

Rezensionsjournal für die Geschichtswissenschaften 6 (2006), nr. 12, www.sehepunkte.de.

Mw. M. Zeldenrust

[met Laurent Sozzani] ‘De “Schuttersmaaltijd” wordt gerestaureerd’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 32 (2006), nr. 5, pp. 6-7; [met Laurent Sozzani] ‘Schutters onder vuur, de aanval in het Rijksmuseum’, *Cr, interdisciplinair tijdschrift voor Conservering en Restauratie* 7 (2006), nr. 4, pp. 22-26.

M. Zwart

· lid adviescommissie Nederlands Fotoarchief, Rotterdam;
· jury Zilveren Camera 2005.

D. Bull

· deelname aan symposium ‘Painted Illusionism. Decorative Painting in the European Domestic and Public Interior, 1600-1950’, Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag, 22-23 juni;
· lid discussiepanel bij jaarlijkse ICFA Conference ‘Fine art collections in their historical contexts’, Veste Coburg, Coburg en Staatliche Museen, Dresden, 3-5 oktober.

J. van Campen

· redactielid *Vormen uit Vuur*;
· redactielid *Aziatische Kunst*.

J.D. van Dam

· bestuurslid Stichting Fries Aardewerk;
· bestuurslid Stichting De Vuurslag.

T.D.W. Dibbitts

· bestuurslid Stichting Rembrandt Research Project;
· lid adviescommissie Rembrandt onderzoek, Musée du Louvre, Parijs;
· lid adviescommissie Pieter Isaacsz, Frederiksborgmuseet, Frederiksborg, Denemarken.

P.H.J.C. van Duin

· bestuurslid ICOM-Nederland;
· lid projectteam restauratie empire meubilair Koninklijk Paleis op de Dam;

- lid begeleidingscommissie restauratie oude meubelen, Centraal Museum, Utrecht;
- adviseur conservering boekenkast Anne Frank Huis, Amsterdam.

M. Fitski

- vice-voorzitter Vereniging voor Japanse Kunst;
- voorzitter Heinz Kaempfer Fund;
- secretaris Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën;
- bestuurslid Hulswé-Wazniewski Stichting;
- redactielid *Aziatische Kunst*.

J.P. Filedt Kok

- hoogleraar Atelierpraktijken en materieel-technisch kunsthistorisch onderzoek, UVA;
- lid stuurgroep Opleiding Conservatie en restauratie, UvA;
- voorzitter begeleidingscommissie restauratie kartons van de Goudse glazen, Gouda;
- voorzitter Stichting Kunsthistorische Publicaties (uitgever van *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek* en *Simiolus*) (tot 15 juni);
- lid Print Quarterly Publications;
- lid International Committee of Fine Art Museums (ICFA);
- voorzitter programmacommissie van het De Mayerne project (2001-06);
- voorzitter Stichting Artmatters (tot 21 juni);
- redactielid publicatie over onderzoek en restauratie van de Oranjezaal;
- bestuurslid Onderzoeksfonds voor de geschiedenis van het Rijksmuseum;
- lid onderzoekscommissie Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis, coördinator sectie atelierpraktijken en mede-organisator symposium Onderzoeksschool opgedragen aan prof. M. Faries, Centraal Museum, Utrecht (19 september);
- lid promotiecommissies J. Hofenk-de Graaf (17 mei), Ella Hendriks en L. van Tilborgh (15 nov.);
- deelname aan congres Nederland-Italiëstudies, Leiden (april), Ondertekening-symposium, Brugge (september), congres Historians of Netherlandish Art, Baltimore (november) en slotsymposium De Mayerne project, Van Gogh Museum (17 november).

Mw. I. Garachon

- lid werkgroep Collectie Noodplan Rijksmusea, Van Gogh Museum, Amsterdam.

Mw. I.M. de Groot

- bestuurslid Witsenhuis.

G. van der Ham

- secretaris/penningmeester Stichting Onvergetelijk;
- secretaris/penningmeester Stichting Historisch Onderzoek Vrouwenlevens;
- commissielid Munt- en Penningkabinet van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- lid expertgroep Tolhuistuin (gemeente Amsterdam).

Mw. E. Hartkamp-Jonxis

- bestuurslid Stichting Kasteel Duivenvoorde, Voorschoten;
- lid Klankbordgroep herinrichting Ridderzaal.

A.J. Hoving

- medewerking aan AVRO televisieprogramma ‘Nieuw in Nederland’ over de door het Scheepvaartmuseum aangekochte Backhuysen grisaille ‘de Vrijheid’, uitgezonden op 21 januari;
 - bezoek aan A&M University in College Station Texas, Faculty for Nautical Archaeology;
 - deelname aan seminar ‘Civil Architecture and Naval Architecture-crossroads’, Max Planck Instituut, Berlijn
- W.T. Kloek**
- lid aankoopcommissie Museum Het Valkhof, Nijmegen;
 - lid voorbereidingscommissie tentoonstelling ‘Het Aanzien van Amsterdam’, Gemeente-archief, Amsterdam ;
 - voorzitter Raad van Toezicht SKRA (Stichting Kollektief Restauratieatelier Amsterdam);
 - adviseur tentoonstelling ‘Disegni fiamminghi e olandesi del Gabinetto Disegni e Stampe degli Uffizi 2008’.

G.J. Koot

- bestuurslid Virtueller Katalog Kunstgeschichte (VKK);
- voorzitter bibliotheekcommissie Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- lid dagelijks bestuur AdamNet (consortium van Amsterdamse bibliotheken);
- lid projectgroep Digitale Bibliotheek Amsterdam.

M.A.A.M. van de Laar

- gastdocent Degree program on conservation of paintings, EVTEK University of applied sciences, Institute of art & design, Vaanta, Finland, 6-9 november.

R.J.C.H.M. van Langh

- hoofddocent Instituut Collectie Nederland, afdeling Opleidingen, metaalrestauratie (tot 1 juli);
- gastdocent UvA, afdeling restauratiekunde;
- gastdocent workshop conserveringsopleiding verbonden aan Winterthur Museums, University of Delaware, Verenigde Staten, 6-10 maart;
- coördinator en gastdocent Metals Conservation Summer Institute, Worcester Polytechnic Institute, Worcester, Verenigde Staten, 26 mei-7 juni;
- lid Scientific Committee ICOM-CC Metals en mede-organisator ICOM Metals 2007, Amsterdam;
- assistent coördinator ICOM-CC Metals;
- lid adviescommissie voor conservering Noodkist St Servaas, Maastricht;
- opponent bij promotie van Karen Leyssens, 7 november, Universiteit Gent, België;
- lid adviescommissie Science and Heritage, Londen;
- 0%-aanstelling bij TU Delft voor promotieonderzoek aan de faculteit Materiaalkunde (vanaf 1 mei).

H. Leeflang

- bestuurslid werkgroep Zeventiende Eeuw;
- lid sollicitatiecommissie en coördinator master Museumconservator in opleiding VU en UVA;
- lid programmacommissie en cursusleiding ‘Studying Dutch Art Where It Was Made’, Amsterdam-Maastricht Summer University 15-25 augustus.

R. de Leeuw

- bijzonder hoogleraar museumbeleid en geschiedenis van het verzamelen aan de Vrije Universiteit, Amsterdam;
- bestuurslid Stichting Het Rijksmuseum Fonds;
- bestuurslid Onderzoeksfonds voor de geschiedenis van het Rijksmuseum;
- lid werkgroep Nationale Fotocollectie;
- lid Steering Committee of Organizers of International Exhibitions;
- vice-voorzitter bestuur Vereniging Rijksgesubsidieerde Musea (VRM);
- lid Kernbestuur Vereniging Rembrandt;
- lid Raad van Commissarissen N.V. Stadsherstel Amsterdam;
- bestuurslid Stichting Rembrandt 400;
- lid Amsterdam Partners;
- Sugden Fellow 2006, Queen’s College, University of Melbourne;

- lid Landeskunstbeirat Baden-Württemberg. *Het Nieuwe Rijksmuseum*
- lid College van Principalen / Opdrachtgevers-Opdrachtnemer-Overleg (O3);
- lid Architectuurcommissie.

Adviseurschappen

- voorzitter Group of Consultants on Council of Europe Art Exhibitions;
- lid UNESCO International Advisory Committee for the Hermitage, Sint Petersburg;
- adviseur Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst;
- adviseur Museum Chabot Rotterdam;
- lid Raad van Advies NEXUS;
- lid Raad van Advies Nationale Stichting De Nieuwe Kerk;
- lid Raad van Advies N.V. Stadsherstel Amsterdam;
- voorzitter Wetenschappelijke Adviesraad Nederlands Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut in Florence (NIKI);
- lid World Society of Skippers KLM;
- lid Wetenschappelijk Comité tentoonstelling ‘Rococo & Chinoiserie’, Parijs 2007;
- voorzitter jury Sacha Tanja Prijs;
- lid Wetenschappelijke Adviesraad Koninklijk Nederlands Instituut in Rome.

Comités van Aanbeveling (keuze)

- SPKO (Postuniversitair Kunsthistorisch Onderzoek);
- Nationaal Muziekinstrumenten Fonds;
- Stichting De Witte Adelaar (Nederland-Polen);
- Stichting Nederlands Studenten Kamer Orkest (NESKO);
- Stichting Vrienden van de Nederlandse Muziek;
- The Young Pianist Foundation;
- Stichting Nederlandse Kunst & Antiekbeurs ’s-Hertogenbosch;
- Stichting Amsterdam Monumentenstad;
- Stichting Librije Walburgskerk, Zutphen;
- Stichting Kunst en Culturele Samenwerking, Rotterdam;
- Poorters van Venetië;
- De Beyerd. Museum voor grafische vormgeving;
- Werkgroep Lodewijk Napoleon;
- Rembrandt-tentoonstellingen 2006, Museum de Lakenhal, Leiden;
- International Honorary Committee Amici dell’Opificio, Florence;
- Museale herinrichting Rijksmuseum Muiderslot;
- Hugo de Groot Penning;
- Vijftig jaar NIKI 2008;
- Jan Cremer Museum Enschede;

- Amsterdam World Book Capital 2008;
- Rijksmuseum Muiderslot;
- Nederlands Architectuurinstituut, tentoonstelling P.J.H. Cuypers (2007-2008);
- Stichting Kunstweek.

Mw. I.M. van Leeuwen

- lid begeleidingscommissie van de restauratie van boeken van de bibliotheek Ets Haïm van de Portugees Israëlitische Gemeente in Amsterdam;
- lid papierwerkgroep Calamiteiten Opvolging voor de Erfgoedinspectie.

J.R. de Lorm

- bestuurslid Museum Jacobs van den Hof, Amersfoort;
- bestuurslid Honig Breethuis, Zaandijk.

G.C.M. Luijten

- redactielid *Simiolus, Netherlands Quarterly for the History of Art*;
- lid redactieraad *Print Quarterly*;
- lid redactieraad *Master Drawings*;
- redactielid reeks *Studies in Prints and Printmaking*;
- redactielid *Hollstein’s Dutch and Flemish Etchings, Engravings and Woodcuts ca. 1450-1700*;
- redactielid *The New Hollstein German*;
- lid sectie grafiek van de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis;
- lid promotiecommissie Ingrid Vermeulen (*Picturing Art History. The Rise of the Illustrated History of Art in the Eighteenth Century*), VU, 1 juni;
- deelname aan conferentie ‘Keepers of Collections of Prints and Drawings’, The Art Institute, Chicago, 3-9 juni.

Mw. P.C.M. Lunsingh Scheurleer

- consultant inrichting schatkamer met Indo-Javaans goud in nieuwe gebouw van nationaal Museum van Indonesië in Jakarta (onderdeel samenwerkingsproject tussen dit museum en het Rijksmuseum voor Volkenkunde te Leiden);
- adviseur Vereniging van Vrienden van Instituut Kern te Leiden i.v.m. twee Balinese schilderijen op doek gebruikt bij de crematie van de stedehouder Jlantik in 1916.

Mw. S.L. Meijer

- hoofddocent Instituut Collectie Nederland, afdeling Opleidingen, Textielrestauratie;
- docent Textielconservering en restauratie bij de UvA;

- bestuurslid Restauratoren Nederland (tot 1 september).

Mw. B.M.A.M. du Mortier

- bestuurslid ICOM Costume Committee;
- Annual Meeting, ICOM Costume Committee, Kopenhagen & Lund, 8-14 oktober.

P.M. Poldervaart

- project Varia Collectie van het Bataviaasch Genootschap in Jakarta: januari, november en december;
- lid begeleidingscommissie restauratie kartons van de Goudse glazen, Gouda.

Mw. P.M. Retèl

- lid van The International Association of Museum Publishers;
- deelname aan 12th International Museum Publishing Seminar, Philadelphia, USA, 1-3 juni;
- lid van het bestuur van de Stichting Publicaties Conservering en Restauratie (SPCR), uitgever van *Cr, interdisciplinair tijdschrift voor Conservering en Restauratie*.

Mw. J.A.H. Reynaerts

- bestuurslid Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici;
- organisatie VNK-symposium ‘De museumdirecteur onder de loep’, Centraal Museum, Utrecht, 18 november;
- voorzitter jury Jan van Gelder-prijs;
- secretaris jury Karel van Mander-prijs;
- lid redactieraad Kunst, Amsterdam University Press.

R.J.A. te Rijdt

- conservator Atlas van Amsterdam van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- redactielid *Delineavit et Sculptit. Tijdschrift voor Nederlandse prent- en tekenkunst tot omstreeks 1850*;
- lid Kuratorium van de Stiftung ‘B.C. Koekkoek-Haus’, Kleef;
- bestuurslid Stichting Cornelis Bakker Collectie, Amsterdam;
- medewerker projectgroep Inventarisatie en documentatie van alle decoratieve interieurschilderingen in Nederland (OSK/RKD/RACM).

P.J.A. Roelofs

- lid voorbereidingscommissie tentoonstelling ‘Het Aanzien van Amsterdam’, Gemeente-archief, Amsterdam;

- lid voorbereidingscommissie tentoonstelling ‘Catharina van Kleef’, Museum Het Valkhof, Nijmegen;
- juryvoorzitter ‘Rembrandt & Poëzie’ voor de School der Poëzie, Amsterdam;
- gastdocent Emerson College Boston, European Center Well, excursie begeleiding Londen en Praag;
- gastcurator tentoonstelling ‘Evidence > Remco Veenbrink & Claudia Lisboa’, Paraplufabriek, Nijmegen.

H.T. Rooseboom

- les over de geschiedenis van de fotografie bij de GO (Gemeenschappelijke Opleidingen), Den Haag, 2 februari;
- freelance onderzoek in opdracht van het Nationaal Archief, Den Haag (sinds februari 2005);
- jurylid Bondsmeesterklasse (BMK) 2005 van de Bond van Nederlandse Amateur-fotografenverenigingen (BNAFV), 2 april.

E.J.M. van Rooij

- bestuurslid Stichting Federatief Pensioenfonds (SFP).

M. Schapelhouman

- bestuurslid Stichting Museum ‘In ’t Houten Huis’, Museum voor het Schermereiland, De Rijp;
- bestuurslid Stichting Behoud Rijper Glazen, De Rijp.

Mw. S.J.S. Scheltjens

- redactielid *Bibliotheek- en Archiefgids*;
- docente Kunsthistorische Bibliografie bij de Bibliotheekschool Gent;
- lid publicatieredactie Overleg Kunsthistorische Bibliotheken Nederland (OKBN*ARLIS/NL);
- lid beoordelingscommissie archieven, bewaarbibliotheken en documentatiecentra van de Vlaamse Gemeenschap.

Mw. K.E.M.B. Schiermeier

- bestuurslid Society for Japanese Arts;
- bestuurslid Heinz Kaempfer Fonds.

K. Schoemaker

- penningmeester Stichting Publicaties Conservering en Restauratie (SPCR), uitgever van *Cr, interdisciplinair tijdschrift voor Conservering en Restauratie*;
- lid gebruikerscommissie interuniversitair onderzoeksprogramma ToKen;
- secretaris Onderzoeksfonds voor de

geschiedenis van het Rijksmuseum.

F.T. Scholten

- redactielid *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek*;
- redactielid *Kunstschrift*;
- redactielid *Studies in Netherlandish Art and Cultural History*;
- redactielid *Jahrbuch Wallraf-Richartz Museum*
- lid ‘advisory board’ *The Sculpture Journal*;
- lid French Bronze Study Group;
- bestuurslid (ex officio) Museum voor Religieuze kunst, Uden;
- lid adviescommissie restauratie praalgraf Menno van Coehoorn te Wyckel;
- lid museumcommissie Singer Museum, Laren;
- voorzitter Stichting Nederlandse Kunsthistorische Publikatiën;
- examinator Opleiding metaalrestauratie ICN.

J.W. Sieburgh

- lid Stuurgroep Het *Nieuwe* Rijksmuseum;
- voorzitter Stichting MuseumN8;
- bestuurslid Vereniging Digitaal Erfgoed Nederland (DEN);
- lid Overleg Amsterdamse Musea.

J.P. Sigmond

- lid Stuurgroep Het *Nieuwe* Rijksmuseum;
- projectleider beeldbank Atlas Mutual Heritage;
- projectleider HGIS-project ontsluiting en conservering Atlas van het Bataviaasch Genootschap te Djakarta;
- lid Ethische Commissie van de Inspectie Cultuurbezit;
- lid Comité-Visser;
- lid Programmaraad NWO/CHIP-project;
- lid Commissie Vaderlandse Geschiedenis van de Maatschappij voor Letterkunde;
- lid Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis;
- lid Adviescommissie Reinwardt Academie;
- lid Commissie voor Werving en Bevordering van de wetenschappelijke instelling van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis van België;
- voorzitter jury Justus Lipsius Prijs (ICOMAM).

Mw. E. Sint Nicolaas

- lid Schutterij-commissie van het KOG;
- deelname aan symposium ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van de Kremlin-musea, Moskou, 9-15 maart.

L.S.G. Sozzani

- lid werkgroep schilderijen ICN;

- lid Restauratoren Nederland (RN), lid commissie Ethiek en commissie Richtlijnen voor praktijk en toelating;
- lid American Institute for Conservation (AIC), lid werkgroep Certification, Paintings Specialty, for Certification of Restorers;
- adviseur voor onderzoek en restauratie van de *Wapenborden van de Vlësridders uit de Grote/ Sint Jacobskerk* in Den Haag, onder auspiciën van Roskam Producties, Leiden.

Mw. G.M. Tauber

- bestuurslid met portefeuille educatie, Restauratoren Nederland;
- deelname aan symposium ‘Infra-red’ (Raman Users Group), Museum of Modern Art, NY, 28-31 maart;
- deelname aan symposium ‘Atelierpraktijken in de Vroege Nederlandse Schilderkunst’, Centraal Museum, Utrecht, 19 september;
- deelname aan symposium ‘Modern synthetic organic pigments’, Picture Meeting, ICN, 11 oktober;
- deelname aan slotsymposium De Mayerne project, Van Gogh Museum, 17 november.

Mw. P.L.M. Verhaak

- lid Iconclass Research and Development Group.

Mw. M.M.A. van Voorst Vader

- presentaties aan Japanse travel agents tijdens sales missie in Japan, georganiseerd door Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen.

A. Wallert

- rijksgecommiteerde eindexamen opleiding restauratoren;
- redacteur *Art Matters, Netherlands Technical Studies in Art*.

C.J. Zandvliet

- lid Nederlandse Maatschappij voor Letterkunde;
- lid Raad van Toezicht Rijksmuseum Muiderslot;
- bestuurslid Stichting Museum Cruquius;
- bestuurslid Stichting Historische stadplattegronden.

Mw. M. Zeldenrust

- deelname aan symposium ‘Rembrandt; ein Genie auf der Suche’, Berlijn, 4-6 november;
- deelname aan slotsymposium De Mayerne Project, Van Gogh Museum, 17 november.

Voordrachten en lezingen

Mw. M.T.W. Albers

- ‘Kostuumrestauratie m.b.t. Fashion D.N.A.’, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 23 september.

R.J. Baarsen

- ‘De confrontatie van boedelinventarissen en andere geschreven bronnen met bestaande Nederlandse zeventiende-eeuwse meubelen in de verzameling van het Rijksmuseum’, Meertens Instituut, Amsterdam, 27 januari;
- ‘Meubelen kopen voor het Rijksmuseum’, Bonnefantenmuseum, Maastricht, 11 maart (Rijksmuseum-programma tijdens de TEFAF);
- ‘Porcelain rooms in 17th and 18th century Europe’, Charleston Historical Society, Charleston, 14 maart (Art & Antiques Forum);
- ‘De ontdekking van het kabinet van Amalia van Solms’, Infocentrum Rijksmuseum, Amsterdam, 20 april (bij de presentatie van het Amalia-kabinet);
- ‘Een kabinet voor Amalia van Solms’, Mauritshuis, Den Haag, 10 oktober;
- ‘Nederlandse meubelkunst 1600-1800’, college master-opleiding restauratie oude kunst/ schilderijen, moderne kunst en historische binnenruimten, UVA, 13 oktober;
- ‘Splendour in eighteenth-century Brussels - the furniture of Charles de Lorraine’, Society of Antiquaries, Londen, 16 oktober (Furniture History Society Annual Lecture);
- ‘Je meurs d’impatience’, Charles de Lorraine et le comte de Cobenzl: objets d’art français à Bruxelles au milieu du XVIIIe siècle’, Centre André Chastel, Institut national d’histoire de l’art, Parijs, 18 november (symposium ‘Le commerce de luxe à Paris aux XVIIe et XVIIIe siècles’);
- ‘Fausse modestie? Recherches sur l’ébénisterie à Bruxelles au XVIIIe siècle’, Maison de la Culture de la Province de Namur, Namen, 12 december (symposium ‘Autour de Bayar/ Le Roy’).

H. Baija

- ‘The Restoration of Auricular Frames’, Washington DC, 25-30 september (symposium ‘Gilding at the Smithsonian’);
- ‘Empire Frames’, Felix Meritis, Amsterdam, 17-18 november (8th International Symposium on Wood and Furniture Conservation).

J. Bikker

- ‘Portretpendanten en -reeksen’, Van Gogh Museum, Amsterdam, 24 maart (symposium ‘De nieuwe bestandscatalogus Schilderijen van het Rijksmuseum’).

Mw. M.M. Boom

- opening tentoonstelling ‘De straat’, Van Gogh Museum, 8 september;
- lezing Fondswerfdiner Paul Huf Fonds, Amsterdam, 22 november.

D. Bull

- ‘Meesters van emotie: Rembrandt en Caravaggio’, Amstel Club, Amsterdam, 17 maart;
- ‘Rembrandt en Caravaggio: evenknieën of tegenpolen?’, Mauritshuis, Den Haag, 11 april;
- ‘Rembrandt en Carvaggio, belichting en verlichting’, Van Gogh Museum, 5 mei;
- ‘Caravaggio and the Rembrandt Year’, interview met Neil MacGregor, BBC Radio 3, 29 mei;
- diverse rondleidingen en toespraken tijdens de tentoonstelling ‘Rembrandt – Caravaggio’, februari-juni;
- ‘Giuliano da Sangallo e Francesco Giamberti ad Amsterdam e gli iniziî del ritratto di professionalista a Firenze’, Centro Internazionale di Studi di Architettura Andrea Palladio, Vicenza, 11 mei (23ste Seminario internazionale di storia dell’architettura: ‘L’architetto: ruolo, volto, mito’);
- ‘Piero di Cosimo’s Portraits of Giuliano da Sangallo and Francesco Giamberti’, National Gallery, Londen, 30 oktober (Renaissance Research Seminar).

Mw. A.H. Coerdt

- ‘Ein Beitrag zur Konservierung und Restaurierung von Geflechten aus Stuhlrrohr’, Landesmuseum für Technik und Arbeit Mannheim, Mannheim, 20 september.

J.D. van Dam

- ‘Delftware at the Rijksmuseum’ en ‘Red Stonewares in Holland, Germany and England’, San Francisco, USA, 20 en 21 januari (San Francisco Ceramic Circle 2006 seminar ‘In Search of Origins’).

T.D.W. Dibbitts

- ‘Rembrandt – Caravaggio’, Van Gogh Museum, 9 februari;
- ‘Bestandscatalogus Nederlandse 17de-eeuwse schilderkunst. De toekomst’, Van Gogh Museum, Amsterdam, 24 maart (symposium ‘De nieuwe bestandscatalogus Schilderijen van het Rijksmuseum’);
- ‘Rembrandt’, Hessisches Landesmuseum, Kassel, 1 juni;
- ‘Rembrandt at the Rijksmuseum’, Grote Industriële Club, Amsterdam, 5 september;
- ‘Rembrandt en de muziek’, voor Vereniging Rembrandt e.a., Westerkerk, Amsterdam, 15 oktober;
- ‘Il Rijksmuseum e il collezionismo dei dipinti olandesi nel ‘800’, Università di Ferrara, 20 oktober;
- ‘Different means of displaying Rembrandt. 1885-2006’, Musée du Louvre, Parijs, 1 december;
- ‘Rembrandt: Holland’s most famous artist never travelled abroad’, National Museum, New Delhi, 16 december;
- ‘Rembrandt’s copies of Indian Miniatures’, University of New Delhi, New Delhi, 18 december;
- ‘Rembrandt: conservation and restoration’, City Art Gallery, Baroda (Gudjarat), 19 december;
- diverse rondleidingen en toespraken tijdens de tentoonstelling ‘Rembrandt – Caravaggio’, februari-juni.

P.H.J.C. van Duin

- ‘Restauratie van het poppenhuis van Petronella Oortman’, Deventer Museum, 19 oktober (ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het adoptieproject om kunstvoorwerpen te restaureren);
- ‘Conservation of a secretaire by Weisweiler and a desk by Jacob Desmalter’, Felix Meritis, Amsterdam, 17 november (8th International Symposium on Wood and Furniture Conservation).

J.P. Filedt Kok

- diverse colleges minor-opleiding conservatie en restauratie, en coördinatie modules, UVA, najaar 2006;

- [met dr. M.J. Bok] master-onderzoekswerk-groep Kunstambacht en atelierpraktijken 1400-1700, UVA, najaar 2006;
- ‘Der Hl. Lukas malt die Madonna’, Städel Museum, Frankfurt am Main 25-26 november (Passavant Colloquium).

M. Fitski

- ‘Introductie tot de afdeling Aziatische Kunst van het Rijksmuseum’, Coda Museum, Apeldoorn, 25 maart;
- ‘Sherds of evidence: the study and collecting of Japanese porcelain by Oliver Impey’, Ashmolean Museum, Oxford, 31 mei (symposium in Memory of Dr. Oliver Impey (1936-2005));
- ‘De Japanse theeceremonie’, Van Gogh Museum, 9 juli en 10 september;
- ‘De inrichting van het Paviljoen voor Aziatische kunst’, Rijksmuseum, 13 september en 4 december (informatiebijeenkomst voor vakgenoten);
- ‘Het Aziatisch paviljoen’, Rijksmuseum, 24 september (zondagmiddaglezing);
- ‘Het Paviljoen voor Aziatische kunst van het Nieuwe Rijksmuseum’, Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën, Leiden, 15 december.

Mw. E. Hartkamp-Jonxis

- voordracht bij de opening van een tentoonstelling van werk van Rita Kok (textiel) en Guusje Hamelinck (beelden), Gemeentehuis Bloemendaal, 8 oktober.

J.F. Heijbroek

- ‘From a simple print pedlar to a renowned art dealer: Frans Buffa & Sons in Amsterdam (c. 1785-1951)’, Trento/Pieve Tesino (Italië), 1 maart.

A.J. Hoving

- ‘Shipbuilding according to Nicolaes Witsen’, gastcollege A&M University College Station, faculteit Archeologie, Texas, 5 april;
- ‘Het Utrechts Statenjacht, geschiedenis en bouw’, Historische Werf Vreeswijk, Nieuwegein, 11 november;
- ‘Dutch Shipbuilding in the 17th and 18th century’, Max Planck Instituut voor Wetenschapsgeschiedenis, Berlijn, 9 december.

W.T. Kloek

- ‘Over gewelfschilderingen in Nederland ’,

Grote Kerk, Alkmaar, 29 april (symposium ‘Hel en Hemel’).

G.J.M. Koot

- ‘Report of the working group of the VKK: Two years of fruitful collaboration’, Berlijn, 29 sept (2nd Meeting Virtueller Katalog Kunstgeschichte);
- ‘Boeken uit de tijd van Rembrandt’, Rijksmuseum, 17 maart.

M.A.A.M. van de Laar

- [met Taco Dibbits] voordracht op zaal over de schilderijen van Rembrandt in het Rijksmuseum, voor museumpubliek, Rijksmuseum, 3 februari;
- ‘Restaureren van schilderijen’, voor studenten kunstgeschiedenis van de Rijksuniversiteit Utrecht, Rijksmuseum, 9 februari;
- voordracht op zaal over de schilderijen van Rembrandt in het Rijksmuseum, voor in Amsterdam congresserende Nederlandse onderwijzers, Rijksmuseum, 15 februari;
- [met Yvette Bruijnen] ‘Geschreven, gestempeld of geplakt; verscholen informatie op de keerzijde van schilderijen’, Van Gogh Museum, 24 maart (symposium ‘De nieuwe bestandscatalogus Schilderijen van het Rijksmuseum’);
- ‘Restaureren van schilderijen’, voor Kunst in de Kamer kring ’s-Hertogenbosch, Vught, 20 april;
- ‘De Staalmeesters op ware hoogte, verslag van een experiment’, Beurs van Berlage, 31 augustus (evaluatieavond van de tentoonstelling ‘Rembrandt, All the Paintings’);
- rondleiding langs gerestaureerde schilderijen in het Noordbrabants Museum, ’s-Hertogenbosch, 29 oktober (programma ‘Schatten van Brabant, 900 jaar Brabant’);
- ‘Restaureren van schilderijen’, voor Kunst in de Kamer kring Naarden-Bussum, Bussum, 22 november.

R.J.C.H.M. van Langh

- ‘Zijn we de objecten buiten vergeten?’, Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 10 april (lezingendag georganiseerd door Inspectie Cultuurbezit);
- ‘Patina en Corrosie, problematiek van metalen buitenobjecten’, Amsterdam, 11 mei (themadag Instituut Collectie Nederland);

- ‘Historic Objects and the Contribution of research at Large Scale Facilities’, Berlijn, 27 september (workshop Synchrotron Radiation in Art & Archaeology);
- ‘A new philosophy on Science and Conservation at the Rijksmuseum’, Het Pand, Gent, 5-7 december (International Meeting Cultural Heritage & Science);
- [met D. Visser, P. Vontobel en E.H. Lehmann] ‘From Vulcan’s forge: Neutron tomographic investigations of Early Italian and Northern Renaissance bronze sculptures from the Rijksmuseum Amsterdam’, Quebec, Canada (36th International Symposium on Archaeometry, ISA);
- [met D. Visser, W. Kockelmann, P. Vontobel, M. Estermann, E.H. Lehmann] ‘A neutron tomographic and time of flight diffraction study of Early Italian and Northern Renaissance sculptures’, Tate Modern, Londen, 28 november (symposium ‘Looking Forward to the Past: Science and Heritage’).

H. Leeflang

- ‘Rembrandt and Printmaking in the Golden Age’, voor Friends of St. Louis Art Museum, Prentenkabinet, Rijksmuseum, 6 maart;
- moderator congres Kunst & kastpapier, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 17 maart;
- cursus prenttechnieken i.s.m. MK24, Prentenkabinet, Rijksmuseum, 25 maart;
- ‘An introduction to prints’, gastcollege studenten International School of Humanities and Social Sciences, UVA, 10 april;
- ‘Rembrandts landschap van de Goudweger’, voordracht NOS website ‘Mijn passie voor Rembrandt’, juli-september;
- cursusleider ‘Studying Dutch Art Where It Was Made’, Amsterdam-Maastricht Summer University, Amsterdam en Haarlem, 15-18 augustus;
- ‘Seventeenth century Netherlandish prints in the Rijksmuseum’, voor studenten Amsterdam-Maastricht Summer University, Prentenkabinet, Rijksmuseum, 17 augustus;
- ‘The drawings of Hendrick Goltzius’, voor studenten Amsterdam-Maastricht Summer University, Teylers Museum, Haarlem, 18 augustus;
- ‘Prentverzamelingen in het prentenkabinet’, gastcollege werkgroep studenten VU, Prentenkabinet, Rijksmuseum, 27 september;
- mediator discussiebijeenkomst Codart,

- studenten master Museumconservator in opleiding VU en UVA, Codart, Amsterdam, 20 oktober;
- expertise-avonden Avonduren, Rijksmuseum, 6, 13, 20, 27 oktober;
- ‘De artistieke uitdaging in de prentkunst’, gastcollege werkgroep Visuele Analyse studenten kunstgeschiedenis UVA, Prentenkabinet, Rijksmuseum, 11 november;
- presentatie werkgroep ornamentprenten, studenten kunstgeschiedenis Radboud Universiteit Nijmegen, 15 december.

R. de Leeuw

- presentatie radioprogramma TROS ‘Een goede morgen met ...’, 7 januari;
- nieuwjaarstoespraak, 9 januari;
- speech presentatie Sacha Tanja Prijs, Realisme Beurs, Passengers Terminal, Amsterdam, 18 januari;
- openingsspeech tentoonstelling ‘Rembrandt – Caravaggio’, Van Gogh Museum, Amsterdam, 22 februari;
- werkgroep over fenomeen van de kunsth, VU, 8 februari t/m 17 mei;
- presentatie eerste Vriendenpas Rijksmuseum aan H.K.H. Prinses Máxima, 15 maart;
- welkomstwoord ontvangst Bonnefanten Museum, Maastricht, 9 maart;
- tafelrede Directors’ Dinner, Bonnefanten Museum, Maastricht, 10 maart;
- speech bij presentatie schilderij P.G. van Os, ‘De Leeuw’, ING House, Amsterdam, 30 maart;
- presentatie Definitief Ontwerp Het *Nieuwe* Rijksmuseum, stadsdeelkantoor Amsterdam Oud-Zuid, 31 maart;
- workshop over musea van toegepaste kunst, Dresden, 3 april;
- werkdiner Goede Doelen, BankGiro Loterij, Lloyd Hotel, Amsterdam, 5 april;
- openingsspeech tentoonstelling ‘Aus Vulkans Werkstatt. Meisterbronzen aus dem Rijksmuseum Amsterdam’, Museum Palais Liechtenstein, Wenen, 6 april;
- bijdrage over collectiemobiliteit tijdens Bizot-conferentie, Zurich, 11 t/m 14 mei;
- openingsspeech tentoonstelling ‘Nightwatching by Peter Greenaway’, opening Holland Festival, Amsterdam, 2 juni;
- tafelrede Directors’ Dinner, 11 juli;
- feestrede tuinfeest medewerkers Rijksmuseum en Van Gogh Museum, 13 juli;
- presentatie aanwinst Jan Toorop, ‘Portret van

- Marie Jeanette de Lange’, 27 juli;
- openingsspeech tentoonstelling ‘Fashion DNA’, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 31 juli;
- inleiding bij presentatie publicatie *Nederlandse kunst 1700-1800* aan Hella Haasse, 16 augustus;
- ‘Rembrandt and the Rijksmuseum’, Elizabeth Murdoch Theatre, University of Melbourne, 31 augustus (Sugden Fellow Lecture);
- interview ABC National Radio, 19 september;
- ‘Forward with Cuypers: The renovation of the Rijksmuseum’, Erasmus Foundation, Melbourne, 20 september;
- tafelrede lunch CIHA Melbourne 2008, Melbourne, 2 oktober;
- ‘On totally renovating a world-famous Museum’, Queens’ College, University of Melbourne, 2 oktober;
- workshop for curatorship students, University of Melbourne, 6 oktober;
- ‘stage interview’ over *Lending to Europe*, Museums Australia (Victoria), National Gallery of Victoria, Melbourne, 9 oktober;
- Annual National Gallery of Australia Birthday lecture, Canberra, 12 oktober;
- staff talk ‘Small museums, large museums’, Potter Museum, University of Melbourne, 17 oktober;
- tafelrede lunch board Art Exhibitions Australia, Sydney, 19 oktober;
- ‘The New Rijksmuseum: fusing art and history’, Art Gallery of South Australia, Radford Auditorium, Adelaide, 30 oktober;
- key note speech post-graduate conference FLUX: ‘Change in museums’, University of Melbourne, 9 november;
- inleiding bij presentatie publicatie *De Burger van Delft, Een schilderij van Jan Steen*, 21 december.

Mw. I.M. van Leeuwen

- ‘Haaienleer?’, 26 januari (symposium van het Nederlands-Vlaams banden genootschap t.g.v. het afscheid dr. Jan Storm van Leeuwen, conservator boekbanden van de Koninklijke Bibliotheek).

J.R. de Lorm

- ‘Musea in beweging’, voor een delegatie van het Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen en Stedelijke Dienst voor Toerisme van Antwerpen, Brugge en Gent, Rijksmuseum, 20 november 2006;
- Voordracht t.g.v. opening tentoonstelling ‘Petra Spuijbroek verdiept’, Galerie Petra Spuibroek, Haarlem, 10 december 2006;

- ‘Building the *New* Rijksmuseum’, Sotheby’s New Collectors & Friends of the Rijksmuseum, Sotheby’s, Amsterdam, 14 december 2006.

G.C.M. Luijten

- ‘Rembrandt. De schilder en de prentmaker’, Het Kasteel, Groningen, 13 januari;
- ‘The Rijksprentenkabinet as an instrument for scholarly research’, The Courtauld Institute, Londen, 30 januari;
- ‘Rembrandt. Der Maler als Radierer’, Kunstmuseum, Basel, 2 februari;
- ‘The state of affairs: the study of printmaking 1960-2006’, Sound and Vision, Rotterdam, 9 februari;
- ‘Bauern in der Graphik’, Staatliche Kunsthalle, Karlsruhe, 14 februari;
- ‘Rembrandt als verteller’, opening van de tentoonstelling, Lakenhal, Leiden, 12 april;
- ‘Rembrandt in Zwolle’, opening van de tentoonstelling, Stedelijk Museum, Zwolle, 4 mei;
- ‘Portretten in prent, In memoriam Pieter Berend Oudemans’, Brink 67, Deventer, 27 juni;
- ‘Rembrandt. Tekeningen en prenten’, televisie-interview, NPS, Amsterdam, 9 juli;
- ‘The professional Printmaker and the Peintre-Graveur in the seventeenth century: a Confrontation’, workshop, Rijksmuseum, Amsterdam, 17 augustus;
- opening ‘Emmy Eerdmans en Ben Joosten. Een jubileumtentoonstelling’, Buitenplaats, Arnhem, 17 september;
- Opening en conferentie ‘L’Età di Rembrandt. I disegni olandesi della Biblioteca Reale di Torino’, Biblioteca Reale, Turijn, 11-12 oktober;
- ‘Rembrandt de Waarnemer’, Rijksmuseum, Amsterdam, 27 oktober (Verhaal op zaal);
- ‘Druckgraphik was sagt es mir? Ein Kamingespräch’, interview met Georg Baselitz, Herzog Anton Ulrich Museum, Braunschweig, 11 november;
- ‘Rembrandt. The Painter as a Printmaker’, Muzeum Narodowe, Warschau, 24 november;
- ‘Rembrandt. Peintre-Graveur’, Musée du Louvre, Parijs, 18 december.

Mw. P.C.M. Lunsingh Scheurleer

- ‘Grepn uit de Oud-Javaanse Kunstgeschiedenis’, Velpse Kunstclub, Velp, 24 februari;
- ‘Oud-Javaanse beeldhouwkunst en goudschatten’, Coda Museum, Apeldoorn, 2 maart;

- ‘Goudschatten uit Java’, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 18 maart (t.g.v. de tentoonstelling ‘Indonesia: de ontdekking van het verleden’);
- ‘Collecting Javanese Antiquities: Appropriation of a newly discovered Asian Civilization’, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 24 maart (seminar ‘Collecting Cultural Heritage in Indonesia’);
- ‘Boeddhistische kunst van Indonesië’, Universiteit van Leiden, 27 maart (collegereeks Boeddhistische kunst van Azië);
- ‘Central and East Javanese Shivaite Sculpture’ en ‘Gold Treasures from Indonesia’, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 7 april (British Museum Asian Art Course).

Mw. E.C. Martens

- presentatie voor Platform voor Museale Ontvangsten en Evenementen, 30 november.

Mw. S.L. Meijer

- gastdocent ‘Textielconservering’ voor studenten van de Bachelor in Museologie bij de Reinwardt Academie, 1 november;

Mw. B.M.A.M. du Mortier

- Inleiding tentoonstelling ‘Fashion DNA’ , t.b.v. docentenavond CKV-programma, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 7 september;
- ‘Fashion DNA’, voor Vaste Klanten Bijenkorf, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 8 september;
- ‘Fashion DNA’, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 10 september;
- ‘Fashion DNA’, Boekhandel Van Rossum, Beethovenstraat, Amsterdam, 13 september;
- ‘Fashion DNA’, voor Vrienden van De Nieuwe Kerk en Vrienden van het Rijksmuseum, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 20 september;
- ‘Fashion DNA’, voor het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 25 september;
- ‘Van onder tot boven’, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 28 september;
- ‘Fashion DNA’, voor Nederlandse Vereniging voor Kostuum, Kant, Mode en Streekdracht, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 30 september;
- ‘Fashion DNA’, voor de Vrije Academie, Nieuwe Kerk, Amsterdam, 2 oktober;
- dagelijks rondleidingen en/of lezingen tijdens de tentoonstelling ‘Fashion DNA’, Nieuwe Kerk, Amsterdam 1 augustus-22 oktober;
- ‘The birth of the “magalogue”’, voor ICOM Costume Committee, Kopenhagen, 10 oktober.

P.M. Poldervaart

- lezing over het project in Jakarta rondom de Varia Collectie van het Bataviaasch Genootschap, ICOM Nederland, Deventer, 18 mei.

J. Poulsen

- ‘Metasearcher software project (Rijksmuseum Research Library)’, GovCamp, Brussel, 21 september.

Mw. J.A.H. Reynaerts

- ‘Romantische schilderkunst’, St. Oelbert-gymnasium, Oosterhout, 15 februari;
- ‘An Inspirational Relationship: Artis and Artists in Amsterdam in the Nineteenth Century’, Artis Amsterdam, 11 mei (symposium ‘Science and Culture for Members Only’);
- ‘De nieuwe presentatie van (kunst)voorwerpen in Het Nieuwe Rijksmuseum’, Infocenter Rijksmuseum, 28 mei.

R.J.A. te Rijdt

- ‘Aquarellen en tekeningen door Willem Roelofs’, Museum Jan Cunen, Oss, 22 december.

P.J.A. Roelofs

- ‘De keukenmeid van Johannes Vermeer’, vraaggesprek met Theodor Holman in Desmet Live, Radio 5, 31 oktober;
- ‘De Vrede van Nijmegen 1678’, Historische vereniging Numaga, Nijmegen, 14 november;
- prijsuitreiking ‘Rembrandt & Poëzie’, Rijksmuseum, 24 november;
- openingstoespraak tentoonstelling ‘Evidence > Remco Veenbrink & Claudia Lisboa’, Paraplufabriek, Nijmegen, 26 november.

H.T. Rooseboom

- openingstoespraak tentoonstelling ‘Couleur locale’ van Jan Klaren, Centre Céramique, Maastricht, 10 december.

M. Schapelhouman

- ‘Tekeningen van Rembrandt in het Rijksmuseum’, voor een groep notarissen en hun cliënten, Bathmen (O), 27 maart;
- ‘Een laat-17de-eeuws beschilderd withouten kistje’, t.g.v. de feestelijke overdracht van een nieuwe aanwinst in Museum ‘In ’t Houten Huis’, De Rijp, 28 september;
- ‘Rembrandt en de kunst van het tekenen’, Religieuze Kring Aerdenhout-Bentveld, Aerdenhout, 11 oktober.

Mw. S.J.S. Scheltjens

- ‘Boeken om naar te kijken: over de organisatie van het erfgoedproject Antwerpse kunst- en museumbibliotheken’, themadag ‘Marketing en kunstbibliotheken: inhoud of verpakking’, Overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland, ’s-Hertogenbosch, 20 november.

Mw. K.E.M.B. Schiermeier

- ‘Japanse Zomer’, Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst; Society for Japanese Arts; Nederlands-Japanse Vereniging, 16 juli 2006;
- ‘Pronkstukken uit keizerlijk Japan’, Van Gogh Museum, 4 augustus 2006;
- ‘Vrouwen van Tokio & Parijs’, Van Gogh Museum, 1 september 2006.

F.T. Scholten

- toespraak bij de onthulling van de buste van Prinses Máxima door Tony van de Vorst, Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 19 juni;
- ‘Fiamminghi, Netherlandish sculptors in Italy’, Liechtenstein Museum, Wenen, 2 juli.

J.W. Sieburgh

- opening Rembrandtproject Openluchtschool Amsterdam, 16 februari;
- ontvangst collega-musea Rembrandt – Caravaggio, Van Gogh Museum, 23 mei;
- key note spreker congres Amsterdams Toerisme & Congres Bureau, Helsinki, 15-17 juni;
- presentatie congres ‘Lending to Europe’, Helsinki, 19-21 juli;
- handelsmissie India, 2-9 september;
- lezing over Trompenburg bij Kunsthistorische Lunch, Rijksmuseum, 21 september;
- toespraak bij presentatie *Quote* 250 Rijksten van de 17de eeuw, 18 oktober;
- toespraak bij opening MuseumN8, 4 november;
- ‘Amsterdam Topstad? Kanttekeningen en suggesties’, Amsterdamsche Kring, 9 november;
- uitreiking SponsorRing 2006 aan Mexx, Theater Festige Amsterdam, 16 november;
- presentatie ‘Kanttekeningen bij de ontwikkeling van internationale standaarden op het gebied van (financiële) verslaggeving door cultureel-erfgoedinstellingen’ tijdens seminar ‘Rijksmusea in balans?’, georganiseerd door Deloitte Accountants, 27 november, Naturalis, Leiden
- ‘Zaken met Zorg’, Plexus, Amsterdam, 28 november.

J.P. Sigmond

- toespraak bij opening tentoonstelling ‘De Collectie Compleet. Een verzameling Hollands Realisme’, Museum Rob Mohlmann, Venhuizen, 18 februari;
- presentatie bij ontvangst Rabobank bij tentoonstelling Rembrandt – Caravaggio, Amsterdam, 23 februari;
- ‘Cultural Heritage and a Piece of Pewter’, Sydney en Fremantle, mei (congres ‘Dutch Connections. 400 Years of Australian-Dutch Maritime Links 1606-2006’);
- voordracht over de presentatie in Het *Nieuwe* Rijksmuseum voor Amsterdam University Summer School, Amsterdam, 15 augustus;
- voordracht inspraakavond stadsdeel Oud-Zuid, Amsterdam, 11 september;
- toespraak bij opening tentoonstelling ‘The Dutch Golden Age’, Dayton (USA), 21 september;
- voordracht over de presentatie in Het *Nieuwe* Rijksmuseum voor studenten van de Universit  de Paris, Maison Descartes, Amsterdam, 31 oktober;
- presentatie aan Managementteam Tweede Kamer, 31 oktober;
- debat ‘Onderwijs Canon Cultuur’ van Boekman Stichting, Singelkerk, Amsterdam, 6 december;
- voordracht over Het *Nieuwe* Rijksmuseum voor de ICAM, Nederlands Architectuurinstituut, Rotterdam, 5 december.

Mw. E. Sint Nicolaas

- ‘Kijken naar geschiedenis’, college Reinwardt Academie, Amsterdam, 7 april.

L.S.G. Sozzani

- ‘Rembrandt en el Rijksmuseum de Amsterdam, Estudiando la Tecnica del Artista a Traves de la restauracion’, Museo de Arte Contemporaneo, Panama City, Panama, 9 september;
- ‘Rembrandt en el Rijksmuseum’, Museo de Arte Costarricense, San Jose, Costa Rica, 11 september;
- ‘A more indepth look at one Rembrandt Painting, *The Peacocks with a Small Girl*, Museo de Arte Costarricense, San Jose, Costa Rica, 12 september.

Mw. G.M. Tauber

- ‘Portrait of Maritge Vooght Claesdr.: Research and Restoration’, Clark Art Institute, Williamstown, MA, 6 april;
- ‘Portrait of Maritge Vooght Claesdr.: Hals’ Technique’, Clark Art Institute, Williamstown, MA, 11 mei.
- ‘Connoisseurship’, Conservation class, Graduate Program in Art History, Williams College, Williamstown, MA, 16 juni;

Mw. I.E. Verslype

- [met Gerdien Wuestman] ‘Een nieuwe toeschrijving voor een verborgen schilderij: over ouderwetse kragen en onechte kinderen’, Amsterdam, 24 maart (symposium ‘De nieuwe bestandscatalogus Schilderijen van het Rijksmuseum’).

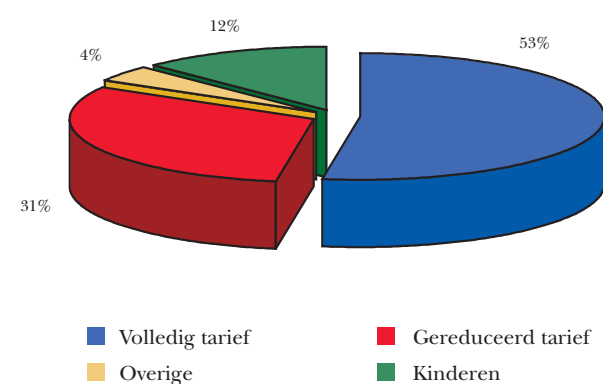
A. Wallert

- ‘Two Paintings or One? The *Baptism of Christ* by Jan van Scorel’, Brugge, 21-23 september (Colloques sur le dessin sous-jacent dans la peinture);
- ‘Schildertechniek in de zeventiende eeuw’, Amsterdam-Maastricht Summer University, 16-18 augustus;
- presentatie over tentoonstelling ‘Really Rembrandt?’, voor Vrienden van het Rijksmuseum, 19 mei;
- ‘Aelbert Cuyp: material aspects in the rendering of light’, Hunterian Art Gallery Lecture Theatre, Glasgow University, 24 maart (conferentie ‘Authenticity and Conservation’);
- ‘Sources on a Colour System for Eighteenth-century Painting’ en ‘Machines for Drawing Celestial Spheres in the Seventeenth Century’, Museo Nacional, Centro de Arte, Reina Sophia, Madrid, 5-6 oktober (Art Technological Source Research group, 2nd Seminar: ATSR Towards a New Discipline);
- practica UVA: synthese historische anorganische pigmenten; synthese historische organische pigmenten; gepolariseerd licht microscopie (PLM); microchemische analyse (MCA); onderzoek cross sections.

Bezoekcijfers*

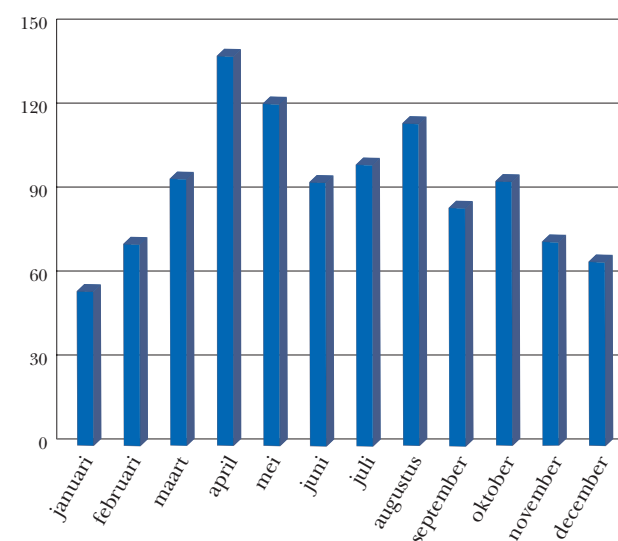
	2006	2005	2004
Betalende bezoekers			
Volwassenen	600.529	528.559	512.491
Volwassenen in groepsverband	113.091	86.833	84.906
Houders MK	84.093	51.044	39.863
MK NS en RABO (niet meer in 2006)	0	11.459	25.432
Gereduceerd individueel	152.749	20.310	11.831
Subtotaal	950.462	698.205	674.523
Gratis bezoekers			
Kinderen	96.282	62.618	61.719
Kinderen in groepsverband	2.675	8.100	2.907
Schoolverband en museumles	43.071	34.724	38.296
Avondontvangsten	6.421	2.150	2.471
Relaties	24.003	7.418	7.301
Bezoekers studiezaal	4.031	3.320	1.944
Sponsors	7.832	1.418	1.811
Overigen	7.405	24.633	21.130
Subtotaal	191.720	144.381	137.579
Totaal	1.142.182	842.586	812.102

Overzicht van de verschillende tarieven 2006

	2006	2005	2004
Bezoekers per maand			
Januari	56.570	44.036	41.896
Februari	74.061	47.493	52.201
Maart	97.859	69.222	61.272
April	143.006	87.520	92.583
Mei	125.555	87.574	81.872
Juni	96.839	69.271	68.515
Juli	103.283	89.506	80.642
Augustus	118.234	98.562	91.805
September	87.455	66.982	60.361
Oktober	96.918	73.860	74.154
November	74.901	55.406	58.682
December	67.501	53.154	48.119
Totaal	1.142.183	842.586	812.102

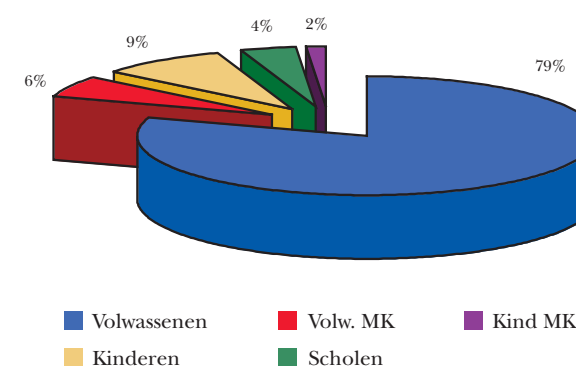
Bezoekers per maand 2006

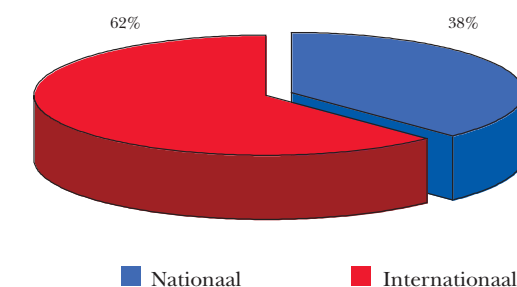
Bezoekeroverzicht nationaal versus internationaal 2006

Maanden	Nationaal	%	Internationaal	%	Totaal
Januari	28.882	51	27.688	49	56.570
Februari	37.911	51	36.151	49	74.061
Maart	45.152	46	52.708	54	97.859
April	39.297	27	103.709	73	143.006
Mei	39.376	31	86.179	69	125.555
Juni	31.812	33	65.027	67	96.839
Juli	34.412	33	68.871	67	103.283
Augustus	43.405	37	74.829	63	118.234
September	27.122	31	60.333	69	87.455
Oktober	40.445	42	56.473	58	96.918
November	34.508	46	40.393	54	74.901
December	29.537	44	37.964	56	67.501
Totaal	431.859	38	710.324	62	1.142.183

Verdeling volwassenen en kinderen 2006

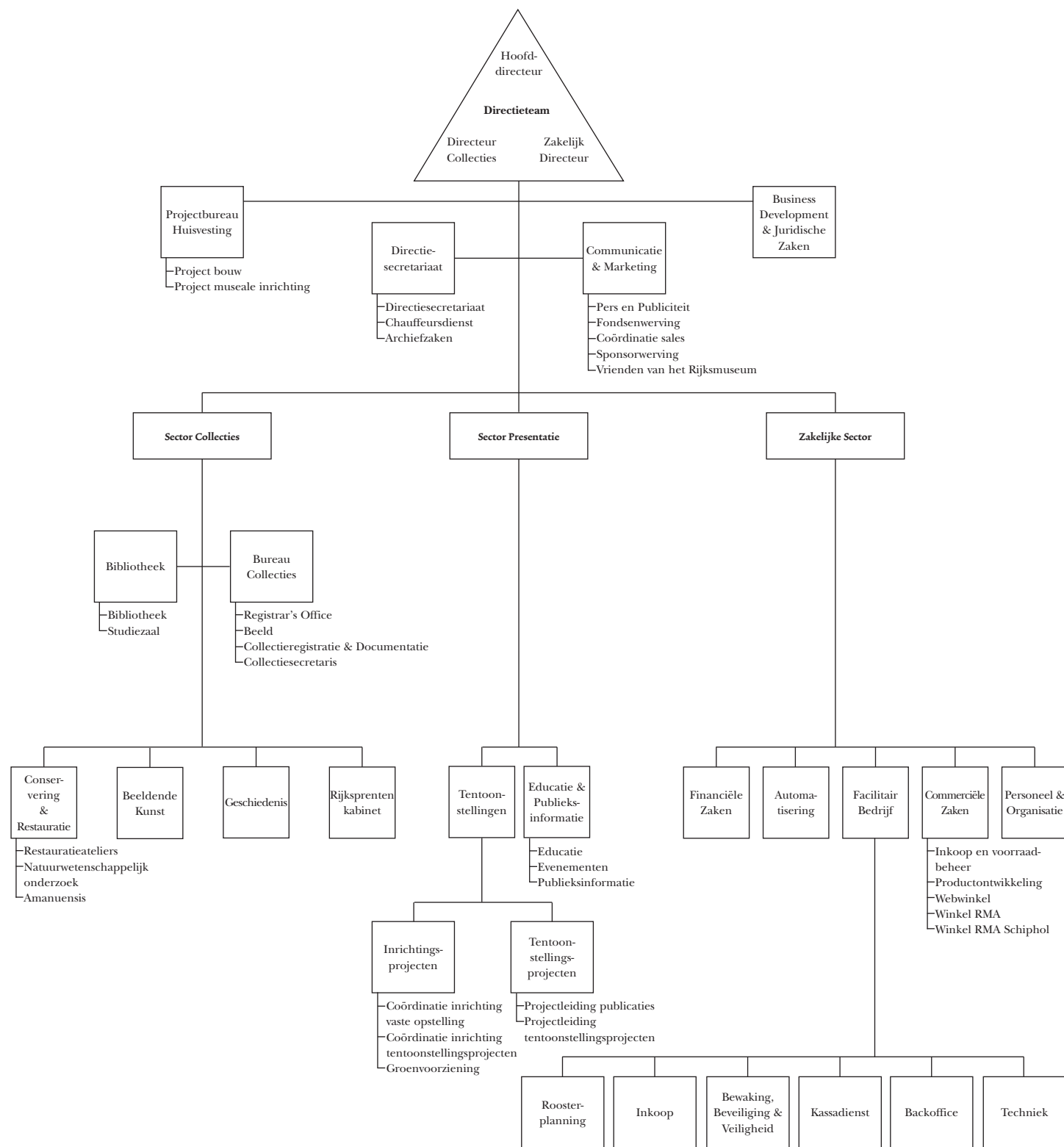

Bezoekeroverzicht nationaal versus internationaal 2006

	2006	2005
Bezoekcijfers Rijksmuseum-websites		
Bezoekers www.rijksmuseum.nl	1.893.272	749.984
Gemiddeld aantal bezoekers per dag	5.186	2.055
Pageviews www.rijksmuseum.nl	10.435.959	4.819.324
Gemiddeld aantal pageviews per dag	28.592	13.204
Bezoekers bibliotheekcatalogus op internet (hits)	1.023.455	1.210.862

Organogram

Personeelsgegevens (per 31 december 2006)

Directie

R. de Leeuw hoofddirecteur
 J.W. Sieburgh zakelijk directeur
 J.P. Sigmond directeur collecties

Directiesecretariaat

Mw. M.P. van de Wiel directiesecretaris
 Mw. L. Brinkman directiesecretaresse
 Mw. C.L. Goedhart directiesecretaresse
 A.W. Bakker chauffeur
 M.G. Kaspers medewerker dynamisch archief
 Mw. E.A. Liachenko medewerker dynamisch archief
 Mw. A. Ettehoven medewerker oudarchief en archiefcollecties

Directiestaf

Mw. A.V. van Dorssen projectadviseur collecties

Communicatie en Marketing

Mw. J.M.G. Schuerveld Schrijver hoofd communicatie en marketing
 Mw. M.H.A. van Oranje adviseur Vrienden van het Rijksmuseum
 Mw. E. Kamphuis senior medewerker pers en publiciteit
 A.H.B. de Munnick senior medewerker pers en publiciteit
 Mw. M.E. Smallegange senior medewerker externe betrekkingen

Mw. E.C. Martens medewerker externe betrekkingen
 Mw. E. Kalis medewerker particuliere schenkingen
 Mw. M. le Coultre administratief medewerker
 M.W. van Someren Greve assistent marketing
 Mw. M.M.A. van Voorst Vader-van Deth assistent sales
 Mw. C.L. Ariens projectmedewerker dag- en avondontvangsten
 Mw. E.M. Follender Grossfeld projectmedewerker dag- en avondontvangsten
 Mw. J.J. Schneider afdelingsassistent

Projectbureau huisvesting

D. Mooij hoofd projectbureau
 Mw. H.S. Schrawangen projectcoördinator
 P.H.J.C. van Duin projectleider bouw
 I. Santhagens projectleider museale inrichting

Business development en juridische zaken

Mw. H.S.C. Crebolder projectleider/juridisch adviseur

Sector Collecties

Bibliotheek

G.J.M. Koot hoofd bibliotheek
 Mw. S.J.S. Scheltjens coördinator bibliotheek
 J.D. Poulsen applicatiebeheerder
 Mw. L.M. Blokhuizen-van der Werff medewerker bibliotheek
 Mw. E. Brakenhoff medewerker bibliotheek
 Mw. C.M. ten Brug medewerker bibliotheek
 Mw. M.P.M. Falke medewerker bibliotheek
 W.M. Ouwkerk medewerker bibliotheek
 G.E. Peters medewerker bibliotheek

Studiezaal bibliotheek

Mw. M. Stijkel coördinator studiezaal
 L.P.J.C. Vosters assistent coördinator studiezaal
 J.H.M. Bersee medewerker studiezaal
 Mw. J.P. Breidel medewerker studiezaal
 J. Durrfeld medewerker studiezaal
 M.J. Rozestraten medewerker studiezaal
 J.R. Schindler medewerker studiezaal

Bureau Collecties

Mw. C. Jager hoofd bureau collecties
 K. Schoemaker collectiesecretaris

Collectieregistratie & documentatie

Mw. X.I. Henny applicatiebeheerder
 Mw. C.M.G. Stolk applicatiebeheerder
 Mw. A. Schrier assistent applicatiebeheerder
 R.E. Blekman documentalist
 Mw. S. van Gelderen documentalist
 Mw. E.L. van Kaam documentalist
 B. Nederveen documentalist
 Mw. C.H. Wittop Koning documentalist
 Mw. F.D.F.M. Aalbers registratie medewerker
 P.E. van Kooij registratie medewerker
 Mw. M.E. Valetton registratie medewerker

Registrar's Office

Mw. W. Brouwer hoofd subafdeling registrar's office
 Mw. F.A. Koens administratief secretariael medewerker
 Mw. J.A.A.M. Asselbergs medewerker collectielogistiek

Mw. C.J. Meffert-van Weele medewerker collectielogistiek
 Mw. A.S. Swart medewerker collectielogistiek
 W.A.P. Hoeben hoofd fysiek collectiebeheer
 Mw. G. de Beer behoudsmedewerker
 J.J. Couprie behoudsmedewerker
 E. Kriger behoudsmedewerker
 Mw. K. Oosthoek-Dmochowska behoudsmedewerker
 Mw. J. Pugh behoudsmedewerker
 I.P. Rijkers behoudsmedewerker
 B. da Silva Curiel behoudsmedewerker
 D. Kemper depotbeheerder
 Mw. B. Lamain depotbeheerder
 J.A. Cok gedetacheerd projectleider inrichting, verhuizing en logistiek bij de programmadirectie

Beeld

Mw. C.V.M. van der Harten hoofd subafdeling beeld
 Mw. T.C. Greven coördinator fotoarchief
 Mw. E.M. de Graaf medewerker fotoarchief
 Mw. I. Labeur medewerker fotoarchief
 Mw. F.E.M. Diekstra planner
 G.A. van Dooremaalen fotograaf
 M.J. den Engelsman fotograaf
 H.J. Klein Gotink fotograaf
 E.H. Miedema fotograaf
 Mw. S. Rebers fotograaf

Beeldende kunst

T.D.W. Dibbits hoofd beeldende kunst
 Mw. D.V. Riabokon-Muller secretaresse
 J.P. Filedt Kok senior conservator schilderijen 15de & 16de eeuw
 M. Balm wetenschappelijk medewerker schilderijen
 Mw. M. Leeftang wetenschappelijk medewerker schilderijen
 P.J.A. Roelofs conservator schilderijen 17de eeuw
 Mw. M.E. Rikken junior conservator schilderijen 17de eeuw
 D.R. Bull senior conservator buitenlandse scholen en 18de eeuw
 Mw. F. van 't Veen wetenschappelijk medewerker schilderijen
 Mw. J.A.H. Reynaerts conservator schilderijen 19de & 20ste eeuw
 J. Bikker wetenschappelijk medewerker schilderijen

Mw. P.C.M. Lunsingh Scheurleer senior conservator Aziatische kunst
 J. van Campen conservator Aziatische kunst
 M. Fitski conservator Aziatische kunst
 R.J. Baarsen senior conservator beeldhouwkunst & kunstnijverheid
 J.D. van Dam senior conservator beeldhouwkunst & kunstnijverheid
 F.T. Scholten senior conservator beeldhouwkunst & kunstnijverheid
 D.P.J. Biemond conservator edele metalen
 Mw. E. Hartkamp-Jonxis conservator textiel
 Mw. B.M.A.M. du Mortier conservator kostuums

Geschiedenis

C.J. Zandvliet hoofd geschiedenis
 W.A. de Bell conservator
 G. van der Ham conservator
 Mw. E. Sint Nicolaas conservator
 Mw. D. van der Wal junior conservator
 Mw. H.J. Baruch assistent conservator

Rijksprentenkabinet

G.C.M. Luijten hoofd Rijksprentenkabinet
 M. Schapelhouman senior conservator tekeningen
 R.J.A. te Rijdt conservator tekeningen
 Mw. I.M. de Groot conservator prenten
 J.F. Heijbroek conservator prenten
 H. Leeflang conservator oude prentkunst
 Mw. M.M. Boom conservator fotocollectie
 H.T. Rooseboom conservator fotocollectie
 Mw. P.L.M. Verhaak assistent conservator
 Mw. G.W. Jacobs projectmedewerker
 Mw. I.M.T. Oud projectmedewerker
 Mw. B.M. van Sighem projectmedewerker
 D.R. Horst wetenschappelijk medewerker
 J. Rutgers wetenschappelijk medewerker

Conservering en restauratie

R.J.C.H.M. van Langh hoofd conservering en restauratie
 A. Wallert natuurwetenschappelijk onderzoeker
 A. Ames senior restaurator boeken
 Mw. I.R. Parthesius-Garachon hoofd restauratieatelier ceramiek en sculptuur
 Mw. M.C.M. van Schinkel senior restaurator ceramiek en glas
 Mw. W. van den Abeele restaurator metalen
 I.L. Breebaart senior restaurator meubelen
 Mw. A.M.F. Barth restaurator meubelen
 Mw. A.H. Coerdt restaurator meubelen
 A.J. Hoving hoofd restauratieatelier scheepsmodellen

Mw. M. Zeldenrust hoofd restauratieatelier schilderijen
 H. Baija senior restaurator schilderijen
 M.A.A.M. van de Laar senior restaurator schilderijen
 W. de Ridder senior restaurator schilderijen
 L.S.G. Sozzani senior restaurator schilderijen
 Mw. G.M. Tauber senior restaurator schilderijen
 F.P.L.J. Benders restaurator schilderijen
 Mw. B.M. Schoonhoven restaurator schilderijen
 Mw. E.M.E. Smeenk-Metz restaurator schilderijen
 Mw. I.E. Verslype restaurator schilderijen
 P.M. Poldervaart hoofd restauratieatelier tekeningen, prenten en foto's
 Mw. I.M. van Leeuwen senior restaurator tekeningen en prenten
 Mw. H. Koning restaurator fotografie
 Mw. F.A. Meijboom restaurator tekeningen en prenten
 H.J. Dolmans medewerker restauratie tekeningen en prenten
 Mw. S.L. Meijer hoofd restauratieatelier textiel
 Mw. M.T.W. Albers senior restaurator textiel en wandtapijten
 Mw. K.M. Mark-van der Wateren senior restaurator textiel en wandtapijten
 Mw. C. Holz restaurator textiel

Sector Presentatie

Tentoonstellingen

J.R. de Lorm hoofd tentoonstellingen
 Mw. M.E. Janknegt eerste secretariaats-medewerker tentoonstellingen
 Mw. E. Slob eerste secretariaatsmedewerker tentoonstellingen
 W.T. Kloek hoofdconservator inhoudelijk team
 T. Zeedijk projectmedewerker inhoudelijk team

Projectleiders

Mw. P.M. Retèl senior projectleider publicaties
 Mw. M.M. Soethout projectleider publicaties
 K.J.R. Callens conservator tentoonstellingen
 Mw. K.E.M.B. Schiermeier conservator tentoonstellingen
 Mw. S. van Elst junior projectleider
 Mw. R.W. Ubink junior projectleider
 Mw. M.L. de Winter projectmedewerker inhoudelijk team

Inrichtingsprojecten

B.O. Huininga medewerker groenvoorziening
 C. Kriger medewerker inrichtingsprojecten
 J.T.M. Muller assistent inrichtingsprojecten
 Mw. W.R.M. Peters medewerker vaste collectie

Educatie en publieksinformatie

Mw. X. van Gelder hoofd educatie en publieksinformatie
 Mw. H.M.M. Merbis assistent educatie en publieksinformatie
 Mw. A. Brinkman algemeen medewerker
 Mw. P.A.M. Kintz wetenschappelijk medewerker
 T. van der Meer wetenschappelijk medewerker
 Mw. R. Meijer wetenschappelijk medewerker
 P.J.G.M. Gorgels web-editor
 Mw. C.M. Klinkert assistent web-editor
 Mw. J.J.M. Hoekstra planner GRAS-project
 Mw. N. Bloemberg projectmedewerker avondopenstellingen
 Mw. W.J. Ekster wetenschappelijk assistent publieksbegeleiding

Evenementen

Mw. D. Schreurs medewerker evenementen
 Mw. C.J. van Meggelen medewerker rondleidingen & cursussen
 M.J. Omtzigt medewerker rondleidingen & cursussen

Publieksinformatie

Mw. T.S. Balian coördinator publieksbalie
 Mw. W.P.C. Bellaar Spruyt medewerker informatiebalie
 Mw. M.C. Broekema medewerker informatiebalie
 Mw. L.A.H. van Egmond medewerker informatiebalie
 Mw. G.M.E. Franceschini medewerker informatiebalie
 M.J. van Heerden medewerker informatiebalie
 Mw. N. Kraaikamp medewerker informatiebalie
 Mw. N.G. Kuik medewerker informatiebalie
 Mw. M. Lammertse-Cats medewerker informatiebalie
 Mw. A.V. Ostrovskaja medewerker informatiebalie
 Mw. C. Silveira De Sousa Oliveira medewerker informatiebalie
 Mw. G. van der Woude medewerker informatiebalie
 P.H.C. Burmanje medewerker informatiecentrum
 Mw. K. Popovic medewerker informatiecentrum
 E.G. van Wijk medewerker informatiecentrum

Zakelijke sector

Personeel en organisatie

G. Hoek hoofd afdeling personeel & organisatie
 M.H.A. Rietveld arbo adviseur
 Mw. M. Meijer personeelsadviseur

Mw. J.A. van Veen personeelsadviseur
 H.P. Boot adviseur personeels- en salarisadministratie
 Mw. A.A. Dekker medewerker personeels- en salarisadministratie
 Mw. B.A.M. van den Berg-Bollen administratief medewerker
 Mw. M.V.J. Kaija afdelingsassistent

Financiële zaken

E.J.M. van Rooij hoofd financiële zaken
 Mw. M.A. de Vries financial controller
 Mw. J.J.A. Plomp-Agterberg coördinator financiële administratie
 Mw. J.H. van Frederikslust senior medewerker financiële administratie
 J.V. Groot senior medewerker financiële administratie
 R.J. Muntslag medewerker financiële administratie
 Mw. N. van Proosdij medewerker financiële administratie
 H.A.M. van Roij medewerker financiële administratie
 S. Soudagar medewerker financiële administratie

Automatisering

R. Hendriks hoofd automatisering
 P. van Kooten netwerkbeheerder
 F.A.M. van 't Hoff systeembeheerder/ applicatieprogrammeur
 J. van Kempen medewerker helpdesk

Commerciële zaken

Mw. Y. Hooft Graafland hoofd commerciële zaken a.i.
 M.A.G. Bakker coördinator inkoop & logistiek
 M. Holkamp assistent logistiek medewerker
 Mw. I. Lichtenwagner stafmedewerker
 H.U.M. Stiller medewerker

Winkels

P.J.J. Wessels chef museumwinkel
 Mw. M.G.M. Smit plaatsvervangend chef museumwinkel
 Mw. L. Ayal verkoper
 Mw. D. Sijnke verkoper
 Mw. J.C. Wolters-van Rooijen verkoper
 Mw. W.B. Day medewerker verkoop
 Mw. F.M. Hamidat medewerker verkoop
 R.B. Huijsmans medewerker verkoop
 Mw. M. Jongeneel medewerker verkoop
 Mw. H. Milde medewerker verkoop

I.S. Schutz medewerker verkoop
 Mw. J.S. Tjon medewerker verkoop
 Mw. S.M. van Zwicht medewerker verkoop

Schiphol

H.E. Al chef museumwinkel
 Mw. H. Lenting plaatsvervangend chef museumwinkel
 Mw. M.E. Beekman medewerker verkoop
 D.L.P. de Laat medewerker verkoop
 Mw. D. Occelli-Hulscher medewerker verkoop
 Mw. M.J. Schram medewerker verkoop
 Mw. N.J. Slingerland medewerker verkoop
 P.J.C. Veerhuis medewerker verkoop
 Mw. R.P.J.M. Verpalen medewerker verkoop
 Mw. A. van Zandwijk-Cascio medewerker verkoop

Facilitair Bedrijf

Mw. C.R.M.C. Keeman facilitair manager
 Mw. E.M.L. Faucon inkoper
 Mw. R. van Leth-Elemia medewerker kantinedienst
 Mw. T.K. Manuschevich Viaux roosterfunctionaris
 Mw. J.F.W. van Mill roosterfunctionaris

Back Office

Mw. A. van der Leest manager backoffice
 W.B.J. Taal magazijnbeheerder
 H.J. Hilhorst 1e magazijnmedewerker
 D. Bakker magazijnmedewerker
 K.J. van Beek magazijnmedewerker
 R.J. Gasper servicedesk medewerker
 Mw. D. Roosendaal servicedesk medewerker
 P.L.A. Buffing bode/medewerker postkamer
 F.A.L. Reijnders bode/medewerker postkamer
 F.G. Wessels bode/medewerker postkamer
 Mw. C.M. van Luit-Heijne telefonist/receptionist
 Mw. P. Plomp-Besse telefonist/receptionist
 Mw. H.L. Smit-van Hemert telefonist/receptionist
 C.J.T. van der Hulst huismeester
 Mw. C. Bersabal medewerker telcentrum
 Mw. M.E. Fano-Ripken medewerker telcentrum
 M. Holkamp medewerker telcentrum
 Mw. T. Meser-van Geemen medewerker telcentrum
 S. Soudagar medewerker telcentrum
 Mw. G. van der Woude medewerker telcentrum

Kassadienst

P. de Boer chef kassadienst/facilitair coördinator

Mw. H.H. Cosar-Swart plaatsvervangend chef kassadienst

Kassiers

S. Balbahadoer, F.M. Eduardo,
 Mw. W. Oosterbroek, Mw. V.S. Pengel,
 A.E.G.F. Romero, S.R. Tirbeni, J. Veerling,
 W. Visser, O.D.J.D.J. Willig

Bewaking, beveiliging en veiligheid

W. Hekman hoofd bewaking, beveiliging en veiligheid a.i.
 Mw. H.A. Tomasouw administratief medewerker

Bureau bedrijfshulpverlening

P.A. Sarafopoulos medewerker BHV/brandwacht
 R. Talstra surveillance brandwacht

Centrale meldkamer

H.A. Panhuysen chef meldkamer

Operators meldkamer

D.P. Dekker, P.J.M. Donker, L. El Asri,
 F.W. Keller, T. Kuijpers, N.J. van der Meulen,
 J.H. Oomen, A.M. Plomp, S. Poeran,
 B. Suringbroek, C.P. Toby, D. Usenki

Surveillancedienst

M.A.A. Giesen chef surveillance/facilitair coördinator
 F.A.J. Strube chef surveillance/facilitair coördinator
 G. Terlouw chef surveillance/facilitair coördinator
 Mw. H.M. Kruse plaatsvervangend chef surveillance/facilitair coördinator
 J.J. Stuifbergen plaatsvervangend chef surveillance/facilitair coördinator

Buitendepot Lelystad

K. Dekker portier/beveiligingsmedewerker
 R.C.P. de Leeuw portier/beveiligingsmedewerker
 J.G. Vontenie portier/beveiligingsmedewerker

Surveillancedemedewerkers

R.A. von Aesch, Mw. M. von Aesch-Baas,
 Mw. T. Alakhramsing-Chinnoe, L. Al Gam,
 A.C. van Axel Dongen, Mw. M.E. Baeten-Romero, Mw. P. Balak, Mw. R.B. Balbahadoer-Sewtahal, Mw. M.F. Banen, Mw. M. Baranic-Deda, C.A. Bekkenutte, Mw. C. Birambie, Mw. M. Blommert, A.H. Bouanani,

F. van den Braak, Mw. D. Cadjo, J.C. Calderon Garcia, Mw. M. Cupac-Sopic, Mw. S. Daher, T.A. Dahmen, R.J. Deutekom, Mw. D. Djuric, Mw. A.M. Dosljak-Stebalj, P. Durrfeld, Mw. C.H. Eggink, P.M. Falet, R.R. Giesen, Mw. J.S. Gomes-Monteiro, H. Heimens, Mw. W.J. Holkamp, F.W. Jongerden, Mw. D. Joosten, Mw. A. Kartopawiro, P.I. Keizer, Mw. D.C. Klanke-Heil, H.J. Knukkel, Mw. M.H. Koster-Lankheet, Mw. W.T. Kroes, K.B. Kuijpers, N.M. Lankhaar, Mw. L. Liche, H. van Lierop, E. Loo, C.A. Luime, A. el Messaoudi, M. Nauta, Mw. A.C.M. Nellen, Mw. D.M.C. den Ouden-van Ierssel, Mw. D. Pantelic, M. Pantelic, Mw. P. Plomp-Besse, J.A. Quintero, K. Ramlal, Mw. R. Rens-Stenekes, J. Reuter, Mw. E.M. Schadee-Plaggenburg, V. Schenkuis, G.M. Schipper, Mw. D. Schuller, Mw. R. Sillemman-Broos, M.J. Sinester, S.J. Sintjago, P.J. van der Slot, Mw. C.W. Sopamena, Mw. M. Stankovic-Aperlic, Mw. M. Steijn, R.T. Strijder, K.R. Tirbeni, Mw. B.M. Tirbeni-Gajadhar, F. Topal, M.P. bij de Vaate, J.W.R. Visser, Mw. R.J. Visser, T.E. Wildner, Mw. H. Wittenburg, Mw. N. van Wolferen, R. Yilmaz, Mw. I.C.G. Youssef-Katerberg, Mw. R. Youssef-Silleman

Techniek

B.R. Beekman coördinator cpc
R. Forster begeleider nieuwbouw
E.J. Hermelink electromonteur
P.H. Lammers installatiemonteur
B.P. Swemle installatiemonteur
A.F. Tomasouw installatiemonteur

Overigen

Museumdocenten

Mw. I.A. de Bruijne, Mw. D.A.E. de Groot, Mw. T. Koldewij, Mw. K.E.J. Ravers, J.S. van Schie, Mw. D. Schreurs, Mw. H.J.M. Schueler

Rondleiders

Mw. A.E. Aegeter, Mw. F. Alonso de Florida Rivero, Mw. A.J. Breebaart, Mw. K. Christof, Mw. M. Ciuraj, Mw. Mw. G.M.E. Francesschini, C.I.M. Giel-Cossais, Mw. L.B.M. van Grieken, R.F.M. Kassenaar, J.D. de Kruijff, Mw. N.G. Kuik, Y.D.E. van der Linden, B.E. Michels-Viergever, M.V. Quint, G.M. van der Roemer, Mw. M.C.H. Snijders, Mw. M.L. van Soest, Mw. V. Steijn-Lorin, R. Uterwijk, E.G. van Wijk

Stagiairs masteropleiding conservator

Mw. L. Nijkamp beeldende kunst

Mw. F. Rosa De Carvalho Rijksprentenkabinet

Stagiairs

Mw. R.C. Cohen Tervaert communicatie en

marketing

Mw. R.F. Wessels communicatie en marketing

E. Bijzet beeldende kunst

R.D. Meurs beeldende kunst

Mw. L.J. Modderkolk beeldende kunst

Mw. T. Zakula beeldende kunst

Mw. C. Hagelskamp conservering en restauratie

Mw. E.R. Oberhumer conservering en

restauratie

Mw. M.M. Mariee facilitair bedrijf

F.A. de Vries registrar’s office

Vrijwilligers

Mw. P.M. Griffiths-Wardle beeldende kunst

G. van der Hoek bibliotheek

E. Miedema beeld

Mw. K.A.L. Schuckink-Kool Rijksprentenkabinet

Maatwerker / Pantar

E.J. Gondi conservering & restauratie

H.W. de Vries conservering & restauratie

Personeelsvereniging

Mw. J.A. van Veen voorzitter

J. van Kempen penningmeester

Mw. H.L. Smit-van Hemert secretaris

Mw. D. Djuric

Mw. A.S. Swart

D. Usenki

Mw. M.M. A. van Voorst Vader-van Deth

Ondernemingsraad

Mw. P.M. Retèl voorzitter

Mw. I.M. van Leeuwen secretaris

K.B. Kuijpers

J.H. Oomen

A.M. Plomp

Mw. M. Stijkel

F.A.J. Strube

Mw. A.S. Swart

G. Terlouw

Financieel verslag

- 126** Bericht van de Raad van Toezicht >
- 127** Verslag van de directie > **129** Geconsolideerde balans > **130** Geconsolideerde categoriale exploitatierekening >
- 130** Geconsolideerd kasstroomoverzicht >
- 132** Waarderingsgrondslagen > **134** Toelichting op de geconsolideerde balans >
- 144** Toelichting op de geconsolideerde categoriale exploitatierekening >
- 146** Overige gegevens > **148** Meerjarenoverzicht > **151** Raad van Toezicht

Bericht van de Raad van Toezicht

Jaarrekening en bestemming van het exploitatiesaldo

De door de directie opgestelde jaarrekening over het boekjaar 2006 is gecontroleerd door Deloitte Accountants B.V. (conform artikel 13.3 van de statuten). De verklaring van de accountants is opgenomen bij de overige gegevens. De directie heeft de jaarrekening ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. De Raad heeft mede op grond van de accountantsverklaring en het bijbehorende verslag de jaarrekening goedgekeurd waarna deze door de algemeen directeur van de Stichting is vastgesteld (conform artikel 13.4 van de statuten). In overleg met de directie is besloten het exploitatiesaldo verminderd met de volgens het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Musea verplichte toevoeging aan het bestemmingsfonds OCW, toe te voegen aan de algemene reserve. Tevens is conform de hierover in 2006 met de directie gemaakte afspraken 30% van het op publieksgebied behaalde positieve resultaat toegevoegd aan de reserve kunstankopen.

Mutaties en benoemingen

Per 6 februari 2006 is mevrouw mr. A. Deveci-Kesmer, directeur Rhythm of Reason Arnhem, door de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in de Raad benoemd, ter vervulling van de vacature die was ontstaan door het aftreden van mevrouw prof. mr. I.P. Asscher-Vonk wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn.

De heer Kok die per 21 februari 2006 volgens rooster aftrad, is voor een tweede zittingstermijn in de Raad benoemd.

Op 11 juni 2006 ontving de Raad het droevige bericht van het onverwachte overlijden van de heer mr. A.S. Fransen van de Putte die sinds 2003 lid was van de Raad. De Raad is de heer Fransen van de Putte dankbaar voor zijn waardevolle bijdragen aan het werk van de Raad.

Op 4 oktober 2006 trad de heer dr. H.H.F. Wijffels af als voorzitter van de Raad in verband met zijn benoeming tot bewindvoerder bij de Wereldbank in Washington. De heer Wijffels was sinds 1999 lid van de Raad en sinds 2003 voorzitter. De Raad

is hem veel dank verschuldigd voor alles wat hij in de afgelopen zeven jaar voor de Raad heeft betekend.

Tot zijn opvolger als voorzitter is de heer mr. A. Ruys benoemd, sinds 2004 lid van de Raad. Mevrouw drs. M.A. Scheltema, financieel directeur van Shell Nederland, werd per 12 maart 2007 benoemd tot lid van de Raad, ter vervulling van de door het vertrek van de heer Wijffels ontstane vacature.

Toezicht

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig overleg gevoerd met de directie. De Raad heeft vijfmaal met de directie vergaderd en eenmaal zonder de directie. Daarnaast was sprake van tussentijds overleg tussen individuele leden van de Raad en de directie.

Een vast agendapunt tijdens de vergaderingen met de directie was in het afgelopen jaar wederom Het *Nieuwe* Rijksmuseum, waarbij naast de periodieke bespreking van de voortgang van het project in het bijzonder aandacht is besteed aan de plannen voor de nieuwe vaste opstelling. Een delegatie van de Regiegroep Museale Inrichting hield een presentatie over het aan de middeleeuwen gewijde deel van het hoofdcircuit. Voorts is overlegd over de financiële gang van zaken, de begroting 2007, de meerjarenraming 2007-2012 en een statutenwijziging. De jaarrekening over 2005 werd besproken in aanwezigheid van de externe accountant. Het sociale beleid en het personeelsbeleid kwamen regelmatig aan de orde, in het bijzonder de personeelsformatie en de reorganisatie van de sector Presentatie. Raad en directie wisselden van gedachten over diverse initiatieven om het publieksbereik te vergroten. Veel aandacht is besteed aan het vervullen van de vacatures in de Raad, waarbij ook buiten de eigen netwerken is gezocht naar kandidaten.

De Financiële Commissie heeft driemaal vergaderd, waarbij de belangrijkste gespreksonderwerpen werden gevormd door de financiële resultaten, de begroting 2007, de meerjarenraming 2007-2012 en de treasury-activiteiten. De vergaderingen van de Financiële Commissie werden bijgewoond door de externe accountant.

De Raad heeft in zijn vergadering zonder de directie het eigen functioneren en het functioneren van de directie geëvalueerd.

De Raad van Toezicht bedankt de directie en medewerkers voor hun bijdragen in het afgelopen jaar dat voor het Rijksmuseum in het teken stond van de herdenking van het 400ste geboortjaar van Rembrandt.

Amsterdam, 11 april 2007

De Raad van Toezicht

Verslag van de directie

Het Rembrandt 400-jaar is voor het Rijksmuseum zowel artistiek als financieel een bijzonder succesvol jaar geweest waardoor het boekjaar 2006 kon worden afgesloten met een positief exploitatiesaldo van € 244.000 (begroot nihil). De Philipsvleugel werd 1.142.182 keer bezocht (begroot 2006: 900.000, werkelijk 2005: 842.586). Ook de samen met het Van Gogh Museum georganiseerde tentoonstelling *Rembrandt – Caravaggio* was een succes: 400.783 bezoekers bezochten deze tentoonstelling terwijl 265.000 bezoekers waren begroot. Als gevolg hiervan zijn de inkomsten uit entreegelden, inclusief de toeslag voor de *Rembrandt – Caravaggio*-tentoonstelling, € 2.758.000 hoger dan begroot en de inkomsten van de museumwinkel € 512.000 hoger dan begroot. De tentoonstellingskosten vielen echter hoger uit dan begroot (€ 248.000). De overige winkels en de resultaten op het gebied van publicaties (met name de catalogus *Rembrandt – Caravaggio*) konden eveneens profiteren van het Rembrandt-400 effect. Door deze gunstige resultaatontwikkeling kon in 2006 geheel worden afgezien van de begrote (incidentele) inkomsten uit hoofde van de opbrengst reizende tentoonstellingen en de exploitatiebijdrage van Het *Nieuwe* Rijksmuseum. Deze blijven hierdoor beschikbaar voor de resterende periode van de renovatie en zullen worden ingezet als de ontwikkeling van de exploitatie dit noodzakelijk maakt.

De totale reguliere loonkosten, inclusief sociale lasten en pensioenpremies, zijn lager uitgevallen dan begroot. Dit is

vooral een gevolg van het grote aantal vacatures. Slimmer roosteren en een lager ziekteverzuim zijn echter ook positief van invloed geweest op de hoogte van de personele kosten. Door de vacatures is wel een groter beroep gedaan op inhuur van derden en uitzendkrachten. Daarnaast werden de loonkosten positief beïnvloed door voordelige afrekeningen van de sociale lasten en pensioenpremies van het voorgaande boekjaar. Tevens viel de pensioenpremie over het boekjaar 2006 nog eens lager uit dan begroot vanwege het feit dat de opslag op de pensioenpremie begin 2006 is verlaagd van 50% naar 35% in verband met het gunstige verloop van het herstelplan. Totaal was er per saldo sprake van een onderbesteding van € 1.874.000 op de reguliere personele lasten.

Naar aanleiding van de wijzigingen in de RJ 271, het amendement-Vendrik en de CAO-afspraken ten aanzien van VUT, prepensioen en levensloop is de berekening van de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen in 2006 bijgesteld. Met ingang van 2006 worden in de berekening van de voorziening zowel de voorwaardelijke als onvoorwaardelijke aanspraken meegenomen. Hierdoor heeft een toevoeging aan de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen van € 3.588.000 ten laste van het resultaat plaatsgevonden. Als gevolg hiervan kon de eind 2004 ontvangen bijdrage van het ministerie van OCW voor VUT/prepensioen waarvan ultimo 2005 nog een bedrag van € 509.000 was gereserveerd in zijn geheel vrijvallen.

De afschrijvingslasten minus de vrijval van investeringsbijdragen kwamen € 539.000 lager uit dan begroot. Belangrijkste reden hiervoor is dat een aantal belangrijke investeringsprojecten om verschillende oorzaken is vertraagd. Het project samenwerkende meldkamers bijvoorbeeld, wordt vanwege het complexe karakter later uitgevoerd dan in eerste instantie werd aangenomen. De implementatie van het Digital Asset Management System werd vertraagd door de in 2006 doorgevoerde reorganisatie van de sector Collecties.

De subsidie van OCW laat een extra bate zien van € 159.000. Een deel hiervan betreft de huur (extra bate van € 76.000), waartegenover echter een stijging van de huur staat met hetzelfde bedrag. De rest betreft een hogere loonbijstelling over 2006 dan bij de begroting werd aangenomen. Over 2006 is door het ministerie van OCW geen nominale bijstelling van de subsidie toegekend.

De overige posten van de exploitatie bleven per saldo binnen de begroting. Mede hierdoor hoefde de post algemeen onvoorzien in 2006 niet te worden aangesproken. Door een zorgvuldig liquiditeitsbeheer en een gunstig rentearrangement met onze hoofdsponsor ING werd € 259.000 meer rentebaten gerealiseerd dan begroot.

De uitgaven voor kunstankopen zijn hoger dan begroot, evenals de hieraan gerelateerde bijdragen. Rekening houdend met de mutatie bestemmingsfonds kunstankopen is het resultaat van deze posten per saldo budgettair neutraal.

Zowel de kosten als de subsidie met betrekking tot Het *Nieuwe* Rijksmuseum zijn hoger dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat ten aanzien van de verbouwkosten van het buitendepot Lelystad (€ 4,9 miljoen) uiteindelijk is besloten om deze kosten in één keer te betalen uit de voor het project aanwezige middelen in plaats van deze kosten te verrekenen in de huur. De gekozen oplossing is ten opzichte van de variant waarbij de kosten in de huur worden verwerkt vrijwel budgettair neutraal voor het project, en biedt op de langere termijn meer flexibiliteit omdat de kosten van een eventuele afkoop van het contract lager zijn. De in rekening gebrachte verbouwkosten kunnen worden gedeclareerd ten laste van de projectgelden van het project Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

Verder zijn in 2006 de vaststelling en formalisering van het verloop van de geldstromen van het project nader uitgewerkt, wat tot gevolg heeft dat het deel van de verbouwkosten van het project dat uit de eenmalige middelen (de zogenoemde *à fonds perdu* middelen) wordt gefinancierd, als klantbijdrage aan het Rijksmuseum in rekening wordt gebracht. Voor het Ateliergebouw betreft dit een bedrag van € 2,8 miljoen. Voor het hoofdgebouw betreft dit vooralsnog een bedrag van € 52 miljoen, dat gedurende de periode 2006 tot en met 2009 in kwartaaltermijnen van € 3,7 miljoen aan het Rijksmuseum in rekening wordt gebracht. De eerste kwartaaltermijn van € 3,7 miljoen is in de jaarrekening 2006 verwerkt. Deze klantbijdragen kunnen worden gedeclareerd ten laste van de projectgelden van het project Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

De posten met betrekking tot het project Het *Nieuwe* Rijksmuseum tonen per saldo een tekort van € 349.000. Een bedrag van € 195.000 hiervan betreft de bijdrage van het Rijksmuseum voor extra decoratieve schilderwerkzaamheden. Het restant van het tekort betreft de inschakeling van een extern adviesbureau voor het deelproject inrichting waarvoor het Rijksmuseum verantwoordelijk is.

De directie

Prof. drs. R. de Leeuw, hoofddirecteur

J.W. Sieburgh, zakelijk directeur

Dr. J.P. Sigmond, directeur collecties

Geconsolideerde balans

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)	31 december 2006	31 december 2005
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	55	125
Materiële vaste activa	4.613	5.812
Vlottende activa		
Vorraden	652	703
Vorderingen	16.843	6.822
Liquide middelen	28.021	27.089
	50.184	40.551
Passiva		
Groepsvermogen	7.182	6.938
1. Algemene reserve	5.430	6.176
2. Bestemmingsfonds OCW	138	0
3. Reserve bedrijfsinstallaties	708	762
4. Reserve kunstankopen	906	0
Bestemmingsfonds kunstankopen	267	79
Voorzieningen	6.313	3.027
Langlopende schulden	17.060	14.201
Kortlopende schulden	19.362	16.306
	50.184	40.551

Geconsolideerde categoriale exploitatierekening

(bedragen x € 1.000)	2006 (uitkomst)	2006 (begroot)	2005 (uitkomst)
Opbrengsten			
Directe opbrengsten	15.762	13.755	9.556
Indirecte opbrengsten	487	506	410
<i>totaal opbrengsten</i>	16.249	14.261	9.966
Bijdragen			
Subsidie Ministerie OCW (1 t/m 3)	37.236	26.784	30.459
1 Subsidie Ministerie OCW: huren en services	10.097	10.018	9.918
2 Subsidie Ministerie OCW: exploitatiebijdrage	15.962	15.882	15.864
3 Subsidie Ministerie OCW: incidenteel	11.177	884	4.677
Overige subsidies en bijdragen	3.874	2.888	2.435
<i>totaal bijdragen</i>	41.110	29.672	32.894
<i>som der baten</i>	57.359	43.933	42.860
Lasten			
Personeelslasten	19.314	17.864	16.975
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	2.019	2.507	2.050
Huur	5.972	6.324	6.358
Kunstaankopen	3.821	2.993	2.578
Overige lasten	26.130	14.315	15.079
<i>som der lasten</i>	57.256	44.003	43.040
<i>saldo rentebaten en -lasten</i>	329	70	220
<i>saldo uit gewone bedrijfsuitoefening</i>	432	-	40
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	-188	-	-40
Exploitatiesaldo	244	-	-

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2006 (uitkomst)	2006 (begroot)	2005 (uitkomst)
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Exploitatieresultaat	244	0	0
<i>aanpassingen voor:</i>			
Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa	2.019	2.507	2.050
Ontvangen servicevergoeding voor vervangingsinvesteringen	0	0	613
Vrijval egaliseringsreserve investeringsbijdragen	-138	-87	-91
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	188	-79	40
Mutatie voorzieningen	3.286	-236	19
<i>brutokasstroom uit operationele activiteiten</i>	5.599	2.105	2.631
Mutatie in voorraden	51	-47	190
Mutatie in vorderingen	-10.021	1.822	21.180
Mutatie in kortlopende schulden	3.056	-8.906	-13.992
<i>nettokasstroom uit operationele activiteiten</i>	-1.315	-5.026	10.009
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investeringen in vaste activa	-755	-857	-570
Desinvesteringen in vaste activa	5	0	0
Ontvangsten op financiële vaste activa	0	0	13
Ontvangen egaliseringsreserve investeringsbijdragen	3.510	3.494	3.085
<i>kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	2.760	2.637	2.528
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Ontvangen bijdrage OCW inzake (pre)pensioen	5	0	169
Toevoeging inzake jubilea-uitkeringen	97	0	137
Ontvangen op langlopende schuld Stichting Wachtgeldfonds	13	0	136
Vrijval Stichting Wachtgeldfonds	-119	0	-30
Vrijval bijdrage OCW inzake (pre)pensioen	-509	-264	-360
<i>kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	-513	-264	52
<i>mutatie liquide middelen</i>	932	-2.653	12.589
Liquide middelen begin boekjaar	27.089	27.089	14.500
Liquide middelen einde boekjaar	28.021	24.436	27.089

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Waarderingsgrondslagen

1. Algemeen

De waardering en bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Voor zover niet anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het maken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

2. Criteria voor consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de financiële gegevens opgenomen van Stichting Het Rijksmuseum en van de groepsmaatschappijen waarin Stichting Het Rijksmuseum direct of indirect meer dan de helft van het stemgerechtigde kapitaal houdt of waarin Stichting Het Rijksmuseum op grond van aanvullende regelingen beschikt over de beslissende zeggenschap ter zake van het bestuur en het financiële beleid. De activa, passiva, resultaten en kasstromen van deze groepsmaatschappijen zijn in de consolidatie betrokken onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. De opgenomen groepsmaatschappijen, gevestigd te Amsterdam, zijn:

· Rijksmuseum Holding B.V.	(deelname 100%)
· Rijksmuseum Merchandising B.V.	(deelname 100%)
· Rijksmuseum E-Commerce B.V.	(deelname 100%)
· Rijksmuseum Schiphol B.V.	(deelname 100%)
· Rijksmuseum Publishing B.V.	(deelname 100%)

3. Omrekening van vreemde valuta

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers van afwikkeling. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de exploitatierekening.

4. Kunstcollectie

De kunstcollectie is eigendom van de Staat der Nederlanden en is daarom niet in de balans opgenomen. De collectie is niet verzekerd.

5. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

5.1 Immateriële vaste activa

De kosten van programmeren, vormgeven en overige bijkomende kosten inzake de website van het Rijksmuseum, worden geactiveerd als 'website' tot ten hoogste de aan derden gedane uitgaven verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair plaats en zijn gebaseerd op een economische levensduur van 3 jaar.

5.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. De in 2005 overgedragen bedrijfsinstallaties van de Rijksgebouwendienst worden gewaardeerd op de geraamde aanschaf- en boekwaarden herleid aan de hand van de lijsten van het geplande planmatig onderhoud. Deze lijsten zijn ook de basis geweest voor de (her)verdeling van de servicebedragen en worden door het ministerie van Financiën geaccepteerd ter bepaling van de door het ministerie van OCW verschuldigde overdrachtsbelasting.

5.3 Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs of lagere netto-opbrengstwaarde.

5.4 Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid. Deze voorzieningen zijn bepaald op basis van een beoordeling van de individuele vorderingen.

5.5 Voorzieningen

De voorziening VUT en overgangsmaatregel prepensioen is conform RJ 271 volgens de actuariële *Projected Unit Credit Method* berekend. De overige voorzieningen worden op nominale waarde gewaardeerd.

5.6 Investeringsbijdragen

Ontvangen investeringssubsidies en bijdragen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze post valt vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

5.7 Jubilea-uitkeringen

De verplichting inzake jubilea-uitkeringen is conform RJ 271 volgens de actuariële *Projected Unit Credit Method* berekend.

6. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

6.1 Buitengewone resultaten

Buitengewone baten en lasten vloeien voort uit handelingen en gebeurtenissen die zich onderscheiden van de normale bedrijfsactiviteiten en zijn derhalve van incidentele aard.

6.2 Kunstaankopen en bijdragen ten behoeve van kunstaankopen

De onderdelen van de subsidie, de schenkingen en overige bijdragen die bestemd zijn voor het doen van kunstaankopen worden evenals de kunstaankopen zelf in de exploitatierekening verantwoord. De bedragen verkregen van derden ten behoeve van kunstaankopen die ultimo boekjaar nog niet zijn besteed, worden ultimo boekjaar toegevoegd aan het bestemmingsfonds kunstaankopen. Bij aankoop van kunstvoorwerpen in latere jaren vallen deze bedragen vrij ten gunste van de exploitatie. Deze mutatie in het bestemmingsfonds kunstaankopen wordt separaat verantwoord in de exploitatierekening. Het bestemmingsfonds aankopen maakt geen deel uit van het eigen vermogen.

6.3 Opbrengst reizende tentoonstellingen

De opbrengsten van deze tentoonstellingen dienen ter dekking van teruglopende exploitatieopbrengsten in de periode van de renovatie en zijn bedoeld als aanvulling op de in deze periode in te zetten exploitatiebijdrage van Het *Nieuwe* Rijksmuseum. De reizende tentoonstellingen zijn niet bedoeld als reguliere, algemene bron van opbrengsten voor het Rijksmuseum. De baten die voortvloeien uit de inzet van het instrument van de reizende tentoonstellingen worden gemacht met de gevolgen die de renovatie kent voor de exploitatie van het Rijksmuseum (afnemende bezoekersaantallen). Dit betekent dat op het moment waarop de ontwikkeling van het exploitatiesaldo dit noodzakelijk maakt, de gepassiveerde bedragen inzake de inzet van reizende tentoonstellingen ten gunste van het resultaat worden gebracht. Een eventueel resterend saldo na renovatie zal worden aangewend voor de inrichting van Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Immateriële vaste activa

(bedragen x € 1.000)

	Website
Stand 1 januari	
Aanschafwaarde	194
Cumulatieve afschrijvingen	-69
	<hr/>
Boekwaarde 1 januari	125
Mutaties boekjaar	
Investeringen	0
Afschrijvingen	-70
	<hr/>
	-70
Stand per 31 december	
Aanschafwaarde	194
Cumulatieve afschrijvingen	-139
	<hr/>
Boekwaarde 31 december	55

De Rijksmuseumwebsite is in 2004 in zijn geheel vernieuwd. De hierop betrekking hebbende kosten zijn geactiveerd.

Het afschrijvingspercentage van de website is gebaseerd op de economische levensduur en bedraagt 33,3 %.

Materiële vaste activa

(bedragen x € 1.000)

	Vooruitbetaald op materiële vaste activa	Verbouwingen	Inventaris, apparatuur en inrichting	Museale inventaris	Overige vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Stand 1 januari						
Aanschafwaarde	288	6.333	4.111	1.529	46	12.307
Cumulatieve afschrijvingen	0	-3.662	-2.326	-470	-37	-6.495
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde 1 januari	288	2.671	1.785	1.059	9	5.812
Mutaties boekjaar						
Aanschafwaarde desinvesteringen	0	0	-483	0	-46	-529
Cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen	0	0	483	0	41	524
Investeringen	355	0	348	0	52	755
Afschrijvingen	0	-1.187	-610	-147	-5	-1.949
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	355	-1.187	-262	-147	42	-1.199
Stand per 31 december						
Aanschafwaarde	643	6.333	4.217	1.529	52	12.774
Cumulatieve afschrijvingen	0	-4.849	-2.694	-617	-1	-8.161
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde 31 december	643	1.484	1.523	912	51	4.613

De afschrijvingspercentages van de materiële vaste activa zijn gebaseerd op de economische levensduur. Bij aanschaffingen in de loop van het jaar worden de afschrijvingspercentages pro rata toegepast. De verbouwing en de inrichting van het tijdelijke museum worden afgeschreven over een periode van 52 maanden, hetgeen overeenkomt met de huidige geplande duur van de tijdelijke presentatie *De Meesterwerken* in de Philipsvleugel. In verband met de tegenvallende exploitatieresultaten van de vestiging op Schiphol heeft ultimo 2004 een afwaardering naar lagere bedrijfswaarde plaatsgevonden. In 2006 hebben hierop geen correcties plaatsgevonden. In 2005 zijn de bedrijfsinstalla-

ties van de Rijksgebouwendienst overgedragen aan het Rijksmuseum. De geraamde aanschaf- en boekwaarden zijn bepaald aan de hand van de lijsten van het geplande planmatig onderhoud. Deze lijsten zijn ook de basis geweest voor de (her)verdeling van de servicebedragen en worden door het ministerie van Financiën geaccepteerd ter bepaling van de door het ministerie van OCW verschuldigde overdrachtsbelasting. Investeringen op tijdelijke locaties worden afgeschreven over de geraamde periode van de tijdelijke huisvesting.

Vorderingen

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2006	31 december 2005
Debiteuren	313	582
Stichting Het Rijksmuseum Fonds	1.327	607
VRM/SFP inzake afwikkeling (pre)pensioendossier	0	397
Vooruitbetaalde pensioenpremie	2.310	2.259
Te declareren projectgelden Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	9.073	806
Belastingen en sociale premies	2.430	1.263
Overige vorderingen	904	443
Overlopende activa	486	465
	<hr/>	<hr/>
	16.843	6.822

Stichting Het Rijksmuseum Fonds

Stichting Het Rijksmuseum Fonds is opgericht op 8 december 1994 en heeft tot doel:

· het aantrekken, het beheren en het beleggen van gelden welke door schenkers ten bate van het Rijksmuseum te Amsterdam aan de stichting zijn geschonken;

· het uitkeren van gelden aan het Rijksmuseum, waarbij in beginsel de ter beschikking gestelde gelden niet worden aangesproken, tenzij zulks in andere zin met schenkers is overeengekomen;

· het verlenen van steun in de meest uitgebreide zin des woords aan het Rijksmuseum.

Het Rijksmuseum verleent huisvesting aan Stichting Het Rijksmuseum Fonds. Ook de administratie wordt gevoerd door het Rijksmuseum. Het Rijksmuseum berekent geen kosten door voor de administratieve dienstverlening en huisvesting. Het Rijksmuseum heeft een medewerker particuliere schenkingen in dienst van wie de werkzaamheden geheel ten behoeve van Stichting Het Rijksmuseum Fonds zijn. De kosten hiervan

worden door Stichting Het Rijksmuseum Fonds vergoed. Het Rijksmuseum Fonds is per 1 oktober 2005 gecertificeerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). De jaarrekening van Stichting Het Rijksmuseum Fonds wordt opgesteld conform richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen en kan worden opgevraagd bij Stichting Het Rijksmuseum.

Liquide middelen

De banktegoeden zijn direct opeisbaar.

De stichting beschikt over een kredietfaciliteit van € 2.000.000 waarbij een rente verschuldigd is gelijk aan de ING Basisrente verhoogd met een opslag van 1%.

Groepsvermogen

(bedragen x € 1.000)

	Reserve Kunst- aankopen	Reserve bedrijfs- installaties	Bestemmings- fonds OCW	Algemene reserve	Totaal
Stand 1 januari	0	762	0	6.176	6.938
Overboeking	0	-54	0	54	0
Uit bestemming van het resultaat	906	0	0	-906	0
Uit bestemming van het resultaat	0	0	138	106	244
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	906	708	138	5.430	7.182

Algemene reserve

De algemene reserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor het Rijksmuseum is opgericht. De functie van de algemene reserve bestaat uit (naar analogie van Commissie Herkströter):

A. bufferfunctie voor toekomstige risico's aan de uitgaven- en/of inkomstenkant van de exploitatie;

B. financieringsfunctie voor vaste activa.

A. Bufferfunctie

Voor toekomstige risico's in de exploitatie hanteert het Rijksmuseum een horizon van een jaar; de algemene reserve moet een omvang hebben om maximaal een jaar discontinuïteit in de exploitatie op te kunnen vangen. Als praktische vertaling van dit uitgangspunt kan de dan benodigde reserve worden berekend op de in een jaar te derven inkomsten van entree- en winkelinkomsten. Gedurende de periode van de renovatie bedraagt dit circa € 7 miljoen.

B. Financieringsfunctie

Het Rijksmuseum is voor de financiering van de vaste activa aangewezen op het eigen vermogen omdat door het ontbreken van langjarige subsidietoezeggingen geen beroep kan worden gedaan op de kapitaalmarkt. Het benodigd vermogen voor financiering van de vaste activa komt overeen met de gemiddelde boekwaarde van de vaste activa gedurende een zekere periode. Gedurende de periode van de renovatie bedraagt dit circa € 7 miljoen.

Bestemmingsfonds OCW

Subsidie van OCW die nog niet is besteed aan doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 26 van het Bekostigingsbesluit), moet worden opgenomen in het Bestemmingsfonds OCW. Over de bestemming van de resterende middelen in het Bestemmingsfonds OCW wordt aan het eind van de betreffende cultuurnotaperiode een beslissing genomen. Wanneer de met de minister overeengekomen prestaties in die vier jaar kwalitatief en kwantitatief zijn gerealiseerd, kan de minister besluiten in te stemmen met de aanwending van het saldo in een volgende periode, alleen en voor zover deze middelen worden besteed voor het doel waarvoor deze zijn verstrekt.

Reserve bedrijfsinstallaties

De Reserve bedrijfsinstallaties is ontstaan door de overdracht van de bedrijfsinstallaties door de Rijksgebouwendienst in 2005. De overdracht van de bedrijfsinstallaties is een gevolg van de in 1999 doorgevoerde stelselwijziging bij de Rijksgebouwendienst. De waarde van de in 2005 overgedragen bedrijfsinstallaties is samen met het bedrag uit hoofde van niet-gepleegde vervangingsinvesteringen in het kader van het serviceprogramma van de Rijksgebouwendienst aan deze reserve toegevoegd. De reserve valt in 15 jaar vrij ten gunste van de algemene reserve en vervult een deel van de financieringsfunctie van vaste activa van de algemene reserve.

Reserve kunstaankopen

Met ingang van 2006 is besloten dat 30% van een ten opzichte van de begroting positief resultaat behaald op de publieksgerateerde onderdelen van de begroting, bij de resultaatbestemming wordt toegevoegd aan de Reserve kunstaankopen. Dit geldt voor de onderdelen inkomsten uit entree (inclusief toeslagen bijzondere tentoonstellingen), de brutomarge op museumwinkelverkoop en de kosten van tentoonstellingen. Hierbij is als randvoorwaarde opgenomen dat het positieve resultaat uit deze berekening de in reserve gehouden post opbrengst reizende tentoonstelling niet overschrijdt. Aanwending van deze reserve zal pas kunnen geschieden na afronding van het project Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

Bestemmingsfonds kunstaankopen

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2006	31 december 2005
Stand 1 januari	79	39
Bij: Ontvangen bijdragen		
- BankGiro Loterij	2.051	919
- Overige bijdragen en schenkingen	1.508	1.249
	<u>3.559</u>	<u>2.168</u>
Af: Kunstaankopen		
- Aankoop kunstvoorwerpen	-3.821	-2.578
- Eigen middelen	450	450
	<u>-3.371</u>	<u>-2.128</u>
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	188	40
Stand per 31 december	267	79

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

	VUT en overgangs- regeling prepensioen	Huisvesting	Wacht- gelden	Suppletie- en afkoop- regelingen	Reorga- nisatie Gebouwen- beheer	Totaal
Stand 1 januari	985	852	85	572	533	3.027
Dotatie boekjaar	3.588	227	299	0	0	4.114
Toevoeging uit servicekosten en huisvestingssubsidie	0	210	0	0	0	210
Aangewend in boekjaar	-320	0	-32	-45	-465	-862
Overgeboekt van langlopende schulden	0	0	119	0	0	119
Vrijval ten gunste van resultaat	0	0	0	-227	-68	-295
Stand per 31 december	4.253	1.289	471	300	0	6.313

VUT en overgangsregeling prepensioen

Naar aanleiding van de wijzigingen in de RJ 271, het amendement Vendrik en de CAO-afspraken ten aanzien van VUT, prepensioen en levensloop is de berekening van de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen in 2006 bijgesteld. Met ingang van 2006 worden in de berekening van de voorziening zowel de voorwaardelijke als onvoorwaardelijke aanspraken meegenomen. De voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen is in 2006 berekend volgens de actuariële methode *Projected Unit Credit Method*. Bij de actuariële berekening wordt rekening gehouden met geaggregeerde blijfkansen waarin onder meer zijn begrepen de sterfte-, arbeidsongeschiktheid- en vertrekken. Deze kansen zijn afhankelijk van leeftijd en geslacht. Voor de indexering van de verplichting is uitgegaan van 3,0%, bestaande uit een algemene loonontwikkeling van 2,5% en een carrièreontwikkeling van 0,5%. De verplichtingen zijn contant gemaakt op basis van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar.

In 2005 werd de voorziening overgangsregeling prepensioen gevormd op het moment dat een personeelslid opteerde voor prepensioen en tevens recht had op een aanvulling uit hoofde van de overgangsregeling. Op dat moment werd de volledige verplichting voorzien en op de balans opgenomen en in mindering gebracht op de niet op de balans opgenomen latente verplichting. Met het doorvoeren van de bijstelling van de berekening in 2006 is de niet op de balans opgenomen latente verplichting vervallen.

Huisvesting

De dotaties aan de voorziening huisvesting vinden plaats conform een hiervoor vastgesteld schema. Tevens worden in de periode van de renovatie de niet voor vervangingsinvesteringen benodigde servicebedragen aan de voorziening toegevoegd. Tevens wordt aan deze voorziening toegevoegd het verschil tussen de ontvangen subsidie OCW voor huisvesting en de aan de Rijksgebouwendienst betaalde huren. Verschillen tussen de

huisvestingssubsidie en de te betalen huur ontstaan door een verschillende manier van indexeren van de huur en de huisvestingssubsidie. Het saldo van de voorziening huisvesting zal worden aangewend ter dekking van de bijdrage van het Rijksmuseum van € 27,2 miljoen voor de inrichtingskosten van Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

Personeelsverplichtingen: wachtgeld en suppletie- en afkoopregelingen

Deze voorzieningen betreffen de geschatte verplichtingen voor wachtgeld en suppletie- en afkoopregelingen personeel. Deze voorzieningen hebben een langlopend karakter.

Reorganisatie Gebouwenbeheer

Dit betreft de geschatte kosten van afvloeiing van personeel in het kader van de reorganisatie van de afdeling Gebouwenbeheer. De voorziening heeft een kortlopend karakter en is begin 2006 in zijn geheel afgewikkeld.

Langlopende schulden

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2006	31 december 2005
1 Investeringsbijdragen	16.826	13.454
Overige langlopende schulden	234	747
	<u>17.060</u>	<u>14.201</u>

1 Investeringsbijdragen

	Inrichting Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	Inventaris, apparatuur en inrichting	Museale inventaris	Totaal
Stand 1 januari	12.724	70	660	13.454
Ontvangen investeringsbijdragen	3.069	16	0	3.085
Toevoeging ontvangen rente	425	0	0	425
Vrijval ten gunste van de exploitatierekening	0	-55	-83	-138
	<u>16.218</u>	<u>31</u>	<u>577</u>	<u>16.826</u>

Tot het moment van aanvang van de inrichting van Het *Nieuwe* Rijksmuseum medio 2007 worden de ontvangen bijdragen van de *founder* Philips en de twee hoofdsponsors BankGiro

Loterij en ING uitgezet op een depositorekening. De op deze depositorekening ontvangen rente wordt toegevoegd aan de ontvangen bijdragen.

2 Overige langlopende schulden

	Jubilea- uitkeringen	Bijdrage OCW (pre)pensioen	Wachtgeld- fonds	Totaal
Stand 1 januari	137	504	106	747
Toevoeging inzake jubilea-uitkeringen	97	0	0	97
Bijstelling raming bijdrage OCW inzake (pre)pensioendossier	0	5	0	5
Saldo uitkering Stichting Wachtgeld Rijks gesubsidieerde Musea	0	0	13	13
Af: overgeboekt naar voorziening wachtgeld	0	0	-119	-119
Af: vrijval in verband met kosten overgangsregeling prepensioen	0	-509	0	-509
	<u>234</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>234</u>

Jubilea-uitkeringen

De verplichting inzake jubilea-uitkeringen is evenals de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen berekend volgens de actuariële methode *Projected Unit Credit Method*. Voor de hierbij gehanteerde uitgangspunten wordt verwezen naar de toelichting op de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen.

Bijdrage OCW (pre)pensioen

Eind 2004 is een oplossing gevonden voor de (pre)pensioen-

problemen die zijn ontstaan bij de verzelfstandiging en heeft het ministerie een bijdrage verstrekt. Deze bijdrage moet worden aangewend voor de lasten die voortvloeien uit de overgangsregeling naar prepensioen. In verband met de toevoeging van € 3,6 miljoen aan de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen, is het gehele saldo ultimo 2006 van € 0,5 miljoen vrijgevallen ten gunste van de exploitatie.

De langlopende schulden met uitzondering van de post 'Bijdrage OCW (pre)pensioen' hebben een looptijd langer dan 5 jaar.

Kortlopende schulden

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2006	31 december 2005
Belastingen en sociale premies	451	310
Pensioenpremies	107	569
Rijksgebouwendienst inzake project Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	787	390
Crediteuren	12.454	9.523
Overige schulden	577	415
Overlopende passiva	4.986	5.099
	19.362	16.306

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

Stichting Het Rijksmuseum is met ingang van 1 januari 2001 gebruikersovereenkomsten aangegaan met de Rijksgebouwendienst voor de huur van de gebouwen. De jaarlijkse huur hiervan bedraagt € 9,8 miljoen. De looptijd van de contracten bedraagt 15 jaar. In het kader van het project Het *Nieuwe* Rijksmuseum zijn voor tijdelijke huisvesting aanvullend enkele panden gehuurd. De huur van deze panden bedraagt in totaal € 1,9 miljoen per jaar.

Asbest

In de gebouwen gehuurd door het Rijksmuseum is in april 2003 asbestverontreiniging geconstateerd. Tot op heden zijn geen claims op grond van gezondheidsproblemen van (ex-)medewerkers ingediend.

Stichting Federatief Pensioenfonds

Stichting Het Rijksmuseum is voor de pensioenregeling aangesloten bij de Stichting Federatief Pensioenfonds (SFP). SFP wordt gekwalificeerd als een bedrijfstakpensioenfonds in de zin van IAS 19 en RJ 271. Voor de aangesloten ondernemingen geldt dat er geen andere verplichting bestaat bij een tekort dan het accepteren van een hogere bijdrage. De dekkingsgraad ultimo 2006 op basis van een rekenrente van 4% bedraagt 113,8% (ultimo 2005 112,5%). Indien rekening wordt gehouden met de rentetermijnstructuur bedraagt de dekkingsgraad 117,7 (ultimo 2005 107,4%). Als gevolg van het slechte beursklimaat en de daarmee samenhangende lage rendementen kende SFP een te lage dekkingsgraad. Het bestuur van het SFP had hiervoor een herstelplan ingediend bij de toezichthouder DNB. Het herstel van de financiële positie van het pensioenfonds verloopt inmiddels iets gunstiger dan het opgestelde herstelplan. Het Rijksmuseum verwacht derhalve geen verhoging van het huidige premieniveau.

Niet in de balans opgenomen activa

Subsidie

Voor de periode 2005 tot en met 2008 is door het ministerie van OCW aan Stichting Het Rijksmuseum een totaal bedrag aan subsidie verleend van € 26 miljoen per jaar.

Renteswap-overeenkomsten

Eind 2004 heeft Stichting Het Rijksmuseum een renteswap-overeenkomst afgesloten, ingaande 1 januari 2005 en eindigend 1 juli 2007 (datum beschikbaarstelling bijdrage inrichting Het *Nieuwe* Rijksmuseum). De hoofdsom bedraagt bij aanvang € 9,6 miljoen en loopt gedurende de looptijd op tot € 15,9 miljoen. De vaste rente van de overeenkomst bedraagt 3,01%. De variabele euribor depositorente per 1 januari 2007 bedraagt 3,723%.

CBF-keur Stichting Het Rijksmuseum Fonds

In oktober 2005 heeft Stichting Het Rijksmuseum Fonds het keurmerk van Stichting Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) verkregen. Als gevolg hiervan is afgesproken dat met ingang van 2006 alle charitatieve geldstromen zullen verlopen middels tussenkomst van Stichting Het Rijksmuseum Fonds.

Toelichting op de geconsolideerde categoriale exploitatierekening

Baten

(bedragen x € 1.000)	2006 (uitkomst)	2006 (begroot)	2005 (uitkomst)
Directe opbrengsten	15.762	13.755	9.556
Inkomsten uit entreegelden en museumkaart	10.041	7.283	5.443
Directe sponsoring	1.210	1.273	288
Inkomsten horeca-exploitatie	387	399	117
Inkomsten uit verkopen Rijksmuseumwinkel	1.997	1.485	1.630
Inkomsten uit verkopen Museumpleinwinkel	277	181	181
Inkomsten uit verkopen via Internet	33	10	17
Inkomsten uit verkopen via Schipholwinkel	318	270	277
Opbrengst fotodienst	194	150	145
Overige directe opbrengsten	1.306	2.704	1.459
Indirecte opbrengsten	487	506	410
Indirecte sponsoring	0	25	0
Overige indirecte opbrengsten	487	481	410
<i>totaal opbrengsten</i>	16.249	14.261	9.966
Bijdragen			
Subsidie ministerie OCW	37.236	26.784	30.459
Subsidie ministerie OCW: huren en services	10.097	10.018	9.918
Subsidie ministerie OCW: exploitatiebijdrage	15.962	15.882	15.864
Subsidie ministerie OCW: incidenteel	11.177	884	4.677
Overige subsidies en bijdragen	3.874	2.888	2.435
Bijdragen inzake kunstaankopen	3.559	2.543	2.168
Overige subsidies en bijdragen	177	258	176
Vrijval egalisatiereserve investeringsbijdragen	138	87	91
<i>totaal bijdragen</i>	41.110	29.672	32.894
<i>som der baten</i>	57.359	43.933	42.860

Lasten

(bedragen x € 1.000)	2006 (uitkomst)	2006 (begroot)	2005 (uitkomst)
Personeelslasten	19.314	17.864	16.975
Lonen en salarissen	12.621	13.526	12.417
Sociale lasten	1.398	1.979	1.372
Pensioenlasten	4.709	2.159	2.430
Inhuur derden/uitzendkrachten	586	200	756
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	2.019	2.507	2.050
Huur	5.972	6.324	6.358
Kunstaankopen	3.821	2.993	2.578
Overige lasten	26.130	14.315	15.079
Directie en secretariaat	489	474	566
Communicatie en Marketing	1.055	1.204	776
Tentoonstellingen	3.144	2.896	561
Vaste presentatie	63	42	48
Publicaties	144	256	174
Educatie en Publieksinformatie	1.093	872	715
Collectiebeheer	295	316	123
Onderzoek en documentatie	283	270	262
Conservering	136	114	129
Restauraties	30	157	38
Financiële Zaken	239	187	293
Personeel en Organisatie	559	650	435
Automatisering	375	405	227
Commerciële zaken	374	485	289
Kantoorkosten	494	381	413
Bewaking en beveiliging	177	212	154
Overige huisvestingslasten	1.967	1.807	1.603
Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	15.213	3.587	8.273
<i>som der lasten</i>	57.256	44.003	43.040

Overige gegevens met betrekking tot de personele lasten

Het gemiddelde aantal personeelsleden in 2006 op fulltime basis bedroeg 304 (2005: 312). De totale bezoldiging, inclusief pensioenlasten, van de drie directieleden in 2006 bedroeg € 455.019 (2005: € 462.573). De bezoldiging aan de leden van de Raad van Toezicht in 2006 bedroeg nihil (2005: eveneens nihil).

Per 1 maart 2006 is de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens in werking getreden. Deze wet verplicht organisaties in de (semi)publieke sector in hun jaar

Overige gegevens

Aan de Raad van Toezicht van Stichting Het Rijksmuseum te Amsterdam

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben gecontroleerd of het in dit jaarverslag op de pagina's 120 tot en met 140 opgenomen financieel verslag van Stichting Het Rijksmuseum te Amsterdam over 2006 op de juiste wijze is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2006 van Stichting Het Rijksmuseum. Bij die jaarrekening hebben wij op 11 april 2007 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt. De directie van de stichting is verantwoordelijk voor het opstellen van het financieel verslag in overeenstemming met de grondslagen zoals gehanteerd in de jaarrekening 2006 van Stichting Het Rijksmuseum. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake het financieel verslag te verstrekken.

Werkzaamheden

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig dienen wij onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het financieel verslag op de juiste wijze is ontleend aan de jaarrekening.

rekening of jaarverslag informatie te verstrekken over de bezoldiging van personen van wie het belastbaar loon uitstijgt boven het vastgestelde gemiddelde belastbaar loon van een minister (voor 2006 is dit vastgesteld op € 171.000). Voor het verslagjaar 2006 betreft dit: de hoofddirecteur (totale bezoldiging € 185.485 (2005: € 186.591), bestaande uit belastbaar loon € 147.773 (2005 € 148.387) en betalingen ten behoeve van voorzieningen voor beloning op termijn € 37.712 (2005: € 38.204).

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel is het financieel verslag in alle van materieel belang zijnde aspecten op de juiste wijze ontleend aan de jaarrekening.

Toelichting

Wij vestigen er de aandacht op dat voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van de stichting en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle het financieel verslag dient te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening, waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 11 april 2007 verstrekte goedkeurende accountantsverklaring. Deze toelichting doet geen afbreuk aan ons oordeel.

Den Haag, 13 juli 2007

Deloitte Accountants B.V.

drs. V.W.J.A. van Stijn RA MGA

Bestemming van het exploitatiesaldo

Het deel van de subsidie OCW dat nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 26 van het Bekostigingsbesluit), moet worden opgenomen in het bestemmingsfonds OCW. Voor deze toerekening van het exploitatiesaldo moet worden uitgegaan van de verhouding subsidie

OCW ten opzichte van het totaal van de baten. De incidentele subsidies kunnen bij deze toerekening buiten beschouwing worden gelaten. Deze voorschriften leiden tot de volgende bestemming van het exploitatiesaldo:

Totale baten	57.359	
af: incidentele subsidie OCW Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	-11.177	
	<hr/>	
Totale baten exclusief incidentele subsidie OCW	46.182	100,00%
Subsidie OCW	26.059	56,43%
Exploitatiesaldo 2006	244	
Toegevoegd aan bestemmingsfonds OCW	138	56,43%
Toegevoegd aan algemene reserve	106	43,57%
	<hr/>	<hr/>
	244	100,00%

Dit voorstel is reeds verwerkt in de balans ultimo 2006.

Reserve kunstaankopen

Met ingang van 2006 is besloten dat 30% van een ten opzichte van de begroting positief resultaat behaald op de publieksgerelateerde onderdelen van de begroting, bij de resultaatbestemming wordt toegevoegd aan de Reserve kunstaankopen. Dit geldt voor de onderdelen inkomsten uit entree (inclusief toeslagen bijzondere tentoonstellingen), de brutomarge op

museumwinkelverkoop en de kosten van tentoonstellingen. Hierbij is als randvoorwaarde opgenomen dat het positieve resultaat uit deze berekening de in reserve gehouden post opbrengst reizende tentoonstelling niet overschrijdt. Aanwending van deze reserve zal pas kunnen geschieden na afronding van het project Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

De berekening is als volgt:	Begroting	Realisatie	Uitkomst
Inkomsten uit entree (inclusief toeslagen uit bijzondere tentoonstellingen)	7.283	10.041	2.758
Brutomarge museumwinkel	1.485	1.997	512
Kosten tentoonstellingen	- 2.896	- 3.144	-248
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Resultaat publieksgerelateerde onderdelen begroting	5.872	8.894	3.022
			<hr/>
Toegevoegd aan reserve kunstaankopen 30%			906
Vooruit ontvangen inzake reizende tentoonstelling			2.300

Dit voorstel is reeds verwerkt in de balans ultimo 2006.

Meerjarenoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2006	2005	2004	2003	2002	2001
Resultaten						
Entreegelden	10.041	5.443	5.278	4.575	6.298	5.532
Winkels	4.511	3.498	3.287	2.850	3.015	2.473
Fotodienst	194	145	122	163	205	167
Sponsoring	1.210	288	155	372	417	447
Bijdragen inzake kunstaankopen	3.559	2.168	13.211	4.431	9.124	2.445
Subsidie OCW	37.236	30.459	48.285	26.230	25.011	23.697
Vrijval investeringsbijdragen	138	91	100	3.861	1.024	1.018
Overige opbrengsten	2.357	2.162	1.698	1.295	1.016	1.123
<i>totaal opbrengsten</i>	59.246	44.254	72.136	43.777	46.110	36.902
Personeelslasten	19.314	16.975	19.068	16.400	15.842	15.232
Inkoop winkels	1.886	1.394	1.331	1.182	1.156	906
Afschrijvingen vaste activa	2.019	2.050	2.732	6.325	1.976	1.946
Kunstaankopen	3.821	2.578	14.259	4.547	10.584	1.899
Huisvestingslasten	7.939	7.961	8.732	7.774	11.350	9.924
Kosten Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	15.213	8.273	22.778	1.426	162	579
Overige lasten	8.950	5.203	3.797	5.411	6.273	5.547
<i>totaal lasten</i>	59.142	44.434	72.697	43.065	47.343	36.033
Financiële baten en lasten	329	220	157	-2	281	335
<i>saldo uit gewone bedrijfsuitoefening</i>	432	40	-404	710	-952	1.204
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	-188	-40	598	-334	1.010	-886
Exploitatiesaldo	244	0	194	376	58	318

(bedragen x € 1.000)	2006	2005	2004	2003	2002	2001
Vermogen						
Vaste activa	4.668	5.937	7.024	8.194	8.294	8.771
Vlottende activa	45.516	34.614	43.598	24.989	18.506	26.232
Kortlopende schulden	19.362	16.306	30.298	15.959	7.977	15.715
Eigen vermogen	7.182	6.938	6.122	5.928	5.552	5.494
Bestemmingsfonds kunstaankopen	267	79	39	637	303	1.313
Voorzieningen	6.313	3.027	3.008	2.656	4.371	5.134
Langlopende schulden	17.060	14.201	11.155	8.003	8.597	7.347
<i>totaal vermogen</i>	50.184	40.551	50.622	33.183	26.800	35.003
Medewerkers (aantal)						
Gemiddeld aantal medewerkers (fte's)	304	312	330	345	349	340
Gemiddelde loonsom	50.941	50.670	50.807	46.345	42.103	40.653

	2006	2005	2004	2003	2002	2001
Bezoekers (aantal)						
Rijksmuseum Amsterdam						
Totaal aantal bezoekers	1.142.182	842.586	812.102	833.450	1.100.488	1.015.561
Nationaal	431.858	293.116	220.150	322.624	387.081	366.389
Internationaal	710.324	549.470	591.952	510.826	713.407	649.172
Betalende bezoekers	950.462	698.205	674.523	672.107	939.441	856.190
Gratis bezoek	191.720	144.381	137.579	161.343	161.047	159.371
Schoolverband	43.071	26.573	30.649	27.556	42.230	27.941
Bezoekers Museumkaart	84.093	62.503	65.295	95.955	149.919	135.338
Jeugd tot en met 18 jaar	159.180	105.442	102.922	129.857	153.641	142.602
Rijksmuseum Amsterdam Schiphol,						
<i>Rembrandt – Caravaggio en Fashion DNA</i>						
Totaal aantal bezoekers Schiphol	222.350	174.279	182.007	131.952	5.000	0
Totaal aantal bezoekers						
<i>Rembrandt – Caravaggio</i>	400.783					
Totaal aantal bezoekers <i>Fashion DNA</i>	67.054					
Totaal bezoek Rijksmuseum	1.832.369	1.016.865	994.109	965.402	1.105.488	1.015.561
Reizende tentoonstellingen						
Kobe (Japan)		100.000				
Melbourne (Australië)		208.000				
Dayton (USA)	52.000					
Totaal bezoekers reizende tentoonstellingen	52.000	308.000				
Kengetallen (in %)						
Subsidie OCW/totale baten	62,9%	68,8%	66,9%	59,9%	54,2%	64,2%
Personeelslasten/subsidie OCW	51,9%	55,7%	39,5%	62,5%	63,3%	64,3%
Personeelslasten/totale lasten	32,7%	38,2%	26,2%	38,1%	33,5%	42,3%
Vlottende activa/kortlopende schulden	235,1%	212,3%	143,9%	156,6%	232,0%	166,9%
Eigen vermogen/totaal vermogen	14,3%	17,1%	12,1%	17,9%	20,7%	15,7%
Brutomarge winkels	58,2%	60,2%	59,5%	58,5%	61,7%	63,4%
Nationaal bezoek/totaal bezoek	37,8%	34,8%	27,1%	38,7%	35,2%	36,1%

Raad van Toezicht

Samenstelling

Mr. A. Ruys (1947)

Voormalig voorzitter Raad van Bestuur Heineken N.V.

Nevenfuncties

Vice-voorzitter Raad van Commissarissen Schiphol Group;

lid Raad van Commissarissen Lottomatica S.p.A., Sara Lee

International BV, ABN Amro NV en British American Tobacco

plc; voorzitter Raad van Toezicht Stop Aids Now; lid Raad van

Toezicht Veerstichting

Mw. mr. A. Deveci-Kesmer (1973)

Jurist en directeur Rhythm of Reason Arnhem

Nevenfuncties

Adviseur voor diverse gemeenten, organisaties en instellingen

W. Kok, vice-voorzitter (1938)

Minister van Staat; oud-Minister-President

Nevenfuncties

Voorzitter Raad van Toezicht Het Nederlands Kanker

Instituut/Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis Amsterdam;

voorzitter Raad van Toezicht Het Nationale Ballet; lid Raad van

Toezicht Het Muziektheater Amsterdam; voorzitter Raad van

Toezicht Anne Frank Stichting; lid Raad van Commissarissen

TNT, ING, KLM, Royal Dutch Shell en Stork; lid bestuur

Stichting Start Foundation, Eindhoven

Mw. drs. P.M. Noordervliet-Bol (1945)

Schrijver

Drs. W.M.J. Pijbes (1961)

Directeur Kunsthal Rotterdam

Nevenfuncties

Lid bestuur Stichting Museumpark; voorzitter Raad van

Toezicht Stichting Droog Design; voorzitter Raad van Advies

TBL International Filmfestival Rotterdam

Mevrouw drs. M.A. Scheltema (1954) (vanaf 12 maart 2007)

Financieel directeur Shell Nederland

Nevenfuncties

Lid Raad van Commissarissen Triodos Bank NV; lid Raad van

Commissarissen GasTerra BV en voorzitter Auditcommissie;

lid Commissie Financiële Verslaggeving AFM; vice-voorzitter

Curatorium Postdoctorale controllersopleiding Vrije

Universiteit; lid Commissie Informatieverschaffing VNO

Voor het rooster van aftreden en het profiel van de Raad van

Toezicht, zie www.rijksmuseum.nl/jaarverslag2006.

Fotoverantwoording

Fotografie

Afdeling Beeld Rijksmuseum en andere instanties die in de bijschriften zijn vermeld.

Omslagafbeelding

Johan Bartold Jongkind

Rue Notre Dame, Parijs

Olieverf op doek, 39 x 47 cm

Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. SK-A-4996

Aangekocht met steun van BankGiro Loterij, Vereniging

Rembrandt en het Rijksmuseum Fonds

Illustraties tussenbladen

Tot de mooiste wandtapijten die in Nederland zijn geweven behoort een reeks met *De Geschiedenissen van Diana* die tussen 1593 en 1610 in het atelier van François Spiering (1549/1551-1631) in Delft is vervaardigd. Het Rijksmuseum bezat al drie wandtapijten uit de reeks, die behoren tot de kroonjuwelen van de wandtapijtenverzameling. In december 2006 lukte het nog drie tapijten uit de reeks op een veiling aan te kopen. In Het *Nieuwe* Rijksmuseum zal het mogelijk zijn de wandtapijten uit de *Dianareeks* te tonen zoals de reeks zich in de tijd van haar makelij heeft gepresenteerd, in een indrukwekkend ensemble. De beschouwer zal als het ware worden meegevoerd in een mythologisch sprookjesbos van in totaal vijfentachtig vierkante meter tapijtwoefsel.

De zes meesterwerken zullen niet permanent worden opgehangen. Daarvoor zijn wandtapijten te lichtgevoelig. Maar met enige regelmaat zullen zij in een speciaal daarvoor ingerichte galerij zijn te bezichtigen. Als voorproefje daarop zijn details van deze wandtapijten afgebeeld op de tussenbladen van dit jaarverslag. De wandtapijten werden aangekocht met steun van de BankGiro Loterij.

Pagina 14

Atelier van François Spiering, naar ontwerp van

Karel van Mander I

Wandtapijt met de geschiedenis van Jupiter en Callisto,

1593-1610 (detail)

Wol en zijde, 360 x 260 cm

Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. BK-2006-75

Pagina 41, 58

Atelier van François Spiering, naar ontwerp van

Karel van Mander I

Wandtapijt met een onbekende voorstelling uit de

Metamor-fosen van Ovidius, 1593-1610 (detail)

Wol en zijde, 360 x 400 cm

Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. BK-2006-76

Pagina 4-5, 77, 88, 118

Atelier van François Spiering, naar ontwerp van

Karel van Mander I

Wandtapijt met de geschiedenis van Meleager en Atalante,

1593-1610 (detail)

Wol en zijde, 360 x 470 cm

Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. BK-2006-77

Colofon

Auteurs

De Meester W met de sleutel

Ger Luijten, hoofd Rijksprentenkabinet

Een uniek schilderij over de Beeldenstorm

Gijs van der Ham, conservator Geschiedenis

Eerbetoon aan een Franse admiraal

Peter Sigmond, directeur collecties (met dank aan Gijs van der Ham)

Een topstuk van Romeinse laatbarok schilderkunst

Duncan Bull, senior conservator buitenlandse scholen en 18de eeuw

Kunst en geschiedenis in het interbellum

Jenny Reijnaerts, conservator schilderijen 19de & 20ste eeuw

Rembrandt – Caravaggio

Jan Rudolph de Lorm, hoofd Tentoonstellingen

Nightwatching by Peter Greenaway

Jan Rudolph de Lorm, hoofd Tentoonstellingen

Fashion DNA

Jan Rudolph de Lorm, hoofd Tentoonstellingen

De RijksCanon en de Rijksten van de Gouden Eeuw

Kees Zandvliet, hoofd Geschiedenis

Robert van Langh: ‘Door restauratie komt een object laag voor laag tot leven’

Aggie Langedijk

Samenstelling en eindredactie

Paulien Retèl en Pia van de Wiel, Rijksmuseum

Beeldredactie

Paulien Retèl, Rijksmuseum

Tekstredactie

Aggie Langedijk, Amsterdam

Vertaling

Language Unlimited, Utrecht

Ontwerp

Studio Jas, Amsterdam

Druk

Kunstdrukkerij Mercurius-Wormerveer

© Copyright 2007

Rijksmuseum Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor meer informatie over de activiteiten van het Rijksmuseum, zie www.rijksmuseum.nl

RIJKS MUSEUM
a m s t e r d a m

www.rijksmuseum.nl

